דבר

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
דבר
עיתון פועלי ארץ ישראל
מייסד ועורך ראשון ברל כצנלסון ז"ל
עורך: [illegible]

היום בדבר

- תחקיר — אלסינט, מספנות־ישראל, סר"ב, מנועי בית־שמש
- השבוע — „חירות", השטחים, צנזורה, קהיר
- משפחת אילוק מבכה את בנה
- בית־חינוך א. ד. גורדון, דעיכה איטית
- שיח, הדרך למכירת נכסים עוברת את בית המשפט
- „משא" לתרבות ולאמנות ו„דבר השבוע"

מזג האויר

(ע). — מזג האוויר היום י: מעונן חלקית עד בהיר. הטמפרטורות הצפויות: ירושלים: 7—18, תל־אביב: 11—21, חיפה: 15—21, באר־שבע: 9—24, רמת הגולן: 7—17, נהריה: 10—21, צפת: 6—15, טבריה: 12—23, נצרת: 11—19, עפולה: 9—22, השומרון: 9—20, לוד 9—21, אילת: 15—30.

יום ששי, כ"ו באדר א' תשמ"ו, 7 במארס 1986 ● גליון 18756 ● היום 64 עמודים כולל דבר־השבוע ● המחיר 94 כולל מע"מ

מחלוקת על עתיד סולל בונה הסכמה על הבראת קופת־חולים

שר האוצר מסתייג מדו"ח ועדת גדיש
ארגון רופאי קופ"ח מתריע מפגיעה בחולים

מאת חיים ביאור, סופר „דבר"

„בלא סיכומים הסתיים הדיון על עתידו של „סולל־בונה" שהתקיים אתמול בתל־אביב בהשתתפותם של ראש־הממשלה, שר־האוצר, מזכ"ל ההסתדרות, מנכ"ל הקונצרן וראשי משק העובדים. לעומת זאת, לגבי קופת־חולים הכללית הושגה הסכמה בין שר־האוצר וראשי ההסתדרות לגבי חלק מהצעדים שיינקטו לחיזוקה של קופ"ח.

שר האוצר יצחק מודעי צפי שכל הסדר להבראתו של „סולל בונה" וקופ"ח חייב לחול גם על חברות בניה פרטיות ועל קופות החולים האחרות.

במהלך הדיון על חילוצו של „סולל בונה" מהמשבר, שהתקיים בלשכת ראש הממשלה, התפתח ויכוח חריף סביב האפשרות שחברת העובדים תמכור את חלקה בחברות שונות כדי להזרים את המזומן להבראת הקונצרן. שר האוצר דרש ש„כור" תמכור חלק משליטתה בחברת „תדיראן" וכי חברת העובדים תמכור חלק מבעלותה של חברת „דלק", זאת בנוסף לפעולות האחרות, כגון פיטוריהם של אלפי עובדים ומכירת נכסים עודפים או נכסים שאין בהם צורך מייד.

מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר השיב למודעי בנימה של זעם: „אתה רוצה שנמכור גם נכסים של „כור" המוטט אותה". די קיסר הסכים עם זאת שיש למכור חלק מהנכסים והקרקעות של „סולל־בונה", אם כי ציין שלנוכח השפל בענף הבניה יצטרך הקונצרן להיזהר מפני מכירתם במחירי הפסד.

פריסת חובות

מנכ"ל „סולל בונה", אשר שילה, מסר שההנהלה עוסקת בגיבוש מהלכים אופרטיביים בתחום שינוי בארגון הקונצרן וסגירת מפעליו הכושלים, אך התנאי לביצוע התוכנית הוא הארגון במבנה ההון ופריסת חובותיו של הקונצרן.

מזכיר חברת העובדים, דני רוזוליו, הבהיר אמש שלא יתכן לקשור בין מכירת מניות של „כור" ב„תדיראן", לבין הטיפול ב„סולל בונה". הוא בציין, שמוסכם על מודעי ופרס כאחד שעל הממשלה לסייע לקונצרן על פי ההמלצות של ועדת גדיש והוויכוח מתמקד על חלוקת הנטל בין הממשלה לבין „סולל בונה". לדבריו, קיימת מחלוקת על הדרך שבה ניתן לפרוס את החובות לזמן קצר של הקונצרן בסך 160 מיליון דולר.

מחלוקת נוספת שהתגלתה: בעוד שהממשלה מציעה שבנק הפועלים יסכור לציבור אמיסיות של „סולל בונה" בסך 40 מיליון דולר, בנק הפועלים דורש שהאמיסיות יהיו בסך 80 מיליון דולר. הבוקר מתכנסת ועדה מטעם חברת העובדים בראשות דני רוזוליו, שמטרתה לגבש דרכים ליישום תוכנית ההבראה ל„סולל בונה" כפי שגובשו על ידי הוועדה בראשות הממונה על התקציבים באוצר. בוועדה שמורים שלושה מקומות לנציגי העובדים, אך ועדי העובדים דורשים לשתף חמישה נציגים מטעמם, ולא יחרימו את דיוני הוועדה.

יו"ר סיעת הליכוד בהסתדרות, ח"כ יעקב שמאי, אמר אתמול, כי „המשבר חסר התקדים ב„סולל בונה" חייב לזעזע את אמות הסיפים בחוגי הפועל ועל דני רוזוליו להסיק מסקנות אישיות ולהתפטר לנוכח הגרעונות שהצטברו בקונצרן בתקופתו".

טונים גבוהים

הדיון על קופת חולים, שהתקיים אף הוא בלשכת ראש הממשלה, התנהל בטונים גבוהים. שר האוצר דרש להטיל היטל שנתי בסך 15 מיליון דולר על כל מבוטחי קופ"ח. קיסר השיב, שאם מדובר בהיטל — יש לאסור מילוי של כל הקופות. מודעי לא ויתר ואז זעק לעברו מזכ"ל ההסתדרות: „בושה, אין לכם שום רגש, האם הממשלה איננה אחראית לבריאות הציבור ?"

עם זאת החליטו משתתפי הדיון לראות בדו"ח גדיש בסיס להבראתה של קופ"ח, תוך התחייבות ההסתדרות להעלות את המס האחיד כבר בתקופה הקרובה, בעוד הבנקים יערכו בדיקה מחדש של הריבית הגבוהה שהוטלה על ההלוואות שלקחה קופת חולים. זו האחרונה תמכור חלק ניכר מנכסיה.

ראה „תעודה" עמ' 5

חשש בקופ"ח מפגיעה בחולים

מאת דנקה הררית וחיים ביאור, סופרי „דבר"

ארגון רופאי קופת־חולים התריע אתמול מפני פגיעה ברמתה והיקפה של הרפואה הציבורית כתוצאה מיישום המלצות של יעקב גדיש לפתרון מצוקתה הכספית של קופת־חולים הכללית.

מזכירות הארגון, שדנה בהשלכות האפשריות של יישום הדו"ח, שיגרה מברקים לראש הממשלה, שר הבריאות, וסגניתו שושנה ארבלי־אלמוזלינו, למזכ"ל ההסתדרות. במברקים צויין, כי ארגון רופאי קופת חולים יאבק [illegible] רמה והיקף השירותים הרפואיים בקופת חולים, היא „עיקרון מקודש".

בשיחה ל„דבר" אמרה יו"ר הארגון, ד"ר מרים צבג, כי הוועידה הארצית של קופת־חולים החליטה להרחיב ולצרף שירותים נוספים למבוטחי הקופה, וההנהלה המוסר מימשה את ההחלטות, בין היתר, על ידי פיתוח שירותים פסיכיאטריים, גריאטריים וריפוי שיניים, אם כי לא ניתנו לכך תקציבים נוספים. „אם קופת חולים נמצאת היום במשבר כספי אסור להאשים בכך רק את אלה שהעמידו דרישות בלי לתת את המימון הדרוש", סקטה ד"ר צבג.

יו"ר ארגון עובדי קופת חולים חיים ברנס מסר בשיחה עם סופרת „דבר", כי כבר היום יש מחסור בעובדי מעבדות, רופאים, אחיות ועובדי נקיון, וכתוצאה מכך נפגעת רמת השירותים הניתנים לחברי הקופה. „בשל מחסור של משרות, מעבר למה שקוצץ בשבועים האחרונים, יביא לירידה משמעותית ברמת השירותים [illegible]

[illegible] קופת חולים בהנהגת יו"ר ההנהלה [illegible].

„הנהלה של קופת חולים חייב להיות בידי [illegible] לניהול, תוך מתן עצמאות בקביעת סדר עדיפויות משיקולים רפואיים וכלכליים בלבד", אמר ד"ר ישי.

קיסר: מודעי מתעתע משיקולים פוליטיים

שר האוצר מסתייג מדו"ח ועדת גדיש על קופת חולים משיקולים פוליטיים, האשים אתמול מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר. קיסר, שדיבר בישיבה של סיעת המערך בהסתדרות [illegible] קופ"ח, על שמונה [illegible] מיליון דולר.

במכתב לשר האוצר „ההסתדרות מסכימה לעיקרי המלצות של ועדת גדיש", מסר קיסר. הוא ציין שהסיבה למשבר בקופה בעיקר בכך שבנק ישראל לא איפשר לה לחדש את ההלוואות. עם זאת הוסיף, כי אין לפטור מאחריות את הדרג הניהולי בקופת חולים.

גזבר ההסתדרות אהרון ישראלוביץ אמר שיש לבצע את המלצות ועדת גדיש באופן הרמוני ולא במעורות כדי למנוע סבל מהחולים.

הסכם בין לוי ואריאל שרון בניסיון להגיע להסדר ב„חרות"

לוי, שרון וארנס יוועדו הבוקר עם יצחק שמיר

מאת עליזה ולך, סופרת „דבר" לענייני מפלגות

השרים דוד לוי, אריאל שרון ומשה ארנס מתכנסים הבוקר בלשכת שר־החוץ יצחק שמיר בנסיון להגיע להסכמה לקראת הוועידה הנפתחת ביום א'. אך אין כל ודאות שהסכמות אלה אכן ישגו שכן הפגישה המרובעת נכפתה על יצחק שמיר על־ידי ההסכם שחתמו אתמול השרים דוד לוי ואריאל שרון.

אתמול לפני־הצהריים נפגשו השרים שרון ולוי וקומץ מקורביהם במלון „רמדה" בתל־אביב לגיבוש עמדות משותפות ומוסכמות. לפי שעה פירסמו רק את הצד ה„חיובי" של שיתוף־הפעולה ביניהם, בשני סעיפים. „הבענו בפני חברינו את התמיכה והצורך להידברות של כל הגורמים בתנועת החירות למען הבנה והבטחת ועידה מוצלחת. אם מחנה שמיר־ארנס יסרב לפעול להשגת הבנה זו של כלל הגורמים בתנועה, מוסכם לתאם עמדות בין שני השרים לקראת הוועידה, או לשיתוף־פעולה בוועידה".

שמיר: בינתיים מחייך

הסכם לוי־שרון נועד להבטיח להם את ראשות שתי הוועדות החשובות בוועידה — הוועדה המתמידה לדוד לוי וועדת המנדטים לאריאל שרון. עד כה סירבו במחנה שמיר להעניק את ראשות ועדת המנדטים לשרון והיו מוכנים להגיע להסכם רק עם השר לוי.

ההסכם שחתמו אתמול השרים שרון־לוי מקומם את ראשי מחנה שמיר, בעיקר מפני שהחיתוך שהוא נדרש לעשות לטובת יריביו הוא התפשרות עם התביעות תחת איום שאם לא יעשה כן, ישבשו את בחירת יצחק שמיר ליו"ר התנועה.

השר משה ארנס היה אתמול אופטימי לגבי הצלחת הוועידה ולדבריו [illegible]. יהיו מאבקים, כי אי־אפשר אחרת, שהרי זו לא התכנסות של בני ברית, אבל רצון רוב החברים יהיה לאחדות".

במחנה שמיר־ארנס שוקלים להציע את ראשות הוועדה המתמדת למשה ארנס, שבמסיבת העיתונאים אתמול אמר, כי עדיין לא ברור אם יקבל את התפקיד אך יש אפשרות שיתמודד עליה.

עוד אמר השר ארנס, כי אין שום הגיון אם יודיע על כוונתו עכשיו להיות מועמד לראשות התנועה, כי התמודדות מתמדת גורמת נזק ואינה מביאה תועלת. „אני מאמין גדול בהצעה בשרים רק כשמגיעים אליהם".

המפ' הדתיות יפסידו 9 מיל' ד' אם לא יגישו קריטריונים בזמן

מאת יקיר צור, סופר „דבר" בירושלים

המפלגות הדתיות עלולות להפסיד את תשעת מיליוני הדולר של הכספים היהודיים, המיועדים על פי ההסכם הקואליציוני לישיבות ולמוסדות דת, אם לא יגבשו עד סוף שנת הכספים הנוכחית המסתיימת בחודש זה קריטריונים שיהיו מקובלים על דעתו של המשנה ליועץ המשפטי לממשלה יורם בר־סלע.

ההסכם בדבר חלוקת הכספים אליו הגיעו באחרונה נציגי המפלגות הדתיות אינו מקובל על בר־סלע ובשלב זה הוא מעכב את אישורו.

על פי ההסכם שהושג לאחרונה בין הסיעות הדתיות יועברו כ־50 אחוז מן הכספים היהודיים לישיבות ולמכונים תורניים בהתאם למספר התלמידים בכל מוסד ומוסד. שאר הכסף, כ־4.3 מיליון דולר לפי שער מוקפא של 1.22 שקלים חדשים, מיועד לחלוקה בין עמותות וארגונים שונים הקשורים למפלגות השונות.

על ההסכם שגובש בסיועו של המשנה לראש אגף התקציבים באוצר, אברהם סנפירי, חתמו כל נציגי המפלגות הדתיות וכן שר־הדתות ד"ר יוסף בורג ושר האוצר יצחק מודעי. הוא הועבר לאישורו של יורם בר־סלע שהודיע, כי הוא מוכן לאשר רק את חלוקת הכספים לישיבות ולמכונים התורניים ואילו הקריטריונים שנקבעו בהסכם לחלוקת הכספים לארגונים ולעמותות אינם מקובלים עליו. מכיון שבהסכם נקבע שעליו להתבצע כמקשה אחת — מוקפאים עדיין כל תשעת מיליוני הדולר.

במפלגות הדתיות מתקיימת כעת פעילות נמרצת במטרה להגיע לסיכום שיתקבל גם על דעתו של המשנה ליועץ המשפטי לממשלה. במקביל מופעלים לחצים על בר־סלע כדי שיאות לאשר את ההסכם כמו שהוא. יצויין, כי אם לא יושג סיכום עד סוף החודש יועבר הכסף לרזרבות של תקציב השנה הבאה ולא ישמש עוד את יעודו המקורי.

ג'ון דמיאניוק אינו איבאן האיום

מאדריד („רויטר"). — ניצול ספרדי ממחנה המוות טרבלינקה אומר, כי ג'ון דמיאניוק, העתיד לעמוד לדין בישראל על פשעי מלחמה שעשה במחנה טרבלינקה, אינו „איוואן האיום".

ראפאל גארסיה ריבס, בן 85, שהיה כלוא במחנה טרבלינקה במשך חודש ימים בשנת 1943, אמר בראיון שפורסם שלשום בעיתון „דיאריו דה־סאבאדל", כי שומר המחנה האוקראיני שכונה בפי האסירים „איוואן האיום" נוקר למוות ב־2 באוגוסט 1943 בידי [illegible].

צעיר ערבי, תושב הכפר אבו־טור, נפצע קשה ב־25.2 בירושלים בעת שעסק בהכנת מטען חומר־נפץ לצורך פעילות חבלנית. הצעיר הובא לבית החולים „הדסה עין־כרם" ושם מת מפצעיו.

שלושה צעירים נתפסו בהכנת מכונית תופת

מאת אוריאל כן עמי, סופר „דבר"

שלושה צעירים נלכדו אתמול בידי כוחות הבטחון לאחר שהכינו מכונית תופת ממולכדת. המכונית אותרה בזמן ובכך נמנע אסון כבד שהיה נגרם — אילו התפוצצה.

בחודש שעבר הבחין תושב חברון במכונית שברולט אמריקאית בצומת הזכוכית הסמוכה לחברון והודיע למשטרה. במשטרת חברון סברו כי מדובר במכונית גנובה והובילוה לחצר המשטרה. רק לאחר שעות אחדות גילו השוטרים כי המכונית טעונה בשמונים לבנות חבלה שהכילו כעשרים ק"ג חומר נפץ.

מחקירת כוחות הבטחון עלה כי הצעירים בני 17־25 שהכינו את מכונית התופת התכוונו לפוצצה במרכז אוכלוסיה יהודי ולגרום לפיגוע המוני בנפש. חוקרי המשטרה סבורים כי כמות חומר הנפץ הגדולה שהכילה המכונית יכולה היתה לגרום להריסת בניין רב־קומות ולהרג עשרות בני אדם.

נתברר כי בעליה האחרון היה תושב חברון אולם הוברר כי אין לו קשר למעשה החבלה.

על פי המידע שבידי כוחות הבטחון הופעלו הצעירים בידי ארגון חבלה עויין ששלחם למשימה, ולא פעלו על דעת עצמם.

צוותים מישראל חיפשו גוויות טייסים במצרים

מאת דן אבידן — קהיר

צוותים ישראלים חיפשו בשבוע שעבר באיזור הדלתא של מצרים אחר גוויות של כמה מטייסי חיל האוויר שמטוסיהם הופלו מעל איזור הדלתא במהלך מלחמת ההתשה ומלחמת יום הכיפורים. העיתון אלאהאלי, שופרת של מפלגת השמאל המרקסיסטית המצרית מסר כי הצוותים הישראלים ביקרו בבית חולים במחוז דקהליה וחיפשו שם אחר גופה של אחד מטייסי חיל האוויר.

בכפר בני עביד באיזור הדלתא נפגשו הצוותים הישראלים עם משפחה מצרית שהסגירה בשעתו לשלטונות המצריים טייס ישראלי שמטוסו הופל באיזור הכפר. לדברי העיתון זו הפעם השלישית שצוותים ישראלים מסיירים באיזור הדלתא בחיפוש אחר גופות של טייסי חיל האוויר.

יוסף טחן נידון למוות ערער על גזר הדין

מאת יוסי מלמן ודני צדקוני, סופרי „דבר"

ישראל תשקול אם להתערב למענו של יוסף טחן, שנידון אתמול לגזר־דין מוות על־ידי בית משפט במצרים בשל ניסיון להבריח ק"ג חומר הירואין רק לאחר שיסתיימו כל ההליכים המשפטיים.

פקיד בכיר בירושלים אמר אמש, כי אין בכוונת ישראל להתערב בשלב זה וכי הנידון למוות יכול לערער על גזר־דינו. רק לאחר שימוצו כל האפשרויות המשפטיות, תישקל האפשרות להתערב למענו כדי להביא להמתקת גזר־הדין.

וילדט טחן, אשתו ואם ארבעת ילדיו של סוחר הסמים הישראלי מאשדוד יוסף טחן, התעלפה בביתה שברובע ח' באשדוד בהגיע הידיעה על גזר־דין המוות שנגזר על בעלה.

למקום הוזעק רופא שטיפל בה. קרובי משפחה שהגיעו למקום אמרו שהמדינה לא פעלה כפי שהיתה צריכה לפעול כדי להציל את טחן מגזר־הדין הזה, אך הביעו תקווה על סמך תקדימים מהעבר כי גזר־דין המוות יומתק למאסר עולם.

ראה גם עמ' 2

עיראק ביקשה סיוע מישראל בתמורה להכרה מדינית

מוסרים מקורות מודיעיניים בלונדון

מאת דליה שרון, סופרת „דבר" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל„דבר"). — עיראק נמצאת במגעים סודיים עם ישראל בתקווה להשיג עזרה צבאית בייעוץ ובאספקת נשק — מוסרים מקורות מודיעין בלונדון.

על־פי המקורות ניסו העיראקים ליצור קשר עם גורמים ישראלים דרך מצרים. אחרי שישראל עמדה על קיום מגעים ישירים עם העיראקים, נפגש סגן שר־החוץ העיראקי כאהר אל קייסי בניו־יורק עם נציג ישראל באו"ם, בנימין נתניהו. הרקע לפנייתה של עיראק לישראל הוא מצבה הקשה במלחמתה עם איראן.

עיראק יודעת כי ישראל סיפקה בעבר נשק לאיראן ועל כן מכירה ישראל את מערך הכוחות האיראנים ואת הטאקטיקה שלהם, כך שביכולתה לעזור לעיראק.

שתי ספקיות הנשק העיקריות של עיראק, רוסיה וצרפת מאכזבות: רוסיה איננה מוכנה לספק את הנשק שמשלחת עיראקית למוסקווה ביקשה; צרפת אינה מוכנה יותר לתת לעיראק אשראי ודורשת מזומנים. לכן מעוניינת עיראק בקניית נשק מישראל.

לדברי המקורות, הגישה עיראק לישראל רשימת קניות שכללה טילי אוויר־קרקע, טילים אנטי־טנקיים ומטוסים זעירים ללא טייס למשימות צילום בשדה הקרב. המודיעים עשויים לסייע לעיראקים באזור הביצתי בחזית הדרומית.

על פי המקורות, מוכנה עיראק בתמורה להכיר בישראל לאחר תום המלחמה. ישראל דורשת שעיראק תתמוך עתה בתהליך השלום בקאהיר וכי תפסיק את תמיכתה בטרור. עיראק אמרה כי תשקול עזרה בתהליך השלום והגבלת העזרה למחבלים. לא ידוע על הבוך הבגים, אך נודע כי השיחות הובאו לידיעת האמריקאים.

סיבוב שיחות נוסף בקהיר אין התקדמות בנושאים מהותיים

סיבוב שיחות נוסף בשבוע הבא בישראל

מאת דן אבידן, שליח „דבר" לקאהיר

קאהיר, (מיוחד ל„דבר"). — משלחות ישראל ומצרים סיימו אמש סיבוב נוסף של שיחות על ניסוח מיוחד שטר הבוררות לפתרון מחלוקת טאבה וקידום יחסי הנורמליזציה בין שתי המדינות. סיבוב השיחות הבא יתקיים ככל הנראה באמצע השבוע הבא בהרצליה.

המצרים ביקשו לדחות את מועד חידוש השיחות שנקבע מלכתחילה ליום א' בגלל ביקורו של ריצ'רד מרפי בקאהיר בראשית השבוע הבא ובגלל הצורך בקיום התייעצויות בין ראש הממשלה המצרית לשר החוץ עצמת עבד אל־מגיד. מרפי יגיע לקאהיר במסגרת ביקור שיכלול גם את טוניסיה וישראל בלווית סגן שר החוץ האמריקאי. לביקורו בקאהיר ובירושלים אין קשר ישיר לשיחות המתנהלות בענין טאבה וקידום יחסי הנורמליזציה בין מצרים לישראל.

בסיבוב השיחות האחרון הושגה התקדמות נוספת בניסוח שטר הבוררות, אך עדיין נותרו נושאים מהותיים השנויים במחלוקת בין שני הצדדים בענין זה. המצרים הביעו נכונות לדון בחידוש יחסי המסחר והתרבות עם ישראל ובמסגרת זו יגיע בסוף החודש לקאהיר שר התיירות אברהם שריר.

אתמול נועדו ראשי המשלחות של ישראל ומצרים עם יועצו המדיני הבכיר של הנשיא מובארק הד"ר אוסאמה אל־באז, שהגיע במיוחד לצורך זה למלון „א־סלאם". נודע, שאל־באז האיץ בראשי המשלחות להגיע לידי הסכמה בנושאים השנויים במחלוקת בין הצדדים. הוא חזר על התביעה המצרית הבסיסית שלפיה מושפעים יחסי מצרים־ישראל מן המדיניות שנוקטת ישראל כלפי העולם הערבי בכלל וכלפי תושבי השטחים והבעיה הפלסטינית בפרט.

אל־באז אמר לשליח „דבר", כי בשלב זה אין הוא מוכן להתראיין בענין השיחות או בענין הארועים האחרונים במצרים. שלום הסעיס שר החוץ המצרי בפני ראשי המשלחת הישראלית, כי מצרים וישראל כאחד יצאו נפסדות מהירצחו של ראש עיריית שכם זאפר אל־מסרי.

ייקור שורה של מוצרים הוזלה במחירי הדלקים

מאת סופרו הכלכלי של „דבר" בירושלים

משרד התעשייה והמסחר ניצל את הוזלת הדלק להעלות שורה של מחירים: מהבוקר מתייקרים מזון לתינוקות ב־9 אחוזים, מוצרי ירקות ופירות ב־10 אחוזים, שימורי דגים — 8 אחוזים, תכשיטים — 8 אחוזים, מוצרי בטנים — 9 אחוזים, תמציות אפיה — 7 אחוזים, ומוצרי איטום לבניה — 3 אחוזים. המשרד הסביר, כי מדובר במוצרים שיצרניהם נקלעו לקשיים בשל הקפאת המחירים.

בעקבות הוזלת הדלק בכ־5 אחוזים הוזיל משרד התעשייה והמסחר 14 קבוצות מוצרים אשר הדלק לסוגיו הוא מרכיב בייצורם: מלט — 5 אחוזים, סיד — 4, תוצרים ארומטיים — 8, תוצרים ממיסים — 8, אמוניה — 8, חומצה חנקתית — 6, שעווה — 6, פרפלין — 6, צמר סלעים — 3, חנקול — 8, מוצרי אספלט — 3, פפליל — 3 ואקטן — 8 אחוזים.

בחצות הוזלו סוגי הדלק השונים ב־5 אחוזים. ההוזלה באה בעקבות ירידת מחירי הנפט בעולם. שר האנרגיה משה שחל אמר, כי אם תימשך המגמה הזו במחירי הנפט יתבטא הדבר בהמשך הוזלות הדלק על פי מדיניות משרד האנרגיה. לפי חישובי כלכלני משרד התעשייה והמסחר, תשפיע „חבילת" ההוזלות וההתייקרויות בהורדה של מדד המחירים לצרכן ברבע אחוז.

להלן מחירי הדלק החדשים: בנזין 96 אוקטן — 0.96 ש"ח לליטר; בנזין 91 אוקטן — 0.84 ש"ח לליטר; נפט — 0.60 ש"ח לליטר; סולר — 0.57 ש"ח לליטר; גז לשימוש ביתי, מיכל, 4.75 ש"ח; גז ברכזי — 2.28 ש"ח קרב.

ברה"מ מקימה בסיסי טילים בג'אבל ברוך

מאת דליה שרון, סופרת „דבר" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל„דבר"). — מקורות מודיעין בלונדון מוסרים, כי חלק מן הרוסים שהקימו את בסיס הנחיית הטילים המכ"ים בג'אבל־ברוך בדרום לבנון, הנמצא תחת פיקוח סורי, הועברו ללוב לביצוע משימה זהה שם. מעשה זה יגביר באופן משמעותי את כוח האש של הסובייטים באיזור המזרחי והדרומי של אגן הים התיכון.

המקורות מוסרים עוד, כי הרוסים מכינים עתה, ככל הנראה, בסיסי שיגור לטילי סאם־6 סאם־8 ואולי סאם־13 על מורדות ג'אבל־ברוך. נעשות גם הכנות להפעלת טילי סאם־5 בצפון ובדרום עמק הבקעה. בנמלי טרטוס ולאטקיה מכניסים לפעולה טילי שיוט רוסיים, כנראה ס.ס.סי. 1. בי.סי כמו כן קיבלו הסורים מן הרוסים שתי צוללות ישנות וארבע קורבטות טילים

נהג מונית מבאר שבע נפצע מדקירת סכין

מאת אמיר רוזנבליט, סופר „דבר"

נהג מונית שהסיע אמש שני נוסעים בעלי חזות ערבית בבאר שבע ליישוב הכפרי עומר, נדקר על ידיהם באורח קשה באיזור החזה. המשטרה מעריכה כי המעשה בוצע על רקע חבלני.

אמש, סמוך לשעה 8 בערב, נעצרה מונית בחריקת בלמים בכניסה לחדר המיון של בית החולים „סורוקה" בבאר שבע וממנה הגיח הנהג כשהוא שותת דם. הוא רץ במהירות לחדר המיון וצעק לעבר פקידת הקבלה „דקרו אותי".

הנהג, משה אמסלם בן 31, מאופקים, שהגיע לבית החולים בכוחות עצמו אושפז והובהל לחדר הניתוחים. דוברת בית החולים חני לוונפלד מסרה, כי מצבו של הפצוע קשה וכי אובחנה דקירה עמוקה ומבוססת באיזור הלב.

מתחקיר ראשוני עולה, כי הנהג אסף לרכבו שני נוסעים צעירים כבני 18־19, בעלי חזות ערבית, סמוך לצומת הבהרי „ארך" בשכונה ד' בבאר שבע. השניים ביקשו להגיע ליישוב הכפרי עומר, לשכונת קיע הדומית בבאר שבע. לפתע, בהיותם סמוך לצומת שוקרים, לפת הנוסע שישב מאחוריו את צווארו והחל לחנוק אותו בשתי ידיו, בעוד חברו שישב בימין לנהג דקר אותו בכבשיר חד שהיה בידו. השניים נמלטו מהמקום אולם הנהג הפצוע התאושש במהירות, סובב את רכבו לכיוון באר שבע והחל לנסוע לבית החולים „סורוקה".

זמן קצר לאחר קבלת ההודעה על הארוע הוצבו מחסומים בצומתי התחבורה העיקריים באיזור והמשטרה פתחה בחיפושים נרחבים אחרי שני החשודים בדקירה.

דובר משטרת מרחב הנגב, פ/ר צבירים אוזלאי, מסר אמש, כי על פי ההערכה המעשה בוצע על רקע חבלני.

בבית החולים נמסר, כי הנהג טרם יצא מכלל סכנה.

פרסום

صكنا من الاصل

صكنا من الاحل

חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות

אהבה פורחת בצל עצי הדובדבן — גם אחרי 83 שנים. קיסר יפן הירוהיטו והקיסרית נגקו בגן הקיסרי. שניהם חוגגים יום הולדת משותף, 83 שנים
צילום אי. פי

רייגן — לפאהד מלך סעודיה: ערפאת ואש"ף מיכשול לשלום

מאת אמיר אורן, סופר "דבר" בארה"ב

וואשינגטון (מיוחד ל"דבר"). — הנשיא רייגן אמר, כי יאסר ערפאת ואש"ף הם, "כתמיד", המכשול לשלום במזה"ת. רייגן הודיע לפאהד מלך סעודיה כי לא ייסוג בו מכוונתו לבקש מהקונגרס אישור לעיסקת הטילים.

סגנו ג'ורג' בוש יוצא מחר לביקור בתוניסיה בלווית עוזר שר החוץ ריצ'רד מרפי, שימשיך משם לביקורים במצרים, בישראל ובירדן. המימשל ביקש אתמול להימנע מלעורר ציפיות מופרזות מביקור מרפי באיזור. מרפי אמר לחברי "מועדון הנשיאים" שלשום כי נשיא סוריה חאפז אסד יבקר בשבוע הבא ברבת עמון לשיחות עם המלך חוסיין.

בשיחה עם כתבים אמריקאים שלשום הוסיף רייגן לדבריו על ערפאת ואש"ף, כי רצח ראש עיריית שכם, זאפר אל־מאסרי, "מקשה מאד על המשימה למצוא מישהו שייצג את הפלשתינאים ליד שולחן השלום".

בעקבות פירסום מסעו המתוכנן של מרפי לאיזור, מיהרו דוברי המימשל להדגיש כי המימשל אינו פותח ביוזמה חדשה וכי מרפי יתמקד "בסוגיות דו־צדדיות" בין ארה"ב לבין המדינות שבהן יבקר. לאחר שיחותיו בתוניסיה, שבהן ייסקרו גם מוקדי־החיכוך בצפון אפריקה (מרד ה"פוליסאריו" בסהרה, מעורבות לוב בצ'אד, המרד בדרום סודאן), יגיע מרפי לקאהיר, שם יתמקד בקשיים הפנימיים והכלכליים של מצרים. טרם נמסר אם ביקור מרפי ברבת עמון ייערך קודם לביקור אסד שם.

כדי להנמיך ציפיות ולפיכך גם לסכל מראש טענות כי מסע מרפי נכשל כקודמיו, מרבים פקידים במימשל להדגיש בימים האחרונים כי עם דעיכת תהליך השלום ראוי לשוב ולעסוק בסוגיות הדו־צדדיות שבין ארה"ב לבין ישראל ובין מדינות אחרות. עם זאת אישרו הפקידים, כי מרפי יבחן בשיחותיו בבירות האיזור גם רעיונות להפשרת הקפאון בתהליך. תוכנית הביקור עשויה לכלול גם את ריאד, שם כיהן מרפי כשגריר ארה"ב.

בנוסף להודעת רייגן לפאהד, הבהיר שר החוץ ג'ורג' שולץ ומרפי למורשים מרכזיים במאבק נגד עיסקת הטילים בקונגרס, כי המימשל אינו מוכן לכל גמישות.

בדווחו אתמול על מסקנות כוח המשימה שבראשותו לעיבוד אמצעים ללחימה בטרור, רמז סגן הנשיא בוש, כי אין לצפות לשינוי במדיניותו הנוכחית של הממשל, הרואה בפעולת גמול צבאית אפשרות קבילה, אך רק אם ניתן לבודד את היעד מפגיעה באזרחים תמים.

מש' ערבית יהודית משותפת מטעם מפ' העבודה בגרמניה

רוב חברי המשלחת הם ערבים

מאת זאב סטרומינסקי, סופר "דבר" בגרמניה

בון (מיוחד ל"דבר"). — חרף רצח זאפר אל מאסרי יימצאו בשטחים פלשתינאים המוכנים לסכן את חייהם כדי לקבל על עצמם תפקידי כהונות כגון ראשות עיריה. זאת, כאשר דרישת הפלשתינאים בשטחים היא לערוך בחירות חופשיות לראשות הערים.

כך אמר אתמול ח"כ עבד אל והאב דראושה בבון, לקראת סיום הביקור בגרמניה שערכה משלחת ערבית־יהודית של מפלגת העבודה בימים האחרונים. דראושה דרש מהממשלה לבצע את מדיניותה המוצהרת, כדבריה, של שיפור איכות החיים בשטחים. הוא ציין, כי קבלת תפקיד פוליטי או פקידותי על ידי פלשתינאי בשטחים עלולה לסכן את חייו, אך הביע סברה כי יימצאו מועמדים לתפקידים מסוג זה. "אני מכיר אנשים רבים שיסכימו לכך, ידם מנהיגים אותנטיים", אמר דראושה.

המשלחת, האמורה לשוב ארצה היום, היתה בגרמניה בהזמנת קרן פרידריך אברט של המפלגה הסוציאלדמוקרטית ונפגשה עם פעילי איגודים מקצועיים וכן עם אישים בכירים במפלגה הסוציאל־דמוקרטית בבונדסטאג כמו האנס יוכן פוגל.

בראש המשלחת עמד חבר הוועדה המרכזית של ההסתדרות, נואף מסאלחה. כפי שמסר מסאלחה, מדובר במשלחת הערבית־יהודית הראשונה מישראל שרוב החברים בה הם ערבים — שישה מתוך תשעה. חברי המשלחת ביקרו גם במחנה המוות לשעבר ברגן־בלזן ומסאלחה, כראש המשלחת, הניח זר לזכר קורבנות המחנה.

חברי המשלחת הביעו צער על כך שהמשלחת לא זכתה לכיסוי בכלי התקשורת הגרמניים וציינו, כי בכך הוחמצה הזדמנות הסברתית חשובה. ח"כ דראושה ציין, כי משרד החוץ לא יזם שום מסע הסברתי בנושא המשלחת.

תקרית אירעה בשגרירות ישראל בבון כאשר חברי המשלחת הגיעו לפגישה עם השגריר יצחק בן־ארי ביום ב'. לקצין הבטחון בכניסה לא היו הוראות להכניס את חברי המשלחת והוא השאירם בהמתנה בכניסה משך כרבע שעה עד שתוקנו אלות ובירורים. ח"כ דראושה, שהיה נרגז, שקל לבטל את הפגישה ואף יצא מבניין השגרירות וחזר לאוטובוס שהסיע את המשלחת. רק לאחר שציר השגרירות ירד אל המשתתפים וניסה להרגיע את הרוחות, הוכנס דראושה עם שאר האורחים לשגרירות. שם נאלצו חברי המשלחת להמתין כמעט עד סוף הזמן שהוקצב לפגישה עם השגריר, וזאת לאחר שהשגריר התעכב בפגישה קודמת.

מהשגרירות נמסר בתגובה, כי כלל לא תוכננה פגישה בין השגריר לאנשי המשלחת. עוד נאמר, כי אנשי המשלחת התקבלו על ידי הציר גבריאל פדיה וש־לושה יועצים ואילו השגריר הצטרף לפגישה כאשר שב מפגישה קודמת שהיתה מחוץ לשגרירות.

בפגישה עם חברי המשלחת הפגין אתמול יו"ר הסיעה הסוציאל־דמוקרטית האנס־יוכן פוגל דאגה מהמצב במזרח התיכון, כפי שאמר מסאלחה. פוגל הביע גם תמיכה בהצעות פרס לסכסוך במזרח התיכון.

הסובייטים מעוניינים בדו־שיח לריסון אספקת נשק למזה"ת

מאת אמיר אורן, סופר "דבר" בארה"ב

וואשינגטון (מיוחד ל"דבר"). — בריה"מ מסתייגת משאיפתה המוצהרת של סוריה להשגת "איזון אסטרטגי" עם ישראל וחוששת מהסלמה במירוץ אספקת הנשק ממעצמות־העל לצדדים בסיכסוך ישראל־ערב, אמר מקור מזרח־אירופי מהימן ל"דבר". הסובייטים מעוניינים בחידוש דו־שיח ומו"מ עם ארה"ב על ריסון אספקת נשק מתקדם לאיזור, "דו־שיח שהופסק ביוזמה אמריקאית בסוף העשור שעבר", לדברי המקור המזרח־אירופי.

העמדה הסובייטית שהובהרה לסוריה, אמר המקור, היא כי בריה"מ מעוניינת בפתרון־שלום לסיכסוך, "כמובן לפי עקרונותיה הצודקים של תוכניתנו מ־29 ביולי 1984 — שלום כולל, נסיגה כוללת והקמת מדינה פלשתינאית". המחויבות הצבאית הסובייטית בסוריה אמורה לרסן "בראש ובראשונה את ישראל מלתקוף את סוריה", אך גם את סוריה מהסתבכות עם ישראל.

המקור המזרח־אירופי דוחה את ההשערות שבעקבות קונגרס המפלגה הקומוניסטית במוסקווה צפויה הפשרה ביחסים עם ישראל. חידוש יחסים קודם ועידת שלום בין־לאומית "כמוהו כרתימת העגלה לפני הסוס", אמר, "אך ברגע שתהליך נכון יתחיל, לתהליך זה יהיו איתותים ישראליים באותם בדבר גמישות, ותהיה גם תגובה סובייטית נאותה". ועידת השלום חייבת לדון במליאתה בעקרונות כוללים, דוגמת שלום וגבולות, אך תת־הוועדות הדו־צדדיות יוסמכו לדון "בפרטים סבוכים שאינם חייבים לעניין את כל המשתתפים, כמו המיתווה המדוייק של קו־הגבול". בריה"מ מתנגדת להסדרי־ביניים דוגמת תוכנית האוטונומיה, הוסיף המקור המוסמך, "אך מסכימה ל'שלבים בדרך להסדר כולל'".

לדברי המקור, מבחינים הסובייטים בין ממשלות בגין ושמיר "שיקוּמן מלחמתי" לבין ממשלה בראשות פרס, "אך הוא רק מדבר בכיוון הנכון ושום הוכחה לכוונותיו במעשים". למרות העדפת ממשלה בראשות פרס, אין בדעת מיכאיל גורבצ'וב לסייע לראש הממשלה באמצעות מחוות, גם משום שהמזה"ת כולו אינו מעסיק במיוחד את ההנהגה הסובייטית. לראייה: בחמש שעות נאום גורבצ'וב בקונגרס המפלגה הקדיש לאיזור כולו שני משפטים בלבד.

בנושא יציאת היהודים מבריה"מ אמר המקור, כי העמדה הסובייטית היא כי מותרת יציאה לכל "מי שקרוביו מבקשים להתאחד עימו ואינו יודע סודות־מדינה". ישראל פגעה ברעיון "איחוד־המשפחות" בהעבירה בקשות־אשרה כוזבות "בשמונה מכל עשרה מקרים", הוסיף המקור המזרח־אירופי, בהישענו על הגעת מהגרים מבריה"מ במישרין למדינות אחרות, "מה שמוכיח שלא היו להם כל קרובים בישראל".

לוב מקימה "לגיון זרים" בצפון צ'אד

מאת זאב סטרומינסקי, סופר "דבר" בגרמניה

בון (מיוחד ל"דבר"). — המשטר הלובי מגייס בארצות אפריקה השחורה מתנדבים ל"לגיון זרים" אפריקאי, המוצב בצפון צ'אד, שתחת כיבוש לובי.

כפי שמדווח העיתון הגרמני "די ולט", מחפשת שגרירות לוב באקרה בירת גאנה מתנדבים ללגיון, באמצעות מודעות בעיתונות, והמעוניינים נרשמים בשגרירות לוב באקרה ("לשכת העם", לפי המינוח הלובי).

הלגיון האפריקאי מופעל לצידם של המורדים נגד הממשלה המרכזית של צ'אד. המורדים נהנים מתמיכת לוב, שהשתלטה על צפון צ'אד.

תגובה

בוינה אומרים: ולדהיים יצא נשכר

מאת רישה קוך, סופר "דבר" באוסטריה

קורט ולדהיים, מזכ"ל או"ם לשעבר וכיום מועמד לנשיאות אוסטריה, הכחיש בעבר וממשיך להכחיש גם היום, למרות כל הפירסומים — הוא לא היה חבר בשום איגוד נאצי; להיפך, הוא ומשפחתו היו ידועים כל הזמן כמתנגדי המשטר הנאצי.

גם המפלגה הסוציאליסטית האוסטרית הסתייגה מיד מכל מבול הפרסומים. הללו זמן העובדה שעברו הסתום של ואלדהיים הפך להיות נושא מרכזי במלחמת הבחירות לנשיאות אוסטריה. בציני המפלגה הדגישו, שכוונתם היא אך ורק קורט שטיירר ולא להשמיץ את ואלדהיים, רק לתמוך במועמדם ד"ר שטיירר.

ד"ר שטיירר עצמו פירסם אתמול הודעה שהוא מצטער על הודעתו ומקווה שד"ר ואלדהיים יתגונן במהרה להבהרת כל הענין וכי נושא זה אינו שייך למסע הבחירות ורק מזיק לתדמיתה של אוסטריה בעולם.

בעוד שקולות בודדים בציבור האוסטרי שואלים מדוע מכחיש ד"ר ואלדהיים את הפרסומים עליו, הרוב רואה בענין רק מסע השמצה שבא מן החוץ. ואל הפרסומים בכלי התקשורת בארה"ב מתייחסים כאילו הם נובעים ממקורות יהודיים, דבר שעשוי להזיק — רבים יראו בתקיפות נגד ואלדהיים עלילה שפלה נגדו ויגבירו את רגש ההזדהות עמו.

אין ספק, כי בעיקר במחנה הלאומני האוסטרי רואים בהתערבות העיתונות הזרה פגיעה בגאווה הלאומית, וגרועה רבה. זאת למרות שבעתון היוגוסלאבי "הוישניק", היוצא בזאגרב, פורסם כי ב־1942 הוענק לואלדהיים אות ההצטיינות הגבוה ביותר של מדינת קרואטיה על מעשה גבורה שביצע במלחמה נגד הפרטיזנים. אותו עתון כותב גם, כי הפקיד כמתורגמן צבאי מעיד על כך שהוא עבד עבור השירותים החשאיים הנאציים.

איך שלא יהיה, אין ספק שהענין יעורר תגובות שליליות בעיקר נגד היהודים. אפילו שמעון ויזנטל מצא לנכון לצאת להגנתו של ואלדהיים באומרו, שהרוסים והאמריקאים לא היו מסכימים למינויו כמזכ"ל או"ם אילו מצאו בו דופי. גם ספריוסים אוסטריים שלחמו בנאצים אישרו שואלדהיים עבר בשלום את כל הבדיקות כבר בשנת 1945 לפני שהתחיל לשרת במשרד החוץ האוסטרי.

אם ואלדהיים יחליט לדבר בגלוי על עברו, או אם יצליחו להביא הוכחות מהימנות יותר על מעשיו במלחמת העולם השניה, תוכל דעת הקהל — שברובה נמצאת עדיין במבוכה — לצייר לעצמה תמונה ברורה יותר של האיש ולהוציא את מסקנותיה.

המו"לים של ולדהיים בארה"ב שוקלים להפסיק את הפצתו

אם יוכח עברו הנאצי הפעיל

מאת אמיר אורן, סופר "דבר" בארה"ב

וואשינגטון (מיוחד ל"דבר"). — המו"לים היהודיים שהוציאו לאור בארה"ב את האוטוביוגרפיה של קורט ואלדהיים לפני כחודש הודיעו אתמול כי אפשר שיסלקו את הספר מרשימת בית־ההוצאה, אם יוכחו ההאשמות בדבר עברו הנאצי.

בית ההוצאה אדלר את אדלר שייך לזוג יהודי הפעיל בענייני ישראל והקהילה היהודית. אסתר אדלר היא ניצולת מחנה־השמדה.

"אנו מודעים לחלוטין", אמרה אתמול. "איננו יכולים לגנות את האיש מיד, אך אנו משתאים".

לדבריה ניסו להתקשר עם ואלדהיים, אך ללא הצלחה. ההחלטה בדבר החזרת הספר מהחנויות וסילוקו מהקטלוג תתקבל לאחר שיגיע לידיהם מידע נוסף, אמרה ל"וואשינגטון פוסט".

ואלדהיים התעלם בספרו מהשנים שבהן שירת בבלקנים, בין השאר תחת פיקודו של פושע־מלחמה שהוצא להורג על גירוש יהודי סלוניקי למחנות השמדה.

גם המו"ל הבריטי שלו, יהודי, לורד ג'ורג' ויידנפלד.

חוקרים בכירים במטה הארצי עוזבים לטובת השוק האזרחי

עד הקיץ יעזבו את המשטרה 25 חוקרים

[illegible]

את היחידה הארצית לחקירות הונאה 25 חוקרים בכירים, חלקם עזבו מסיבות של רוטציה ביחידות המשטרה האחרות על רקע הצעות מפתות יותר בשוק האזרחי.

החל מן ה־1 בינואר 1985 ועד חודש יולי 1986 יעזבו 25 חוקרים את היחידה. 11 מהם עזבו על רקע של רוטציה בתפקידי משטרה כמו למשל אריה שגיא, שעבר מהיחידה הארצית לחקירות הונאה כדי לשמש כראש צוות חקירות במרחב דן של המשטרה (הוא אחראי בין היתר על חקירת פרשת הרצח של התיירת מלה מלבסקי). 8 חוקרים פורשים ל...

בין החוקרים שעומדים לפרוש מן היחידה נמצא אחד משני הראשים החשובים של היחידה, יעקב קאופמן, שמתעתד לחוקר פרטי. קאופמן הודיע למפקד היחידה הארצית לחקירות הונאה, תת־ניצב יורם בגן, כי הוצעה לו בשוק האזרחי הצעה קוסמת יותר, שכר גבוה פי ארבע מן השכר ששולם לו ביחידה הארצית לחקירות הונאה.

לסופר "דבר" נודע, כי ביחידה הארצית לחקירות הונאה רואים בעזיבה זו סימן לשחיקה במערכת שנחשבה אחת מהיחידות המובחרות.

עוד נודע, כי המשטרה מתקשה בחודשים האחרונים, לגייס ליחידה הארצית לחקירות הונאה רואי חשבון בגלל השכר הנמוך המוצע לשוטר ביחידה בהשוואה לשוק האזרחי, לעומת מה שאין כל בעיה לגייס אקדמאים ועורכי דין ליחידה הארצית לחקירות הונאה.

בתשובה לשאלה אמר גורם בכיר במטה הארצי, כי חקירות היחידה לא יפגעו בגלל פרישת החוקרים והפרישה היא בגדר "עובדה מקובלת" בגלל רוטציה ופרישה לגימלאות בהגיע חוקרים מסויימים לגיל 55 כמו למשל תנ"צ בנימין זיגל, מפקד היחידה הארצית לחקירות הונאה בעבר.

ארגון המורים העל־יסודיים ישבית הלימודים בכתות י"ב

השביתה החל ביום שני - בגלל סחבת במו"מ

יעל פישביין, סופרת "דבר" לענייני חינוך

ארגון המורים העל־יסודיים החליט להשבית את הלימודים בשמיניות.

החל מיום ב' הופסק לבן הוראה בכל כיתות י"ב בהן מלמדים מורים חברי ארגון המורים העל־יסודיים. הנהלת הארגון החליטה להפעיל את נשק השביתה אחרי שראשיה נוכחו לדעת שנציגי האוצר מתכוונים לנקוט במדיניות של סחבת במשא ומתן על פיצויי השחיקה. נציג האוצר במשא ומתן הלל דודאי האשים את ארגון המורים בהצגת "עמדה עיקשת שמשמעותה חריגה מהסכמי השכר", דודאי אף השמיע האשמה חמורה יותר כלפי יו"ר ארגון המורים שושנה בארי כאילו ביקשה ממנו לסלף עובדות על נתוני השחיקה כדי שציבורי עובדים אחרים לא יוכלו לתבוע לעצמם פיצויי שחיקה אחרי שהמורים יקבלו את הפיצוי שלהם.

יו"ר ארגון המורים דוחה בכל תוקף האשמות אלה ונימקה את השבתתה בכך שדודאי עצמו סרב לנקוב בתאריך להמשך המשא ומתן שהחל אתמול.

הסתדרות המורים תוסיף לנהל משא ומתן עם האוצר בנפרד מארגון המורים. ההסתדרות תגביל את המשא ומתן לשני נושאים הנוגעים לתביעות שכר שלא סוכמו עדיין ותסרב לפתוח במשא ומתן מקיף על השכר, כל עוד ההסתדרות הכללית לא הגיעה להסכם כללי עם האוצר.

מזכ"ל הסתדרות המורים יצחק ולבר גינה את השבתת השמיניות וטען שהיא תקומם את כל הציבור נגד המורים. הוא קרא לחברי הסתדרות המורים המלמדים בשמיניות שלא להצטרף לשביתה.

פרס גולדה מאיר לשנת תשמ"ו הוענק אתמול לתהליל"ה (תוכנית השכלה יהודית ללימוד המבוגר), לעליזה בדמור מקיבוץ כברי ולזינה הרמן, על פעולתם בתחום החינוך, בטכס שהתקיים בבית לסין בת"א מטעם האגודה להנצחת גולדה מאיר, נעמת ומרכז ההסברה. את הפרס בסך עשרת אלפים דולר, תרומת בנק הפועלים, העניק משה אולניק מנכ"ל משותף של הבנק. את הפרס בשם תהליל"ה קיבלה נעמי יצחק מפתח־תקווה אם לעשרה, מידי רה"מ שמעון פרס. צילום: ישראל סן

רוצחי הנשיא סאדאת הם שעוררו את המהומות במצרים

הפיצו שמועות שוא בקרב משטרת הביטחון

מאת דליה שורץ, כותבת "דבר" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל"דבר"). — למקורות בלונדון מוגעים כי הקבוצה "מאגנים" ("ארגון" בערבית) אשר תיכננה את רצח הנשיא סאדאת היא זו שהפיצה את השמועות בקרב אנשי משטרת הבטחון בדבר התוכניות להאריך שרותם, הם שעוררו מהומות, פתחו בשריפות ובביזה באזור גיזה והפירמידות.

המקורות מצטטים דו"ח סודי אשר נמצא בידיהם אשר הוזמן על ידי הנשיא מובארק לפני פרוץ המהומות. מובארק ביקש מידע על הקבוצה והוכיח היה כי חשש כי הם מתכננים את הפלת המימשל.

הדו"ח דיווח על 280 חברים ב"מאגנים", מתוכם 250 נמצאים מתחת לגיל 30. חלקם הגדול משכילים, 123 מהם סטודנטים, רובם משכבות נמוכות אוכלוסיה. מנהיגי הקבוצה מוצאם מן העילית. אחד מהם עבוד אל זומור קצין מודיעין בצבא, היה בין מתכנני רצח סאדאת. דודו היה גנראל בצבא המצרי.

הדו"ח מציין, כי קבוצה זו פעלה לראשונה בשנת 1974 כאשר עורכה מהומות באקדמיה הצבאית המצרית. המנהיג האחראי מהקבוצה עבוד סאלם פראג', נאסר בזמנו על מזימה לרצוח את סאדאת.

פראג' הוא זה שחיבר את חוקת הקבוצה המחזיקה 45 עמודים. לפי החוקה המצאת על "המוסלמים לצאת למלחמת קודש נגד הממשלה האתאיסטית" הכופרת את חוקי האיסלם. לאחר מכן עליהם לכבוש את ירושלים ב"מלחמת קודש" נגד ישראל.

המקורות בלונדון מוסיפים, המחוקים בעיקר בשכונות עוני. לדברי המקורות, הפונדמנטליסטים ניסו להשתלט על מוצב צבא כאשר יהיה מספיק נשק בידם.

איפוק בבית הדין המצרי בקהיר

טחן מקווה שגזר דינו יומתק

מאת דן אבידן, שליח "דבר" בקהיר

קאהיר (מיוחד ל"דבר"). — יוסף טחן קיבל אתמול באיפוק את גזר־דין המוות שגזר עליו בית המשפט המצרי בעוון הברחת הירואין מהודו למצרים. בתום השמעת גזר־הדין אמר טחן לכתבים שהצטופפו סביבו: "אינני מוחה. יש תשעה נדונים במצרים שעד היום לא הוצאו להורג ואת הנוהמה שלי".

בית הדין גם קנס את יוסף טחן ב־10,000 לירות מצריות והחרים את כל ההירואין והרכוש שנתפס ברשותו. טחן אמר לכתבים כי היחס כלפיו בבית הכלא המצרי הוא הוגן וכי הוא קורא עתונים מצרים בבית הכלא.

העו"ד צבי לידסקי הודיע אתמול, כי בתוך 45 יום יגיש עו"ד מצרי, שהוא שכר כאן מטעם משפחת טחן, ערעור על פסק דין המוות בבית המשפט.

יוסף טחן הובא לבית המשפט מבית הכלא המכונה באבו אל־חולק, השוכן ליד המוזיאון האיסלמי בקאהיר, ברכב משטרתי שולקו האמרי עשרי סודיים. הוא לווה על ידי קצין משטרה מצרי וחייל והוכנס לאולם בית המשפט בדלת האחורית. טחן לבש מכנסיים לבנים ומעין חולצה לבנה, כפי שנוהגים ללבוש האסירים במצרים. הוא הוצב באולם בית המשפט הקטן מאחורי סורגים יחד עם נאשם מצרי נוסף בעוון עבירות אחרות.

טחן נראה רגוע למדי לפני השמעת פסק דינו. הוא אפילו התלוצץ עם הכתבים. הוא טען כי לא היתה לו כל כוונה למכור את ההירואין במצרים אלא להבריחו דרך הגבול היבשתי לישראל בגלל סידורי הבטחון הקפדניים הננקטים בשדה התעופה בלוד. "לא היה ידוע לי כי החוק המצרי נוקשה כל כך כלפי עבירות סמים לעומת החוק בארץ".

מוכר כאן בשם "בית הכלא של הנדונים למוות המגישים ערעור על פסק דינם" — (סיג'ן אל־איסתיאנאף). בבית־כלא זה צפוי גם להתבצע גזר דין המוות נגד טחן אם בית־המשפט הגבוה לצדק ידחה את ערעורו ואם הנשיא מובארק יאשר את פסק־הדין.

יוסף טחן נמצא בקשר רצוף עם בני משפחתו באמצעות העו"ד לידסקי, שביקר אותו אתמול בתא המעצר, והקונסול הישראלי בקאהיר בן עפרון. הוא מקבל ממשפחתו באמצעות הקונסוליה תרופות ומזון מיוחד בגלל מחלת הסכרת הקשה שממנה הוא סובל, וכן מכתבים מביתו.

יצויין, שבחודשים האחרונים נידונו בקאהיר למוות ארבעה סוחרי סמים מצרים ושני סוחרי סמים נוספים מצילון ומסומלי. עם זאת, עד עתה לא בוצעו פסקי הדין הללו הטעונים עדיין אישור של הנשיא מובארק. לפי שעה לא ידועים פרטים על זהותו של העו"ד המצרי שאותו שכר אתמול צבי לידסקי כדי להגיש את הערעור. כל שידוע הוא כי מדובר בעו"ד מנוסה ובעל מיומנות בטיפול במקרים מסוג זה.

יצוין, שעתוני האופוזיציה במצרים של הימין הדתי והשמאל הקיצוני תיארו את משפטו של טחן בהבלטה. ידוע, שיוסף טחן נשפט כבר בעבר לתקופת מאסר בגין עבירות סמים בישראל ובגרמניה המערבית.

בעיר הבירה המצרית כרגיל. הכבישים שוב הומים מרכב, הולכי הרגל שוב חוצים את הכבישים בין המכוניות הדוהרות והבדק גם אינם נדרסים ושם רואים בני נוער שעוסקים בספורט וזוגות צעירים החוגגים יחד עם בני משפחותיהם את שמחת אירוסיהם או כלולותיהם על שפת הרחוב ולעיני ההמונים השועטים לדרכם.

ככל הידוע יכריז הנשיא מובארק בנאומו ביום א' על הסרת העוצר במחוז גיזה כלפי הציבור במטרה לרכוש מחדש את אמונו ביציבות המשטר.

כן יוסיף הנשיא בנאומו פרטים נוספים על נסיון ההתקוממות האחרון שהמשטר הופתע ממנו לחלוטין. נראה שהוא הופתע באותה מידה ביכולתו לדכא את נסיון המרד בנחישות ובקלות יחסית.

המלצה לאיחוד עם הליברלים תובא לוועידת תנועת [החירות]

מאת עליזה ולך, סופרת "דבר" לענייני מפלגות

הנהלת תנועת "חירות" קיבלה אמש פה־אחד החלטה שעל פיה תביא ההנהלה לוועידה המלצה לאשר את האיחוד עם המפלגה הליברלית, והמוסדות הנבחרים החדשים יעבדו את תנאי האיחוד.

החלטה זו של הנהלת "חירות" באה לענות על הצורך שהכתיבה המפלגה הליברלית, כי הסכם האיחוד בין שתי המפלגות יאושר עד ועידת התנועה בראשית חודש מארס 1986.

כזכור, קבעה המועצה הארצית של המפלגה הליברלית בסוף ינואר, כי אם הסדר האיחוד שאימצה...

אסיר נמלט נתפס בראשל"צ

(עתים). האסיר הבורח אבי־נועם חביבי, בן 5 שנמלט ביום ד' בערב ממחנה מעשיהו, נתפס ביום ה' בראשון לציון, עיר מגוריו, על ידי סיור של שוטרים ממשטרת ראשל"צ והוחזר לכילאו.

תת גונדר יצחק ניר מפקד מתקן מעשיהו, כינס ביום ה' אחר הצהריים את 600 האסירים במחנה והזהיר שלא יסבול עוד הופעה כזאת, ואם יהיה מקרה נוסף יקשה את ידו ביחס לכל האסירים במתקן זה.

ניר אמר, שלכל בורח נפתח תיק, והוא צפוי למאסר שנה בנוסף לעונש שהוא מרצה בכלא על הבריחה. כמו כן מועבר בורח לכלא סגור ותישלל ממנו האפשרות לקבל חופשות במשך שנה תמימה.

האסירים הגיבו בזעם על התופעה והשמיעו איומים כלפי כל מי שינסה להביא לבטל את התנאים המיוחדים השוררים בכלא מעשיהו, שאינו מוקף חומה ואשר בנוי על אמון בין אסירים וסוהרים. "נשבור להם את העצמות", אמרו כמה אסירים.

דבר
DAVAR دافار
מאוחד עם למרחב

העורכת חנה זמר
משנה לעורך דוד פדהצור
מנהל כללי אהרן קראוס

המו"ל - "דבר" בע"מ
נדפס בדפוס "דבר" בע"מ
המערכת והמנהלה: תל־אביב, רח' שינקין 45, ת.ד. 199, מ.65233
טלפון 286141 (6 קווים)
מחלקת המודעות: טלפונים ישירים 281860, 298032
סניפים:
ת"א, בית "דבר" רח' שינקין 45 טלפון 286141, מיקוד 65233
ירושלים, המערכת: רח' המלך ג'ורג' 16 בית מאיה קומה ג' טל. 222451, 222353, 7-241306
המינהלה: רח' הלל 16, טל. 231251
חיפה, רח' הנביאים 27 טלפונים 3־642111־2, מ. 33104

אנשים · אנשים · אנשים

מקור לזיוף

ז'אן ז'ורס, 54, נכדו של המנהיג הסוציאליסטי הנודע, הוא צייר מוכשר ונכבד בעיר בורדו. הוא הציג תערוכות ברחבי צרפת ויחד עם זאת עסק ב... זיוף תמונות של ענקי ציור עבור השוק האמריקאי. מי שהסגיר אותו היה הנרי קרנץ, צייר צרפתי שהיה איש הקשר שלו בקנדה, כשנתפס וגילה למשטרה מי הוא המקור לעשרות זיופים החתומים על ידי שאגאל, מירו, אוטרילו ופיקאסו, שנמכרו היטב בשוק האמריקאי. המשטרה מצאה אצלו 33 „מודליאנים" מזוייפים מוכנים למשלוח. „העין האמריקאית פחות רגישה משלנו", הסביר.

גדעון קוץ, פאריס

פעילות נמרצת

פרנסואז קסטרו-פאביוס, רעייתו של ראש ממשלת צרפת, עמדה במרכזה של שערוריה קצרה בסוף השבוע שעבר כאשר שבועון ימני-קיצוני פירסם צילום שלה במונוקיני. זה אינו מפריע לה להמשיך במרץ בפעילותה במערכת הבחירות של המפלגה הסוציאליסטית. במסגרת זו ארגנה מופע מיוחד בהשתתפות כל שרי ממשלת צרפת, כאשר כל אחד מן השרים נקרא להגן על פעילותו ולהציג את תכניותיו ועלה לבמה לצלילי קטע קלאסי(?) שבחר בעצמו. בתוקף פעילותה בארגון „סוציאליזם ויהדות", הופיעה פביוס בפני הקהילה היהודית הצפון-אפריקאית בעיר סרסל מצפון לפאריס, בה מהווים היהודים 80 אחוז מן האוכלוסיה. בין שאר הדברים אמרה כי המימשל הסוציאליסטי התיר את הקמתן של „מיליציות יהודיות" שיגנו על רובעים ומוסדות יהודיים מפני סכנת הטרור.

גדעון קוץ, פאריס

מדור לדור

ראש עיריית באר שבע אליהו נאווי (בתמונה), איננו איש דתי אבל מכבד ומוקיר את המסורת היהודית, מנהגיה והסמליות הטמונה בהם. לפני שבועיים נולד לנאווי נכד רביעי, בנה הראשון של בתו הצעירה הדר. במסיבת ברית המילה שנערכה בחוג המשפחה [illegible] הנכד [illegible] רקומה קישוטי זהב עם כובע וכיסוי מתאימים, שהוכנו עוד לפני 65 שנה עבור סבו, אליהו נאווי.

אמיר רוזנבליט

מסורת מחודשת

גלי צה"ל חידשו השבוע מסורת של הקלטת הופעות פומביות בבסיסי צה"ל בפני חיילים. האירוע הראשון בסדרה, זו שהופסקה לפני כשלוש שנים היה הופעתו של אבי טולדנו החוגג בימים אלה עשרים שנה לקריירה שלו. אירוע זה הוקלט בבסיס חיל האוויר בדרום הארץ בשיתוף תזמורת חיל האוויר. מנהל מחלקת התרבות והבידור בגלי צה"ל, מולי שפירא, ציין בפנינו כי עלות הפקה של תכנית כזו היא זולה ביותר, שכן מלבד טולדנו שגוייס לשרות מילואים לצורך הקלטת התכנית, כל יתר האמנים, ביניהם דודו דותן, עירית ענבי ואריה מוסקונה הביעו נכונותם להופיע בהתנדבות. בתכנית שהוקלטה השבוע גנבה את ההצגה ריטה, התגלית החדשה של הזמר העברי, שזו היתה הופעתה הפומבית הראשונה.

אמיר רוזנבליט

אורחות כבוד

אלוף (מיל.) שייקה נרקיס, ראש מחלקת ההסברה של ההסתדרות הציונית, קיבל אזרחות כבוד ועליית הכבוד(?) של העיר ויל-ברן מידי ראש העיר, ומי שהיה שר ההגנה הצרפתי שרל הרנו. לאחר הטקס הוזמן נרקיס להצגה מיוחדת של גירסה חדשה ל„קמצן" מאת מולייר בכיכובם של מישל סרו ואני ז'ירדו. „יום נרקיס" בוויל-ברן הסתיים בסעודה, שכמיטב המסורת הצרפתית נמשכה לתוך הלילה.

גדעון קוץ, פאריס

מוקדם מדי

„הנה מועמד אפשרי לראשות ממשלת ישראל", כך הציגו בוואשינגטון את שר הכלכלה והתכנון גד יעקבי בארוחת ערב ל-3,000 מוזמנים בהשתתפותם של סגן הנשיא ג'ורג' בוש והסנטור אדוארד קנדי. השר יעקבי דיבר על בעיות הצמיחה של המשק, אבל הוא טרח גם להזכיר לאורחים מטעם ארגון „המנהיגות הצעירה" כי לא די בתרומות כספיות לישראל, אלא יש צורך גם להשתקע בה. יעקבי עצמו הגיב על המחמאה באומרו: „היא מוקדמת מדי".

יוסי מלמן

הנהלה חדשה

בבחירות שקיימו אתמול חברי ארגון הנגנים של התזמורת הפילהרמונית נבחרה הנהלה חדשה בת שלושה חברים: נגן הקרן יעקב מישורי נבחר מחדש, נגן הצ'לו אלחנן ברגמן ונגן הויולה דניאל בנימיני, פינו מקומם לנגן הויולה צבי ליטבק ולנגן הטרומבון יהושע ספטרגאק. הנהלת התזמורת נבחרת אחת לשנתיים בבחירות חשאיות והיא אחראית על כל פעילויות התזמורת בשטח המוסיקלי, הכלכלי, כמו כן נבחרה מועצת נגנים בת שישה חברים האחראית על עניינים אישיים של חברי התזמורת, וועדת ביקורת בת שני חברים.

עבודה עם כבוד

ג'יין ראסל, 64, שהיתה בצעירותה פצצת מין הוליוודית, הגיעה בימים אלה ללונדון במסגרת מסע לקידום מכירת האוטוביוגרפיה שלה. במהלך פגישה עם חשפנית בריטית צעירה אמרה: „בעצם, אינני מסכימה עם תנועת השחרור הנשי. לדעתי זה מרחיק גברים מן המין. אני משתתפת בצערן של נערות החשפנות(?) בותן על הבמה מפני שפרסומן יבוא אך ורק בגלל גופן". החשפנית הצעירה לא נשארה חייבת: „אני רואה כבוד לעצמי לעשות את אשר אני עושה. אין צורך לרחם עליי".

דליה שרון, לונדון

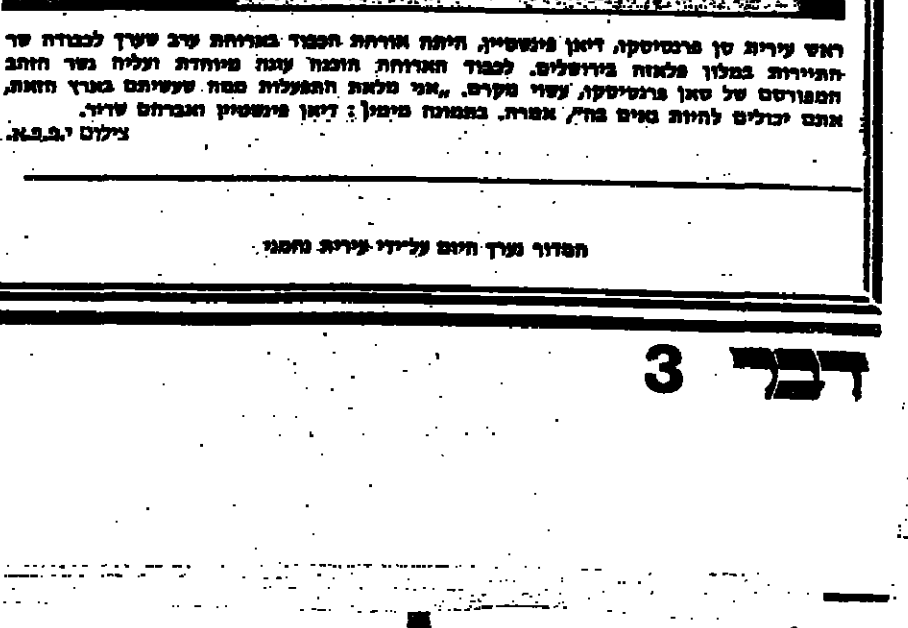

ראש עיריית סן פרנסיסקו, דיאן פיינשטיין, היתה אורחת הכבוד בארוחת ערב שערך לכבודה שר התיירות במלון פלאזה בירושלים. לכבוד הארוחה הוכנה עוגה מיוחדת ועליה גשר הזהב המפורסם של סאן פרנסיסקו, עשוי סוכר. „אני מלאת התפעלות ממה שעשיתם בארץ הזאת, אתם יכולים להיות גאים בה", אמרה. בתמונה מימין: דיאן פיינשטיין והגברת שריר.
צילום י.ב.פ.א.

המדור נערך היום על-ידי עירית נחמני(?)

חדשות · חדשות · חדשות · חדשות

ניצב בנימין זיגל, בהופעה פומבית נדירה

עינוי דין גורם עוול לשוטרים

מאת נתן רועי, סופר „דבר"

„אנחנו מרבים להשתמש נגד שוטרים באמצעי ענישה ואיננו נותנים מספיק צ'ופרים(?) לשוטרים וזו אולי אחת הסיבות לכך ששוטרים עוזבים את המשטרה" — אמר אתמול ניצב בנימין זיגל, אב בית הדין למשמעת של המשטרה באחת מהופעותיו הפומביות הנדירות. זיגל הופיע בכינוס של סגל הפיקוד המורחב של משטרת ישראל שדן ב-500 תקנים בלתי מאויישים על ידי המשטרה, ובקשיי המשטרה לגייס שוטרים חדשים לשירות.

זיגל אמר: „אנחנו לא עושים מספיק למנוע התפטרות של שוטרים. אנחנו חייבים לבדוק אם יש נקודות תורפה ביחידה שגורמות להתפטרות של שוטרים. יש, כמובן, גם יחידות שבהן ההתפטרות מן המשטרה היא תכופה יותר וצריך לבדוק את הסיבות לכך. הפתרון לכך הוא להקדיש תשומת לב רבה יותר לשוטרים. כל מפקד מחוז חייב לפגוש שוטר שרוצה להתפטר כדי שהוא יוכל לעמוד על הסיבות שמביאות את השוטר לעזוב את המשטרה. אז אולי יוכל מפקד המחוז להביא את השוטר להתמטר(?)".

עוד אמר, כי הזמן הארוך שעובר בין החשדתו של שוטר במעשים חריגים ועד העמדתו לדין גורמת עוול רב לשוטר ורבים מהשוטרים מאבדים את הסבלנות ופורשים מן המשטרה. „חלק מאלה שהתפטרו עשו טוב שהתפטרו אבל לגבי האחרים אני מצר שהתפטרו. לדוגמא, טיפלנו בבית הדין למשמעת בשוטר שהואשם במשך שנה על חשדות שהיו תלויים נגדו. אחרי שנה זיכינו אותו במשפט. בחור כזה היה צריך סבלנות רבה כדי להישאר במשטרה. לא רבים מן הנשפטים הם בעלי סבלנות כמו בחור זה".

זיגל אמר אתמול, כי המשטרה איננה עושה מספיק כדי לשמור על כוח האדם הקיים. לטענתו ניתן להעסיק חוקרים ואנשי משטרה שהם גימלאים בחצי משרה במקום במשרה שלמה ובצורה זאת לא יהיה צורך לשחרר את הקצינים והחוקרים האלה שאינם מלולים(?) בעבודה „וכל היום עסוקים בהרמת טלפונים". הוא הציע להעסיק פנסיונרים של המשטרה במשך 5 ימים בשבוע ובצורה זו לשמור חוקרים טובים שהגיעו לגיל 55.

זיגל הציע אתמול לסגל הפיקוד הבכיר של המשטרה להקים צוותי חקירות מיוחדים שיהיו מורכבים מאקדמאים, בעיקר, שיגוייסו לתפקידי קצונה ללא קורסים ארוכים המקובלים לגבי אנשי משטרה רגילים. „אולי האקדמאים לא ישרתו 20 שנים במשטרה ונסתפק בכך שהאקדמאי הזה ישרת אותנו 10 שנים אבל המשטרה תצא נשכרת מכך".

צמרת המשטרה עם שר המשטרה. זיגל הפתיע וקם לדבר. צילום: אליהו הראותי.

שינויים בבחינות הבגרות במטרה להעלות את הרמה

מאת יעל פישביין, סופרת „דבר" לענייני חינוך

כל תלמידי התיכון חייבים להבחן בבחינות בגרות במתמטיקה ברמה בינונית (לפחות 3 יחידות) וזאת לאחר שהופעל לחץ של האוניברסיטאות על משרד החינוך והתרבות. המשרד נכנע ללחץ והחליט להתפשר בנושא זה בין דרישת האוניברסיטאות להעלות את רמת מקבלי תעודות הבגרות ובין שאיפתו להגדיל את מספר התלמידים שעוברים בהצלחה את בחינות הבגרות הממשלתיות.

בימים אלה דנה הנהלת משרד החינוך בהצעות לשינויים מרחיקי לכת בנוהל בחינות הבגרות וזאת במטרה להעלות את הרמה של הבחינות במקביל לפישוט הליכי הבחינה. שר החינוך, יצחק נבון, התחייב בפני נציגי האוניברסיטאות כי יכריע בין ההצעות בתוך חודש ימים. השר יביא את החלטתו בפני ראשי האוניברסיטאות.

נציגי האוניברסיטאות ובראשם אלעזר כוכבא מתל אביב טוענים שבשנים האחרונות חל פיחות מדאיג בציוני הבגרות. הציונים עלו בעשר נקודות מבלי שיש להם כיסוי. לדבריהם המדיניות של משרד החינוך המוותרת לכך שיותר תלמידים יקבלו תעודות בגרות, גרמה לירידת הרמה. הם תובעים להנהיג כחובה מקצוע העוסק בתרבות העולם ולהגדיל את הבחירה במקצועות מדעיים, כדי להרחיב את האופקים של מקבלי התעודות.

השביתה בזרעית הסתיימה באחרים מחריף המאבק

שר החקלאות מבטיח אספקת מזון ללולים

(ע). — השביתה בזרעית הסתיימה לאחר 11 ימים שבהם נאבקו חברי המושב למען מציאת פתרון למצוקתם הכלכלית.

סיום השביתה התאפשר אחרי פגישה שהיתה לחברי המושב עם אנשי הסוכנות, ואשר בסיכומה נמסר למתיישבים כי הסוכנות תסייע להם בחיסול חובות העבר באמצעות הלוואות שיוכלו לעמוד בהן ואשר לא יגזלו את כל הכנסתם הפנויה.

יו"ר מטה השביתה בזרעית, יהודה בן-סימון, אמר אתמול בבוקר, כי הבעיה הנוספת שאינה פתורה קרדינלית, בעיית התנובות טרם נפתרה והיא בעיית נושא-חלוקת(?) אמצעי הייצור. הוא הביע תקוה שמשרד החקלאות שהתפקד על נושא זה יטפל בו ויאפשר להם לרדת מהכוורות כדי שיוכלו להמשיך לעבוד ולפרנס את משפחותיהם בכבוד.

מושבי הגבול יחריפו שביתתם

המושבים נטועה, אבן-מנחם, אלקוש ושומרה בגבול לבנון החליטו להחריף את שביתתם במטה כי תביעותיהם לא נענו על ידי שר החקלאות אריק נחמקין, שעימו נפגשו אתמול בתל-אביב. דוד שאול ממטה השביתה מסר בתום הפגישה, כי שר החקלאות הודיע במפורש שאין לו פתרון לתת למושבים.

הדובר הוסיף, כי משום כך יחמירו המושבים את שביתתם ויסתגרו בישוביהם, כדי שהעם בישראל וממשלתו יחליטו אם יש זכות קיום לישובי העימות(?). אם כן — יש להבטיח להם קיום מינימלי, ואם לאו — שיגידו להם בדיוק לאן ללכת.

דוד משיח, סופר „דבר" לענייני החקלאות, מוסר:
שר החקלאות אריק נחמקין פעל לאספקת גרעינים ותערובת ללולים של מושבי קו העימות בגליל ומבטיח אספקה זו למשך השבועות הקרובים.

זכו בפיס

בהגרלה הרגילה ובהגרלת כוכב המזל זכה כרטיס מס. 882078 בסך כולל של 420,000.— ש"ח.

מקסימום פרס ראשון בשבת הבא יהיה 240,000.— ש"ח.

בסך 7,500.— ש"ח זכה המספר: 874913.

בסך 4,000— ש"ח זכו המספרים: 319150 412511.

בסך 200.— ש"ח זכו המספרים: 005136; 021567; 046955; 059153; 078616; 086805; 113739; 141179; 172461; 229994; 232251; 313897; 322469; 335718; 360881; 362990; 404714; 408751; 429145; 534066; 541914; 545095; 561226; 585587; 592166; 613805; 667036; 709343; 715844; 733911; 793720; 885468.

בסך 100.— ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב-: 4593 5447.

בסך 18.— ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב-: 413; 432.

בסך 12.— ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב-: 005; 304; 323.

כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 1 זכו בסך של 1.80.— ש"ח.

בסך 3.60.— ש"ח זכו המספרים התלת-ספרתיים: 010; 036; 084; 087; 168; 169; 172; 207; 317; 423; 458; 516; 518; 537; 539; 543; 544; 554; 628; 704; 727; 789; 793; 860; 894; 928.

בסך 1.80.— ש"ח זכו המספרים הדו-ספרתיים: 04; 08; 10; 14; 16; 18; 21; 30; 35; 36; 43; 47; 48; 53; 61; 64; 74; 77; 78; 79; 80; 87; 95.

רק הרשימה הכוללת של תוצאות ההגרלה מחייבת את מפעל הפיס.

אתיופים שלא יטבלו לא יתקבלו לישיבות

מאת יעל פישביין, סופרת „דבר"

הרב הראשי האשכנזי, אברהם שפירא, התיר לראשי ישיבות לדחות תלמידים אתיופים המסרבים לטבול, כמתחייב מהליכי הגיור לחומרה. הרב הסביר את עמדתו בראיון עיתונאי ואמר: „בבתי הספר הקובעים זה המדינה ושר החינוך ואילו בישיבות הקובע הוא ראש הישיבה שקובע אם התלמיד חייב לטבול או לא".

בראיון שהתפרסם לאחרונה בבטאון צעירי המפד"ל „עמודה", נשאל הרב הראשי מה דעתו על כך שמוסדות חינוך ציוניים-דתיים מסרבים לקבל תלמידים מעולי אתיופיה. הרב הסביר שאת בתי הספר הדתיים יש לפתוח בפני אתיופים „מפני שאי אפשר להפקיר אותם לחינוך לא דתי", אבל דין הישיבה שונה. שם התלמיד חייב לקבל את מרות ראש הישיבה ואם ראש הישיבה בדעה שהאתיופים צריכים לטבול על התלמיד האתיופי לעשות זאת, אחרת לא יהיה לו מקום בישיבה.

עמדת הרב הראשי עומדת בסתירה למסע שכנוע שמנהל ראש האגף לחינוך דתי במשרד החינוך, יעקב הדני, במטרה לשכנע ראשי ישיבות יוקרתיות לקבל תלמידים אתיופים. מסע השכנוע של הדני נערך בעקבות קבלת נתונים שנאספו בעת האחרונה, ולפיהם 5 אחוזים מההורים האתיופים העבירו את ילדיהם מבתי ספר דתיים לבתי ספר חילוניים, וכל זאת בגלל היחס המעליב כלפיהם מן הממסד הדתי-ממלכתי(?).

פער במנות המישכל בין בנים לבנות

מאת יעל ארמוני, סופרת „דבר" בירושלים

הפער במנת המשכל בין בנים ובנות הולך וגדל במשך תקופת הלימודים בבית הספר וזאת למרות שילדים בגיל ט-יום(?) בית הספר הם בעלי כישורים שווים. ההבדל בין בנים ובנות מבחינת רמת המשכל שלהם עם הגיעם לאוניברסיטה גדול אף יותר מאשר במדינות מערב אירופה.

ממצאים אלה יוצגו ביום ב' הקרוב בישיבת המועצה הלאומית לקידום מעמד האשה שתתכנס בירושלים לציין את יום האשה הבינלאומי במעמד ראש הממשלה שמעון פרס. במהלך הכינוס יתקיים דיון בסוגית הא-סימטריה במממצאי המשכל של בנות ובנים בישראל ובעולם המערבי. ד"ר מרילין ספר מזרחי, יושבת ראש המועצה תציג את ממצא המחקר שערכה בנושא זה.

מן המחקר עולה, כי בחברות שונות בתוך ישראל כמו בעיר במושב בקיבוץ ואף בזרמים השונים של הקיבוצים יש הבדלים ניכרים במנת המשכל בין בנים ובנות. עוד מסתבר, כי בזרמים חברתיים בעלי נטיה מסורתית מובהקת יותר הפער במנת המשכל בין בנים ובנות גדול יותר.

מעקב

בחירת יועץ משפטי לממשלה מתעכבת בגלל הויכוחים בקואליציה

מאת מוטה צימוקי, סופר „דבר" בירושלים

המשבר הממשלתי בנושא הצמיחה הסיט את תשומת הלב מהמגעים הממשלתיים לבחירת היועץ המשפטי לממשלה.

מאחר ובעידן ממשלת האחדות הלאומית לא יתכן מצב שהיועץ המשפטי לממשלה לא ייבחר על דעת ראשי שתי המפלגות הגדולות, הרי שהמשבר האחרון גרם לנתק כמעט מוחלט בנושא זה.

חוגים בקואליציה העריכו בימים האחרונים כי גם המגעים בנושא זה ילוו במשברים(?) שכן קרוב לוודאי שכל מועמד שיציע צד אחד ידחה ע"י הצד השני.

יחד עם זאת אם לא ייבחר יועץ לקראת התקרב מועד הרוטציה יש לצפות לכך שראש הממשלה פרס ייכנס לעובי הקורה בעניין זה. הגורמים העיקריים המטפלים בבחירת היועץ הם שר המשפטים משה נסים שצריך להודיע לממשלה מי המועמד ולקבל אישור ראש הממשלה שמעון פרס וכן שר האנרגיה משה שחל בתוקף השכלתו(?) המשפטית.

ממקור מקורב לשר המשפטים משה נסים נודע אתמול, כי השר טרם נפגש עם אף אחד מהמועמדים שמותיהם הועלו כדי להציע לו את המשרה.

היועץ המשפטי לממשלה, פרופ' יצחק זמיר הודיע על כוונתו להתפטר ב-11 בפברואר. הוא הוסיף כי לא יעזוב את תפקידו עד שייבחר יועץ במקומו.

עכשיו ב"מטמון תשואה" בשנה הראשונה

אפשרות משיכה בכל חודש
ניתן למשוך את כספי החסכון כבר אחרי 3 חודשים, ולאחר מכן בכל חודש, עד תום שנה, ולקבל תשואה בהתאם לריבית ה"פריים".

יותר ריבית בכל חודש
• בשנה הראשונה, ריבית הולכת וגדלה מדי חודש כבר אחרי 3 חודשים.
• ריבית "פריים" מלאה כבר בתום 9 חודשים.
• למשלימים תקופת חסכון של 30 חודש — 30 מדדים מלאים בתוספת [illegible]

פרסום מלאים בכל סניפי בנק הפועלים ובנק אמריקאי ישראלי.

שרות השקעות מקיף אצלך בסניף
בנק הפועלים

אבנת|קרמון|שיפרין|נעמן

صكنا من الاجل

חדשות חוץ · חדשות חוץ · חדשות חוץ · חדשות חוץ · חדשות חוץ · חדשות

שחף נוסק ממימיו הקרים של אגם לוקארנו, אחרי שצד לו דג במקורו. לדברי צפרים מומחים במקום, הרי זה חריג ביותר שציפור זאת צדה כך למחייתה (צילום: א. פ.)

זעם ותסכול בצרפת בהיודע על רצח מישל סרה בלבנון

בפאריס עדיין מנסים לאמת את הודעת החוטפים

מאת גדעון קרץ, סופר „דבר" בצרפת

פאריס (מיוחד ל„דבר"). — שר החוץ הצרפתי רולאן דימה הזהיר אתמול, כי בכוונת צרפת לנקוט צעדי גמול נגד „החוטפים ושולחיהם", אם יתברר כי החוקר הצרפתי מישל סרה אכן הוצא להורג על ידי ה„ג'יהאד האיסלאמי", דבר המהווה „פשע שלא ייסלח".

דימה אמר, כי מדובר בניסיון להשפיע על מדיניות צרפת במזרח התיכון, ש„לא תהיה", לדבריו „בת ערובה".

בפאריס שררה אתמול תחושה של זעם וחוסר אונים בעקבות הידיעה על הוצאתו להורג של מישל סרה, בן 37, אחד מארבעת בני הערובה הצרפתים.

עם זאת, ניסו בפאריס להסתמך אתמול על קריאה מדויקת של הטקסט הערבי של ההודעה, שאותו ניתן לפרש, כי „עומדים להוציא להורג" את סרה, ולא כי הדבר כבר נעשה. החוטפים [illegible] הצביעו על מקום הגוויה.

„לה מונד", החשוב בעיתוני צרפת, מתח אתמול ביקורת חריפה על ממשלת צרפת ואמר, כי היא איבדה את השליטה על המשא ומתן לשחרור החטופים ונכנעה, למעשה, לסחטנות, בניסיונה לפייס את איראן וסוריה, בצד תמיכתה בעיראק.

העיתון מציין, מצד שני גם את גירושם של שני פעילים עיראקים פרו־חומייניסטים מצרפת לעיראק כ„צעד קל דעת".

השניים נאסרו וצפויים להוצאה להורג (על פי ידיעות מסויימות אחד כבר הוצא להורג) וה„ג'יהאד האיסלאמי" מציין פרשה זאת כאחד הגורמים לרצח סרה. לפי מקורות צרפתים, מדובר ב„טעות" של שירותי הבטחון.

במקביל, אושר אתמול רשמית, כי חברה צרפתית מרכזית, „לור־שר", אכן סיפקה כמויות גדולות של נשק ותחמושת לאיראן במהלך החודשים האחרונים, וכי מנהל החברה „זייף תעודות משלוח" של הספינות שיצאו מנמל שרבורג לכאורה למדינות אחרות. משרד ההגנה יעמיד את החברה לדין.

אמצעי התקשורת שאלו אם מדובר בניסיון לשלם לאיראן תמורת שחרור השבויים. לבסוף מסרו צדדים איראניים, כי ידיעות על אספקתם הצפויה של 40 מטוסי „מיראז' אף־1" לעיראק „עוררו את זעם החוטפים".

נראה, כי צרפת הסתבכה בתמרוניה ההדדי מוגע בממשל, ערב הבחירות. ביקורת חמורה נמתחת על כך שאמאר מוגנית, האיש שעמד בראש החוטפים, וגם בראש חוטפי מטוס ה„בואינג" של „ט.ו.א.", יכול היה לבקר בחודש נובמבר שעבר בפאריס בלי שנאסר, משום שהצרפתים לא רצו להזיק לגישושים לשחרור בני הערובה.

אשתו של סרה, השוהה בלבנון ונזקקה אתמול לטיפול רפואי ורעייתו של בן ערובה אחר, העיתונאי ז'אן פול קופמן, האשימו את שלטונות צרפת ברשלנות בטיפול בפרשה ובכך שלא הטילו את התפקיד על שגרירות צרפת בביירות.

„צוות האחראים ידוע לכל", אמרה יואל קופמן, שגילתה שה„חיזבאללה" שיגרו אתמול שליחים לבקעת הלבנון, שם מחזיקים בני הערובה, כדי [illegible]

רעייתו של אסיר־ציון זאכאר זונשיין שובתת רעב בריגה

מאת גדעון קרץ, סופר „דבר" בצרפת

פאריס (מיוחד ל„דבר"). — טאטיאנה זונשיין, רעייתו של אסיר ציון זאכאר זונשיין, פתחה אתמול בשביתת רעב בריגה נגד מאסר בעלה, כדי לדרוש את התרת עלייתם לישראל.

היא מסרה בשיחת טלפון, כי פעילים יהודים נוספים יצטרפו אליה, וקראה להפגנות הזדהות במערב.

זאכאר זונשיין, פיסיקאי בן 35, הגיש בקשת עלייה ארצה ב־1981. ביולי 1984, נידון לשלוש שנות מאסר במחנה כפייה, בעוון „השמצת המדינה הסובייטית". הוא מוחזק בתנאים קשים, והוכנס פעמים אחדות לצינוק, בגלל סירובו לעבוד במתקנים חשמליים מסוכנים.

לפי נתונים שפירסם הוועד הבין־לאומי לענייני הגירה בז'נבה, עזבו בחודש פברואר את ברה"מ אך 84 יהודים ורק 21 מהם הגיעו לישראל.

משורר שגילה ששיריו יוחסו ליו"ר מאו בילה שנים בכלא

פקין (ע"צ). — סופר סיני, שגילה בתקופת „מהפכת התרבות" בסין כי שירים שונים אשר יוחסו ליו"ר מאו טסה טונג נכתבו, למעשה, בידיו הוא, הושלך לכלא וישב שם שנים ארוכות — כך גילה השבוע כתב העת „פקין אינפורמיישן".

הסופר, צ'ן מינג־יואן, קיבל באחד הימים בתקופת „מהפכת התרבות" מאת אחד מידידיו כרך קטן, שנשא את השם „שירים של היו"ר מאו טסה טונג". בדפדפו בספר, נוכח להפתעתו, כי כמה וכמה מהשירים שבקובץ היו פרי עטו שלו, ולא יצירות עלומות של מאו.

לדברי „פקין אינפורמיישן", נהג צ'ן „לא בזהירות", וגילה לקבוצה של אנשי „מהפכת התרבות", שבראשה עמדה רעייתו של מאו ג'יאן קינג, מיהו מחברם האמיתי של השירים.

התוצאה היתה שנמתחה עליו ביקורת קשה. הוא הוכה ולבסוף אף הושלך לכלא, בצירוף האזהרה לא לשחררו לעולם. כתב העת אינו מציין כמה שנים ישב צ'ן בכלא. כיום, צ'ן בן 43 והוא חבר באקדמיה הסינית למדעים.

נשיא ארה"ב רונאלד ריגן מציג לראווה חולצת טריקו שעליה רקומות האותיות „אס.או.בי.", בעת ראיון שנערך עימו שלשום בבית הלבן. האותיות שעל החולצה מתייחסות לקללה שפלט ריגן ביום ו' שעבר, כאשר ניסה להתחמק מצלמים. ריגן סינן באותו מעמד „סאנס אוף ביצ'ס" (בני כלבה) (צילום: א. פ.)

איכרים בפרו העלו קורבן אדם לפיוס אגם טיטיקאקה

לימה, פרו (ע"צ). — כדי להפיג את זעמו של הטבע בותר איכר, אב ל־9 ילדים, באמצעות גרזן והוקרב קורבן על ידי כמאה מתושבי הכפר צ'ימוגראגי במחוז אזאנגארו — כך מסרה משטרת פרו.

תושבי הכפר, שבהלה אחזה בהם עקב עליית מפלס המים של אגם טיטיקאקה — הגבוה ביותר בעולם, שחלקו בתחום בוליביה — החליטו להקריב קורבן אדם, כמסורת אבות אבותיהם, לאחר ששטפונות החלו פוקדים כפרים סמוכים רבים.

לצורך זה, בחרו בקלמנטה לימאצ'י סיהואר, בן 37, וביתרו אותו במכות גרזן. לאחר מכן, קברו את חלקי גופו בארבעה אזורים שונים בכפר, כפי שגילה זאת אחד מתשעת בניו של הקורבן למשטרה.

תושבי האזור — רובם מן השבט האינדיאני אימארה — נהגו בעבר לסגוד לאל „אינטי" (השמש) או „אמא אדמה", כדי לבקש שיוריד גשמים, או שיתן להם יבולים טובים יותר.

לעיתים היו מקריבים איזה בעל חיים. אך זו הפעם הראשונה מזה שנים רבות שאדם הועלה קורבן באזור זה.

התושבים ממלאים פיהם מים בכל הנוגע בפרשה זו. וכל מה שהסכימו לומר למשטרה היה „השמים זעמו והאגם העניש אותנו".

גורבאצ'וב הכניס שינויים נוספים במבנה הפוליטביורו והמזכירות

תקף את ארה"ב בנאום הנעילה של ועידת המפלגה

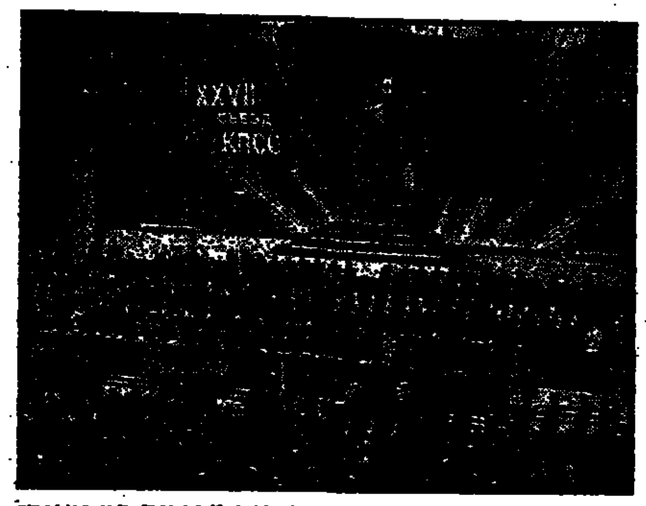

נציגי הכוחות המזויינים הסובייטיים מברכים במחיאות כפיים את ציריו ואורחיו של הקונגרס ה־27 של המפלגה הקומוניסטית הסובייטית, במוסקווה (צילום: א.פ.)

מוסקווה („רויטר", עתיים ויו"פ). — מיכאיל גורבאצ'וב מתח אתמול ביקורת על ארה"ב בנאום נעילה של הוועידה ה־27 של המפלגה הקומוניסטית הסובייטית, לאחר שנבחר פה אחד לתפקיד מזכיר כללי של המפלגה.

המנהיג הסובייטי, שהנהיג בוועידה שינויים מרחיקי לכת בצמרת השלטון, אמר כי ארה"ב רוצה בסוג מיוחד של בטחון לעצמה", אך הטעים, עם זאת, כי אין בדעת ברה"מ לעלות על דרך העימות עם וואשינגטון.

בנאומו הטעים גורבאצ'וב, כי הגיעה השעה לבנות את היחסים הבין־לאומיים על יסודות יציבים יותר מאשר אלה של כלי נשק.

הוא יצא נגד מה שתיאר כ„נטייה לסמוך על עוצמה", שבאה, לדבריו, לידי ביטוי בעמדותיה של וואשינגטון, ואמר עוד כי בארה"ב „רואים עדיין, כמו בעבר, בעוצמה נימוק משוכנע ביותר במדיניות הבין־לאומית".

„מתקבל הרושם שמישהו פשוט מפחד מפני ההזדמנות הקיימת עתה לחולל שיפור גדול לטווח ארוך ביחסים הסובייטים־אמריקאיים ובמצב הבין־לאומי בכללו", טען גורבאצ'וב בנאומו.

לדבריו, קיימים „אי־אלה כוחות מיליטריסטיים, תוקפניים", המעוניינים בהמשך העימות ומבקשים לתמרן את ברה"מ למצב שבו תפסיק את המשא ומתן.

„מה, חברים, עלינו לעשות? האם עלינו לטרוק את הדלת?" שאל גורבאצ'וב, בנאומו לפני יותר מ־5,000 צירים, שהתכנסו בארמון הקונגרסים שבקרמלין.

גורבאצ'וב שיבח את נציגי המפלגות הסוציאליסטיות והסוציאל דמוקרטיות, התנועות הלא־קומוניסטיות האחרות, בחו"ל והודה להם על המלים החמות שהשמיעו בוועידת המפלגה.

אשה בצמרת

גורבאצ'וב הודיע על מינויים חדשים ומסר לצירי הוועידה שהוחלט למנות לצמרת הממשל אישה — זו הפעם הראשונה מאז 1960.

התוספת היחידה לפוליטביורו הוסלט בברה"מ, הוא לב זאיקוב, בן 63, ממקורביו של גורבאצ'וב, האחראי לתעשייה הכבדה מאז יולי 1985.

שני אנשים חדשים יצורפו לפוליטביורו במעמד של ממלאי־מקום: מנהיג המפלגה בביילורוסיה ניקולאי סליונקוב, בן 57, ומנהיג המפלגה באזור לנינגרד יורי סולוביוב, בן 61.

שינויים מרחיקי לכת ביותר היו במזכירות, הגוף המנהל את מנגנון המפלגה ומנסח את המדיניות לאישור על ידי הפוליטביורו.

בין חמשת החברים החדשים בולטת דמותה של אלכסנדרה בירוקובה, בת 57, היא האשה הראשונה הממלאת תפקיד כה בכיר בצמרת הסובייטית מאז כיהנה שרת התרבות יקטרינה פורצבה כחברת הפוליטביורו.

דוברינין שב הביתה

בין החברים החדשים של המזכירות גם אנטולי דוברינין, בן 26, שכיהן כשגריר ארצו בוואשינגטון במהלך 24 השנים האחרונות. במוסקווה סבורים כי דוברינין יוחזר לבירה הסובייטית כדי להתייצב במסע להפיח רוח חדשה במנגנון משרד החוץ הסובייטי.

שניים מן החברים הוותיקים — מנהל המחלקה ליחסים בין־לאומיים בוריס פונומארייב וסגן הנשיא ואסילי קוזנצוב — לא נבחרו מחדש לתפקידיהם הקודמים כממלאי מקום בפוליטביורו.

בנו של ברז'נייב פולק

בנו של מי שהיה המזכיר הכללי של המפלגה הקומוניסטית ליאוניד ברז'נייב, יורי, לא נבחר מחדש לתפקיד ממלא מקום בוועד המרכזי, זאת קבעו המוסמכים לאחר עיון ראשוני ברשימות שהופצו על ידי סוכנות הידיעות „טאס".

עם זאת, יורי ברז'נייב ממשיך לכהן לפי שעה, בתפקיד סגן ראשון לשר לסחר חוץ, תפקיד שהוא ממלא מאז מארס 1979.

פליאה בקרב משקיפים זרים

עיון ראשון בהרכבה החדש של הוועדה המרכזית של המפלגה הקומוניסטית בברית המועצות עורר פליאה מסויימת בקרב חוגים דיפלומאטיים מערביים במוסקווה, ביחוד לנוכח מינויים מחדש של כמה אישים ישישים, שהחזיקו משרות רמות בתקופת שלטונו של ברז'נייב.

ביניהם בולט ניקולאי טיכונוב, בן 80 ששימש בעבר כראש־ממשלה, שהוחלף אשתקד. כן מעורר תמיהה מינויו של ניקולאי באיבאקוב.

עניין רב מעורר היבחרו מחדש לוועדה המרכזית של המארשל ניקולאי אוגארקוב, שהודח מתפקידו כרמטכ"ל בשנת 1984. באותה תקופה דומה היה, כי פוטר מפני שהסתכסך עם אישים אחרים בצמרת הצבאית הסובייטית. היבחרו מחדש לוועדה המרכזית מצביע על כך שהוא עדיין מחזיק בתפקיד רם.

אקינו תובעת התפטרות כל בעלי התפקידים שמונו בתקופת מארקוס

אינה מוכנה להתדיין על חוקיות ממשלה החדש

מאנילה („רויטר"). — נשיאת הפיליפינים קוראזון אקינו הודיעה אתמול, כי לא תיסוג בה מדרישתה שכל מחזיקי המשרות הציבוריות שמונו לתפקידיהם בידי הרודן מארקוס יתפטרו וכן לא תסכים לכל התדיינות בדבר חוקיות ממשלה.

מזכירה של אקינו אמר לעיתונאים, כי הנשיאה בת ה־53 נחושה בדעתה להתחיל את שלטונה במדינה „כשהשולחן נקי".

המזכיר אף ביקש את העם בפיליפינים להתאזר בסבלנות ובתבונה לנוכח הקשיים האדמיניסטראטיביים, הנובעים מהעברת השלטון החטופה לידי אקינו אחרי שהרודן מארקוס ופקידים עושי דברו ברחו מן המדינה לפני עשרה ימים.

המזכיר דיקר אריון, פעיל נודע למען זכויות האדם בארצו ומידידיה הקרובים ביותר של אקינו, גם אמר לעיתונאים, כי הנשיאה והממשל החדש מצפים מכל מחזיקי המשרות הציבוריות שמונו בידי מארקוס, כגון שופטים וראשי איגודים מקצועיים, „לנהוג ביושר ולהגיש את התפטרותם" בתוך הימים הקרובים.

הוא הוסיף ואמר, כי „הממשל החדש מצפה לאותה מידה של יושר גם מנבחרי ציבור מתקופת מארקוס, כגון ראשי ערים ופקידי ממשל מקומי. „אלה הם האנשים שזוכו בבחירות הכלליות האחרונות", הטעים אריון.

דרישת ההתפטרות עוררה מחאות בכמה ערים בפיליפינים, במיוחד בקרב התושבים תומכי מארקוס, שטענו כלהם, כי יש לאפשר לנבחרי הציבור מתקופת הרודן לסיים את הקדנציה שלהם.

אריון הטעים עוד, כי המועצה הלאומית, שהיתה תחת שליטתו המוחלטת של מארקוס ואשר הכריזה עליו כמנצח בבחירות לפני שהובילו ראשי הצבא למלחמה, „אינה יכולה עתה לשאת ולתת על השאלה מהי הדרך הטובה ביותר להעניק תוקף חוקי לממשל אקינו". [illegible] שהיו [illegible] אסירים תוך 24 שעות.

בהתייחסו לנושאים [illegible] אחרים" המעיבים על השלטון החדש, אמר אריון בהסברת העיתונאים, כי כל האסירים הפוליטיים בפיליפינים יצאו את חומות בתי הכלא „בתוך 24 שעות הקרובות" וכי קיימת הפסקת אש דה־פאקטו בין הצבא ובין כוחות המחתרת הקומוניסטית.

אריון הטעים בדבריו, כי בניגוד לממשלות קודמים, לא תנהג ממשלה החדש של אקינו מתקופת המעבר בת 40 הימים המתוכננת בפי ליבינוס. „אצלנו הכל היה בשיטת ה„זבנג"", אמר אריון — „הבעיה העיקרית עתה היא המשך הרצף, כל כך הרבה רובץ על ראשינו, עד כי אי אפשר לבקש שלא יהיו בעיות כלל".

איראן: הרגנו ופצענו 1,200 עיראקים באחת

פאריס (ע"צ). — 1,200 חיילים עיראקים נהרגו או נפצעו בלילה, בעקבות פעולה של הכוחות האיראניים באיזור הדרומי־מזרחי של עיראק — הודעה על כך פורסמה אתמול על ידי רדיו טהראן.

בהודעה, המשותפת של הצבא האיראני ו„גייס שומרי המהפכה", צויין, כי מבצע זה התנהל בציר פאנגארוס אל־קאסר ואיפשר להשמיד ולהלוס שתי יחידות של חיל הרגלים וגדוד שריון שסייע ליחידות אלה.

כתב סוכנות הידיעות האיראנית טפרס וכותב, כי 400 עיראקים נהרגו ו־800 אחרים נפצעו.

גרמניה המערבית הפחיתה הריבית למוסדות המרכזיים

פראנקפורט („רויטר", עתיים וע"צ). — גרמניה המערבית הפחיתה אתמול את שער הריבית למוסדות מרכזיים.

לצעד זה מייחסים חשיבות גדולה, מאחר שמצפים, כי גם מדינות תעשייתיות אחרות ינהגו לפי הדוגמה המערב־גרמנית, וכתוצאה מכך אפשר יהיה לצפות להפחת רוח חיים חדשה בכלכלת המערב.

במקביל לכך, יפיקו גם מדינות העולם השלישי תועלת מהמהלך, מאחר שמעתה יקטן נטל הריבית המוטל עליהן.

דובר של הבנק המרכזי המערב גרמני אמר, כי המועצה המנהלת של ה„בונדסבאנק" החליטה להקטין את שער הריבית למוסדות מרכזיים — בנקים ומפעלי תעשייה — עד 3.5 אחוזים. שער הריבית שנגבה עד כה הגיע ל־4 אחוזים.

מעתה, יוכלו המוסדות המרכזיים של ארה"ב להקל על תנאי האשראי ולעודד על ידי כך כלכלה השרויה במצב של רפיון, בלי לפגוע במעמדו של הדולר.

הפחתה חד־צדדית של שערי הריבית גורמת, בדרך כלל, להחלשת המטבע הלאומי של המדינה המחליטה על צעד מעין זה.

לאחרונה גברו הקריאות להפחתת שער הריבית, לאחר שמחירי הנפט ירדו, מה שהפחית את הסכנה של תהליכים אינפלאציוניים.

זאב ששרוזינסקי, סופר „דבר" בגרמניה, מוסיף כי פועלים גרמנים הפגינו אתמול ב־250 ערים ברחבי גרמניה נגד השינוי המתוכנן בחוקי העבודה, שמטרתו לצמצם את כושר האיגודים לשבות. השינוי בחוק, שהממשלה מבקשת לחוקק בבונדסטאג, עומד לצמצם את תשלום דמי האבטלה לעובדי מפעלים שנאלצים להפסיק את עבודתם בגלל שביתה במפעלים אחרים.

על רקע המחלוקת החריפה בין הממשלה והמעסיקים מחד גיסא, והאיגודים והמפלגה הסוציאל־דמוקראטית מאידך גיסא, האשימו שני הצדדים זה את זה בהפרת חוק.

לדעת הממשלה והמעסיקים, היו ההפגנות אתמול בלתי חוקיות, משום שהתקיימו בזמן העבודה והיו, למעשה, שביתה פוליטית, שהיא אסורה — בניגוד לשביתה בסכסוך שכר. לדעת האיגודים, לעומת זאת, פוגע השינוי המוצע בחוק ובזכות הפועלים לשבות, ונוגד, משום כך, את החוקה המערב גרמנית.

10 קציני צבא ניגרים הוצאו להורג בירייות

לאגוס („רויטר, עתיים וע"צ). — עשרה קציני צבא ניגרים הוצאו להורג על ידי כיתת יורים, לאחר שנמצאו אשמים בהשתתפות בקשר שהיה בדצמבר 1985 להדיח מן השלטון את הממשלה הצבאית שבראשות גנראל איבראהים באבאנגידה.

שר ההגנה הניגרי, שהודיע אמש על ההוצאות להורג בשידור טלוויזיה, אמר כי לו היה הקשר מצליח, היה גורם שפיכות דמים רבה.

מאז זכתה ניגריה בעצמאותה, ב־1960, היו בה שבע הפיכות צבאיות, או נסיונות להפיכה צבאית.

שר ההגנה טען, כי הקושרים התכוונו לחטוף את מטוסו של גנראל באבאנגידה, לאלץ את הטייס לנחות בבסיס חיל האוויר מאקורדי שבצפון המדינה ולהביא לשם חברים אחרים של הממשלה, בדרכי מרמה, כדי „שיוכלו לטפל בהם".

יום הולדת 70 להרמן אקסן אחרון היהודים בהנהגת גרמ"ז

מאת זאב ששרוזינסקי, סופר „דבר" בגרמניה

בון (מיוחד ל„דבר"). — הרמן אקסן, היהודי האחרון בהנהגת מזרח גרמניה ציין אתמול את יום הולדתו ה־70. אקסן, חבר הפוליטביורו של המפלגה הקומוניסטית של מזרח גרמניה והממונה על קשרי החוץ בוועדה המרכזית של המפלגה, היה, בדומה ליהודים רבים אחרים בגרמניה, פעיל בתנועה הקומוניסטית עוד לפני תקופת הנאצים והצטרף לארגון הנוער הקומוניסטי בגיל 16.

אפילו לאחר השואה והקמת המדינה הקומוניסטית במזרח גרמניה, לא היו בעלי תפקידים יהודים במשטר החדש תופעה יוצאת דופן, אך היום, כאשר גם דור זה פרש מפעילות מקצועית ופוליטית, או הלך לעולמו, נותר אקסן יחיד, שריד מתקופת העבר.

לאחר עליית הנאצים לשלטון, ריצה אקסן שלוש שנים בכלא גרמני ולאחר מכן נמלט לצרפת. לאחר פרוץ המלחמה, נעצר שם, הוסגר לידי הנאצים ונכלא במחנות אושוויץ ובוכנוואלד.

לאחר המלחמה היה ממייסדי ארגון הנוער הקומוניסטי של מזרח גרמניה, ומאוחר יותר עורך ראשי של בטאון המפלגה, „נויס דויטשלנד". אקסן הוא חבר הפוליטביורו מאז 1970.

אקסן נחשב בציג קו קומוניסטי נוקשה והוגדר אפילו על ידי מזכ"ל המפלגה אריך הונקר כ„נץ".

הזמנה לדין
בבית המשפט המחוזי
בתל־אביב יפו
ה.פ. 481/85

המבקשים:
אמנון חיים הילל מרחוב מונטיפיורי 17 בנתניה.
ע"י ב"כ עו"ד ה. ולנטין מרחוב סמילנסקי 10 בנתניה.

המשיבים:
1) גבה יוסף ואסתר כתובת בלתי ידועה.
2) ברוקס שמואל ואנגה כתובת בלתי ידועה.

הודעה על בקשה למתן פסק דין הצהרתי

אל:
גבה יוסף ואסתר
ברוקס שמואל ואנגה

ניתנת בזה הודעה כי המבקשים הנ"ל הגישו לבית משפט זה בקשה להצהיר כי הינם בעלי זכויות החכירה בדירה הנמצאת ברחוב מונטיפיורי 17 בנתניה, הידועה כחלקה 23/1 בגוש 8215. בית המשפט ידון בבקשה בתאריך 18.3.86 החל משעה 08.30 ואילך. העתק הבקשה על כל נספחיה ניתן לקבל במזכירות בית משפט זה בימים א' — ו' בין השעות 08.30 — 13.00. אם לא תופיעו לדיון כאמור יתן בית המשפט פסק דין בהעדרכם בהתאם לעתירה.

מזכירות בית המשפט

אנו אבלים על מותו של חברנו
עמנואל ויינר ז"ל
הובא לקבורות אתמול 6.3.86 בקבוצנו.
המשפחה
ובית כפר סאלד

לחברתנו **דליה ברזילי**
אתך באבלך במות
אחותך ז"ל
בנק הפועלים בע"מ
מינהלת אזור חיפה
ההנהלה והעובדים

ביום השלושים חל ביום שני, כ"ט אדר א' תשמ"ו 10.3.86 בשעה 16.00 נעלה לקברו של
הושע לב ז"ל
אספת אזכרה תערך במועדון של קיבוץ בארי בשעה 21.15
המשפחה ובית בארי

אנו אבלים על מות סבתא
אניושה ליסטבינסקי
(אמן של משה ולנה)
תנחומים למשפחה
ההלוויה תתקיים בקבוץ היום יום ו' 7.3.86 בשעה 14.00

לחברתנו **דיקלה מדמון**
אתך באבלך במות
אחיך ז"ל
ישראכרט בע"מ
ההנהלה והעובדים

ביום שני, כ"ט אדר א' תשמ"ו 10.3.86
יום השלושים לפטירת חברתנו
יפה טהרלב ז"ל
נעלה לקברה ונתייחד עם זכרה בשעה 3.00 אחה"צ בבית העלמין ביגור.
המשפחה ובית יגור

במלאת שלושים לפטירת יקירנו־חברנו
משה אשל (קיסל) ז"ל
נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום ראשון, כ"ח אדר א' תשמ"ו 9.3.86 בשעה 16.00 בבית העלמין בקבוצת משמר השרון.
המשפחה
ובית משמר השרון

הננו משתתפים בצערה של
החב' רות רבקין
על מות בעלה
אברהם רבקין ז"ל
מי יתן ולא תדעו דאבה עוד
ההסתדרות הכללית של העובדים בא"י
הוועד הפועל — עובדי הוועה"פ

בצער רב אנו מודיעים על פטירת יקירתנו
יונה (סוניה) פינגולד ז"ל
ההלוויה התקיימה אתמול, יום חמישי, כ"ה באדר א' תשמ"ו 6.3.86 בבית העלמין בקיבוץ מפלסים.
המשפחה
ובית מפלסים

„יש סיכוי סביר ליציאה מהמשבר"

שורה של גורמים, בתחום הריאלי ובחשבון ההון, הביאו את קונצרן סולל בונה למצבו הנוכחי. הסיבות המרכזיות היו:

★ התאמה לא מספקת של הקונצרן לירידת הפעילות בענף.

★ אסטרטגיה של כניסה להשקעות ויוזמות כדי לספק תעסוקה ליחידות הקונצרן. השקעות אלו מומנו בעיקר בהלוואות, ובשנה וחצי האחרונות בהלוואות לטווח קצר. חלק מהשקעות אלו הסבו לקונצרן הפסדים, אך כולם יצרו נטל מימוני כבד.

גורמים אלו השפיעו על תחומי פעילותו של הקונצרן בארץ – הפעילות הקבלנית, וחטיבת המפעלים.

להחרפת המשבר גרם המצב בחשבון ההון. על הבעיות בתחום הריאלי הפועלות כבר כמה שנים הצליח הקונצרן „להתגבר" ע"י גיוס חובות לטווח ארוך תוך הגדלת התחייבויותיו נסו (כמפורט בהמשך). ב־1985 לא הצליח הקונצרן לגייס הון לטווח ארוך ונזקק לאשראי לטווח קצר ובמחיר גבוה למימון פעילותו. במחצית השניה של השנה נתקל בקשיים בגיוס אשראי לטווח קצר – וכך הגיע המשבר לשיאו.

נבחן תחילה בגורמים בתחום הריאלי.

★ מבנה קשיח: שני מרכיבים במבנה הסקטור הקבלני של הקונצרן תורמים לחוסר גמישות בפעילות. הראשון: העסקת עובדים קבועים אשר מקשה על צימצום בפעילות. השני: הפיצול למחוזות וסניפים היוצר כיסוי אבטלה מקומיים המקשה על גיוס גורמי ייצור ברחבי המדינה.

★ ירידה ברווחיות הענף: ירידת הפעילות בענף הבניה בארץ בשנים האחרונות (ירידה של כ־40% מ־1981 במסד"ו) לא לוותה בירידה מקבילה באמצעי הייצור ונוצר בענף עודף של אמצעי ייצור. עודף זה הביא להחרפת התחרות והפחתת מחירים. התשומות לא הוזלו בשעור דומה והרווחים, במגמת ירידה.

בסולל בונה המצב חמור אף יותר. זאת עקב העלות הגבוהה של העסקת עובדים קבועים והמשקל הרב שיש לעלות זו מסך העלויות. (עלות עובד קבוע בסולל בונה הינה כ־11,000 דולר לשנה והיא גבוהה בכ־80% מעבר לעלות עובד זמני).

★ שמירה על תעסוקה: עקב מדיניות השמירה על תעסוקה קבועה של חברת העובדים, קיבל הקונצרן עבודות במחירים שלא כיסו את כל הוצאותיו והביאו להפסדים. מדיניות זו של חברת העובדים, הביאה את הקונצרן להרחבת פעילותו בבניה יזומה, תחום שהביא לקונצרן הפסדים ובעיות מימוניות. בחטיבת המפעלים התמונה דומה. גם כאן גרמו עודף כושר ייצור ותחרות חריפה בענף להפסדים במרבית מפעלי הקונצרן.

★ מבנה אנכי: לקונצרן מבנה אנכי. הרוב המכריע של פעילותו מרוכז בענף הבניה, הן בתחום הביצוע הקבלני והן בתחום אספקת שרותים ומוצרים לבניה. מבנה כזה מקשה על התמודדות עם משברים בענף – שכן בעת ירידה בפעילות הענף יורד היקף הפעילות של כל חברות הקונצרן בעת ובעונה אחת.

★ פעילות בחו"ל: החברה בחו"ל השכילה להוריד את הוצאותיה במקביל לירידה בהיקף עבודותיה. אולם בשנים האחרונות הצטמצמו העברות חברת הבת לקונצרן.

המלצות הועדה

הועדה בחנה את תוכנית ההבראה כפי שהוצגה ע"י הקונצרן. נוכח הקושי לחזות את ההתפתחויות בענף ובחברה נבדקה רגישות תוכנית ההבראה לכמה חלופות של המשתנים העיקריים. קיים פיזור רב בתוצאות הצפויות של הפעילות העסקית עפ"י החלופות השונות. הפיזור נע בין תוצאות חיוביות מחד לבין תוצאות שליליות המורות על החמרה במצבו של הקונצרן מאידך. נבחר במשותף תסריט מוסכם המהווה בסיס לניתוח. ההמלצות שיפורטו להלן נועדו לשפר ולהגדיל את סיכויי המימוש של תוכנית ההבראה של הקונצרן כך שתענה על הבעיות שהוצגו מתוך מטרה להקטין את הסיכון בפעילות העסקית של החברה. שיקול מרכזי בהמלצות הועדה נובע מחומרת בעיית תזרים המזומנים של החברה השנה ובשנים הקרובות.

★ יש לארגן את הפעילות העיסקית של הקונצרן בחברות בע"מ שיפעלו עצמאית על בסיס עסקי. כדי לבצע המלצה זו יש צורך בשינויים שונים בשיטות הניהול והרווח של יחידות הקונצרן שאינן מאוגדות בתאגידים משפטיים ובגיבוש המבנה הפיננסי שלהן. לכל חברה ייוחס החלק המתאים של נכסי הקונצרן והתחייבויותיו. תיבדק האפשרות להפוך גם את החטיבה הקבלנית לחברה או חברות בע"מ בכפוף לשיקולי גמישות עסקית ותפעולית ושיקולי מיסוי.

★ מבנה עיסקי כמתואר בסעיף א' יהווה בסיס למכירה או מיזוג חלקים או מלאים לגופים מחוץ לקונצרן בין בצורה ישירה ובין באמצעות הנפקות במסגרת שוק ההון. המלצתנו הינה להתחיל בתהליך זה מהר ככל שניתן בכפוף לשיקולי כדאיות כלכלית. תופסק פעילותן של יחידות עיסקיות לא רווחיות ויעשה מאמץ למכרן.

★ יופסקו פעילות היזמות החדשות בארץ ממקורות הקונצרן וחברות הבת שלו (סולל בונה השקעות וכדו') למעט השקעות ישירות הקשורות בקבלנות עבודות והשקעות שלגביהן לא תהיה מעורבות כספית של הקונצרן. הפעלת מגבלה זו תעשה במהלך התקופה עם בצוע מלא של מרכיבי התוכנית ויצוב המבנה הפיננסי. לאחר ההפשרה יותנו ההשקעות היזומות בכדאיות כלכלית מלאה של ההשקעה הספציפית ובקיום מקורות מימון מתאימים.

★ כדי לבודד את „סולל בונה ארצות חוץ" מהמשבר בארץ יש להקטין את התלות הפיננסית בינה ובין חברת האם. העברת כספים מסו"ב ארצות חוץ לחברת האם תבוצע אך ורק מרווחה וממימון רכוש שאינו משתתף בפונקציית הייצור שלה כך שלא תפגע הפעילות השוטפת ויציבות החברה בחו"ל.

★ במקביל לעקרונות שנקבעו ע"י המפקחת על הבנקים, לגבי בנקים, ממליצה הועדה כי מספר חברי מועצת המנהלים של הקונצרן לא יעלה על 15. לפחות שליש מן החברים יהיו חיצוניים לחברה ולבעליה וכהם אנשי מקצוע. ניתן לשתף בנציגות של עובדי החברה בדירקטוריון. עקרונות אלה יותאמו גם לחברות הבנות. בחברות אלו יהיו לפחות שליש מחברי הדירקטוריון עובדים בכירים בקונצרן ולפחות שליש מחבריה, אנשים שאינם עובדי הקונצרן.

★ הנהלת הקונצרן תגבש נוהלים מחייבים לקבלת עבודות ע"י וועדות הקונצרן, כך שקבלת עבודה תחייב הוכחת כדאיותה הכלכלית. בחירת העבודות תהיה סלקטיבית תוך שימת דגש על בעית תזרים המזומנים בשנים הקרובות.

★ מבנה כח האדם אליו מתכוון הקונצרן להגיע אינו מספק את הגמישות הנדרשת מחברה בענף הבניה הנתון לשינויים ניכרים בהיקף פעילותו ואינו עונה על סיכונים אפשריים הנובעים מתנודות בעבודות כדאיות מבחינה כלכלית. מעבר לפיטורי 2,200 עובדים קבועים במחצית הראשונה של שנת 1986 (כמפורט בהצעת הקונצרן) אנו ממליצים על הורדת 1,000 עובדים קבועים נוספים עד אמצע 1987 מעבר לפרישה הטבעית. עד להשלמת הצימצומים בכח האדם יש להאריך את ההסכם המיוחד של שבוע עבודה מקוצר.

★ הנהלת הקונצרן תפעל לשינוי הסכמי העבודה הקיימים בקונצרן כדי לבטל עיוותים, להבטיח הגמישות הדרושה בשינוי היקף והרכב כח האדם וזאת כדי להמנע ממשברים בעתיד ולהבטיח את הריווחיות המתוכננת.

★ על מנת להקטין את התחייבויותיו ימכור הקונצרן נכסים. החברה תממש נכסים בהיקף של 110 מ' $ ב־5 השנים הבאות מתוכם 80 מ"$ בשנתיים הקרובות. מימוש נכסים בהיקף נוסף ישקל בהתאם לתוצאות בפועל של הפעילות העיסקית של הקונצרן. תבדק האפשרות שחלק מנכסי החברה המיועדים למכירה יועברו בנאמנות לגורם חיצוני אשר יהיה אחראי למימושם לטובת הקטנת מצבת החובות של הקונצרן.

★ תשלומי הפיצויים לעובדים מעבר לקבוע בחוק (100%) יבוצעו באמצעות אגרות חוב. מומלץ להקדים במידת האפשר את מועד תחילת פדיון סדרות האג"ח, וכן תבדק אפשרות לדחות את גביית המס על הפיצויים [illegible] למועד הפדיון.

★ הבעלים יגדילו את הון המניות של הקונצרן, כן יעבירו לחברת סולל בונה ע"י שעבוד מניות שכון עובדים שבבעלותם.

★ יש לקבוע לוח זמנים מחייב לבצוע הסעיפים הנ"ל בתוספת מנגנון בקרה רצוני. בנוסף לבקרה פנימית של הקונצרן מוצע מנגנון בקרה חיצוני שינוהל ע"י שני הבנקים הראשיים של החברה שיוודאו ביצוע תוכנית ההבראה וימליצו על שינויים מתחייבים בה בהתאם לתוצאות הפעילות העיסקית.

תוצאות הבדיקה מראות שבמידה ותוכנית ההבראה והמלצות הועדה יבוצעו במלואן, יש סיכוי סביר ליציאה מהמשבר ומעבר לפעילות תקינה. בפתרון המשבר, המצוי בשנה זו בשיאו, יש לשתף את החברה והעובדים, חברת העובדים, ההסתדרות על שלוחותיה והמערכת הבנקאית. בידי גורמים אלה המקורות והערבויות המספיקים לטיפול בחובות הקונצרן, חלקם בכפוף לאישורים ממשלתיים. תפקידם של הממשלה ובנק ישראל אינו בהקצאת מקורות תקציביים או ערבויות אלא במתן אפשרות לגיוס חלק מהכספים בארץ ובחו"ל כדי לגשר על פני התקופה הכוללת מימוש הנכסים והגעה לאיזון. יש להקפיד שמעורבות מסוג זה של הממשלה תהיה חלק מבצוע מלא של המלצות ההבראה, וכן יש להקפיד על מיזעור ונטרול ההשלכות השליליות על התקציב, התמורה ועל החוב החיצוני.

• דו"ח ועדה בראשות הממונה על התקציב במשרד האוצר, אהרן פוגל, לבדיקת מצבה של „סולל בונה". הדו"ח הוגש לבקשת ראש הממשלה.

"העיתונות נעשתה מנוכרת ואמינותה פחתה"

נשיא המדינה, חיים הרצוג

- העיתונות הישראלית נרתעת מביקורת עצמית
- גילויי איבה בקרב הציבור כלפי העיתונות
- העיתונות בישראל שינתה את סגנונה – הסגנון החדש אגרסיבי – בוטה
- על העיתונות מוטל לעתים לאלץ את הציבור לדעת גם כאשר הציבור אינו מעוניין בכך

העיתונות הישראלית היא אחד הכלים המשמעותיים של הדמוקרטיה בארץ. על פי כל קנה־מידה השוואתי עם מיטב ארצות התרבות ברחבי העולם – אין לעיתונות הישראלית במה להתבייש. היא צועדת בשורה הראשונה של העיתונות החופשית והנאורה. עיתונות בקורתית, אמיצה, המאפשרת בטוי גלוי ופתוח לכל גוני קשת הדעות בחברה הישראלית. אלא שגם העיתונות הטובה ביותר אינה נקיה מפגמים, ואינה חסינה מפני הבקורת. אם בבקורת עסקינן – אל יחשב לי הדבר ל"התקפה" נגד העיתונות.

● רתיעה מביקורת עצמית

העיתונות הישראלית נרתעה, לפחות עד לאחרונה, מלעסוק בבקורת עצמית. בה בשעה שהיא עסוקה כל הזמן, כמתחייב מתפקידה, בבקורת על מדיניות הממשלה, אישי־ציבור, עניני כלכלה וחברה, ולמעשה על כל שטחי החיים – היא הגיבה לעתים בחריפות יתרה על בקורת עניינית שהופנתה כלפיה. רגישותה המוגזמת של העיתונות שלנו לבקורת לגיטימית כלפיה חיזקה את התחושה כי הבקורת היתה אכן במקומה. לאחרונה חל מפנה לטובה בתחום זה בעיתונות הישראלית, והיא מגלה מידה רבה יותר של פתיחות ובקורת עצמית. דומני כי את האות לשינוי המבורך הזה נתן לא אחר מאשר נשיא מועצת העיתונות, הד"ר יהושע רוטנשטרייך, במאמר חשוב שפרסם, אם אינני טועה, לפני יותר משנה.

אכן, אחת הבעיות של העיתונות בעולם כולו היתה חוסר הנכונות לבדוק את עצמה ולבקר את עצמה. גם העיתונות הטובה ביותר אינה מושלמת ואינה נקיה מטעויות, ומידה [illegible] רגישות לבקורת [illegible] הזה.

בשנים האחרונות החלה להתפתח בעיתונות העולמית בקורת עצמית גוברת והולכת. לפני כחמש שנים השמיע נשיא ועידת המו"לים השנתית של העתונים האמריקאיים התקפה חריפה על הידרדרות רמת העיתונות בארה"ב. בשנה האחרונה תאר העורך הצעיר של ה"סנדיי־טיימס" אנדרו ניל את רמת העיתונות הבריטית במילים "די מזועזעת", והוסיף כי הקוראים הוטעו ע"י העיתונות אשר לקתה באי־הבנת העובדות, עיוותה אותן או אף המציאה אותן.

בארה"ב הלכה והתעצמה הבקורת העצמית בעיתונות ככל שהובהר שהציבור נעשה מנוכר יותר ויותר לאמצעי התקשורת ומטיל ספק באמינותם. בשנת 1976 מצא המרכז הלאומי לחקר דעת־הקהל באמריקה כי 29% מן האוכלוסיה רחשו "מידה רבה של אמון בעיתונות". בשנת 1983 ירד שיעור זה לכדי 13.7%. לא אחת היינו עדים להתפתחות המדאיגה ביחס הציבור כלפי העיתונות, הרואה עצמה ככלב השמירה של זכות הציבור לדעת. הציבור גילה לעתים איבה כלפי העיתונות והדבר בא לביטוי למשל בעת פעולת צבא ארה"ב בגרנדה, שעה שהנשיא רייגן החליט להרחיק את העתונאים מזירת האירועים. רשת האיי.בי.סי דיווחה אז ש־99% ממכתבי הצופים בענין זה תמכו בהחלטת הנשיא. תגובת הציבור באותה עת ובמקרים אחרים העידה על טינה וחוסר אמון כלפי העתונות.

חנה זמר אמרה לא מכבר כי מה שמתחולל בשנים האחרונות בעיתונות הישראלית הוא תהליך של מעבר מן הדגם הבסיסי האירופאי אל הדגם האמריקאי. ואולי בכך באמת נעוץ שורש הבעיה. דור המייסדים, שהד"ר רוטנשטרייך נמנה עליו, היה אמון בעיקרו על המודל האירופאי הקלאסי של עתונות רצינית, מאופקת ועניינית. ואילו הדור הצעיר, הדור בעידן הפלורליזם התקשורתי, עידן הטלויזיה, נוהה אחר האופנה העתונאית החדשה, התוקפנית והצעקנית יותר. רבים מחברי העורכים שטחו לפני בשיחות פרטיות את צרותיהם וטענותיהם על גילויים מדאיגים כאשר לדמה המקצועית וחוסר אחריות עתונאית בביתם פנימה.

● כבוד האדם וחופש העיתונות

אין ספק, העיתונות בישראל שינתה את סגנונה, והסגנון החדש – בוטה יותר, אגרסיבי יותר. הגיעו דברים לידי כך שבזמן האחרון התעוררו אישי ציבור ועמדו על הצורך לרסן את העיתונות, ולו גם בדרך של חקיקה. חקיקה מגבילה כלפי העיתונות בחברה דמוקרטית היא בעייתית מאוד, ונוגדת אחד מעקרונות היסוד של הדמוקרטיה. אבל כאשר עקרון חופש העיתונות מתנגש עם עקרון מקודש אחר – עקרון כבוד האדם, וזכותו לשמירת הפרטיות ולשמו הטוב – קבע בית המשפט העליון שצריך לשים סייג אפילו לחופש העיתונות. אני יודע שבענין זה יש חילוקי דעות, אבל בכל הנוגע להגנה על האדם הפשוט – לאו דוקא על נושא המשרה – צנעת הפרט והגנה על שמו הטוב, אני מעיד על עצמי שאני קנאי מאוד.

לפני שבוע בדיוק קיימתי במשכן הנשיא יום עיון בנושא "שלטון החוק בישראל". היועץ המשפטי לממשלה ציין שם בדבריו כי רק כ־10% מכלל העצורים ע"י משטרת ישראל מגיעים לכלל הגשת כתב־אישום. אולם בעיני הציבור הרחב עצם המעצר ע"י המשטרה נתפס לעתים קרובות כהרשעה. על אחת כמה וכמה כאשר הדברים נדפסים בעתונות לפרטי פרטים, דעת הקהל אינה מבחינה בין חשוד ובין אשם. לפני כשנתיים קיבלתי מכתב מזעזע מאדם שנעצר בשעתו כחשוד ברצח אמיל גרינצווייג ז"ל, ושמו פורסם ברבים באותיות קידוש לבנה. הוא – והחשודים אחרים ברצח שאף שמותיהם פורסמו – היה חף מכל פשע ושוחרר לאחר חקירה קצרה. במכתבו הוא גולל לפני את מסכת היסורים הנוראה שניחתה עליו ועל משפחתו לפתע והחריבה את עולמו, עד שלא היה לו מנוס אלא לעזוב את הארץ.

● לאלץ את הציבור לדעת

לפני ימים אחדים שמענו כולנו את זעקתו הנוקבת והנוגעת ללב של העתונאי אהוד יערי, ואני מבקש לחזור כאן על הדברים לא מפני שאני רוצה לנצל דברים של עתונאי כדי לנגח את העיתונות אלא מפני שהדברים מייצגים בעיה אמיתית והרבה מאוד שהציבור והעיתונות אינם מודעים לה די הצורך. וכך אומר יערי, בין היתר: "בתוך המבוכה שמשפחתי שרויה בה רציתי להאמין שבית המשפט לבדו הוא שישב לדון את רעייתי, ושאיש לא יעז להתערב במלאכתו. לצערי נפרצו כל הסכרים. כל מידות ההגינות נשכחו. עלילות שקר ודברי־דיבה היו להרגל. כאילו נמחקו מתוך ספר החוקים כל הסעיפים הברורים והמפורשים בדבר כללי הסוב יודיצה וצנעת הפרט וההגנה על קטינים – וכמובן גם האיסורים המפורשים בדבר שיבוש הליכי משפט ופרסום חומר ראיות חסוי. חופש העתונות הפך להפקרות".

את המסקנה אני רוצה להביא בלשונו של עתונאי אחר – אמנון דנקנר – שבמאמרו "מחיר החופש" בעתון "דבר" אמר: "עלינו לבדוק את עצמנו. להפנות מבט בוחן פנימה ולא כידוע כתיבה מושחזת כלפי חוץ. אני מרגיש את עצמי כשיר לכתוב את הדברים הקשים האלה משום שאני מכיר על בשרי את שני הצדדים: אני גם פוגע וגם נפגע. אני גם מי שרגיל להשתלח בעט ובלשון וגם מי שכותבים וכתבו עליו דברים איומים, לא נכונים, מבמימים. כולנו צריכים לעשות סדר בבית. לא להרתע מביקורת חריפה, בקורתית, צורבת על אנשי ציבור ועל תופעות ציבוריות. אבל לא להשחיר את החיים, לא להדביק חשדות שאחר כך קשה למחות אותם גם אם אין בהם צדק ונמחקו. אם לא נעשה זאת ומיד, הם יעשו זאת לנו. אם לא נרסן את עצמנו, יחולו הקולר על צוארנו ואיש לא יזעק, איש לא יתקומם והכל יגידו: הם הביאו זאת על עצמם".

אני יודע כי משטר דמוקרטי מותנה בזרימה חופשית של מידע ודעות. אני מכבד ומעריך היטב את תפקידה של העיתונות כ"כלב השמירה" של החברה הדמוקרטית. לא זו בלבד שאני מוקיר את זכות הציבור לדעת, אני אף סבור שחובת הציבור לדעת, וכי על העתונות מוטל לעתים לאלץ את הציבור לדעת – לפעמים גם כאשר הציבור אינו מעוניין לדעת. עתונות חופשית היא לדידי בקטגוריה של "זכויות האדם", מפני שהיא מבטאת את חירות הביטוי ואת חופש המידע. אבל כאשר העתונות באורח דיאלקטי יוצאת מגדר משרת־הציבור לכדי משרת או מגרה את יצרי הציבור – היא הופכת לפעמים לפוגעת בזכויות האדם. כך גם כאשר היא חודרת בהתנשאות על האורח והפריצה גסה והסטנית לתחומו הפרטי, האישי והאינטימי. כאשר סף הגירוי העתונאי הולך ונעשה גבוה יותר ויותר, והעתונות מעמיקה את חדירתה לתחום הפרט, מתאמצת למצוא יותר סנסציה ויותר "דם" (במרכאות כפולות), היא עלולה בהחלט להגיע למצב שהחברה לא תוכל עוד להשלים עם התופעה ותחפש דרכים להתגונן, ולו גם בדרך של חקיקה.

רצוני להאמין כי הבקורת העצמית הנוקבת המתפתחת בעתונות הישראלית כיום והחשש מפני חקיקה מרסנת יביאו את אמצעי התקשורת לחשבון־נפש ולמציאת האיזון הנכון שבין עקרון זכות הציבור לדעת ובין עקרון הגנת הפרטיות וזכות האדם לכבודו ולשמו הטוב. אני שואב עידוד מן הגישה החדשה שאני מגלה בעתונות שלנו. עצם העובדה שעתון מרשה לעצמו לעיין בפומבי ולא כחול ושרק על החלטות העורך והמערכת – הוא גילוי של אומץ לב עתונאי וציבורי הראוי לברכה ולהוקרה רבה. זה רק מוסיף כבוד ואמינות לעתון.

● עיתונות חופשית ועיתונות שקולה

בהקשר זה ברצוני לצטט פיסקה מכללי האתיקה המקצועית של מועצת העיתונות. וכך נאמר שם: "העתונאי וכלי התקשורת חייבים לכבד את שמו הטוב ואת חייו הפרטיים והמשפחתיים של כל אדם. ברוח זו על ענין הנוגע לחייו הפרטיים של אדם, יש להמנע מפרסום פרטים אישיים עליו או על בני משפחתו, שאין בהם ענין ציבורי או שאין הם רלוונטיים לנושא הדיווח". אילו רק כיבדה העתונות באמת את הכללים האלה שהיא עצמה ניסחה – דומני שכל הדיון הציבורי סביב ההגבלות על העתונות לא היה מתעורר כלל.

שאלה אחרת, ויסודית מאוד, היא איזו מציאות משקפת העתונות. האם העתונות בכלל מתיימרת לשקף מציאות אובייקטיבית, ואם כן – האם יש לכך כיסוי בפועל. מקובל עלי שעתונות חופשית עוסקת בעיקר בבקורת השלטון וכל רשויות הציבור – בתחום המקומי והלאומי כאחד. אולם האם בקורת פירושה במעט אך ורק חשיפת השלילה? אין ספק שכמשואות יחסי הכוחות בין העתונות לשלטון בישראל הלכה העתונות והתחזקה במשך השנים ואילו השלטון הלך ונחלש. עד לנקודת איזון מסוימת זהו תהליך בריא, אך מנקודה מסוימת ואילך זה עלול להיות מסוכן, משום שהעתונות – בנושאים מסוימים – מתחילה לתת את הטון ולהשפיע השפעה מרחיקת־לכת, ולא תמיד שקולה, על פעולות השלטון. היא מעלה עניינים על סדר היום, וכל זה טוב ולגיטימי, כל עוד לא משתבש שיקול הדעת של השלטון והוא מתחיל לפעול אך ורק בהשראת העתונות ועל פי שיקולי תקשורת ולא בהתאם לסדר עדיפויות לאומי נכון. בעניין זה רצוני להדגיש כי את האשמה יש לחפש יותר אצל השלטון מאשר אצל העתונות.

בקורת, חשיפת השלילה והוקעתה, גילוי הפגמים והעוותים בממשל ובמינהל הציבורי – כל אלה הם חיוניים והכרחיים. אולם ההתמקדות בצדדיה האפלים של המציאות – גורמת בציבור תחושה של אי־נחת ועיוות האמת. בסיורי ברחבי הארץ אני נתקל תדיר בתרעומת על התדמית שיוצרת העתונות למקום זה או אחר, לציבור זה או אחר. לא היה כמעט מקרה שלא שמעתי בקורת על העתונות ובעיקר על הטלויזיה. מצאתי תופעות חמורות של סלידה מאמצעי התקשורת והשגות קשות על אמינותם. אני סבור כי העתונות חייבת לתת את דעתה לכך שמא בתוך בולמוס הבקורת וחשיפת הליקויים בסדרי השלטון והמינהל – נשתבשה כליל תמונת המציאות והעתונות נעשתה מנוכרת לציבור הרחב, ואמינותה פחתה. דומני כי זוהי התפתחות מדאיגה ביותר, שיש בה סכנה למשטר הדמוקרטי, כשם ששאלת תדמיתה של הכנסת יוצרת בעיה דומה. אני סבור שהפתרון בנוסף של דבר הוא בבקורת עצמית מפותחת יותר בתוך העתונות. האמצעי השני – חינוך הציבור לקריאה בקורתית של העתונות, ואת זה צריך לעשות כבר בבתי הספר היסודיים.

ואת ועוד: נדמה לי שישראל היא אולי המדינה הדמוקרטית היחידה בעולם שאין בה פלורליזם באמצעי התקשורת האלקטרוניים, ואת התוצאה אנחנו רואים בימים אלה. זוהי סוגיה שכולכם נדרשתם אליה. נכון הוא, שיש לעתונות בישראל בעיית קיום לגיטימית, ואסור להתעלם מכך תוך כדי הדיונים על ההתפתחות בתחום הזה, שהיא כנראה בלתי נמנעת.

* דברים שנאמרו השבוע בסעודה של מועצת העיתונות לכבוד נשיאה ד"ר יהושע רוטנשטרייך, במלאת לו 75.

אֶלְמֶקס לכל המשפחה!

בתי מרקחת ליום שישי 7.3.86
תל־אביב
ארלוזורוב – ארלוזורוב 76 – 230746
בריאות – המלך ג'ורג' 28 – 283731
ירושלים
מרפאות רוממה – המ"ג 28 – 523191
חיפה
בלפור – מסדה 1 – 662289
פתח־תקוה
אסותא – ברון הירש 21 – 911710
בת־ים – חולון
אסותא – טרומפלדור 4 חולון – 858197
גני בת־ים – הנביאים 3 בת־ים – 5515671

בתי מרקחת ליום שבת 8.3.86
תל־אביב
בס – פרישמן 66 – 237326
אביב אפקה – אחימאיר 28 רמת־אביב ג' – 427198
בס – פרישמן 66 – 237326 – מוצ"ש
אביב אפקה – אחימאיר 28 – רמת־אביב ג' – 427198 – מוצ"ש
ירושלים
הר הזיתים – הר הזיתים – 287480
מרפאות רוממה – המ"ג 28 – 523191 – מוצ"ש

חיפה
מזור – המגינים 97 – 524113
פתח־תקוה
פישביין – הפן ויים 6 – 910541
בת־ים – חולון
עצמאות – בלפור 75 בת־ים – 865583
קופת חולים – עין יהב 4 חולון – 884854
המרכז – וייצמן 12 חולון – 845236

מוקד מידע טלפוני
של קופת חולים הכללית המוסר אינפורמציה על מרפאות קופת חולים של ההסתדרות, בתי־חולים, עזרה ראשונה, מרפאות הפתוחות בשבת וכן אינפורמציה על הגורמים הרפואיים בישראל.
בתל־אביב
בימים א' עד ה' מ־8.00 בבוקר עד 20.00 בערב. ביום ו' מ־8.00 בבוקר עד 15.00 אחה"צ – בטלפונים 03־433380, 03־433500.

מרפאות שיניים
לעזרה ראשונה
אזור תל־אביב
רחוב בר־כוכבא 49 תל־אביב – 03־284649 בימים א'–ה' בין 21.00 עד 23.00, בימי ו' וערב חג בין 18.00 עד 24.00, שבתות וחגים – בין 15.00 עד 21.00.
חיפה
רחוב הנמל 26, קומה ג' – 04־523566 יום יום כולל ערבי שבתות, שבתות וחגים מ־20.00 עד 23.00.

טבע תעשיות פרמצבטיות בע"מ. TEVA

מנוי בבת-דור עכשיו!
הצטרף לסדרת המנויים למחול '86
בהשתתפות הלהקה הלאומית של פולין
המנוי כולל 3 הופעות במחיר מבצע!
2 הופעות:
להקת בת־דור בתכנית חדשה
מרץ–אפריל, ספט'–אוק' 86
באולמות בת דור ו/או הבימה ו/או הקאמרי
הופעה אחת:
מזובשה, הלהקה הלאומית של פולין
מאי 86', היכל התרבות ת"א
מנוי זוגי (3 הופעות) 65.– ש"ח
מנוי יחיד (3 הופעות) 35.– ש"ח
המחירים בתוקף עד סיום המבצע בלבד
מחיר הכרטיסים בנפרד (שלא במסגרת מנוי) 110.– ש"ח

מרכז מידע ומכירות: בת־דור, ת"א, אבן־גבירול 30, טלפן 03־263175 וקבל המנוי בדואר!

נהג! אשב את המינימום למען אלה העושים את המקסימום. תן טרמפ לחייל!

רכוש ספר מספרית דבר

זה הזמן להכיר את דרום אפריקה ורק עם אופיר טורס
כי רק אופיר טורס נותנת לך–
● 4 שבועות נפלאים בלווי מדריך מקצועי כל כך
● קבוצות קטנות ואקסקלוסיביות כל כך
● מסעות מרתקים לצד נופש מוצלח כל כך
● בתי מלון מפוארים כל כך
טיול מס' 16 מועד יציאה 1/4/86
טיול מס' 17 מועד יציאה 2/9/86
לפרטים נוספים פנה: לאופיר טורס וסוכנו, רח' בן יהודה 32, ת"א. טל. 03־209772, 209777 או לסוכן הנסיעות שלך.
SAA SOUTH AFRICAN AIRWAYS · satour

אוניברסיטת תל-אביב
המרכז לפיתוח על־שם פנחס ספיר ליד אוניברסיטת תל־אביב
מעוין לקבל הצעות מחקר
בתחומי הפיתוח החברתי, הכלכלי, המדעי והטכנולוגי
המרכז מעודד עבודות־מחקר בנושאים הקשורים בפיתוח, כגון: מדיניות כלכלית, פיתוח מערכת החינוך, פיתוח השירותים הציבוריים, פיתוח מקורות טבע ואנרגיה, ענפי יצוא, אבטחת הכנסה, נושאים הקשורים בקבוצות מעוטות־יכולת, קליטת עליה ופיתוח כלכלי. העדפה מיוחדת וניתנת לעבודות־מחקר בנושאים הקשורים לעיירות־פיתוח. המחקר יכול להתבצע במסגרת חד־תחומית או רב־תחומית. המחקר יכול להיות מוצע על־ידי חוקר אחד או קבוצת חוקרים שהם חברי סגל במוסד אקדמי מוכר או בעלי מעמד מקביל.
התקציב לכל מחקר הוא בסדר־גודל בינוני, ניתן לתקופה של שנה אחת, וכולל תשלום לחוקרים הראשיים בהתאם לכללים הנהוגים באוניברסיטה. ותקבלנה גם הצעות למחקרים בסדר־גודל קטן אשר ישמשו להכנת סקרים ראשוניים בנושאים הקשורים למדיניות חברתית, כלכלית, חינוכית, מדעית, בעלי ענין ציבורי בהווה או בעתיד.
הצעות למחקרים שיבוצעו בשנה האקדמית תשמ"ז (1 באוקטובר 1986 – 30 בספטמבר 1987) יש להגיש עד סוף חודש אפריל 1986, במתכונת המופיעה בדף ההנחיות אותו ניתן לקבל במרכז לפיתוח על־שם פנחס ספיר, בנין נפתלי, חדר 720, אוניברסיטת תל־אביב, רמת־אביב.
● פרטים נוספים ניתן לקבל בטלפון 420712(03)

صكنا من الاهل

صكنا من الاجل

שערי המניות

בנקים מסחריים

שאינם בהסדר ההצמדה

א.ה.ה. ש	14000	8.0			-8.0
הספנות 0.1	1023 תב	8317	+95	+10.0	+14688
הספנות א 0.5	614 קו		-29	+5.0	+16103
בנק ספנות אופ2	693 תב	9300	+95	+15.5	+12522
כללי לא בהסדר	34500	238	+1500	-4.6	+289
בנק צפ' אברק 1.	— הפסקת מסחר —				
בנק צפ' אמריק 5.	— הפסקת מסחר —				
בנק צפ' אר אלפו	— הפסקת מסחר —				
רגנות א 1.0	— הפסקת מסחר —				
רגנות 5.0	— הפסקת מסחר —				
הבינלאומי 5.0	3660	5776	+110	+3.1	+3931
ט.י.ב.י. 0.5	3425	6861	+125	+3.8	+9448

בנקים בהסדר ההצמדה

אדיבי רת 100.0	76910	980	+1310	+1.7	+1386
אדיבי ב 100.0	77650	1.0			-1.0
אדיבי בב 2.0א	462100				
אגוד 0.1	56650	18.0			-26.0
דיסקונט ב	96700	11.8	+200	+.2	+12.0
דיסקונט א	97500	600	+1500	+1.6	+1612
דיסקונט שה ב	11470	103			-99.0
המזרחי ש	31500	1015	+465	+1.5	+2048
המזרחי כ	31600	135	+540	+1.7	+235
המזרחי שה 9	14300	96.0	-100	-.7	-104
הפועלים כבב	115290 קו		+5490	+5.0	+38.8
הפועלים ש	31609	1965	+29	-.1	+108
הפועלים ב	51700	1145	+600	+1.2	+613
כללי א 1.0	133000	8.0			-8.0
כללי אופ 9	125600		+200	+.2	+5.0
כללי שה 5	99500	1.0			+4.0
כללי שה 7	6335	2.0	+20	+.3	+88.0
בלל 100.0	33120	3413	+530	+1.6	+5227
בלל שה 9	44700	10.0			-10.0
בלל שה 11	12370	406			-482
מימון המזר 1.0	44600	2.0			+5.0
מימון המזר 5.0	22500	12.0	-185	-.8	-7.0

בנקים למשכנתאות

ארבים 0.1	7030	35.0			-34.0
לאומי משכנתא' ש	4920 תב	818	+420	+9.3	+2144
לאומי משכנתא' ב	4500	103			-55.0
כרמל ש	3610 תב	91.0	+200	+5.9	+176
כרמל שה 1	2640	23.0	+40	+1.5	+101
בנין ב' 5.0	3271 קו		+156	+5.8	+988
פת.משכ ש	950 תב	1675	+65	+7.3	+3124
משכן ב ש	2100 תב	640	+150	+7.7	+818
טפחות 0.1	3900 תב	891	+285	+7.9	+627
טפחות מבב ש	12990	39.0			-20.0
טפחות רג ש	11235	23.0	+535	+5.0	+25.0
טפחות שה 1	7060				-1.0
טפחות שה 2	3540	69.0	+40	+1.1	+260
ישפור 1.0	785	400	+25	+3.3	+413
ישפור 5.0	376	670	+6	+1.6	+330
כירב 1.0	1922	1855			-271

מוסדות מימון

שלמון א ש	378	6783			-1468
החקלאות כבבב א	30528 תב	7.0	-3392	-10.0	-11.5
החקלאות כבבב ג	— לא נסחר —				
לאומי תעשיה א ש.	5356 תב	864	+440	+9.0	+730
פתוח תעשיה מבב	— לא נסחר —				
פת תעש בב ג	— לא נסחר —				
פת תעש בב גג	— לא נסחר —				
פת תעש בב גג1	— לא נסחר —				
פת תעש בב ד	— לא נסחר —				
פת תעש בב דד	— לא נסחר —				
כרמו קבלנים 5.0	600 תב	2224	+31	+5.5	+1694
תיירות בב	— לא נסחר —				
כלל ליסינג 0.1א	7140 קו		+340	+5.0	+174
כלל ליסינג 0.5ב	2947 קו		+140	+5.0	+731
כלל ליסינג אג"ח	10350	30.0	-100	-1.0	-65.0

ביטוח

ארדם 0.1	3735	389	+75	+2.1	+173
ארדם א 0.5	2543 תב	896	+188	+8.0	+2757
בטוח מסנה 0.1	620 קו		+30	+5.1	+2861
בטוח מסנה 0.5	289 תב	6057	+24	+9.1	+4063
הדר 1.0	1540 תב	1703	+140	+10.0	+1288
הדר 5.0	805 קו		+38	+5.0	+6579
הסנה ש	2855 תב	11229	+260	+10.0	+26876
[illegible]	1358	747	+10	+.7	+387
[illegible] 0.5	800 תב	3218	+55	+7.4	+4303
המגשר-הראל 1.0	6320	134	+320	+5.2	+106
המגשר-הראל 5.0	2600 תב	391	+195	+8.1	+408
ירדן 0.5	— הפסקת מסחר —				
ירדן [illegible]	— הפסקת מסחר —				
מנורה 1.0	6908 תב	46.0	+400	+6.2	+53.0
מנורה 5.0	2624	381	-100	-3.7	-265
סהר ג 1.0	3548 קו		+169	+5.0	+418
סקורטיס 0.1	2727 תב	1519	+240	+9.7	+914
כנה					
צור ש	1401 תב	914	+70	+5.3	+889
ציון החזקות 1.0	11605	15.0	+300	+2.7	+25.0
ציון החזקות 5.0	2844	165	+80	+2.9	+298

מסחר ושרותים

מסחר

אינטרטכנא 1.0	3103	100	+63	+2.1	+9.0
אינטרטכנא 5.0	3014	174	+30	+1.1	+85.0
אינטרטכנא אופ 1	578 תב	588	+98	+20.4	+1818
מאיר עזרא 1.0	4487	382	+150	+3.5	+278
מאיר עזרא אופ 1	4130	75.0			-23.0
כתה 1.0	— הפסקת מסחר —				
כתה 5.0	— הפסקת מסחר —				
כלל סחר 1.0	3575 תב	1464	+325	+10.0	+1411
קרקבל 1.0	3483	102			-19.0

רסק 0.1	31550	1.6	+1550	+5.0	+1.8
רסק 0.5	7583 תב	120	+909	+15.0	+315
שופרסל א 2.0	4409	236	+10	+.2	+136
שופרסל ב 10.0	2600	965	+70	+2.8	+2255

שרותים

רדלק ג ש	4495 תב	6298	+308	+7.2	+10152
הראל 1.0	2441 קו		+116	+5.0	+665
הראל 5.0	1160	179	+41	+3.7	+368
ספנות הספקה 0.1	9700	255			-102
ספנות הסק' 0.5א	3475	366			-70.0
קרור 0.1	1311 תב	1536	+110	+10.0	+3705
קרור 1.0	339 תב	15774	+44	+14.9	+24963
חברת החשמל 0.1	— הפסקת מסחר —				
מוסכי עזרה 0.1	2735	1059			-11.0
מוסכי עזרה 0.5	887 קו		+42	+5.0	+10176
סנמוריכיום 0.1	1278 תב	492	-100	-7.5	-388
קנמוריכיום 0.5	650	750	+7	+1.1	+491
שמל 1.0	— הפסקת מסחר —				
קמל אופ 1	— הפסקת מסחר —				

מלונות ושרותי תיירות

גלי זוהר 1.0	9700	17.2	+244	+2.6	+28.2
גלי זוהר 5.0	3460	10.8	-5	-.1	-21.3
מלונות דן 1.0	3700	166			-13.0
מלונות דן 5.0	2625	50.0			-25.0
תוף ואלשנג 0.1	2655	339			-126
כנס 1.0	2178 תב	68.5	+198	+10.0	+68.5
מלונות ירדן 1.0	2404 קו		+114	+5.0	+1525
מלונות יהלום 1	— הפסקת מסחר —				

מחשבים ושרותי מחשב

רשה כימן 1.0	2783 תב	265	+253	+10.0	+143
ת.י.ל.ג. 1.0	11727 קו		+558	+5.0	+266
יענא 1.0	3010	39.0			-30.0
יענא אופ 1	2515	120	+19	+.8	+9.8
כלל מחשבים 1.0	4347 תב	259	+567	+15.0	+298
ב.ל.ל. 1.0	5708	75.0	+240	+4.4	+131
ב.ל.ל. 5.0	2790	25.0			-25.0
משת מחשבים 1.0	2113	145	+5	+.2	+22.0
ביטב מחשבים 1.	4450	152	-159	-3.5	-196
ביטב מחשבים 5.	2420 תב	454	+220	+10.0	+201
תים מחשבים 1.0	1551	1232	+1	+.1	+87.0
תים מחשב אפ 1	15000	32.0			-45.0

מקרקעין ופיתוח

נדל"ן בינוי ופיתוח

אברהם בינוי 1.0	739 *	1789	+35	+5.0	+3880
* ביצוע חלקי 61.90%					
אברהם בינוי 5.0	631 *	3058	+30	+5.0	+3549
* ביצוע חלקי 54.80%					
ארזן מבנים 1.0	692 תב	4255	+63	+10.0	+5660
ארזן מבנים 5.0	294 קו		+14	+5.0	+21294
אזורים 1.0	4100	2305	+10	+.2	+1836
אילון 1.0	1250 תב	1698	+80	+6.8	+3660
אילון אופ 1	1100	569	+38	+3.6	+469
אל-רוב 1.0	2340	74.0	+90	+4.8	+263
אל-רוב 5.0	2304	9.0	+20	+.9	+111
אמנגים 5.0	1890 תב	442	+106	+5.9	+179
אמנגים אפ 1	1620	50.0			-48.0
אפריקה 0.1	38200	217	+1200	+3.2	+243
אפריקה 1.0	29000 תב	552	+1400	+5.1	+1005
ארזים 1.0	1235	254			-274
ארלדן 0.1 בנה	2523	667			-181
ארלדן 0.5 בנה	1592 תב	1332	+145	+10.0	+1642
בן-יקר גת 1.0	2899 תב	534	+239	+9.0	+864
ברנוביץ 1.0	3450	1211	+154	+4.7	+1084
ברנוביץ 5.0	2008 תב	355	+96	+5.8	+240
דנקנר 1.0	4110 תב	1841	+359	+9.6	+2015
רוזקר 1.0	708	3309			-1859
רוזקר 5.0	407 קו		+19	+4.9	+11671
רוזקר אופ 1	330 תב	3597	+41	+14.2	+3247
דרעד 0.1	4950 תב	169	+448	+10.0	+226
דרעד 0.5	2720 תב	122	+177	+7.8	+86.8
תל.ב. 0.1	— הפסקת מסחר —				
תל.ב. 0.5	— הפסקת מסחר —				
בנגום ובנין 1.0	2660 תב	3798	+150	+6.0	+9287
בב-ים 0.1	3950	272			-8.0
בב-ים 0.5	2697	523	+110	+4.3	+630
הכשרת הישוב 1.0	42600 תב	980	+3220	+8.2	+1231
ישפרו 0.1	2239 תב	8497	+204	+10.0	+9223
ישראלום 1.0	6420	4.0	+298	+4.9	+3.0
ישרם 10.0	9125 קו		+435	+5.0	+1661
כנן פתוח 1.0	8675	20.0	+100	+1.2	+6.0
כלל נדלן 0.1	392 תב	26168	+24	+6.5	+58029
לוסיד 1.0	2361 תב	378	+268	+12.4	+274
לוסיד 5.0	1373 קו		+65	+5.0	+1646
מ.ת.ב. 1.0	1707 קו		+82	+5.1	+1946
מאגרי בניה 1.0	483 תב	10046	+34	+7.6	+14266
מאגרי בניה אופ	346 תב	5797	+45	+15.0	+13975
מודל בטון 1.0	2183 קו		+104	+5.0	+511
מיבנאל 5.0	545 תב	2903	+45	+9.0	+3453
מגרש 5.0	528 קו		+25	+5.0	+40029
מר-לו 1.0	358 קו		+17	+5.0	+8061
מר-לו אופ 1	3340 תב	70.0	+340	+11.3	+273
לודנסקי 1.0	4500 תב	149	+321	+7.7	+118
לודנסקי 5.0	1450 תב	5370	+93	+6.9	+5747
ליבסקי 1.0	1035	1935	+25	+2.5	+588
ליבסקי 5.0	465 תב	5049	+35	+8.1	+7330
נאות אביב 0.5	20551 תב	67.0	+1700	+9.0	+98.0
נכסי אורים 1.0	5110 תב	286	+320	+6.7	+304
סהר החזקות 1.0	8900 תב	168	+500	+6.0	+508
סהר החזקות 5.0	6540	245	+250	+4.0	+408
סוללבונה בבב א	— הפסקת מסחר —				
סוף 1.0	2100 קו		+100	+5.0	+729
סוף 5.0	1245	290			-112
עפר וסלע 1.0	798 תב	1280	+73	+10.1	+1534
קיסריה 0.1	1954 תב	1129	+140	+7.7	+658
קיסריה 0.5	854 קו		+41	+5.0	+6809
רובינשטיין 1.0	— הפסקת מסחר —				
רובינשטיין 5.0	— הפסקת מסחר —				
רובינק 1.0	1890 תב	488	+100	+5.6	+630
רובינק 5.0	1240 תב	436	+60	+5.1	+1186
רסקו מבכל	4630 קו		+220	+5.0	+954
רסקו רג	4942 קו		+235	+5.0	+817

חקלאות

מבעי הדר 0.1	2890	382			-475
מבעי הדר 0.5	1220	752			-393
מהדרין 0.1	11800 תב	213	+800	+7.3	+224
נכסי הדרים 1.0	1120	7365	+20	+1.8	+5738
פרי-אור 0.5	5302	136	+252	+5.0	+124
שנ-הר 5.0	7501	1464			-654

תעשייה

מזון וטבק

אסום 1.0	1287 תב	427	+117	+10.0	+661
אסלנטיק 1.0	— הפסקת מסחר —				
גולדפרוסט 1.0	1501	415	-74	-4.7	-845
גולדפרוסט 5.0	595	646	-30	-4.8	-196
גולדפרוסט אופ 1	553 תב	650	+63	+12.9	+1871
רובנק בב ש	2926 תב	2824	+266	+10.0	+3692
רובנק בב ב	2950 תב	1780	+250	+9.3	+2363
זגלובל 1.0	1056 תב	1697	+96	+10.0	+2714
זגלובל 5.0	587 תב	2242	+53	+9.9	+3152
פרי-הו 1.0	3010 תב	1886	-390	-11.5	-5653
פרי-הו 5.0	2340 תב	770	-280	-10.7	-2185
טמפו בירה 1.0	10540	120	+500	+5.0	+40.0
טמפו בירה 5.0	7260 תב	130	+660	+10.0	+76.0
יבנד 1.0	1445	710			-829
יבנד א 5.0	809	934	+1	+.1	+189
כן 1.0	9679	74.0	-198	-2.0	-36.0
כן 5.0	5940 תב	143	+540	+10.0	+143
מעגדרוסט 1.0	5030	51.0	+109	+2.2	+63.8
עלית 0.1	13600 תב	1473	+950	+7.5	+1948
עסיס ב 0.5	38884 תב	187	+3535	+10.0	+220
שלמה אנגל 1.0	1819 קו		+87	+5.0	+413
שמן מבכל ש	5108 תב	376	-567	-10.0	-1148

טקסטיל והלבשה

ארגד 1.0	752 תב	6825	+67	+10.1	+9638
אופים 1.0	1600 תב	300	-106	-6.2	-400
אופנת כרוך 1.0	1994	959	+74	+3.9	+3439
אופנת כרוך 5.0	1018 תב	547	+93	+10.1	+572
אפתן 1.0	— הפסקת מסחר —				
אפתן אופ 1	— הפסקת מסחר —				
ארגמן רג ש	6840	170	+180	+2.7	+277
דלתא-גליל 1.0	4430	530	+100	+2.3	+413
דלתא-גליל א 5.0	3285	360	+100	+3.1	+560
טבריות באמור 1.	1575 תב	32.0	-175	-10.0	-42.0
טבריות באמור 5.	657	555	+13	+2.0	+269
טבריות אופ 1	500	300			-19.8
ויסלטו 1.0	4088	437	+194	+5.0	+279
ויסלטו 5.0	3060	456			-51.0
וודינגן 1.0	3860 תב	370	+260	+7.2	+373
ויקית 1.0	5549	70.0	+108	+2.0	+47.0
ויקית 5.0	3875	349	+150	+4.0	+155
כיל-כתנ 1.0	— הפסקת מסחר —				
כיל-כתנ אופ 1	— הפסקת מסחר —				
יוכבד 1.0	— הפסקת מסחר —				
לודזיה 0.1	1700 תב	127	-118	-6.5	-112
לודזיה 0.4	710	1392	+15	+2.2	+868
ליגת 1.0	900 תב	5773	+76	+9.2	+9395
כיס גליק 1.0	649	1487			-1000
כיס 0.1	23000	33.0	+963	+4.4	+23.0
כיס 0.5	7800 תב	330	+620	+8.6	+95.0
עים 1.0	11177 תב	91.0	+800	+7.7	+176
עים 5.0	5700	171			-171
עבוק 1.0	1960 תב	295	+119	+6.5	+323
פולגת א 0.1	8770	306	+180	+2.1	+355
פולגת ב 0.4	6350	2117	+250	+4.1	+2824
פולגת א 0.5	4100 תב	459	+300	+7.9	+760
פרגוד 1.0	1423 קו		+68	+5.0	+3620
נבור כבריגה בעמ	13850 תב	448	+900	+7.0	+571
תעש רוגוזין 1.0	3055 תב	1525	+200	+7.0	+1745

מתכת ומוצריה

אלקטבון 5.0	1490	792	+50	+3.5	+508
אורדן 10.0	12850	934			-988
אורדן 50.0	10600	241	-130	-1.4	-301
כבלים ש	13500	11.0	+500	+3.9	+14.0
התנוף 1.0	9700 תב	131	+835	+9.4	+164
התנוף 5.0	5665 תב	200	+515	+10.0	+318
קופסנות פח 1.0	1026 תב	7701	+50	+5.1	+12010
קופסנות פח 5.0	710 תב	1817	+45	+6.8	+2931
מודגן 1.0	625 קו		+30	+5.0	+897
מודגן אופ א	535	865			-856
מתכת סרום 1.0	2098	53.0	-27	-1.3	-58.0
מתכת סרום אופ 1	1300	450	-29	-2.2	-161
כבלי ציון 1.0	2237 תב	4070	+203	+10.0	+5404
כבלי ציון 5.0	850 תב	3946	+77	+10.0	+7051
כבלי ציון אופ	785	1418			-1104
קרגל 1.0	750	1480			-127
קרגל 5.0	420	1903			+226
מרשתן 0.1	16000	50.0			-39.0
מרשתן 0.5	5030	68.0	+80	+1.6	+48.0
עדר 3.0	1319 תב	1090	+120	+10.0	+1659
ספר פלדה 1.0	5625	539	+225	+4.2	+34.0
קרגג 1.0	1200	582			-225
קרגג 5.0	615	1647	+5	+.8	+127
קליל 1.0	2870	107			-90.0
קליל 5.0	1441 תב	530	+131	+10.0	+530
שלוגות 5.0	2300	404	-120	-5.0	-243
תעשיות לכיש 1.0	1115	688			-1029
תעשיות לכיש 5.0	515	263			-135

חשמל, אלקטרוניקה ואופטיקה

אלביט 5.0	421000 תב	44.0	+23000		
				+5.8	+53.0
אלקו 0.1	3601 קו		+171	+5.0	+542
אלקו 0.25 ש	2672 תב	778	+243	+10.0	+1201
אלקו 0.25 ב	2646	475			-475
אלקטרה 0.1	12500	17.0			-17.0
אלקטרה א 0.5	6880 תב	265	+350	+5.4	+336
אלרון 3.0	— הפסקת מסחר —				
אר"ת 1.0	32550 קו		+1550	+5.0	+482
כלל תעש אלקטרו	3005 תב	5128	+150	+5.3	+9588
ססקטרוניקס 1.0	1805	1812	+60	+3.4	+1904
ססקטרוניקס 5.0	1100	1059			-115
פרינסטגר 1.0	1820 תב	622	+100	+5.8	+590
פרינסטגר 5.0	925	3496	+40	+4.5	+1890
ציקלון 1.0	5962 תב	385	+542	+10.0	+715
ציקלון 5.0	3500 תב	1199	+300	+9.4	+854
קנגסטין אורלד 1.	3170	71.0			-71.0
קנגסטין אורלד 5.	1931 תב	365	+176	+10.0	+278
ת.א.ת. 1.0	3993 תב	244	+363	+10.0	+363
ת.א.ת. 5.0	1678 תב	3674	+153	+10.0	+4918
ת.א.ת. אופ 1	14162 תב	85.0	+1562	+12.4	+88.0
תדאה 1.0	5280	404	+100	+1.9	+308

מוצרי בניה

א.פ.כלל בנין 1.	5000	350			+243
אלקול 5.0	6060	238	+79	+1.3	+178
אקרשטיין 1.0	1445 תב	1312	+100	+7.4	+960
אקרשטיין 5.0	1100	667	+51	+4.9	+481
בטון תרדי 1.0	14036 תב	114	+1276	+10.0	+908
בטון תרדי 5.0	— הפסקת מסחר —				
בר-כון 1.0	2930 *	110	+140	+5.0	+150
* ביצוע חלקי 58.20%					
בר-כון 5.0	852	396	+40	+4.9	+564
המסלול 1.0	— הפסקת מסחר —				
המסלול 5.0	— הפסקת מסחר —				
פרומאקסמש 1.0	6700	22.8	+300	+4.7	+11.6
פרומאקסמש 5.0	2000	316	+53	+2.7	+185
מ.ל.ב. 1.0	925	194	+44	+5.0	+264
מ.ל.ב. 5.0	401		+14	+3.6	+859
מודל השק בתעש	2781	691			
מוזאיקה ולפמן 1	— לא נסחר —				
מוזאיקה ולפמן 5	— לא נסחר —				

כימיה, גומי ופלסטיק

אגן 5.0	17450	24.0	+270	+1.6	+46.0
אליאנס ב 200.0	1350 תב	445	+218	+19.3	+2487
גל תעשיות 1.0	6500	104	+214	+3.4	+221
גל תעשיות 5.0	3420	170	+10	+.3	+125
דקסטר 1.0	3279	415	-1		-174
דשנים 0.1	9951	55.0			-32.0
דשנים 0.5	3860	789	+138	+3.7	+999
חיפה כימיקל 10.0	860	3129			-329
טבע ש	50150	66.0	+150	+.3	+92.0
טבע אופ 4	46250	4.0	+50	+.1	+3.0
ליפסקי 1.0	1331 תב	905	+121	+10.0	+1749
ים המלח 0.1	13900	3135	+500	+3.7	+3980
פטרוכימיים 10.0	384	23175	+14	+3.8	+31836
מקסימה 1.0	5001	541			-392
מקסימה 5.0	2013 תב	2019	+183	+10.0	+4377
נקה כימיקל 1.0	3300 *	169	+108	+3.1	+514
* ביצוע חלקי 75.10%					
סנו 1.0	8200	100	-300	-3.8	-88.0
סנו 5.0	5300	120	+30	+.6	+173
קום כימיקל 1.0	4599	30.0	+115	+2.6	+69.0
ת.ג.ל. 1.0	1786 קו		+85	+5.0	+958
ת.ג.ל. 5.0	861 קו		+41	+5.0	+1824
תיא 5.0	4883	104			-158
פרוטארום 10.0	7614	249			-204
תור א 5.0	3926	221	+187	+5.0	+30.0

עץ ומוצריו, נייר ודפוס

דפרון 1.0	4620	50.0	+220	+5.0	+52.0
דפרון 5.0	2150				
ח.ב.נ. 1.0	2960	549			-96.0
ח.ב.נ. אופ 1	2770	237	+60	+2.2	+327
יעה 1.0	4350	100	+90	+2.1	+26.0
לבידי אסקלון 1.	545 תב	6512	+71	+15.0	+11424
לבידאסקלון אופ1	856 קו		+94	+12.3	+3548
מולב ב 0.5	27600 תב	47.0	+1600	+6.2	+89.0
מפעלי נייר 10.0	175000	80.0	+4900	+2.9	+81.0
סקאוריה 1.0	1870 תב	232	+145	+8.4	+161
רים 0.1	3769	276			-213
רים 0.4	2239 תב	817	+204	+10.0	+1866
תעל ב 0.2	12900 תב	68.0	+700	+5.7	+113

התלהטות כללית בשוק המניות

[illegible]

תעשיות שונות

אלומית 1.0	4140	360	+120	+3.0	+148
אלומית 5.0	2652	711	+100	+3.9	+843
אבירן 1.0	2805 תב	311	+255	+10.0	+271
אבירן 5.0	1418 תב	558	+68	+5.0	+409
אבירן אופ א	900	311			-666
חמישה יוד 1.0	8350	73.0			-55.0
דיקה 1.0	5801 תב	70.7	-645	-10.0	-182
דיקה 5.0	3208 תב	359	+292	+10.0	+143
ה.נ.פולק 1.0	8800	307			-336
ה.נ.פולק 5.0	4320	200	+63	+1.5	+109

השקעות תעשיה

מרכזית ב 0.1	6365 תב	724	+365	+6.1	+1902
סיר בב' 1.0	5600000	1.7	+50000		
				+4.7	+1.0
כלל תעשיות 1.0	1496 תב	23141	+80	+5.7	+38606
מאגרי טכנולוגיה	601 תב	11724	+70	+13.2	+24895
באגרטכנ אופ 1	476 תב	8350	+50	+11.7	+14291

חברות להשקעה

השקעה ואחזקות

אזניקו ש	4900	746			-401
אדיבי פתוח 2.0	3533 קו		+168	+5.0	+18976
אינקובה 0.1	1759 תב	1171	+160	+10.0	+1235
אינקובה 0.5	787 קו		+37	+4.9	+6023
אלגר ש	4158	1193			+542
אלגר ב	4483	373			+79.0
אלרן ש	3675 תב	2355	+343	+10.0	+4294
אלרן ב	2552 תב	1522	+232	+10.0	+2940
אבישר כל' 1.0	26:00	6.0	-1000	-3.7	-5.0
אפיק 1.0	620	6387			-1088
אפיק 5.0	[illegible]	1707			-272
גולות 1.0	1470 תב	410	+100	+7.3	+220
חברה לישראל 1.0	8202 תב	444	+746	+10.0	+280
חברה לישראל 5.0	4290 תב	420	+390	+10.0	+608
הלפמון 0.1	65500				
הלפמון 1.0 ש	17500	13.0	+800	+4.8	+12.0
אמפא א 0.5	8900 תב	176	+650	+7.9	+267
מפעלים השק ש	4450 תב	1382	+345	+8.4	+1781
לאומי השק 0.1	5615 קו		+267	+5.0	+3892
דיסקונט השק ש	2225	8851	+90	+4.2	+6087
מזרחי השק ש	11051 תב	95.0	+1005	+10.0	+79.0
מזר השק אגח 124	9780	5.0	-350	-3.5	-5.0
חירון 1.0	2308	381			-288
חירון 5.0	620 קו		+30	+5.1	+7072
יצוא ש	7811	66.0	+1		+283
ירדן א 0.1	2500	682	+48	+1.6	+186
כלל ישראל 10.0	2438	1847			-92.0
כלל ישראל 50.0	1800 תב	1390	+120	+7.1	+1400
לנדק 0.1	7249	14.0			
לנדק 0.5	1970 תב	75.0	+170	+9.4	+596
מנור 0.1	6600	318			-45.0
מנור א 0.5	4480 תב	511	+400	+9.8	+651
עוז השק ב 0.1	2226	255			-16.0
עוז השק ב 0.5	984 קו		+47	+5.0	+1972
מז השק ש	18750	488	+750	+4.2	+508
פמה א 0.1	9262 תב	534	+842	+10.0	+1025
פמה 0.5	4670	631	+200	+4.5	+366
פרוק ב 2.5	2750 תב	1528	+250	+10.0	+1486
שחל מבנים 1.0	— הפסקת מסחר —				
שחל מבנים ב	— הפסקת מסחר —				
שחל מבנים שה 1	— הפסקת מסחר —				

מחקר ופיתוח

אלבנצים מתוחכמים	1843	282	+30	+1.1	+80.0
גליל טכנולוגיות	618	9918	+24	+4.0	+4402

דלק ונפט

דלק חיפושים 1.0	3019 תב	1397	+394	+15.0	+2429
דלק חיפושים 5.0	1489 קו		+71	+5.0	+5333
דלק נפט אופ 2	850 תב	7463	+140	+19.7	+9264
מז חיפושי נפט	11900 תב	455	+800	+7.2	+491
פראנס 1.0	1869 קו		+89	+5.0	+466
פראנס 5.0	677 תב	1768	+62	+10.1	+3058
י.ו.א.ל. 5.0	1416 תב	5156	+129	+10.0	+7745
מ.ג.ג. 1.0	2156 תב	802	+281	+15.0	+957
מ.ג.ג. 5.0	953 תב	2533	+121	+14.5	+5287
סימקה 1.0	— הפסקת מסחר —				
סימקה 5.0	— הפסקת מסחר —				
סימקה אופ 1	— הפסקת מסחר —				
פראנס ב 0.5	2990	127			-189
צפון אור נפט 1.	254 קו		+12	+5.0	+24248
צפון אור נפט 5.	214 תב	32774	+19	+10.0	+35114
צפון אור נפט אופ2	531 קו		+28	+5.6	+2653
נפכא ש	1050000	1.0	+40000		
				+4.0	+1.0

נסחרות במט"ח

בית ב	231	300			-300

שערי מטבע חוץ ביום 06.3.86

[illegible]

דולר יציג: 1.4800 **דולר נוסעים:** 1.76 **דולר שחור:** 1.59-1.60

שערי קרנות נאמנות

שם הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון	שם הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון
[illegible]	3649.95	3600.61	[illegible]	98653.74	98905.68
[illegible]	24735.97	24495.09	[illegible]	8067.95	8400.99
[illegible]	29004.23	29514.43	[illegible]	1369.26	1388.51
[illegible]	1116.62	1094.72	[illegible]	722.56	708.10
[illegible]	1303.26	1173.62	[illegible]	890.25	872.51
[illegible]	1520.89	1491.23	[illegible]	2583.00	2507.6
[illegible]	1420.41	1392.10	[illegible]	188.98	186.17
[illegible]	396.86	388.52	[illegible]	2405.88	2398.4
[illegible]	314.37	307.95	[illegible]	567.49	556.66
[illegible]	18929.68	18697.03	[illegible]	1092.40	1088.10
[illegible]	8740.90	8577.99	[illegible]	597.19	591.41
[illegible]	2756.36	2702.75	[illegible]	—	—
[illegible]	3627.48	3557.06	[illegible]	680.88	676.78
[illegible]	3784.08	3702.75	[illegible]	2840.50	2785.70
[illegible]	534.50	523.43	[illegible]	627.16	615.01
[illegible]	7555.44	7396.78	[illegible]	751.62	736.92
[illegible]	561.81	541.01	[illegible]	926.67	908.81
[illegible]	611.49	599.69	[illegible]	875.85	856.96
[illegible]	109.22	106.82	[illegible]	19321.64	19086.35
[illegible]	478.76	469.32	[illegible]	574.28	563.06
[illegible]	1075.42	1064.04	[illegible]	344.54	337.63
[illegible]	1569.54	1559.52	[illegible]	8540.64	3488.72
[illegible]	5515.17	5488.97	[illegible]	398.21	393.27
[illegible]	5664.22	5637.06	[illegible]	111.93	109.70
[illegible]	720.80	706.64	[illegible]	748.96	734.14
[illegible]	1057.89	1056.92	[illegible]	3644.95	3573.29
[illegible]	777.40	705.80	[illegible]	576.44	566.15
[illegible]	541.79	521.34	[illegible]	516.47	511.91
[illegible]	7099.91	6994.59	[illegible]	606.05	594.81
[illegible]	2072.11	2052.79	[illegible]	1671.03	1648.40
[illegible]	473.56	467.26	[illegible]	5356.07	5260.86
[illegible]	1559.71	1544.74	[illegible]	1146.08	1120.72
[illegible]	3276.25	3214.40	[illegible]	1972.55	1983.30
[illegible]	1112.12	1088.31	[illegible]	1003.38	983.29
[illegible]	1153.97	1131.53	[illegible]	296.21	290.52
[illegible]	290.38	304.38	[illegible]	1139.49	1116.99
[illegible]	370.93	363.63	[illegible]	521.91	511.54
[illegible]	3173.27	3115.33	[illegible]	1238.26	1198.39
[illegible]	3950.50	3874.31	[illegible]	779.44	762.34
[illegible]	26320.24	26079.25	[illegible]	5841.12	5761.38
[illegible]	376.45	369.04	[illegible]	1400.70	1381.54
[illegible]	2423.50	2367.49	[illegible]	1578.65	1579.24
[illegible]	14709.27	14491.04	[illegible]	15413.71	15282.08
[illegible]	13958.42	13751.22	[illegible]	465.41	456.25
[illegible]	3329.37	3264.47	[illegible]	625.01	609.59
[illegible]	136.37	123.51	[illegible]	588.07	577.48
[illegible]	182.34	181.73	[illegible]	789.01	772.35
[illegible]	530.78	520.28	[illegible]	29088.46	28626.55
[illegible]	101.94	101.33	[illegible]	62878.05	61635.97
[illegible]	1119.34	1093.28	[illegible]	515.86	508.27
[illegible]	3831.55	3787.99	[illegible]	16235.01	15887.61
[illegible]	591.01	579.62	[illegible]	627.76	615.17
[illegible]	1458.44	1429.59	[illegible]	1723.54	1715.30
[illegible]			[illegible]	708.44	698.32
[illegible]	311.51	301.96	[illegible]	5395.00	5368.09
[illegible]	690.28	684.91	[illegible]	98.16	96.01
[illegible]	117.83	116.74	[illegible]	376.45	372.01
[illegible]	409.88	400.05	[illegible]	1217.62	997.72
[illegible]	391.28	388.54	[illegible]	694.15	984.69
[illegible]	111.96	109.66	[illegible]	1188.16	1164.86
[illegible]	541.94	524.75	[illegible]	352.49	347.39
[illegible]	3195.34	3134.23			

שערי אגרות חוב

הסדרה	השער	השינוי בנקי
4% מלווה פיתוח (100% הצמדה)		
ש4001		
ש4002		
ש4003		
ש4004		
4.25% מלווה כבריבה (שנתית)		
ק-301 תשואה 4.50%		
4101	266.8	+.2
ק-302 תשואה 5.00%		
4102	104.9	+.7
4103	100.6	+.7
4104	97.2	+.6
ק-321 תשואה 5.02%		
4301	97.1	
4302	92.4	+.1
4303	91.6	
4304	90.1	+.1
311 תשואה 5.00%		
4201	89.3	+.1
3% מלווה כבריבה (גליל)		
ק-201א תשואה 2.90%		
ש3601	30400.0	+24.0
ק-1201 תשואה 2.90%		
ש3602	27998.0	-23.0
2027 א תשואה 2.90%		
ש3603	26037.0	+21.0
ק-202 תשואה 2.87%		
3604	23397.0	+19.0
ק-203 תשואה 2.89%		
ש3605	21357.0	-20.0
ש3606	20101.0	-19.0
ש3607	18673.0	-18.0
ש3608	17669.0	-18.0
ק-204 תשואה 3.09%		
ש3609	16714.0	+6.0
ש3610	15068.0	+4.0
ש3611	14848.0	+5.0
ש3612	14410.0	+5.0
ק-205 תשואה 3.30%		
3613	13375.0	+10.0
ש3614	12828.0	+10.0
ש3615	11838.0	+9.0
ש3616	10831.0	+9.0
ק-206 תשואה 3.17%		
ש3617	10277.0	-83.0
ש3618	9748.0	-80.0
ש3619	8962.0	-75.0
ק-207 תשואה 3.01%		
ש3620	8543.0	+104.0
ש3621	8113.0	+100.0

הסדרה	השער	השינוי בנקי
ש3622	7313.0	+90.0
ק-208 תשואה 3.00%		
ש3623	7009.0	+45.0
ש3624	6599.0	+43.0
ק-209 תשואה 3.20%		
ש3625	5959.0	+140.0
ש3626	5509.0	+131.0
ש3627	5107.0	+123.0
ק-210 תשואה 3.70%		
ש3628	4561.0	+12.0
ש3629	4270.0	+11.0
ש3630	4034.0	+11.0
ק-211 תשואה 3.70%		
ש3631	3701.0	-43.0
ש3632	3484.0	-41.0
ש3633	3289.0	-39.0
ק-212 תשואה 3.65%		
3634	2904.0	+2.0
ש3635	2803.0	+2.0
ש3636	2698.0	+2.0
ק-213 תשואה 3.63%		
ש3637	2535.0	-23.0
ש3638	2358.0	-22.0
ש3639	2157.0	-20.0
ק-214 תשואה 3.69%		
ש3640	1769.0	-26.0
ש3641	1532.0	-22.0
ק-215 תשואה 3.66%		
3642	1371.0	+20.0
ש3643	1188.0	+17.0
ק-216 תשואה 3.52%		
3644	1070.0	+25.0
3645	963.9	+22.0
4.25% מלווה כבריבה (גליל)		
ק-251 תשואה 4.57%		
3701	811.9	+24.1
ק-252 תשואה 5.00%		
3702	602.2	-11.8
ק-253 תשואה 4.96%		
3703	534.1	-2.5
3704	457.0	-2.2
ק-261 תשואה 5.02%		
3751	239.1	+3.7
ק-262 תשואה 5.06%		
3752	95.8	-2.6
3753	91.7	-2.5
ק-263 תשואה 3.06%		
3754	82.9	-.5
ק-271 תשואה 4.99%		
3901	89.1	+.1

הסדרה	השער	השינוי בנקי
3902	84.8	+.1
3903	84.1	+.1
3904	82.6	
4% מלווה פיתוח (90% הצמדה)		
ש3105	246500.0	+1500.0
ש3106	237000.0	
ש3107	235500.0	+1500.0
ש3108	222800.0	+300.0
ש3109	222500.0	+500.0
ש3110	219500.0	-2000.0
ש3111	215000.0	-1700.0
ש3112	215500.0	
ש3113	215700.0	
ש3114	208500.0	+500.0
ש3115	206000.0	+1500.0
ש3116	197800.0	+1000.0
ש3117	206300.0	+500.0
ש3118	199200.0	-3000.0
4%-6%-7% מלווה פיתוח המדינה (80% הצמדה)		
ש3201	168700.0	+100.0
ש3202	168050.0	+50.0
ש3203	167000.0	-600.0
ש3204	163301.0	-1699.0
ש3205	164000.0	+2000.0
ש3206	156501.0	
ש3210	161310.0	
ש3211	156700.0	-500.0
ש3212	153000.0	
ש3213	145000.0	
ש3214	142700.0	+500.0
8%		
ש3501	137000.0	
ש3502	135700.0	-1000.0
ש3503	123800.0	
ש3504	120000.0	
ש3505	116000.0	
7%		
ק-701 תשואה 4.09%		
ש3521	118917.0	-1099.0
ש3524	112240.0	-1094.0
ק-702 תשואה 4.15%		
ש3522	113864.0	+983.0
ש3523	107456.0	+952.0
ק-703 תשואה 4.14%		
ש3525	109925.0	+49.0
ש3526	109730.0	+47.0
ש3527	107515.0	+47.0

הסדרה	השער	השינוי בנקי
ש3528	104574.0	+43.0
ק-704 תשואה 4.27%		
ש3529	104012.0	+88.0
ש3530	101579.0	+86.0
ש3531	101230.0	+85.0
ש3532	98264.0	+83.0
ש3533	98080.0	+83.0
ש3534	92391.0	+78.0
ק-705 תשואה 4.40%		
ש3535	92289.0	-324.0
ש3539	86965.0	-316.0
ק-706 תשואה 4.33%		
ש3536	92500.0	+77.0
ש3537	92156.0	+78.0
ש3538	86738.0	+73.0
ש3540	86504.0	+72.0
ש3541	83565.0	+70.0
ש3542	83485.0	+71.0
ש3543	79280.0	+67.0
ק-707 תשואה 4.37%		
ש3544	79355.0	-143.0
ש3546	77371.0	-146.0
ש3547	77128.0	-146.0
ש3548	77008.0	-146.0
ש3550	73017.0	-151.0
ש3551	72617.0	-152.0
ק-708 תשואה 4.37%		
ש3545	77097.0	+65.0
ש3549	72759.0	+62.0
ש3552	66709.0	+48.0
ש3554	69540.0	+58.0
ש3555	69540.0	+58.0
ק-709 תשואה 4.31%		
ש3553	69299.0	+58.0
ש3571	59916.0	+50.0
ק-710 תשואה 4.38%		
ש3556	66305.0	+56.0
ש3558	66075.0	+55.0
ש3559	63707.0	+53.0
ש3560	60263.0	+51.0
ש3561	60027.0	+51.0
ק-711 תשואה 4.40%		
ש3557	66767.0	+56.0
ש3572	60535.0	+51.0
ק-712 תשואה 4.40%		
ש3573	60061.0	+50.0
ש3574	55368.0	+47.0
ש3577	55302.0	+46.0
ש3578	51041.0	+43.0
ק-713 תשואה 4.38%		
ש3575	55141.0	+46.0
ש3576	54925.0	+46.0
ש3579	50634.0	+42.0
ק-714 תשואה 4.30%		
ש3580	47322.0	+265.0
ש3581	43005.0	+246.0
ש3582	39614.0	+232.0
ש3583	36779.0	+219.0
ק-715 תשואה 4.30%		
ש3584	34954.0	+176.0
ש3585	33096.0	+169.0
ש3586	29949.0	+153.0
ש3588	31241.0	+160.0
ק-716 תשואה 4.20%		
ש3587	31524.0	-53.0
ש3591	28702.0	-49.0
ש3592	28657.0	-50.0
ש3593	28590.0	-50.0
ק-717 תשואה 4.33%		
ש3589	28487.0	+85.0
ש3594	27132.0	+83.0
ש3596	25904.0	+80.0
ש3597	25782.0	+80.0
ק-718 תשואה 4.39%		
ש3590	28270.0	+34.0

הסדרה	השער	השינוי בנקי
ש3595	26903.0	+33.0
5% מלווה פיתוח המדינה (בריבית בסדרה צמודה)		
ק-101 תשואה 4.43%		
ש2001	115299.0	+354.0
ש2002	114847.0	+354.0
ק-102 תשואה 4.34%		
ש2003	110704.0	+93.0
ק-103 תשואה 4.43%		
ש2004	111342.0	+335.0
ק-104 תשואה 4.24%		
ש2005	104662.0	+76.0
ש2006	107928.0	+90.0
ש2007	105805.0	+89.0
ק-105 תשואה 4.40%		
ש2008	104400.0	+339.0
ש2012	102089.0	+341.0
ש2015	99355.0	+342.0
ק-106 תשואה 4.41%		
ש2009	105988.0	+346.0
ק-107 תשואה 4.44%		
ש2010	105094.0	-214.0
ש2011	105052.0	-210.0
ש2013	102927.0	-220.0
ש2014	100209.0	-216.0
ק-108 תשואה 4.53%		
ש2016	100919.0	+348.0
ש2018	98199.0	+348.0
ש2021	94900.0	+346.0
ק-109 תשואה 4.59%		
ש2017	97269.0	-566.0
ש2019	96911.0	-587.0
ש2020	94071.0	-570.0
ק-110 תשואה 3.54%		
ש2022	90670.0	+74.0
ק-111 תשואה 4.54%		
ש2025	89397.0	+291.0
ק-112 תשואה 4.36%		
ש2024	83586.0	+357.0
ש2027	80526.0	+353.0
ש2031	74369.0	+343.0
ק-113 תשואה 4.40%		
ש2025	84194.0	+489.0
ש2026	83798.0	+489.0
ק-114 תשואה 4.20%		
ש2028	81464.0	+68.0
ש2030	77417.0	+65.0
ק-115 תשואה 4.41%		
ש2029	76295.0	+423.0
ש2033	70087.0	+407.0
ש2035	64258.0	+375.0
ק-116 תשואה 3.35%		
ש2032	77097.0	+1639.0
ש2034	72813.0	+1579.0
ש2036	68994.0	+1501.0
ק-117 תשואה 3.31%		
ש2037	65090.0	-645.0
ש2052	54607.0	-590.0
ק-118 תשואה 4.01%		
ש2038	64434.0	+1122.0
ש2040	61974.0	+1109.0
2051	58593.0	+1073.0
ק-119 תשואה 3.90%		
ש2039	61607.0	+322.0
ש2041	58297.0	+312.0
ק-120 תשואה 3.32%		
ש2053	55065.0	+45.0
ק-121 תשואה 0.84%		
ש2054	54592.0	+41.0
ש2056	50597.0	+38.0
ש2058	46109.0	+34.0
ק-1121 תשואה -0.13%		
ש2060	44090.0	+32.0

הסדרה	השער	השינוי בנקי
ק-122 תשואה 2.51%		
ש2055	52285.0	+42.0
ש2057	48319.0	+38.0
ש2059	43942.0	+35.0
ק-123א תשואה 0.30%		
ש2061	34259.0	-510.0
ק-2123 תשואה -0.50%		
ש2062	32339.0	-2.0
ק-3123 תשואה -0.54%		
ש2063	31015.0	+421.0
חליס		
ם 16	103.8	
ם 17	105.5	+.5
ם 18	107.1 ק	05/03
ם 19	103.5	
ם 20	103.5	-.1
ם 21	102.5	-2.0
ם 22	108.5	
ם 23	92.7	-1.0
ש24	90.3	+.7
ש25	92.2	+1.0
ש26	90.5	-.5
ש27	89.4	
ש28	92.9	+.8
ש29	92.9	+1.0
ש30	94.5	
ש31	98.0	
32	95.5	+.5
33	99.0	05/03
34 מר"צ	104.0	
אגרות חוב צמודות לדולר (100% הצמדה)		
מר"ס	200.0	
מר"ס	1160.0	
מש-אלרנים	— הפסקת מסחר —	
תדי"ראא 84	94.3	-.1
תדי"ראא 85	400.2	-.1
"ארמון" צמוד דולר ריבית קבועה		
ק-601 תשואה 7.00%		
מר' 2501	155.7	+.7
מר' 2502	153.0	+.7
מר' 2503	148.1	+.7
ק-602 תשואה 7.15%		
מר' 2504	147.2	+.3
מר' 2505	141.5	+.3
ק-603 תשואה 7.26%		
מר' 2506	136.5	-.1
מר' 2507	131.7	-.1
ק-604 תשואה 5.03%		
מר' 2508	100.6 ק	+2.9
"ירושלים"-צמוד דולר ריבית קבועה		
ק-901 תשואה 8.76%		
7001	227.4	-.7
7002	222.2	-.5
ק-902 תשואה 8.70%		
7003	209.5	-.1
7004	194.6	-.1
ק-903 תשואה 8.77%		
7005	181.4	-1.0
ק-904 תשואה 8.70%		
7006	171.2	-.1
ק-905 תשואה 8.75%		
7007	159.3	-1.2
7008	156.6	-1.1
ק-906 תשואה 8.59%		
7009	152.7	
ק-907 תשואה 8.71%		
7010	142.9	-.3
ק-908 תשואה 8.75%		
7011	134.9	-.1
7012	130.1	-.1
ק-909 תשואה 8.75%		
7013	122.9	-.1
ק-910 תשואה 8.89%		

הסדרה	השער	השינוי בנקי
7014	106.4	+.3
ק-911 תשואה 8.09%		
7015	88.4	-.1
7016	90.6	
7017	89.8	
7018	89.6	
7019	90.0	
7020	89.8	
7021	88.9	-.1
7022	88.6	-.1
ק-951 תשואה 8.50%		
7201	88.8	+.3
"יבלברעי" צמוד דולר ריבית משתנה		
ק-801 תשואה 2.58%		
ש6101	11900.0	-174.0
ק-802 תשואה 2.55%		
ש6102	7299.0	-17.0
ק-803 תשואה 2.50%		
ש6103	6615.0	-80.0
ק-804 תשואה 2.57%		
ש6104	6075.0	-110.0
ש6105	5748.0	-105.0
ק-805 תשואה 2.70%		
ש6106	5538.0	-1.0
ש6107	5334.0	-1.0
ק-806 תשואה 2.70%		
ש6108	3857.0	-16.0
ש6109	3670.0	-16.0
ש6110	3609.0	-15.0
ק-807 תשואה 2.78%		
ש6111	3020.0	-21.0
ש6112	2929.0	-21.0
ק-808 תשואה 2.82%		
ש6113	1977.0	+16.0
ק-821 תשואה 3.75%		
ש6151	754.5	+5.6
ש6152	728.8	+3.7
ק-822 תשואה 3.80%		
ש6153	630.7	-3.0
ש6154	619.5	-2.9
ק-823 תשואה 3.70%		
ש6155	403.6	-.1
ק-824 תשואה 3.65%		
ש6156	327.5	+1.1
ק-825 תשואה 3.75%		
ש6157	243.8	-3.4
ש6158	231.0	-3.1
ק-826 תשואה 3.67%		
6159	196.2	-.1
ק-827 תשואה 3.77%		
6160	182.7	-1.5
6161	176.7	-1.5
ק-828 תשואה 3.77%		
6162	159.5	-1.0
ק-829 תשואה 3.73%		
6163	148.3	-.7
6164	142.6	-.7
ק-830 תשואה 3.73%		
6165	134.3	+.9
ק-831 תשואה 3.74%		
6166	128.1	-.1
6167	125.2	-.1
6168	123.2	+.1
ק-832 תשואה 3.63%		
מר 6169	114.7	
ק-833 תשואה 3.73%		
6170	109.1	-.5
ק-834 תשואה 3.75%		
6171	77.8	-1.3
6172	76.7	-1.3
ק-851 תשואה 3.65%		
6801	83.9	-.2

פק"מ נייד
השקעה כדאית
לטווח קצר בריבית משתנה
ריבית פק"מ ל-7 ימים או ריבית במרווח קבוע מה פריים. הגבוה מבין השניים.
בנק לאומי

'שחיטה' בהיכל יד־אליהו: מכבי – הפועל ת"א 96:140

מאת משה בוק

כדורסלני הפועל ת"א קודרו אמש רחמים, לאחר שהוכו ע"י יריבתם המושבעת מכבי ת"א בתוצאה שיא 140:96 (67:44) במסגרת חצי־גמר הגביע.

כנראה שמקבוצת העבר הפועל ת"א נותר רק השם. אמש נראו ה"אדומים" כשטיכלי. משחק לא היה קבוצתי,

הם הרבו להחטיא ממצבי קליעה נוחים ואיפשרו לשחקני מכבי לעשות ככל העולה על רוחם.

מיקי ברקוביץ וחבריו הראו ציפו למשחק קשה יותר, אבל לנוכח חולשת ה"אדומים" המשחק היווה עבורם עד אימון קל.

למרות בצחונם המוחץ התאכזבו המכבים, שכן הם לא הצליחו לשבור את הפרש השיא העומד על 44 נקודות.

כל שחקני מכבי הסימו לשוק. מוטי ארואסטי ניווט היטב את המשחק ובדקות הפתיחה הוא אף קלע 10 נקודות. מיקי ברקוביץ הלהיב את הצופים במבצעי כדורסל מלהיבים ומבריקים. ודורן ג'משי קלע היטב, אבל חבריו לא מסרו לו מספיק כדורים. ללי ג'מסון היו דקות משחק מלהיבות. הוא הראה לעיתים כדורסל מעולם אחר.

אבל האיש של מכבי אמש היה קודין מאני ששלט ללא עוררין מתחת לסלים וקלע היטב מכל מצב.

מלאכתם של ג'מסון ומאני מתחת לסלים לא היתה קשה שכן לאבון מרסר ואריל ויליאמס לא הצליחו להוות עבורם יריב הולם.

שני הענקים שחורי־העור של הפועל היו את אכזבת המשחק. הם לא שלטו בכדורים החוזרים והרבו להחטיא. מאמן הפועל יעקב אולר לא הצליח למצוא פתרון להיעדר רכז משחק טבעי. אמש נכשלו פרישמן וקאליש לחלוטין בנסיונם לרכז את משחק קבוצתם. רק

מייק לארי וג'ק ציפרמן ניסו להציל את כבוד ה"אדומים". הם לחמו כאריות על כל כדור גם כאשר קבוצתם היתה בפיגור של 40 נקודות, וקלעו ביקצות. אבל אמש זה לא הספיק ל"אדומים".

פתיחת המשחק לא רמזה על העתיד לקרות שכן הפועל הוליך 0:4. כאן נכנסו המכבים להילוך גבוה והחלו ליצור לעצמם פער נקודות גבוה.

ההפרש הגבוה כבר בפתיחת המשחק גרם לחוסר מתח ביציעים. למזלם של הצופים הלהיבו המכבים במבצעי כדורסל מבריקים שהתקבלו בתשואות סוערות.

גם בדקות הסיום לא שיתף המאמן צבי שרף את שחקניו הצעירים. כנראה שהוא רצה בנצחון שיא שרק בנס לא הושג.

שפטו ויזוכביץ ועמיריה לעיני 8000 צופים בהיכל הספורט ביד־אליהו.

נקודות למכבי ת"א: מאני (40), ג'מסון (31), ברקוביץ (22), ג'משי (18), ארואסטי (12), ליפין (11), לאטוף (6)

נקודות להפועל ת"א: לארי (30), ציפרמן (28), ויליאמס (16), מרסר (13), זמורה (3), קאליש (2)

גביע דייויס ללא לנדל ומקנרו

משחקי גביע דייויס בבית עליון יחלו בסוף השבוע, כששני הטניסאים הטובים בעולם, הצ'כי איוואן לנדל והאמריקאי ג'ון מקנרו ייעדרו הפעם. הצ'כים נישו את לנדל בציינם, כי אינו מספיק טוב עבור הנבחרת, ואילו מקנרו נופש ואינו מתלהב כלל וכלל לייצג את ארה"ב. הוא נכשל ב־1984 במשחק הגמר נגד שוודיה.

ההרכב הצ'כי במשחק נגד הודו בכלכותה, כולל את תומאס שמיד, מילוסלאב מצ'יר, מאבל שלחיל והעבק מילאן שריבאנר. הודו תופיע עם ראמש קרישנאן, ויג'אי ואנאנד אמריטראז' ומאשי מנון.

ארה"ב תשחק בגואייקיל, אקוודור, מול הנבחרת המקומית, כשבהרכבה שני היהודים, אהרן קריקסטיין (30 בעולם) וברד גילברט (10) וכן ג'ימי אריאס (19) וצמד הזוגות פלאך וסגוסו. הנחשב כאחד הטובים בעולם. את אקוודור יוליך אנדרס גומז, אחד הטניסאים המצטיינים על מגרש חימר. הוא מדורג עתה 16 בעולם, בעוד שגילברט התקדם עד למקום העשירי.

אוסטרליה תתמודד עם ניו־זילנד באוקלנד, כשבשתי הנבחרות יחדשו טניסאים ותיקים את הופעתם. פאט קאש באוסטרליה וכריס לואיס בניו־זילנד. קלאודיו פיסטולסי, אלוף העולם לנוער ב־1985 נכלל בנבחרת איטליה במשחקה מול פאראגוואי במילאנו. בספרד שב חואן אגילרה, שחזר לפעילות בשבוע שעבר כאשר [illegible] למפגש נגד בריטניה בגלספורד, אנגליה. מחזיקת הגביע, שוודיה, תתארח בקופנהאגן, אצל שכנתה דנמרק. יוגוסלאויה תתייצב למשחק נגד ברה"מ בבלגראד, עם כוכבה סלובודאן ז'יבוינוביץ'.

הודח מאמן שטוטגרט

מאמנה היוגוסלאוי של קבוצת שטוטגרט, אוטו באריץ' הודח מתפקידו ואת מקומו יתפוס אגון קודרס, עוזר מאמן בבאיירן מינכן. קודרס, שחקנה לשעבר של שטוטגרט, יכנס לתפקידו החדש החל מן העונה הקרובה. עד אז ישמש וילי אנטנמן כמאמן זמני.

החוזה של באריץ' עמד לפוג בעוד שנה, אבל הודח מתפקידו מכיוון שדרש כסף לרכישת כדורגלנים. שטוטגרט ממוקמת שישית בטבלה ועלתה לחצי גמר גביע הליגה המערב גרמני.

מ.ט.ב.ק. נוצחה

קבוצת הכדורגל מ.ט.ב.ק. בודאפשט, שביקרה בחודש שעבר בארץ, נוצחה במגרשה בידי עלידי ואשאש 1:2.

הונבד מוליכה בטבלה עם שש נקודות יתרון, לאחר שניצחה בידי נוסקי את וולאן 2:0.

רובסון ייעדר

"קפטן" נבחרת אנגליה וקבוצת מנצ'סטר־יונייטד, בראיין רובסון, עלול להיעדר 6־4 שבועות, בעקבות פציעה בכתפו, כאשר התנגש עם סוני פטר מסטהאם, בשמינית גמר הגביע האנגלי בלונדון.

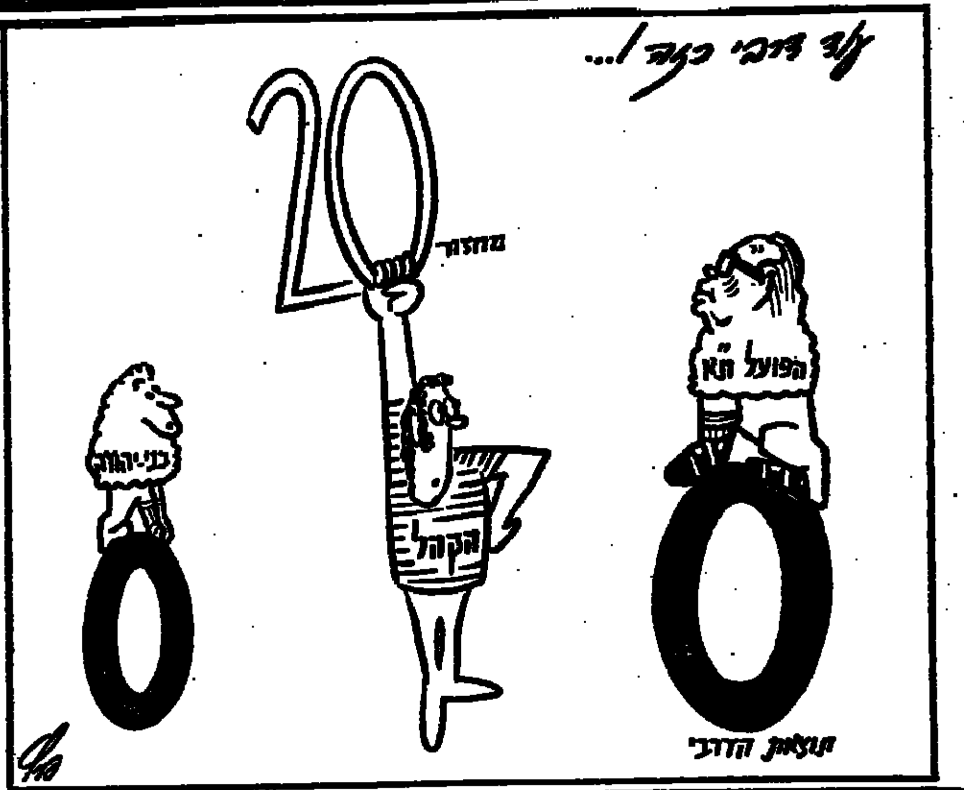

סיבוב רבע גמר הגביע באנגליה

מאת ג. שרון

באנגליה אמור להערך מחר סיבוב רבע הגמר בגביע. אבל תעתועי מזג האוויר ושיטת המשחקים גרמו לכך שרק שש קבוצות הבטיחו מקומן בשלב זה. לפיכך יתקיימו מחר שני משחקים ברבע הגמר ושניים נוספים בשמינית הגמר.

לוטון־טאון שהביסה את ארסנל (0:3) תארח את האלופה אברטון הסוערת לעבר התואר הכפול. בריטון נציגת הליגה השניה תארח את פיטר שילטון וחבריו מסאותהמפטון.

מנצ'סטר־יונייטד תארח את וסטהם בביתה אחרי שכפתה עליה שלכום תיקו (1:1) בלונדון. המנצחת במשחק זה אמורה להתארח אצל שפילד־ונסדי. ליברפול מצפה למנצחת בין ווטפורד ובאוי שנפרדו שלכום בתיקו (1:1) וישחקו מחר פעם נוספת במגרשה של האחרונה.

בליגה יערך כמובן מחזור קבוע: אסטון־וילה – ארסנל, צ'לסי – מנצ'סטר־סיטי; איפסוויץ' – נוטינגהאם־פורסט; לסטר – קובנטרי; שפילד־ונסדי – בירמינגהאם; טוטנהאם – וסט־ברומיץ'.

בליגה הגרמנית

דוד פיזנטי וחבריו בקבוצת קלן שהודו מעודדים מהישגם בגביע אופ"א יוצאים מחר למשחק חוץ נגד שאלקה 04 במסגרת המרוץ שלהם להחלצות מהתחתית.

המוליכה ורדר ברמן תארח את בוכום וכך גם באיירן מינכן שתשחק בביתה מול פורטונה דיסלדורף.

יתר המשחקים: שטוטגרט–נירנברג; האנובר – המבורג; דורטמונד – קייזרסלאוטרן; לברקוזן – פרנקפורט; מינשנגלדבאך – וולדהוף מאנהיים; סארבריקן – אורדינגן.

יפו עשויה לתגבר שורותיה בכדורגלן חלפון

מאת אשר גולדשלגר

קבוצת מכבי יפו מהליגה הלאומית, עשויה לתגבר שורותיה בכדורגלן הפועל ירושלים ניסים חלפון.

ראשי מכבי יפו ממתינים עתה לפסיקה של בית־הדין העליון של ההתאחדות לכדורגל בעניינו של הכדורגלן.

היפואים עתרו לפני כשבועיים על שלא ניתן להם לצרף את חלפון שהוא למעשה כדורגלן הפועל ת"א שהושאל לירושלים מנימוקים טכניים בלבד.

בית־הדין העליון קיבל לפי שעה את הסכמת הפועל ת"א להשאלת השחקן בהשאלה בשנה למכבי יפו.

עתה ממתין ביה"ד להנהלה של רכז הכדורגל במרכז מכבי, לפיה בהעדן כל ההליכים מבחינתה של מכבי יפו ואם יסתכבע ביה"ד העליון תתוגבר מכבי יפו בשחקן נוסף לקראת השליש האחרון של הליגה.

גליקשטיין נוצח בוינה

אלוף ישראל בטניס, שלמה גליקשטיין, נוצח בסיבוב השני בטורניר בוינה, בידי השוודי יוהן קינדהאם 6:4, 6:3. הצ'כי קארל נובאצ'ק ניצח את הבריטי סטיב שאו 5:7, 4:6.

"הזהובים" מכינים קבלת פנים חמה בשכונה למוליכי הטבלה

מאת בועז הכהן

שכונת התקווה תארח מחר את הקרב המרכזי של הליגה הלאומית. [illegible]

אם תצא ת"א מהמגרש הזה כשידה על העליונה, היא תהיה שני צעדים לפנים במאבק האליפות ותתייצב ליסודות הגמר ביתרון משמעותי. ברור, איפוא, כי זה אחד ממשחקי המפתח של הליגה, שעשוי – אולי – לשנות את פני הצמרת באופן משמעותי.

גם בפיגור של 5 נקודות מהם חוימה מכבי חיפה את יריה. "הירוקים" מודעים לכך, כי רק נצחון על הפועל כפ"ס יכול להחזיר אותם לתמונה, אף שסיכוייהם תלויים, כמובן, גם בכמה שישיגו "האדומים" מת"א בשכונת התקווה.

בית"ר ירושלים אותתה בשבת שעברה על כוונותיה לשוב למירוץ, אולם היא תצטרך לשוב ולהוכיח, כי השפל שלה אינו חסר ביסוי. להפועל פ"ת אין שום כוונה לסלול את הדרך עבור הבית"רים.

צבירת הנקודות המאסיבית של נציגות התחתית צופפה את החלק התחתון של הטבלה ופתחה פתח לתנודות ולזעזועים ב"אזור המסוכן". בשני מפגשים לפחות צפויים קרבות הכרעה חשובים: מכבי יבנה תארח את הפועל חיפה והפועל ירושלים תתמודד עם מכבי פ"ת.

מכבי יפו תתארח אצל מכבי ת"א, שאיבדה כל עניין במתרחש, ותוכל, כנראה, להמשיך ולהעשיר את קופתה ואילו מכבי שעריים תצא לעימות קשה אצל הפועל באר־שבע. מכבי נתניה, נציגה נוספת של התחתית, תנסה לבלום

אם מסע הנצחונות של שמשון האגב כך לשפר את מצבה.

בני־יהודה – הפועל ת"א

המגרש הביתי מקנה לבני־יהודה יתרון מסויים, אך הוא זמני, כנראה, ע"י חולשת מוליכת הטבלה של "הזהובים". [illegible]

התחזית: [illegible]

מכבי ת"א – מכבי יפו

לאחר שמונה משחקים ללא הפסד מתחיל להתגבש ביפו הרכב יציב, נחוש ברעננו ומאמין בכוחותיו. אם תמשיך יפו בקו התקדמות זה, לא יהיו לה קשיים רבים להוסיף את הנקודות לאמתחתה. שכן ת"א נראית אדישה, אולי מסתפקת בהישגיה עד כה, והראי "לא תיהרג" במשחק הזה.

התחזית: נצחון ליפו.

מכבי יבנה – הפועל חיפה

יבנה בטוחה, אמנם, יותר במעמדה מהחיפאים, אבל המארחים יודעים, כי לא לעולם חוסן. הפסד ביתי עלול לסכן את יבנה ולהחזירה לקלחת הרותחת, והיא תעשה כל מאמץ כדי להשאיר את הנקודות בידיה. חיפה חזרה לקו הנצחונות לאחר בצורת ארוכה והיא חייבת, בראש ובראשונה, לעצמה את ההוכחה, כי לא היתה זו תופעה חולפת.

התחזית: נצחון ליבנה.

הפועל ירושלים – מכבי פ"ת

ירושלים נתקפה, הראי, מרה שחורה לאחר הפיחות הגדול במעמדה. במעמדה של נגיעה ב"קו האדום" יש לירושלמים רק אפשרות אחת: נצחון ביתי. פ"ת, המתגברת ממשחק למשחק, תיתקל לכן, במארחת עיקשת, שתילחם בחירוק שיניים. לפ"ת כלים מצויינים ויכולת לנצח גם במשחקי החוץ, אך הנחישות הירושלמית תטה את הכף לזכות הביתיים.

התחזית: נצחון לירושלים.

הפועל פ"ת – בית"ר ירושלים

[illegible]

מכבי חיפה – הפועל כפר־סבא

בחיפה מאמינים, כי "החודש השחור" [illegible]

התחזית: נצחון לחיפה.

באר־שבע – מכבי שעריים

התמודדות של שעריים הטבלת קרב קל "על הנייר" למאבק ממושך. שעריים שלפני שבועיים–שלושה היתה מועמדת לשמש טרף קל, שעריים דהיום תהווה יריבה קשוחה מאד. לבאר־שבע, הנהנית ממעמד רגוע ומעצבים קרים, יהיה יתרון משמעותי, שעריים תוכל להוליך נקודה ולחזור לביתה שבעת־רצון.

התחזית: תיקו.

מכבי נתניה – שמשון

שתי "השותפות" למגרש הנתנייתי ייאבקו עד כלות כוחן ללא טכסיסים וחשבונות ידידותיים. שמשון מצפה לרשום נצחון שביעי, שיקרב אותה צעד נוסף אל השלישיה הקדמית, ואילו נתניה מקווה לצבור את מלוא הנקודות ולשעוט כלפי מרכז הטבלה. אף ששמשון נראית עדיפה בכושרה, תוכל נתניה להמר על נקודה אחת ויותר.

התחזית: תיקו.

בית"ר נתניה יוצאת לחדרה ועמידר תארח את לוד

מאת שמואל טל

בליגה הארצית יחולקו מחר את תעודות השליש השני. בית"ר נתניה, כמו בסיבוב הראשון, מועמדת להישאר בפיסגה, הגם שצפוי לה משחק חוץ לא קל בחדרה. אבל המוקד יהיה ברמת־עמידר, שם תארח מכבי המקומית את הפועל לוד במשחק שיהיו לו השלכות על המשך המאבק לעליה ללאומית.

בית"ר רמלה, שותפה נוספת במאבק הפיסגה תתארח בעכו [illegible], בשעה שבית"ר ת"א המפתיעה של השבת החולפת תעשה חיים קלים על חשבון מנהלת הטבלה, בית"ר חיפה.

מרמורק העושה מאמצים להיחלץ מהתחתית תארח את הפועל טבריה שחזרה בשבת החולפת לתמונה בצמרת. יהוד תנסה לנצל את המשבר הפוקד את הכח ר"ג כדי לזכות [illegible] והפועל בית־שמש שתארח את הפועל ר"ג.

הפועל צפריים חולון תארח בביתה את הפועל רמת־השרון.

חדרה – בית"ר נתניה

שבוע אחרי הפסדה הראשון בליגה תנסה בית"ר נתניה להוכיח כי היה זה משבר זמני. על הנייר לנתניה עדיפות [illegible] יותר. אבל חדרה בבית היא משוכה גבוהה ומסוכנת המסוגלת לתת לנציגיו של פינימברים קרב טוב. (בראשון 0:2 לנתניה).

התחזית: תיקו ומעלה לנתניה.

בית"ר ת"א – בית"ר חיפה

משחק קבוצות. בית"ר ת"א מעודדת מנצחונה בשבת החולפת בנתניה לא תתקל כנראה בקשיים מול מנהלת הטבלה שכן ביציה העונה. כל תוצאה, להוציא נצחון תל־אביבי, תחשב כהפתעה. (בראשון 1:3 לת"א)

מרמורק – הפועל טבריה

טבריה חזרה בשבת החולפת לתמונה והיא מאיימת על הצמרת. אבל מחר היא יוצאת למשחק חוץ נגד קבוצה שחרדה לגורל מקומה בליגה. אם טבריה רוצה לנצח היא תצטרך להתעלות על עצמה. מרמורק תאבק כדי לסחוט לפחות תיקו ביתי (בראשון 0:1 לטבריה)

התחזית: תיקו ומעלה לטבריה.

רמת־עמידר – הפועל לוד

המשחק של המחזור. שתי קבוצות הצמרת [illegible] נקודות. רמת־עמידר בבית [illegible] לאחרונה כושר טוב אבל לוד לא תוותר בקלות. צפוי משחק שקול בו כל תוצאה תתקבל כסבירה (בראשון 0:1 לעמידר)

התחזית: תיקו ומעלה לעמידר

הפועל יהוד – הכח ר"ג

הפועל יהוד בצרות. מחר היא תנסה לנצל את המשבר הפוקד את "המכבים" הכח כדי לזכות סוף סוף בנצחון. [illegible] (בראשון 0:1) [illegible] על השבה.

התחזית: נצחון ליהוד

עכו – בית"ר רמלה

מפגש מעניין בין שתי קבוצות הנמצאות בקו עליה. בית"ר רמלה בתנופת המאבק בצמרת זקוקה לכל נקודה. אבל עכו אינה קוטלת קנים ובינולת שהיא מסוגלת לאחרונה היא מסוגלת לסכן את העליה הבית"רית. צפוי משחק שקול עם יתרון קל לאורחים (בראשון 1:1).

התחזית: תיקו ומעלה לרמלה.

הפועל חולון – רמת־השרון

מפגש של מרכז הטבלה בין שתי קבוצות שעניינן בצמרת או בתחתית הולכים ופוחתים ככל שהליגה מתקרבת לסיומה. חולון בבית טובה יותר ולכן סיכוייה להוסיף שלוש נקודות למאזנה עדיפים. אבל רמת־השרון שואפת ל"נקם" על הפסדה (1:0) בסיבוב הראשון ולכן עשוי להתפתח מאבק מעניין.

התחזית: תיקו ומעלה לחולון.

בית־שמש – הפועל ר"ג

בית שמש לא איבדה עדיין את התקוה להישאר בארצית. אבל לשם כך היא תצטרך להתעלות מעל עצמה ולנצל את היחלשותה הפתאומית של הפועל ר"ג כדי לזכות בנצחון שני העונה. ר"ג תנסה להתאושש על חשבון האורחים. תיקו (כמו בסיבוב הראשון 1:1) יתקבל כסביר.

התחזית: תיקו.

בליגות א'

• צפון: עליה בפ"ס – קרית־שמונה; נצרת־עילית – מכבי טמרה; בית־שאן – אור־עקיבא; הפועל רעננה – מכבי חדרה; מכבי עשלה – טירת הכרמל; מכבי ספרים – קרית־אתא; בית"ר נהריה – אחי נצרת.

• דרום: אשקלון – השקמה ר"ג; קרית־אונו – בית"ר באר־שבע; קרית־גת – דימונה; הפועל ירוחם – בת־ים; ראשון־לציון – לאומי חולון; אור־יהודה – קרית מלאכי.

הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר | דבר ראשון בבוקר

אם –
– אתה מחפש שינוי, לתחום שונה ומעניין;
– אתה מעוניין להביא לידי ביטוי את כשרונך וכישוריך;
– אתה שואף למלא תפקיד, שבו אתה קובע את סדר יומך, אתה מציב מטרות ופועל למימושן;
– אתה נכון להתמודד עם אתגרים, לעבוד קשה, להתעקש – ולהצליח;
– אתה מעריך את יכולתך, מעונין למצותה בתפקיד הולם, ולהתקדם;
ומעל לכל – אם חשוב לך לעשות למען בטחון המדינה

אנו זקוקים לך!

ומציעים לך שכר הולם, קביעות בעבודה, תנאי שרות מיוחדים ולרכישת רכב צמוד.
פנה נא אלינו, רק אם אתה:
• בן 23־32.
• בעל השכלה אקדמית, או לפחות תיכונית מושלמת.
• לאחר שירות מלא בצה"ל (רצוי כמפקד) ובעל בריאות תקינה.
כתוב נא לת.ד. 33171 מיקוד 61331 ת"א עבור מגן בציון קורות חיים, מס' ת.ז. וטלפון.

התנדב
לתפקיד בטחוני בחו"ל
אם אתה
★ יוצא יחידה קרבית לאחר מסלול של לוחם ומפקד (עדיפות לקצינים).
★ גילך בין 21–30 שנה.
★ בריאותך תקינה (פרופיל 82 ומעלה).
הצטרף אלינו
אנו מציעים
★ חוזה העסקה לשנה אחת או יותר.
★ מועמדים נשואים יוכלו לצאת עם משפחותיהם לחו"ל לשנתיים–שלוש.
★ תנאי שכר טובים.
★ אפשרות להיקלט בעבודה קבועה בתום התפקיד בחו"ל.
ההצעה מתאימה גם למשוחררים העומדים לצאת ללמוד בחו"ל
פנה נא, ללא דיחוי, בכתב לת.ד. 39350 ת"א. מיקוד 61392, עבור מ.ח. וצרף תולדות חייך, פרטיך האישיים, כולל מספר ת.ז. וטלפון.
פניות מתאימים ייענו
ל.פ.מ. 82

לתעשיה הצבאית חיפה
דרושים/ות
א. מהנדס/ת מכונות/ הנדסאי/ת טכנאי/ת
לתכנון תהליכים, מתקנים תכנות במכונות CNC במחלקת עבוד שבבי לחלקים תעופתיים.
• דרישות המשרה: נסיון של שנתיים לפחות וידיעת אנגלית.
ב. טכנאי/ת מכונות/הנדסאי/ת בוגר/ת בי"ס מקצועי
לפיקוח טכני וקביעת תהליכים לריתוך ידני ואוטומטי של מתכות בעיקר אלומיניום בשיטות MIC. TIG של מוצרים תעופתיים.
• דרישות המשרה: נסיון מוקדם של 3 שנים לפחות, וידיעת אנגלית.
ג. מהנדס/ת מכונות/ הנדסאי/ת טכנאי/ת
לניהול, ריכוז נושאי פתוח במחלקה שמייצרת חלקים תעופתיים.
• דרישות המשרה: נסיון קודם בתהליכי עיבוד פחים, ריתוך, הרכבות. ידיעת השפה האנגלית – רצויה.
המתאימים/ות יפנו בכתב בצרוף קורות חיים ותעודות המעידות על השכלה (כולל מס' טלפון לצורך התקשרות) לת.ד. 437 מיקוד 31003 חיפה.
התעשיה הצבאית

דרושים
קבלני ריצוף/טרסינה
לעבודה באזור חדרה.
טל. 04־255159 או 04־242803 (אבי)

אוניברסיטת תל־אביב
בית הספר להנדסאים ע"ש יוסף ורבקה מאירהוף
החטיבה העל תיכונית והמרכז הטכנולוגי
דרושים **מורים** לשנה"ל תשמ"ו
[illegible] CNC [illegible] 8885 [illegible]
לקבלת פרטים נא לפנות לבית הספר להנדסאים
רח' האוניברסיטה 30, רמת־אביב ת"א 69975
טלפון 03־425131 2

למפעל עתיר ידע במרכז הארץ
דרושים/ות
משרה מס' 1304:
חוקרי ביצועים
לעבודה רבת אתגר, בחקר ביצועים צבאי, המחייבת עצמאות וכושר למידה גבוה.
נדרשים מועמדים בעלי אחד או יותר מהכישורים הבאים:
– נסיון בחקר ביצועים צבאי.
– נסיון בפתוח מערכת נשק.
– נסיון בבנית מודלים וסימולציות.
– רקע מגוון בטכנולוגיות מתקדמות.
– תואר שני או שלישי בחקר ביצועים.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב ולציין קורות חיים, השכלה, נסיון ומספר המשרה הנ"ל אל: ת.ד. 9304 ת"א.
מועמדים מתאימים ייענו
סודיות מובטחת

לקבוצת מפעלי גלי
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
דרגה 3
עם 5 שנות נסיון בהנהלת חשבונות.
מגורים באיזור ראשל"צ/חולון/בת־ים
נא לפנות בכתב עד בציון קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 4429 רמת־אליהו 75143, לידי י. טבחוביץ

למשרד ממשלתי בארץ מערב אפריקאית
דרוש
מנהל שמאות ראשי
הכישורים:
– ידיעה טובה ביותר של השפה האנגלית
– מודד מוסמך או מומחה בשמאות עירונית
– יכולת הקמת צוות, ניהול ארגון והדרכה במשרד ממשלתי של כ־600 עובדים.
– נסיון של כ־15 שנה לפחות.
משך העבודה – 4 שנים – התחלה מיידית
נא לפנות עד 9.3.86 לטלפונים: 434485, 03־434412

קופת חולים מאוחדת
לסניפנו ברחובות אשדוד ורמלה
דרושים
1. רופאי שיניים
2. רופאי שיניים לילדים
בעלי נסיון 3 שנים לפחות
תנאים טובים למתאימים
המעוניינים מתבקשים לפנות למנהל האזור סניף רחובות – בנימין 23 טל. 08־457993
– סודיות מובטחת –

לחברה ארצית בענף הבנין
דרוש
חשב
למחוז ירושלים
הכישורים:
השכלה אקדמאית בראיית חשבון
ידע ונסיון מספר שנים בתחום הבנין.
ידע ונסיון בתחום עבודת המחשב
ידע בתחום הכספי
המועמדים המתאימים יפנו בכתב [illegible] ת.ד. 7118 ירושלים [illegible]

לבי"ס תיכון באיזור רחובות
דרושים
מורים
לשנת הלימודים תשמ"ז
במקצועות:
אנגלית • מתמטיקה • היסטוריה • ספרות • לשון • קולנוע.
רק מורים בעלי תואר אקדמי, רשיון הוראה ונסיון בעבודה, יפנו בכתב אל: ת.ד. 216, רחובות.

למשרד עו"ד בת"א
עו"ד נמרץ/ת
ליום עבודה מפוצל
03־242387

למפעלנו בנתב"ג
דרושים
1. עובד/ת מזנון שומר מצוות.
2. אחראית חדר אוכל עובדים.
נא להתקשר לטלפון או להגיע:
טלפון 9711098 או 9711266.7

לגרעון אוברזון רמת־גן
אחראי/ת
למחלקת ביקורת מ"ב
משרה מלאה (5 ימים)
טל: 7511627/9

SEVENTEEN
יצרני אופנה
דרוש
סוכן
עם רכב
טל' 03־832404

למפעלי דפוס פלאי בע"מ גבעתיים
דרושים
1. מקפלים מקצועיים
בעלי נסיון – לעבודה על מכונת קפול
2. מתלמדים
בעלי רקע וכושר טכני ללימוד עבודה במכונת קיפול
נא לפנות טלפון 771121 לאהובה

האוניברסיטה העברית בירושלים
דרושים
מכרז מס' 5/86
תכניתן מיקרו מחשבים – מרכז החישובים
תיאור התפקיד – השתלבות בצוות מיקרו מחשבים בתחומי מדעי הרוח. התמחות בנושאי יישומים על מיקרו מחשבים בסוג IBM-PC ומקינטוש. הדרכת משתמשים, וייעוץ למשתמשים, רקע בחמרה של מיקרו מחשבים.
דרישות התפקיד – ידיעת השפות עברית ואנגלית השכלה אקדמית בתחום מדעי המחשב רצוי רקע במדעי הרוח. נסיון בעבודה במיקרו מחשבים.
מכרז מס' 127/85
רכז צוות שרותי צרכנים
תאור התפקיד – אחזקה, בחינה, בחירה וקליטת תכנה מדעית, פיתוח פרויקטים חדשים. יצירת כלים לסביבת עבודה נוחה. קליטה של מערכות הפעלה חדשות ויצירת תכניות ממשק למשתמשים. מתן ייעוץ למשתמשים בכל תחומי הפעילות של מרכז החישובים. סיוע בהעמקת השימוש במחשב באוניברסיטה, בתחומי המחקר וההוראה. אחריות על צוות תכניתני יישומים.
דרישות התפקיד – תואר שני לפחות במדעים המדויקים. נסיון רב בתכנות מדעי, נסיון רב בתכנות ב־FORTRAN, PASCAL ושפות עיליות נוספות. רצויה הכרות עם המערכות: UNIX, VAX/VMS, IBM-PC, CDC.
ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין.
* על המעונינים לפנות בכתב בצרוף תולדות חיים ושמות הממליצים עד 18.3.86 אל אגף כח־אדם האוניברסיטה העברית ירושלים מיקוד 91905 ולציין על המעטפה את מס' המכרז.

לחברה לשיווק מוצרי קוסמטיקה
דרושים/ות
• מזכירה
עם ראש פתוח
• סוכנים/ות
רצוי בעלי/ות רכב.
נא לפנות לטלפון 03־291904

דרושה
מזכירה
ליום עבודה מלא + הדפסה
ידע בגרמנית יתרון
לפנות: טל. 652364, 03־652361

לחברת בניה ארצית
דרוש
מנהל עבודה
באזור הצפון
כישורים נדרשים:
טכנאי הנדסאי בנין עם נסיון בביצוע עבודות טרומיות.
כושר ארגון ויכולת עבודה עצמאית.
מקום מגורים באזור הצפון.
התחלת העבודה מיידית.
נא לפנות לת.ד. [illegible] 61612

למוסד פיננסי גדול
דרוש
מהנדס תעשיה וניהול
לעבודה מעניינת במגוון רחב של נושאים
נא לפנות לת.ד. 29878 ת"א בפרוט קורות חיים ונסיון מקצועי
סודיות מובטחת

صكنا من الاهل

הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר | דבר ראשון בבוקר

למשרד רואי חשבון בת״א דרוש
שליח
עם קטנוע
שעות העבודה: 8.00—16.00
לטלפן — 03-664561

דרושה
קלדנית
למחשב
רצוי עם נסיון בתוכנה אזרחית לשעות 15.00—19.00.
לפנות „מבחירלית", בני יהודה 14 תל־אביב
טל. 03-204424.

דרושים
מבלטן
חרט/כרסם
מנוסה
מתכנת
סי.אן.סי.
מנוסה
ומסגר רתך
מכל הסוגים
למשרה קבועה
03-292150
03-296384

אודם תעשיות חשמל בע״מ
דרושים
* מהנדסי חשמל/אלקטרוניקה
* הנדסאי חשמל/אלקטרוניקה
יועדפו בעלי נסיון בתכנון ו/או בייצור שנאים

פניות בכתב בלבד בציון נסיון ת.ד. 126 לוד 71101
„אודם" ספק מוכר לצבא ארה״ב, ROCKWELL, I.B.M. של שנאים למעגלי תקשורת ואלקטרוניקה, מייצר מתח ...

כפר הנוער קדמה
(ליד צומת קסטינה)
מאירה כפרית ובדרך יהודית
אנו מטפלים בנערים ונערות מנותקים.
מחפשים:
1. מרכז הדרכה ופנימייה
בעל השכלה בעבודה סוציאלית; רצוי נסיון קודם בתחום.
תחילת העבודה — קיץ 1986.
2. מדריך חברתי טיפולי
בעל השכלה אקדמאית או מקבילה עם אישיות המתאימה לעבודה עם נוער קשה.
העבודה היא לטווח של שנתיים לפחות.
תחילת העבודה — מיידית!
נא לפנות בכתב לאבי קורן — קדמה
ד.נ. לכיש צפון — 79412.

דרוש
מפיק עצמאי
לשיווק מכשירי ואתחמאם
דוודי יחידים — לחנויות חשמל
טל. 03-221482

לעסק מבוסס דרוש
שותף שלישי
+ השקעה לרציניים בלבד
טלפון 5514714, 5516912.

לחברה מסחרית גדולה בתל־אביב
דרוש/ה
פקיד/ת יבוא
כישורים:
* נסיון עבודה של 5 שנים לפחות
* שליטה בעברית ואנגלית, כולל הדפסה במכונת כתיבה.
משרה מלאה. 5 ימי עבודה בשבוע. נכונות לעבוד שעות נוספות.
נא לפנות בכתב בצירוף פרטים לאגף כימאי אביב ת.ד. 30309 ת״א מיקוד 61303.

לחברת אלקו התקנות ושרותים
(1973) בע״מ
דרוש
מהנדס/הנדסאי חשמל
להכנת הצעות מחיר
ללוחות חשמל
עדיפות לבעלי נסיון
נא להתקשר 052-558825

לחברה מגל מערכות בטחון
דרושים:
1. מהנדסי אלקטרוניקה
— נדרש ידע במעגלים אנאלוגיים
2. טכנאי/הנדסאי אלקטרוניקה
למעבדת הפיתוח.
נסיון בפיתוח — יתרון
3. טכנאי אלקטרוניקה
לעבודות מעבדה בשטח כולל נסיעות לחו״ל.
לפנות טלפונית 03-364144 לצבי דנק.

למשרד פרסום בת״א
דרוש/ה
גרפיקאי/ת ביצועיסט/ית
לעבודה במשרה מלאה,
5 ימים בשבוע.
רק בעלי/ות ניסיון של 3 שנים לפחות.
* * *
להתקשר לטלפון 9-299811(03)
מ־16.30 — 08.30.

לחברת אבגד
דרוש
מהנדס/הנדסאי מכונות
בתפקיד עוזר מנהל מפעל.
כישורים:
* ידע, נסיון ונכונות בעיסוק בשרטוט והתכנון.
* ידע, נסיון ונכונות בניהול משרד טכני.
* נסיון באחזקת משרד תעשייתי: מערכות שינוע הידראוליות וחשמל.
3 שנים נסיון לפחות.
לפנות בכתב יד על גבי חלק עם קורות חיים לאריה הראל אבגד ת.ד. 142 חדרה.

לחברה גדולה
דרושים/ות
מקדמי מכירות
באזור המרכז
נסיון קודם בקידום מכירות — הכרחי.
לפנות טל: 03-281715, 03-287005.

לחברה בין־לאומית
דרוש
מחסנאי/מחסנאי טכני
לעבודה במדינה אפריקאית
הכישורים הדרושים:
1. נסיון של 3 שנים לפחות.
2. שליטה בשפה האנגלית.
3. עדיפות תינתן לבעלי רקע בבניין.
קורות חיים בכתב־יד בצירוף תמונה יש לשלוח ת.ד. 146 הרצליה, מיקוד 46101, עבור מס' 100. סודיות מובטחת.

אולי תפקיד זה
הוא צעד ראשון
לקריירה חדשה
חברת בת של קונצרן גדול מציעה מספר תפקידים לגברים — נשים
- גיל 27—45
- נסיון בעבודה עם אנשים ובעלי רצון עז להתקדם ולהצליח
- יכולת ליזום ולפתח רעיונות ומבצעי שיווק
- אישיות בעלת פתיחות, כושר ניהול וארגון
- בעלי השכלה תיכונית מלאה לפחות.
(לאקדמאים ממדעי החברה עדיפות)

המועמדים שיתקבלו יועברו מבחני התאמה.
כל המועמדים שיתקבלו יעברו הכשרה ע״ח החברה וישולבו לאחר מכן בעבודה.
למצליחים מובטחת הכנסה גבוהה ותנאים מצויינים
לתיאום ראיון
ת״א והמרכז:
03-220773 (דפנה); 03-217720 (דבורה).
רמת גן־שלמה 03-235148, 03-232156:
חולון־בת־ים: 882250 (דורית).
חיפה והצפון: 04-382691 (רינה).
באר־שבע והדרום:
057-71382, 057-31106 (יצחק).
— סודיות מובטחת —

לחברת שרות ארצית
דרוש
הנדסאי/טכנאי אלקטרוניקה
* אנגלית טכנית
* מקום מגורים באזור ת״א
* רשיון נהיגה
* גיל עד 35.
לפנות לטלפון 03-335372 3, 03-331887.

לחברת אגיס תעשיות ת״א
דרושה:
אסיסטנטית כימאית
למנהל המדעי
הכישורים הדרושים:
* B.Sc בכימיה
* ידיעת השפה האנגלית
* ידיעת מחשב — יתרון
נא לפנות בכתב, בצרוף קורות־חיים לת.ד. 20087 ת״א 61200

אסטרונאוטיקס
פיתוח וייצור מערכות ממוחשבות, מטוסות וצבאיות.

מהנדס רכיבים
נסיון בהנדסת רכיבים אלקטרוניים ואלקטרומכניים ברמה צבאית.

מהנדסי תוכנה בכירים
לאפיון ופיתוח תוכנה למערכות גרפיות ו/או עיבוד תמונה במערכות זמן אמת.
נדרש נסיון של 5 שנים לפחות באחד מהתחומים הנ״ל.

מהנדסי תוכנה
לפיתוח תוכנה למערכות זמן אמת.
נדרש נסיון של 3־2 שנים בפיתוח תוכנת זמן אמת.
נסיון בפיתוח תוכנה למערכות צבאיות
על מעבדים זעירים ממשפחת INTEL — יתרון.

מנהל מחלקת אינטגרציה
תאור התפקיד:
תכנון עבודה ופיקוח מקצועי על צוות של הנדסאים וטכנאים העוסקים באינטגרציה, ובדיקות של מערכות אלקטרוניות מוטסות.
דרישות:
מהנדס/הנדסאי אלקטרוניקה עם נסיון בניהול צוות עובדים מקצועי.

5 ימי עבודה בשבוע.
תנאים נאותים למועמדים המתאימים.
המשרות המוצעות מתאימות לגברים ולנשים כאחד.
סודיות מובטחת.

לפנות לאסטרונאוטיקס, אגף הארגון רח' הירקון 23, בני־ברק ת.ד. 882 מיקוד 51261
או טלפונית 03-784212.

בבת־ים
רתכי ארגון,
עובדי הרכבה
עם ידע קבוע,
עובדי ייזוד אלקטרוני,
ומבלטים.
טל. 03-5519861

למשרד רו״ח בר״ע
מדפיסה מעולה
עברית אנגלית
ליום מלא.
טל. 03-7519196

מזכירה
למשרד רואי חשבון
כולל הפעלת מעבד תמלילים.
משרה מלאה.
5 ימים.
03-456172, 03-457526.

החברה הישראלית לביטוח אשראי
מחפשת
סטודנטים
* לבלבלה או מינהל עסקים או ישוב נאות
* לעבודה בשעות הבוקר, 5 ימים בשבוע.
נא לפנות טלפונית
03-664861

למרפאת שיניים
ברמת גן, דרוש
רופא
שיניים
למשרה חלקית.
טל. 03-722084

אופנת אגליטה
לאור הצלחתנו בתצוגת הנערכה בקרלטון
דרושים
סוכנים
מעולים
לכל הארץ.
לפנות 03-653698

למלון
בטבריה
דרוש
מנהל מלון
דינמי
לפרטים:
04-662273

למפעל באזור התעשייה חולון
דרושה
מזכירה מנוסה
08.00—17.00 5 ימים בשבוע.
המתאימות הפנינה לשילבי מילקה,
רח' הנפה 9, חולון 58816.

לבי״ס ערב לאקסטרנים
דרושים מורים
למתמטיקה ולאנגלית
להכנת כיתות לבחינות בגרות בשעות הערב מורים בעלי תעודת הוראה ונסיון בהכנה לבגרות מתבקשים לפנות:
ת״א, טל. 03-480618; ירושלים, טל. 02-222275; חיפה, טל. 04-641040; ב״ש טל. 057-71890.
תנאים טובים למתאימים.

למחלקת השיווק למוצר יוקרתי
דרושים
אנשי מכירות
דרישות:
* כושר לניהול מו״מ והופעה נאה
* השכלה תיכונית ומעלה
* גיל עד 35
* נסיון של שנה לפחות במכירות לעיסקים, משרדים ומפעלים
* רכב פרטי — חובה.
. התפקיד מיועד לאנשים רציניים בעלי נכונות לעבודה קשה
עם שכר יפה בצידה.
לראיון נא להתקשר ליורם
03-7512666 (10 קווים)
גמא
תקשורת בע״מ
ת.ד. 7219, רמת גן 52171

לעתון יומי גדול
דרושים:
רוכשי מודעות מנוסים
לעבודה עצמאית
על בסיס קבלני בלבד
* נסיון מוכח בשטח הפרסום.
* תנאים טובים במיוחד למועמדים המתאימים.
* מקום העבודה במערכת העתון.
נא לפנות בטל. בלבד למר גד מתתיהו 03-286156, 03-281860 בין השעות 10.00—13.00 בלבד.
סודיות מובטחת.

GENERAL ELECTRIC
למחלקת השרות בהרצליה
דרושה
פקידה מנוסה
* אחרי שרות צבאי
* בעלת נסיון בקשר עם לקוחות
* יכולת ניהול שיחה באנגלית
5 ימי עבודה — שעות העבודה 7.30—16.00.
לקביעת ראיון — נא להתקשר למירה — 052-552233.

למושב עידן
דרוש
ג׳יזבר
נסיון קודם הכרחי.
תנאים טובים למתאימים.
מגורים במקום.
לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים מושב עידן ד.נ. ערבה 86840.

לאביבים נסיעות ותיירות
דרושה
פקידה מורשה
* בעלת נסיון בעבודה של שנה לפחות.
נא לטלפן בשעות העבודה: 03-286294
ובערב: 03-410907.

לחברת ביטוח
דרושים/ות
מקדמי מכירות
באזור השרון.
המתאימים יוכשרו בקורס על חשבון החברה.
בפרטים נא לפנות: טל. 052-558055 שלוחה 329.

למשרד רואי חשבון גדול בת״א
דרושים:
בוחנים ובוחנים מרכזים
דרוש נסיון של 3—2 שנים בבקורת
לפרטים נא לטלפן: 03-299181.

להיפרכל צומת קרית אתא
דרושות/ים
קופאיות/ים
לעבודה במשמרות בוקר. אחה״צ לסירוגין
הכשרה תנתן במקום.
מועמדים מתבקשים לפנות למנהל ההיפרכל בצומת קרית אתא

דרושה בחולון
פקידת שכר
* נסיון קודם חובה
* שכר ברוטו 550 שקל + תנאים סוציאליים.
פרטים טלפון 03-892446/7
גב' איריס.

לפישר המצה בע״מ
דרוש
סוכן מכירות
בעל רכב פרטי
לאזור השרון
להתקשר החל מיום א' לפי. 03-778059
בין השעות 08.00—11.00 או בין 14.00—15.00.

למפעל גדול בחולון
פקיד מנוסה
למחלקת המכירות
העיסוקים: מכירה — הוצאת חשבונות ובנית.
5 ימי עבודה בשבוע
— תנאים טובים למתאים —
ת. ד. 2562 חולון 58125
„עבור פקיד".

לאולמי אמבר בחולון
דרוש
קונדיטור
תנאים טובים למתאים.
טל: 855680—848868.

למפעל תעשייתי
דרושים
מנהלי חשבונות
סוג 2 או 3
3 שנות נסיון לפחות.
עדיפות לבעלי נסיון עם מערכות ממוחשבות.
לפנות לת. ד. 16150 ת״א 61161
עבור: מנהל חשבונות.

לאופנת — ברוך
דרוש
מנהל ייצוא
הכישורים הדרושים:
ידיעה מושלמת באנגלית ועברית, גיל 35—28, השכלה על תיכונית, כושר ארגוני מעולה, נסיון ביצוא של 3 שנים.
לפנות בכתב לת. ד. 29813 ת״א
עבור מנהל יצוא.

דרוש מיידית
לאפריקה המזרחית
(מומבסה)
מהנדס או הנדסאי/טכנאי בכיר
למיזוג אויר מרכזי
לניהול סניף והתקנת מערכות מ. א. מרכזיות.
נסיון קודם בביצוע וידיעת אנגלית הכרחיים.
לקביעת ראיונות 03-256446.

למחלקת קונגרסים של חברת תיירות בתל־אביב
דרושה
מעבדת תמלילים
C.P.T. אנגלית—עברית
נסיון קודם — יתרון.
שעות העבודה: א—ה: 8.00—15.30
ו: 8.00—13.00.
להתקשר למחלקת כוח אדם:
03-650862 מיום ראשון.

למסופי אבי
דרושים:
מזכירה
* ידע בהדפסה אנגלית עברית
* נסיון קודם הכרחי
מנהל חשבונות
סוג 3
לניהול מערכת הנהח״ש באופן עצמאי + ידע בעבודה עם מחשב.
נסיון קודם הכרחי.
נא לפנות טלפונית 03-839517.

לחברת יורוטים בע״מ
דרושה
מזכירה מנוסה
* שפת אם אנגלית וידיעת עברית.
* הדפסה באנגלית ורצוי בעברית.
* רצוי נסיון בניהול כספים והפעלת מעבד תמלילים.
45 שעות עבודה בשבוע.
נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ובציון רח' השלושה לת. ד. 58034 ת״א 68125.

להיפרכל קניון איילון
דרושות/ים
קופאיות/ים
לעבודה במשמרות בוקר וערב ולסירוגין.
הכשרה תינתן במקום.
מועמדים מתבקשים לפנות למנהל ההיפרכל בקניון איילון.

השמירה
לסניף תל־אביב/נקיון
דרוש
מנהל סניף
* בעל כשר ניהול הארגון.
* נסיון בניהול צוות עובדים גדול.
* בעל חוש מסחרי.
* תושב גוש דן.
* בעל רשיון נהיגה וטלפון בביתו.
נא לפנות בכתב־יד לת. ד. 3101 תל־אביב 61030, עבור „מנהל סניף".
סודיות מובטחת.

לחברה מובילה בתחום קוסמטיקה וחומרי ניקוי
דרוש **סוכן**
הדרישות:
1. מקום מגורים חיפה והצפון.
2. נסיון קודם במכירות הכרחי — עדיפות לבעלי נסיון במכירות מוצרי צריכה.
3. רשיון נהיגה חובה.
4. גיל 25—35.
5. המשרה כרוכה בשעות עבודה ארוכות ובעבודה מאומצת. שכר הולם למתאים.
נא לפנות בכתב לת. ד. 16150 ת״א.
מיקוד 61161, עבור סוכן.

ויטמד בע״מ — מעבדות פרמצבטיות
למפעלנו בבנימינה דרוש/ה
מיקרוביולוג/ית
כישורים:
5 שנים נסיון בבדיקות סטריליות, בדיקות מים וזיהוי חיידקים.
עדיפות לבעלי נסיון בעבודה במפעלים פרמצבטיים.
קורות חיים בכתב־יד נא לפנות לת. ד. 16085 תל־אביב, 61160.

למפעל תעשייתי בחולון
דרוש
מנהל עבודה
• בעל נסיון של 7 שנים לפחות בעיבוד שבבי ויכולת להפעיל צוות עובדים גדול.
מכשירן מתכנת
• לכרסומת CNC • בעל נסיון של 3 שנים לפחות.
נא לפנות בכתב, בציון פרטים אישיים ונסיון קודם לת״ד 582 תל-אביב 61004 עבור "מפעל תעשייתי".

אנו מחפשים: בחורות ובחורים בעלי הופעה לקידום מכירות ושיווק בשיטה חדישה
אנו דורשים: יכולת ביטוי וכושר שכנוע, לאחר שירות צבאי ועד גיל 27, נכונות לעבודה לא שיגרתית
אנו מציעים: הכנסה חודשית גבוהה, תמריצים על הישגים, 5 ימי עבודה בשבוע, קורס קידום-מכירות בחברה.
לקביעת ראיון - טלפון 03-464811
מאגרי טכנולוגיה בע״מ מערכות שיווק · מקבוצת כלל

פילת פסיכולוגיה יישומית
עבור
חברה תעשייתית באזור המרכז
אנו מחפשים
מנהל רכש
התפקיד כרוך ברכש בארץ ובחו״ל, לרבות מו״מ עם ספקים, עריכת חוזים, יבוא ויצוא, הובלה ימית והתקשרויות עם קבלני משנה בארץ ובחו״ל.
מועמד מתאים יהיה מהנדס בעל נסיון רלוונטי של מספר שנים. שליטה בעברית ובאנגלית הכרחית. ידיעת שפות נוספות יתרון.
נא לפנות בכתב יד בפירוט מקסימלי של השכלה ונסיון בעבודה לפילת בע״מ, דרך פתח תקוה 53 ת״א, 67138.
נא לציין על המעטפה "מנהל רכש" מס׳ משרה 1380
סודיות תשמר בקפידה.

IBS התעשיות תוכנה בע״מ
י.ב.ס תעשיות תוכנה בע״מ הינה חברה מובילה בתחום התוכנה והמערכות, הנמצאת בתהליך גידול מתמיד. עם התרחבות פעילותנו בתחום מערכות משובצות-מחשב, אנו מחפשים מהנדסים מה"ליגה הלאומית" לפיתוח, ולבקרה של מערכות מבדק אוטומטיות.
דרושים:
★ מהנדס אלקטרוניקה
עם רקע בפיתוח, רצוי של מבדקים, והכרה טובה של נושאי תחזוקה. יתרון ליוצאי חיל-אויר או לבעלי רקע במערכות מוטסות. דרושה יכולת ניהול טכני, כושר התבטאות בכתב ובעל-פה ויכולת התדיינות. 5 שנות נסיון ומעלה.
★ מהנדס תוכנה
בעל נסיון בפיתוח בזמן-אמיתי, ורצוי נסיון בנושאי צב״ד ומערכת ATLAS. יתרון לבעלי תואר בהנדסת אלקטרוניקה או מדעי המחשב, ולבעלי כושר ניתוח ניהול והתדיינות. מינימום 4 שנות נסיון.
אנו מציעים תנאי עבודה ושכר מעולים, תוכנית מניות ייחודית, הזדמנות להצטרף לצוות מקצועי ברמה גבוהה, והשתלבות בפעילות ראשונית, המאפשרת התקדמות גדולה עם התפתחותה.
התקשר לנאוה טל. 03-419281.
סודיות מובטחת.

לבית - מרקחת בצפון ת״א
(1)רוקח/ת - עם נסיון
(2)דיילת קוסמטיקה
משרה חלקית אחה״צ
טל׳: 03-499312 (בעבודה)

IBS התעשיות תוכנה בע״מ
י.ב.ס. תעשיות תוכנה בע״מ הינה חברה מובילה בתחום התוכנה ונמצאת בתהליך גידול מתמיד.
לחברתנו דרושות:
מזכירה/כתבנית
לאגף השיווק של החברה דרושה בחורה אינטליגנטית המטיבה בהדפסת עברית-אנגלית, בעלת נסיון עבודה עם מעבד תמלילים, כולל התכתבות חופשית.
פקידת קבלה
צעירה ואינטליגנטית לעבודה עם אנשים וסיוע בעבודות משרד, כולל הדפסה עברית-אנגלית.
אנו מציעים תנאי עבודה ושכר טובים והצטרפות לצוות עובדים מקצועי, צעיר ודינמי.
התקשרי לנאוה טל. 03-419281.
סודיות מובטחת

סימטק מערכות הדרכה, אימון וסימולציה בע״מ
אנשים, חדשנות וטכנולוגיה — המפתח לגידולנו
סימטק הינה חברה עתירת ידע, הנמצאת בתהליך צמיחה ועוסקת בפיתוח מערכות סימולציה, אימון והדרכה משובצות מחשב - ליצוא ולשיווק המקומי.
דרושים בעלי מקצוע מעולים בתחומים:
מהנדס/ת אלקטרוניקה
- נסיון מוכח של לפחות 7 שנים בפיתוח מעגלים ספרתיים ואנלוגיים.
- רצוי נסיון במחשבי אינטל ו/או וידאו.
- נא לפנות לאלי דורון טל. 382372.
הנדסאי אלקטרוניקה
- בעל נסיון מוכח של 4 שנים לפחות בפיתוח מעגלים ספרתיים ואנלוגיים.
- בעל יכולת תכנון עצמאית.
- רצוי נסיון במעבדי אינטל או נסיון בוידאו.
- נא לפנות לאלי דורון טל. 382372.
מתכנן מכני
- לפיתוח מכלולים מכניים ומערכות זיווד אלקטרוניות.
- בעל יכולת עבודה עצמאית ויצירתית.
- נסיון באנליזות דינמיות ותרמיות - יתרון.
- על המועמד להיות בעל נסיון מוכח של לפחות 4 שנים בתחום הנ״ל.
- נא לפנות לדורון מימון טל. 382372.
מנתחי מערכות/תכניתנים
- נסיון של 5 שנים לפחות בפיתוח מערכות זמן אמת.
- נסיון של שנתיים לפחות במערכות RMX-86.
- נסיון במערכות MS-DOS, VAX/VMS - יתרון.
- נא לפנות ליצחק וולקן טל. 382372.
ניתן לפנות גם בכתב בצרוף תולדות חיים ונסיון ל"סימטק" רחוב המסגר 5, תל-אביב, מיקוד 57774 ולציין ע"ג המעטפה עבור דימה.
לאנשים המתאימים מובטח אתגר מקצועי, עבודה בסביבה דינמית ונעימה ונמול הולם.

סיטק גיתם מערכות תדמית בע״מ
דרושים

תקציבאי/ת בכיר/ה

מעצב/ת בכיר/ה
ART DIRECTOR

רעיונאי
COPYWRITER
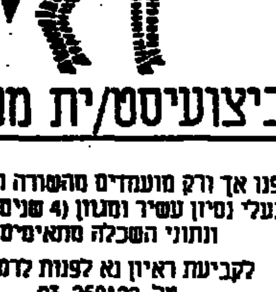
ביצועיסט/ית מנוסה
יפנו אך ורק מועמדים מהשורה הראשונה בעלי נסיון עשיר ומגוון (4 שנים לפחות) ונתוני השכלה מתאימים.
לקביעת ראיון נא לפנות לדמי לוי טל. 03-250122.
- סודיות מובטחת -

מנעולי ירדני
ש.ע. ירדני (מוצרי מתכת) בע״מ
רחוב שלמה המלך 1, בני ברק 51552
למפעלנו בבני-ברק
דרושים:
1) מבלטן
לעבודות פח מדויקות
2) מכשירן
לבנית מתקנים ועזרי הרכבה
3) כרסם - משחיזן
מועמדים בעלי נסיון מתאים מתבקשים לפנות בטלפון או לבוא ... 10 בבני-ברק ... 03-776851
5 ימי עבודה בשבוע

למפעל לאריזות בצפון הארץ
דרוש
דפס אופסט
למכונת אולטרה שני צבעים.
טלפון: 04-916621 קרפנימי 2224 מ-17.00

כרסם חרט לעבודות פרוייקטים
טכנאי/הנדסאי ידע בהרכבת מכונות - מערכות אוטומציה, חשמל פנאומטיקה
03-954689 ראשל״צ

לחברה בענף המזון
דרוש:
מקדם מכירות
לגוש דן
דרישות התפקיד:
* נמרץ ובעל רצון.
* בעל נסיון במכירות. (רצוי בענף המזון).
* גיל עד 35.
* בעל רשיון נהיגה.
פניות בכתב יד להפנות לת.ד. 11024, תל-אביב מיקוד 61110 "למשרה 1070"

למפעל גדול במרכז הארץ
עבור
פרוייקט גדול עתיר ידע
דרוש/ה
משרה מס׳ 1304
ראש יחידת כספים
• התפקיד כולל:
- ניהול יחידה של כ-15 עובדים.
- ניהול תקציב שנתי ורב שנתי.
- ניהול מו״מ עם ספקים בארץ ובחו״ל.
• כישורים וידע נדרש:
- נסיון מוכח בניהול של לפחות 5 שנים.
- תפעול מערכות ניהול ממוכנות.
- נשוי עד גיל 40.
• כישורים רצויים:
- הכרת נוהלי התקשרות עם משהב״ט.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב ולפרט קורות חיים, השכלה, נסיון ומס׳ תעודת זהות אל: ת.ד. 21191 תל-אביב מיקוד 61190.
(נא לציין על המעטפה "עבור ראש יחידת כספים")
והטובים המתאימים ייענו
סודיות מובטחת

לחברה להנדסת חשמל ובקרה אלקטרונית
דרושים:
מהנדסים/הנדסאים
לתפקידים
עוזר מנכ״ל לייצור
עוזר מנכ״ל לפיתוח
עוזר מנכ״ל לשיווק
רק בעלי נסיון של לפחות 5 שנים
לפנות בכתב לת.ד. 913 בני-ברק מיקוד 51108 עבור 333

למשרד אדריכלים בתל-אביב
אדריכל/ית
הנדסאי/ת
שרטט/ת
עם נסיון 5 שנים לפחות
03-250557
03-258631

רמבו כימיקלים אשדוד
דרוש
מקדם מכירות
לאזור הדרום
לאזור חיפה וטבריה
055-21741 055-21402

לקהילה יהודית בגרמניה
דרושים
מאבטחים
עם נסיון קודם (רצוי קיבוצניקים רקים)
הוזה לשנתיים
מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד ובצרוף קורות חיים, כתובת וטלפון לת.ד. 1315 יבנה
סודיות מובטחת

למטבחי "רנבהי" ר״ג
דרושה
מעצבת פנים
רצוי מתמחה במטבחים
לחצי משרה
טלפון: 03-733011

מכון ויצמן למדע
דרוש/ה
• צלם/ת
שחורלבן וצבע למעבדת צילום
הכישורים הדרושים:
בוגר/ת מכללה לצילום; בעל/ת נסיון של 8 שנים לפחות במעבדת צילום שחור-לבן ונסיון בהסרטה 16 מ״מ ווידיאו.
נא לפנות בכתב, בצרוף קורות חיים ונסיון קודם אל מחלקת כח אדם, ת.ד. 26 רחובות 76100 – בציון מספר המשרה 7/86.

למפעל מתכת גדול בהרצליה
דרוש
מהנדס מכונות
הכישורים הנדרשים:
* נסיון קודם במפעל תעשייתי
* יכולת למידה ועבודה עצמאית
נא לפנות בכתב לת.ד. 32016 תל-אביב 61320 (מס. 20)
סודיות מובטחת

כתבן/ית למערכת סדר צילום
דרוש/ה
כתבן/ית
למערכת סדר צילום
בעברית ובאנגלית
על המועמד/ת המתאים/ה להיות בעל/ת נסיון בהפעלת מערכת סדר צילום דרך מעבד תמלילים. רצויה הכרת מערכת לינוטרון 202
מקום העבודה - תל אביב.
לפנות בכתב בציון נסיון קודם וטלפון להתקשרות לת.ד. 866 תל-אביב 61008 עבור מס. 446.
סודיות מובטחת

לחברה ארצית למו״לות הפקות פרסומת והפצה
דרושים:
* מנהל מכירות
* מנהל אגף גיוס מודעות
בעלי הצלחה מוכחת ונסיון (5 שנים לפחות) יפנו לת.ד. 1326 ר״ג מיקוד 52113, עבור כ״א.

א.ו.ת. אספקה ותעסוקת כח אדם בע״מ
אנו מחפשים את הטובים ביותר במקצוע
מהנדס מכונות
נסיון של שנתיים לפחות בתכנון
מקום העבודה: חדרה
תנאים טובים מאד
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות טלפונית 03-203053, 03-203052 או בכתב-יד למשרד החברה רחוב בלפור 19 תל אביב 65211

דרוש
אדריכל בכיר
בעל נסיון של 12 שנים בתכנון פרוייקטים מגוונים
נדרשת יכולת לעבודה עצמאית ולניהול צוות עובדים.
לפנות: ת.ד. 58214 תל אביב 61580

ליפאורה — יצרני שוופס ומיץ פז
דרושים:
נהגי חלוקה
דרישות התפקיד:
* רשיון למשאית ג׳.
* הופעה נאה.
* ידע במסחר.
* מגורים – חולון, בת-ים, ראשל״צ או רחובות.
להתקשר לאלכס עדמון טלפון 08-467151

לחברת טלאק תקשורת בע״מ
דרושים:
נציגי/ות מכירות
בעלי/ות ידע במחשבים ובתוכנה, תקשורת קווית ואלחוטית.
למתאימים מובטח שכר יסוד + עמלה + אחזקת רכב מלאה + חמישה ימי עבודה בשבוע.
בעלי רכב פרטי, תושבי גוש דן בלבד, יפנו לטל: (03)7511587 (03)7517216/7

לחברה מסחרית המפיצה מוצרי צריכה בכל העולם
דרוש
נציגי מכירות בחו״ל
(בעיקר לאירופה)
דרישות התפקיד: —
1. נסיון של 5 שנים מינימום במכירות.
2. שפת אם אנגלית — כל שפה נוספת יתרון.
3. היכרות מאגרת הארצות השוק התעשייתי יתרון.
4. התחייבות לשהות בחו״ל לפחות 5 שנים חובה.
על המועמד לשלוח תולדות חיים מודפס עם פירוט נסיון לת.ד. 3311 ירושלים מקוד 91030
— סודיות מובטחת —

תרכובות ברום ענק של כימיה
לאגף השיווק דרוש:
מנהל מוצר
ליחידה העסקית האורגנית
התפקיד כולל ניהול פרוייקטים במחקר ופיתוח, השתתפות בבנית תכניות שיווק ובקרה על ביצוען, ניתוח שוק ומתחרים, תאום עם מערך הייצור של החברה.
כישורים דרושים:
• כימאי/מהנדס כימיה בעל תואר שני לפחות.
• נסיון בסחורי השכלה במינהל עסקים - יתרון.
• רקע תעשייתי - רצוי.
• ידיעה טובה של השפה האנגלית.

לאגף מחקר ופתוח דרוש:
מהנדס כימיה
למחלקת פיתוח תהליכים עבודה מעניינת במעבדות ומתקנים חצי חרושתיים.
נסיון קודם בתעשיה - יתרון.
למפעלנו דרוש:
טכנאי/הנדסאי כימיה
• בוגר מכללה מוכרת להכשרת הנדסאים/טכנאים לכימיה.
• ידע בסיסי באנגלית טכנית.
• רצוי נסיון בסינטזה אורגנית/אנליטית.
• העבודה במשמרות.

לאגף כח-אדם ומינהל דרוש/ה
עובד/ת כח-אדם
• השכלה אקדמאית במדעי ההתנהגות או השכלה מתאימה אחרת.
• ידיעת עברית על בוריה – ידיעת אנגלית יתרון.
• נכונות לעבוד בלחץ ובעומס עבודה רב.
• יחסי אנוש טובים.
• נסיון בתפקיד דומה - יתרון.

סודיות מובטחת
מועמדים העונים לכישורים המבוקשים מתבקשים לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים (נא לציין ת.ז)
לסדור כח אדם ת.ד. 180 באר שבע
ידועים ציון התפקיד המבוקש על המעטפה
אתה והברום נותנים את הטון

לחברה בינלאומית לייבוא תרופות ומוצרי היגיינה
דרוש/ה
נציג/ת מכירות
כישורים:
נסיון 3 שנים לפחות במכירות.
גיל 25-35, הופעה נאה
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 16658 ת״א עבור "איש מכירות"

אורדן תעשיות בע״מ
למפעלנו אורדן פיתוח וייצור הנדסי בע״מ (קופפר) בראשון-לציון
דרושים
* כוני ומפעילי .C.N.C
בעלי נסיון.
* מבקר איכות
בעל נסיון מוכח בתעשיית המתכת.
מועמדים יפנו בכתב ו/או בטלפון למנהל כח אדם במפעל, רחוב יוסף ספיר 4 ראשון-לציון, טלפון: 03-9612761/2
– סודיות מובטחת –

למועדון סביון
דרוש
מסג׳יסט מנוסה
לפנות 03-351025

מירומית
מפעל מתכת אשקלון בע״מ
דרושים
צוותות הרכבה
למערכות טרמוסיפוניות
העבודה על בסיס קבלנות
לפנות: טל. 03-776077

לחברה ציבורית דרוש
מהנדס ראשי
לניהול יזום וביצוע פרויקטים
דרוש מועמד בעל נסיון מעל 7 שנים בתחומים הבאים:
• ניהול ביצוע פרויקטים
כולל: תאום תיכנון, הכנת מכרזים, התקשרויות עם קבלנים ויועצים, להפעלת מערכת לניהול ביצוע עבודות ובדיקת חשבונות
• ניהול יזום פרויקטים
כולל: הכנת ואישור ת.ב.ע, דרישות כלכליות, התקשרויות עם יועצים.
נא לפנות בכתב לת.ד. 20551 ת״א עבור - "מהנדס ראשי", בצרוף פרטי קורות חיים ונסיון מקצועי ולציין שכר מבוקש.

עובד מיקצועי
לתיקון מערכות הידראוליות, בוכנות, סלקטורים ומשאבות.
בעל נסיון, לפנות באזור הצפון
063-33733 (בעבודה) 063-65903 (בית)

לחברת יצוא בתל-אביב
דרושה מזכירה
חשולטת מצויין באנגלית
חמישה ימי עבודה 08:00—17:00
לטלפן יום ו׳ עד 12.00 .052-29546
בימים א׳—ה׳ 03-288244

לחברת ייצור וייצוא חקלאי במושב בני ציון, דרוש
מנהל חשבונות
עצמאי ומנוסה עד גיל 35
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 7095 ת״א 61 070 עבור מס׳ 214

למפעל תעשייתי באזור אשקלון
מהמובילים בענף הדפוס לנייר רציף למחשבים
דרושה
מזכירה
עם נסיון קודם והמלצות
• 5 ימי עבודה בשבוע
• הסעה מובטחת
• סודיות מובטחת

صكتا من الاجل

הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר | גם דבר ראשון בבוקר

אקספרטים EXPER·TEAM משאבי אנוש לטכנולוגיה בע"מ HI-TECH HUMAN RESOURCES LTD.

אנו מחפשים עבור:
עורק — רשת זהב

מועמדים למחלקת המכירות:

- *נסיון במכירות (בענף המחשבים).*
- *הכרת מגזרי השוק העסקי בארץ.*
- *יוזמה, התמדה וכושר ביטוי.*
- *יחסי אנוש מעולים.*

נא לפנות בכתב יד תוך פרוט קורות חיים ונסיון לאקספרטים ת.ד. 189 ר"ג 52101
סודיות מובטחת

תן לדור האלקטרוני לעבוד בשבילך — ר/ש/ת/ז/ה/ב

לחברה תעשייתית גדולה
דרוש
סדרן מוצרים וסחורות בסניף באר שבע

* בעל השכלה תיכונית * בעל בריאות טובה, כושר פיזי ורשיון נהיגה על משאית * בעל יחסי אנוש ויחסי ציבור טובים ויכולת להחליף מדי פעם סוכן מכירות * בעל נכונות לעבודה מאומצת ורצופה.

בא לפנות בכתב, בצירוף קורות חיים, לת.ד. 1051 באר-שבע 84110, עבור "סדרן". בא לציין מספר טלפון.

המשרה פתוחה לגברים ונשים!

סודיות מובטחת!

לחברה לעמילות מכס
פקידה למחי יצוא
כתבנות באנגלית.
למשרה מלאה.
03-614441.

למפעל תעשייתי באזור רחובות דרושים
אחראי תפ"י
כישורים: הנדסאי/טכנאי יצור, בעל נסיון של מספר שנים בתיכנון יצור ועיתוד מלאי ממוחשבים; גיל עד 35.
מזכירה
למנהל מפעל
כישורים: השכלה תיכונית מלאה; שליטה מלאה בעברית ואנגלית; ידע בהדפסה — יתרון; נסיון של 3 שנים; גיל 25—40.
* 5 ימי עבודה בשבוע *
מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד בציון קורות חיים ונסיון קודם אל ת.ד. 4104, תל-אביב 61040, בציון המשרה המבוקשת.
סודיות מובטחת

לחברה תובלה גדולה בראשל"צ
דרושה
מזכירה עצמאית
* נסיון בניהול משרד
* הדפסה עברית טובה
* ידע באנגלית — יתרון
טל. 03-9612806, 9611698

בע"מ **הגיון**
דרושים
נציגי/ות מכירות
לחברת פרסום מקצועית ודינאמית
* השכלה: 12 שנות לימוד
* גיל: מעל 22
* רכב: חובה
נסיון: אין צורך בנסיון קודם, הנתון הכשרה מקיפה ע"י החברה.
• רקע במכירות יתרון •
נכונות לעבודה מאומצת בלתי שגרתית, עם אתגר רב והכנסה כספית מובטחת.
נא לציין קורות חיים בכתב יד, כל פניה תענה.
מען למכתבים:
הגיון בע"מ ת.ד. 2057 רמת-גן מיקוד 52120.
• סודיות מובטחת •

לחברה קבלנית ארצית
דרוש
מהנדס ביצוע
לביצוע פרוייקטים גדולים באזור המרכז והצפון
תכונות דרושות: מהנדס עם 10 שנות נסיון לפחות בביצוע עבודות צ'ב ריות. רצוי נסיון קודם בעבודות ביטחוניות, רשיון נהיגה. שליטה מושלמת בעברית. ידע בחוזים והתחשבנות. המלצות טובות.
לפנות בכתב יד לת.ד. 2448 תל-אביב
ליד בהול אגף ארגון ומינהל מר יהודה גורן

ל"הזרע" — מכון חיפה
דרוש/ה
אחראי/ת על מערך ניקוי זרעי ירקות
הכישורים: ★ כושר ארגון וניהול. ★ השכלה מתאימה.
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים אל: "הזרע", ת.ד. 1566 חיפה, עבור חיים מק.
הזרע

למפעל תכשיטים בתכנון באזור יד שלים
דרוש
מנהל
עם נסיון בייצור, ניהול מלאי, וניהול מכני.
לפנות לת.ד 31267 תל-אביב

לחברת בניה
דרושים
1. קבוצות שלד
2. גננים
לעבודה באזור המרכז
טל' 03-739112, לאבינועם

ג.ג לביטוח
דרוש:
מפקח סוכנים בביטוח חיים
תנאים טובים למתאימים!
טל. 03-221573
03-231924
ב גג תמצא קורת גג

רדט· רדט תעשית מערכות SYSTEMS INDUSTRY

חברה העוסקת בפיתוח וייצור מערכות משובצות מחשב
עם הרחבת הפעילות דרושים:

- משרה 51: **מהנדס תוכנה** - רצוי רקע קודם באלקטרוניקה.
- משרה 52: **הנדסאי אלקטרוניקה** - רצוי רקע בתוכנה.
- משרה 53: **תכנתי A.T.E.** - עם נסיון FLUKE - 3050 או GENRAD - 179X
- משרה 54: **טכנאי מכונות** - לתכנון וייצור מערכות אלקטרוניות.
- משרה 55: **מפ"ס** - לניהול מחסן וביצוע רכש (ידיעת השפה האנגלית חובה).
- משרה 56: **מבקר איכות** - לבקורת ייצור מיכלולים, ומעגלים.

למעומדים מוצעים:
• תנאי עבודה מעולים לפי כישורים אישיים
למשרה מס' 53 נא לפנות בטלפון לדב מכליס טל. 03-482211
לשאר המשרות לפנות בכתב יד תוך ציון מס' המשרה לאריק אילוז ת.ד. 43137 ת"א 61430
סודיות מובטחת!!!

טכנולוגיות מתקדמות לשרות התעשיה בישראל

Art Director
גרפיקאי רעיונר
בעל נסיון של 3 שנים ויותר בתיכנון גרפי מסחרי בענף הפרסום (מודעות צבע ושחור-לבן, פרוספקטים, תערוכות, כרזות וכו'); כושר ניהול צוות גרפיקאים מבצעים, כושר מו"מ עם לקוחות וספקים, יחסי אנוש טובים; עדיפות לבוגרי בצלאל ולבעלי רשיון נהיגה.
מועמדים מתאימים
יפנו בכתב-יד, בציון קורות-חיים, נסיון ומס' טלפון אל ת.ד. 4104, ת"א 61040
עבור "סטודיו גדול בת"א".
סודיות מוחלטת.

S כור תקשורת והתראה בע"מ
ת.ד. 22022 תל אביב 61220

לאגף פיתוח
דרושים
מהנדסי תכנה
בעלי נסיון של 3 שנים לפחות בפיתוח פרוטוקולי תקשורת המבוססים על OSI
נסיון בפיתוח X-25 – יתרון.
מהנדסי חמרה
לפיתוח חמרה למיתוג מנות.
בעלי נסיון של 3 שנים לפחות בבקרי תקשורת.
לאגף הנדסת מערכות
דרוש
מהנדס מערכות
לאפיון תכנון ומימוש רשתות תקשורת נתונים.
כישורים:
* מהנדס אלקטרוניקה או מחשבים
* נסיון של שנים [illegible]
* רקע בתקשורת נתונים
* רקע במערכות משובצות מחשב
* נסיון בניתוח אפיון והגדרת דרישות.
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים אל שרטא ת.ד. 13022 ת"א 61130
– סודיות מובטחת –

שניר סוכנות לביטוח
להקמת מחלקת סוכנים
דרושים
מועמדים
לקורס בביטוח חיים
שייפתח בת"א ב־16.3.86
יתקבלו מועמדים:
– בעלי השכלה תיכונית ומעלה
– מעל גיל 24.
– בעלי רכב.
מסלול קידום – אפשרות לניהול
לקביעת ראיון בא לפנות לטלפונים:
03-223830
03-224390
מנורה חברה לבטוח בע"מ

AUREC INFORMATION & DIRECTORY SYSTEMS LTD.
אנו עוסקים בפיתוח וייצוא תוכנה לשוק הבינלאומי.
לחברתנו דרושים:
★ ראשי צוותים פיתוח תוכנה
נסיון נדרש:
– 4-5 שנים של עבודה בקובול
– ניהול צוות תוכניתנים
– רצוי ניסיון במערכות/פיננסיות
– רצוי הכרת מחשבי VAX/VMS
★ תוכניתנים
נסיון נדרש:
– שנתיים נסיון בקובול
– רצוי הכרת מחשבי VAX/VMS
את המיון עושה עבורנו חברת:
אקספרטים EXPER·TEAM משאבי אנוש לטכנולוגיה בע"מ
המועמדים המתאימים יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 189 רמת-גן 52101
– סודיות מובטחת –

למלון גליל טבריה דרושים
* מחסנאי
* פקיד קבלה לילה
* ברמן
* טבח
לפנות לאשרה
067-91166

"כוכב יאיר" – ישוב-חדש כ-150 קילו... לכפר סבא, עומד להתאכלס בקיץ הקרוב באלפי תושבים ובעשרות עסקים ומוסדות ציבור
דרוש
איש כספים/מינהלן
אם הינך: – איש כספים עם ידע במחשבים
– בעל כושר ארגוני ונסיון בנושאים מוניציפליים
– בעל חזון ויכולת להקים מערכות חדשות
הינך מוזמן להיענות לאתגר של הקמת המערכת הכספית, קליטת מנגנון העובדים ויצירת דפוסי המינהל והארגון.
תנאי שכר טובים!
★
נא לפנות בפירוט קורות חיים ונסיון קודם ל"כוכב יאיר" רח' המלך ג'ורג' 38 תל-אביב, 63298.

לבית חולים אסותא
דרושים
שומרים/שוערים
לניהול מגרש חניה
עבודה במשמרות.
מ־7.00—14.00
ומ־14.00—20.00.
לפנות למנהל האחזקה
טל. 03-240185.

משאבי אנוש מא מיון והערכת מנהלים בע"מ
לחברה העוסקת בפיתוח מערכת חדשנית בתחום ה־C.I.M.
דרוש
מנכ"ל
הכישורים: נסיון ניהולי מוכח בתפקיד ניהול בכירים
ההנדסה מרחבת אלקטרוניקה (ניהול עסקים יתרון)
ידע ונסיון שיווקי יוסף
גר מה מלאה באזור ת-א המרכז
המועמדים המתאימים יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 189 רמת גן 52101 סודיות מובטחת.

L'ORÉAL
למסטיבל בינלאומי לתסרוקות ותספורות בישראל אביב 86' שיערך בת"א
דרושים/ות:
דוגמנים ודוגמניות
בעלי שיער באורך בינוני, המוכנים/ות להסתפר במסגרת הפסטיבל על־ידי טובי ספרי צרפת.
* הופעה נאה – חובה!
לפנות לנציג L'OREAL, רח' ברישסון 55 תל-אביב ביום א' 9.3.86 בין השעות 15.00–18.00

לאנרקון
דרושים
★ טכנאי והנדסאי אלקטרוניקה
לפתוח ויצור מכשירי כח ממותגים מתקדמים
★ שרכי מעגלים מודפסים
מקום העבודה: אזור התעשיה אריאל תנאים טובים למתאימים, 5 ימי עבודה, הסעות מגוש דן, אריאל ומעלה־אפרים.
נא לפנות לאורה טל' 03-9386132/3 ת.ד. 28 אריאל מיקוד 44806

DALE. דייל ישראל תעשיות אלקטרוניקה בע"מ DALE ISRAEL Electronics Industries Ltd.
למפעלנו בדימונה דרוש
מנהל ייצור
לקו ייצור חדש
התפקיד: ניהול הייצור של כ־20-30 עובדים.
הכישורים: מהנדס הנדסאי חשמל או מהנדס הנדסאי ייצור, בעל נסיון בניהול ייצור של 5 שנים לפחות. ידיעת השפה האנגלית חובה
המגורים באזור דימונה.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב בציון קורות-חיים ונסיון קודם למחלקת כח-אדם, רח' האופן 2, אזור התעשייה חולון 58814
סודיות מובטחת
הרעיון קם ויהי בדימונה.

לתנובה רחובות
דרוש/ה
מקדם/ת מכירות
כישורים דרושים:
* השכלה אקדמית
* רשיון נהיגה
* נסיון בשיווק
* תושב רחובות והסביבה.
מועמדים העונים על הדרישות יפנו בכתב-יד לת.ד. 2 רחובות בציון קורות חיים ונסיון קודם בעבודה. רק מועמדים מתאימים ייענו.

ליפקוביץ
3 שנים נסיון במשרד פרסום.
לפנות לאדי מור
טל. (03)423096

למחלקת ביטוח חיים
דרושה
פקידה
דרישות התפקיד:
– חישובים וביקורת חישובים
– טיפול בנושאי קלט/פלט.
– עבודה במעבד תמלילים.
– פקידות כללית.
– ידיעת השפה האנגלית.
– הדפסה באנגלית.
נסיון קודם הכרחי.
לקביעת ראיון נא לפנות טלפונית לגב' דיקמן
טלפון: 03-296108
מנורה חברה לבטוח בע"מ

דרוש
צבע
מנוסה לרהיטים
לעבודה בפתח-תקוה
תנאים טובים
03-900468
03-909584

לודזיה
דרושים:
* עובדים לדפוס משי (רשת) מיקצועים ובלתי מיקצועים
* עובדת מנוסה לפלילה ושזירה
טל: 807111

לאילת אוברסון
פקידה
בוגרת תיכון
הדפסה בעברית ואנגלית
עדיפות לבעלת ידע בהפעלת טלקס וקלדנות באנגלית
מקום העבודה ברמת-גן
טלפון: 03-7519161/2
03-7510810

לחברה תעשייתית גדולה בחיפה
דרוש/ה
רואה/ת חשבון
לתפקיד בכיר בכספיות לחשב
הכישורים הדרושים:
– השלמת תוכנית הלימודים בלימודי ראיית חשבון רשיון אינו הכרחי.
– ידע ונסיון בעריכת דו"חות כספיים כולל דו"חות מאוחדים של חברות גדולות לפחות במסגרת משרד רואי חשבון.
– ידע מעודכן במערכת מסוי חברות בישראל.
– הכרת מערכות ע.נ.א. מתקדמות ויכולת להנחות מקצועית בתחום השלת החשבונות והתשבינאות שכלול מערכות כאלה.
– יכולת הדרכה וקיום יחסי אנוש טובים עם כפופים וממונים לזמן ארוך.
נא לפנות בכתב-יד ל"ידיעות אחרונות" רחוב הרצליה 1 חיפה 33302 עבור מס' 100.

לחברה תעשייתית גדולה הפועלת בהיקף ארצי
דרוש/ה
פקיד/ת יבוא
* אחראי/ת ומסור/ה
* ידע ונסיון בנוהלי יבוא
* ידיעת השפה האנגלית (גרמנית, צרפתית — יתרון)
* נסיון בעבודה עם מחשב.
העבודה באזור ת"א.
תנאי השכר ייקבעו לפי כישורי המועמד/ת
נא לפנות בכתב אל ת. ד. 33263 עבור מס' 60.
סודיות מובטחת.

החברה להגנת הטבע
רח' השפלה 4 תל-אביב
דרושה
פקידת שכר
להכנת משכורות לעובדים יומיים (כ־400)
כישורים:
נסיון קודם בעריכת שכר למחשב בחברה גדולה ובאותן עובדים, ידע בנושא מיסוי.
הפניות בטלפון 03-... ביום ג' 11.3.86 בין השעות 08:00-09:30

דרוש/ה
מונטז'ר/ית
* נסיון 5 שנים לפחות
* 5 ימי עבודה
* תנאים טובים למתאים/ה
טל. 03-829103 מיום ראשון
פיתניר לגלופות בע"מ
שד' הר-ציון 104 תל-אביב

לחברת יבוא ושיווק מכונות כיום
וציוד טכני
דרוש
הנדסאי מכונות למכירות
* עם רקע טכני בציוד שבבי
* ידיעה אנגלית טכנית הכרחית.
* רשיון נהיגה
* עדיפות לתושב אשדוד והסביבה
[illegible] ת.ד. 6217 אשדוד מיקוד 77162 טלפון: 055-31115

לחברה בענף ציוד למטבחים מוסדיים
דרושה
בחורה
לניהול משרד ושיווק
ידע בהדפסה משה ללקוח
ושרון 6 ימי טל. 03-8312134

לחברת יבוא
דרוש
טכנאי שירות (מכונאי)
בעל ידע בחשמל ואנגלית.
נא לפנות בכתב יד בפרוט קורות חיים ונסיון לת.ד. 4796 ת"א 61047

מאזור־שחם מכוניות ומשאיות בע"מ
מתחזי סאנטסוס בישראל
דרוש
מחסנאי
למחסן חלקי חילוף לרכב
נסיון קודם חובה.
המלצות – יתרון.
נא לפנות למר עוזי משה, טל. 03-330086

למפעל בראשל"צ
דרושים:
1) נגרים
2) מרכיבים מעולים לעבודות נגרות בציפוי עץ בבניינים
3) פוליטורצ'יק
למתאימים תנאים טובים
03-9610585
03-9610575

למפעל אריזות בפתח-תקוה
דרושים
1. מנהל/ת חשבונות סוג ג' עם נסיון של 3 שנים לפחות, עם התמחות שכר ממוחשב
2. מנהל/ת חשבונות סוג ד', עם נסיון של 5 שנים
טלפון: 03-9222292

לאלקטיס דרושה
פקידה
מרכזנית + הדפסה
למשרה מלאה
תנאים טובים למתאימה
טל: 03-751-3121

לחברת ביטוח גדולה בתל-אביב
דרוש/ה
פקיד/ה
למחלקת ביטוח משנה
* נסיון קודם במחלקת ביטוח משנה בשוק
* ידיעת השפה האנגלית
נא להתקשר לטל' 03-292421, שלוחה 231

למפעל תעשייתי באזור התעשיה — עכו
דרושים
הנדסאי חשמל
* לפחות בעל רשיון מוסמך
* רצוי נסיון של שנתיים לפחות בתעשיה.
שסתוכנאי
* מסגר מכני עם נסיון בשיפוץ שסתומים לסוגיהם.
* רצוי בוגר בי"ס מקצועי עם נסיון מעשי של 3 שנים בתחום הנ"ל.
מועמדים מתאימים יפנו הצעותיהם בכתב יד תוך ציון פרטים מלאים לת.ד. 4353 חיפה עבור מספר 2163 (מיקוד 31040).

למשרד אדריכלים
דרושים
* **אדריכל** למשרה מלאה
* **מזכירה** למשרה מלאה
פנו רק בכתב־יד בלבד בצירוף קורות חיים לת.ד. 3696 ת"א 61036 עבור אדריכלים.

אריה
חברה ישראלית לביטוח בע"מ
מקבוצת כלל

דרושים
מועמדים שיוכשרו לתפקיד מנהלי מכירות בביטוח חיים

הכישורים הדרושים:
* גיל 27 עד 36 * נסיון מוכח במכירות או ניהול. * השכלה אקדמאית.
* נכונות לעבוד שעות רבות ביום
המועמדים המתאימים יוכשרו לתפקיד בקורס
בשכר ולאחריו יזכו בתנאים טובים כולל רכב צמוד
לתאום פגישה נא לפנות
בחיפה - טל. 514291/2/3 - אמה בירושלים - טל. 231131/2/3 - זיוה
בת"א - טל. 661733, 652671 - נורית או יקירה.

סיעוד nursing
שרותי אחיות פרטיות וחובשים
דרושים
אחים ואחיות
לעבודה מיידית בשעות הפנאי
02-636505 • 03-737947 • 04-386590

לחברה העוסקת בבוא מכירות והתקנות של מערכות, תנורים קול וקשר פנים
נחוץ
איש מכירות נמרץ
נסיון רצוי
ידיעת השפה האנגלית
הכרחית
03-735176

מהנדסים
למפעל עתיר ידע לפיתוח מערכות מוטסות משובצות מחשב
דרושים:
מהנדסי תוכנה
* 1-3 שנות נסיון בפיתוח מערכות זמן אמת • נסיון בסביבת פיתוח 1750A – יתרון • נסיון בשילוב חומרה – תוכנה – יתרון • יכולת עבודה בתנאי לחץ קצרים.
מהנדסי אלקטרוניקה
* 1-3 שנות נסיון בפיתוח מערכות משובצות מחשב.
– השתלבות בחברה צעירה ומתפתחת.
תשקל מועמדות של בוגרים מצטיינים.
– 5 ימי עבודה בשבוע, תנאי שכר טובים, חוזה אישי לפי כישורים.
לקביעת ראיון נא לפנות לטל' 052-542182 דבורה או בכתב לת.ד. 2059 הרצליה פיתוח 46120

א. זליג
בכירים לקריירה חדשה
אנשים מעולים לתפקידים בכירים

ללקוחתנו – חברת בת של חברה אמריקאית בתחום המיכשור המתוחכם
דרוש מנכ"ל
* בעל חשיבה מסחרית, ארגונית ותכליתית.
* השכלה הנדסית מלאה – אלקטרוניקה.
* נסיון מוכח בניהול צוותים פרופסיונליים טכנולוגיה מתקדמת.
* יכולת מעשית לתרגם מוצר בפיתוח למוצר מסחרי.
* שליטה באנגלית; רקע בארה"ב – יתרון. * גיל: 35-50.

סודיות מובטחת
נא לשלוח קורות חיים כתובים בעת כדורי על נייר ללא שורות ולציין את היד הכותבת אל: א. זליג, ת.ד. 4230 ת"א 61041. לפרטים נוספים: טל' 03-657610, בימים א'-ה' בין השעות 08.00-17.00 רח' גאולה 42, ת"א.
מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד.

ידיעות אחרונות
העתון של המדינה

ארגמן תעשיות בע"מ
יבנה ת.ד. 172 טל' 08-437811
למפעלינו דרושים:
1. אחראי לחדר בקרה
הכישורים:
* בוגר ביה"ס מקצועי, לאחר שרות צבאי.
* כושר לניהול צוות עובדים.
* כושר בריאות תקין.
* נכונות לעבודה ב-3 משמרות.

2. מפעילי מכונות בכירים
הכישורים:
* 10 שנות לימודים, לאחר שרות צבאי.
* ידע בסיסי בשפה האנגלית (קרוא וכתוב)
* כושר בריאות תקין.
* נכונות לעבודה ב-3 משמרות.
מועמדים אשר יתקבלו לעבודה, יוכשרו במסגרת מרכז ההדרכה שבמפעלינו.

3. לברונטית למעבדה (בייצור)
* נסיון קודם בצביעות בדי כותנה ו/או סיבים סינטטיים.

כאשר לפרטים נוספים, נא לפנות למח' כח־אדם, לאמירה.

לחברת ביטוח
דרושה
מזכירה בכירה
* שליטה מלאה בעברית ובאנגלית כולל הדפסה
* שעות עבודה 1700־800, 5 ימים בשבוע
לפנות בכתב תוך פירוט נסיון והמלצות
ת.ד. 1334 תל־אביב
עבור ד/58098
סודיות מובטחת

דרושים
פרודקט מחשבים בע"מ
04-384288, 04-385148
לעבודה באזור המרכז
* **מנהל קבוצת פיתוח**
* **מתכנים/מתכנתים**
שנתיים נסיון, נסיון ב־V.M.S/V.A.X, בוגרי מדעי הטבע, רצוי סיווג בטחוני
– תוזה אישי
– תנאים מעולים

לחברת ציוד למחשבים בת"א
דרוש
קניין/איש רכש
צעיר ודינאמי שלא פוחד מעבודה קשה ששכרה בצידה
* בוגר בית ספר מקצועי, עדיפות לאלקטרונאי
* בעל ידע מוכח במכניקה
* בעל נסיון ברכש מקומי
* נכונות לניידות רבה
לפנות טלפונית ל־03-253350 03-219730 אלון

מגמ מפעלים גומי מאוחדים כפרסבא
דרושים
1. **תמחירן ראשי, כלכלן או בוגר קורס התמחות.**
נסיון של 3 שנים בתעשיה.
2. **גזבר,** הכרת שוק המימון ונסיון מעשי בניהול כספים.
מגורים באזור יתרון, נא לפנות בכתב לת.ד. 75 כפרסבא.

לחידת מחשב של קונצרן תעשייתי
דרוש
מתכנן/מתכנת
הכישורים הדרושים:
* נסיון של 5 שנים
* נסיון מוכח במחשב I.B.M 38
* שליטה בשפת R.P.G. 3
* נסיון במערכות שיווק/כספים יתרון
תושב גוש דן.
נא לפנות בכתב יד עם פרוט קורות חיים ונסיון עבודה תוך ציון טלפון להתקשרות לת.ד. 1736 ת"א עבור מס' 406.
סודיות מובטחת

למפעל אלקטרוניקה ומחשבים באזור הרצליה
דרושה
מזכירת שיווק
* ידיעת אנגלית • בעלת נסיון – יתרון • יכולת הדפסה אנגלית עברית • משרה מלאה
לקביעת ראיון טל' 052-542182 – שרה

דרושה/ה
סוכן/ת עצמאי/ת
על בסיס עמלות
למכירה בחנויות הלבשה תחתונה בכל הארץ
לפנות בכתב אל ת.ד. 588 תל־גנים ר"ג

למפעל פלסטיק חדש בבני ברק המיועד לעבור לראשל"צ תוך חודשיים
דרושים
1) **אחראי למשמרת**
א) בוגר בי"ס מקצועי 3 שנים לפחות במגמת מכונאות
ב) נסיון בתעשיה – יתרון
ג) העבודה בשלוש משמרות
2) **מפעילים לציוד (במשמרות)**
א) רקע טכני (בי"ס מקצועי)
ב) מתאים גם לחיילים משוחררים.
לפנות 03-741873 לשרי או אורי מיום א' 8.30-15.00.

מסור מודעתך ב דחף
ב דחף תקבל יותר
מנהל כח אדם
לפרטים נוספים:
תל־אביב: 03-622233-4 עדי סאמט
ירושלים: 02-226335-6 אמיר דורון
חיפה: 04-645333-4 אריה טל
04-662571-2

למלון בדרום הארץ
דרושים/דרושות
סגן/סגנית מנהל מלון
מנהל/מנהלת קבלה
אחות מוסמכת
חברות גרמנית
בהצעות נא לפנות בצרוף קורות חיים לת.ד. 2051 רמת השרון לידי בר.

למשרד אדריכלי נוף בצפון תל־אביב
דרושים
אדריכל נוף
* אדריכל לעבודות פיתוח
* שרטט־ת מעולה
רק בעלי נסיון מתבקשים לפנות בימים א-ה בשעות 8:00-17:00 לטלפון: 03-454313

מתמנה בעל כושר ניהול וארגון ויכולת שליטה ופיקוח (רקע בתיקשורת)
בהצעות רציניות
03-488657
052-541493

נילית בע"מ
תעשיות ניילון ופוליאסטר
מפעלנו, מייצר פולימרים וסיבים סינטטיים ובכללם את חוט הניילון הדק ביותר בעולם. זאת, באיכות המאפשרת לנו ייצור (ישיר ועקיף) של כ־95% מתוצרתנו, תוך התמודדות עם טובי היצרנים בעולם.
אנו מפעילים ציוד ומערכי ייצור מן המשוכללים ביותר. ועל מנת למצות מהם את המירב, אנו מגייסים:

★ **מהנדס אחזקה ראשי**
לניהול מערכות אחזקה מודרניות תוך גיבוי ושילוב עבודת מחשב
דרישות התפקיד:
* מהנדס מכונות או כימיה
* 5 שנות נסיון בניהול צוותים טכניים ומשרד אחזקות
* שליטה באנגלית
* ידיעת גרמנית ואיטלקית - יתרון

★ **מהנדס אחזקה**
לענף הכימיה
התפקיד כולל:
* הנדסת תחזוקה ושיפור ציוד ומערכות קיימות
* תכנון ויישום מערכות ציוד חדשניות
דרישות התפקיד:
* נסיון בתחזוקת מתקנים כימיים
* ידיעת אנגלית

★ **הנדסאי מכונות**
בעל נסיון ושלוש שנות ותק בתכנון בתעשיה

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים למחלקת כח אדם.
ת.ד. 276 מגדל העמק 10500
סודיות מובטחת.

מלון גני חמת בע"מ
Hotel Ganei Hamat Ltd.
דרושים:
מנהל מזון ומשקאות
* בעל נסיון של 5 שנים במלונות 4-5 כוכבים
פקידי קבלה
* בוגרי תדמור
* בעלי נסיון בעבודה
טכנאי קרור ומזוג אויר
* נסיון של 5 שנים חכרחי בתחזוקת מערכות קרור ומזוג אויר
טבחים
אחראי משמרת
* בעלי נסיון רב במלונות 4-5 כוכבים
מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד אל מחלקת כח אדם ת.ד 22 טבריה 14100
סודיות מובטחת

אביק בע"מ
אנו עדין לא מצאנו את הטובים ביותר
אם אתה צעיר ונמרץ ומתגורר באיזורים: השרון וירושלים, בוגר אוניברסיטה במקצועות פרה רפואיים ורוצה להתמודד עם אתגרים שיווקיים חברתנו זקוקה לך
כתועמלן
פנה בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם אל "אביק" ת.ד. 2077 ר"ג 52120
– סודיות מובטחת –
מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד

מועצה אזורית ערבה תיכונה
הערבה
דרושים
★ **רופא/ה** מתמחה ברפואת משפחה, ילדים או פנימית.
תנאי עבודה משופרים.
מגורים במרכז ספיר חובה.
אפשרות העסקת בן/בת הזוג
★ **פסיכולוג/ית** קליני או חינוכי בעל/ת נסיון.
ניתן לשלב עבודה עם התחנה הפסיכולוגית באילת.
מגורים במרכז ספיר או באילת.
אפשרות העסקת בן/בת הזוג
★ **מציל/ה שחיה**
במרכז ספיר
★ **מאמן/ת שחיה**
במרכז ספיר
בדבר פרטים נא לפנות למשרדי המועצה 057-81225/6

בינת תקשורת מחשבים
(לשעבר ביטקום סוכנויות (1979)) בע"מ
דרוש/ה
נציג/ת מכירות
למכירת ציוד תקשורת מחשבים מתקדם
הכשורים הנדרשים:
השכלה אקדמאית מלאה, ידיעת אנגלית טובה מאוד, כושר לימוד גבוה, וכושר הבעה גבוה בעל־פה ובכתב.
השכלה באלקטרוניקה, ו/או נסיון קודם במכירות בענף המחשבים — יתרון.
תחילת העבודה מיידית
מועמדים מתאימים מוזמנים לכתוב אלינו ולפרט השכלה ונסיון קודם לפי הכתובת: מחלקת כח־אדם, רחוב הנחושת 8, תל־אביב 69710.
כל הפונים יענו ••• סודיות מובטחת
פתרון לטווח רחוק

קבוץ אלומות
מחפש
אחות
(עדיף רוקחה)
טל' 067-50801/2
1200-0800 בימי חול

מנהל בית
לבניין משרדים מודרני גדול בלב ת"א
* נסיון ניהולי מוכח.
* הבנה בנושאים טכניים.
* ידע בנושאי כספים.
לפנות ת.ד. 48289 תל־אביב עבור מנהל בית.

למשרד רו"ח בתל־אביב
דרושים
בוחנים עם נסיון
מבלמשרה מלאה
טל. 611704

למשרד עורכי־דין מבוסס בבתיים העוסק בנושאים מגוונים
דרושה
עורכת דין
מוכשרת ומרצת בעלת נסיון של 5 שנים לפחות, רצוי בנזיקין ובמקרקעין.
תנאים טובים למתאימה.
טל' 583233, 19.00-17.00, 13.00-8.30

ביפ BIP
דרושה
מזכירה בכירה
* בעלת יכול ארגון
* נכונות לעבודה מאומצת
* נסיון בהדפסה
נא לפנות בכתב יד לב.י.פ. – יועצים פסיכולוגיים, ת.ד. 26004 ת"א – מיקוד: 63902
– סודיות מובטחת –

למפעל מזון גדול
דרוש
איש מכירות דינמי
לסניף בארשבע והדרום
* נסיון במכירות בעל 5 שנים לפחות.
* רצוי בענף המזון.
* דרישות גבוהות.
* מגורים בארשבע
לפנות בכתב אל ת.ד. 1334 ת"א 61013 בצרוף קורות חיים נסיון קודם ומספר טלפון ולציין ע"ג המעטפה עבור ח"ו
– סודיות מובטחת –

לחברת שיווק ארצית
למפעלנו בת"א דרושים:
מחסנאים עצמאיים
דרישות התפקיד:
* נסיון מוכח כמחסנאי עצמאי
* מגע עם לקוחות
* ידע בניהול מלאי
* ידע בהפעלת מסוף
רצוי תושב גוש דן – ת"א.
נא לפנות בכתב לטמוך בה־אדם, ת.ד. 20047 ת"א מיקוד 61200

למפעלנו בחיפה דרוש:
מנהל מחסן ראשי
דרישות התפקיד:
* נסיון מוכח 5 שנים לפחות
* פיקוח על צוות עובדים
* ניהול מלאי
* נסיון בניהול מחסן ממוחשב
רצוי תושב הקריות.
נא לפנות בכתב לטמוך בה־אדם, ת.ד. 20047 ת"א מיקוד 61200

לחברה גדולה לשילוח בינלאומי
דרוש
★ **מנהל** בעל נסיון רב
למחלקת שילוח חו"ל
נא לפנות בצירוף קורות חיים בכתב יד לת.ד. 1334 ד/47636
סודיות מובטחת

לחברה להובלות בינלאומיות בהטסה
דרוש
איש שיווק/מכירות
אפשרי גם בוגר אוניברסיטה, ללא נסיון קודם.
נא לפנות בכתב לת.ד. 615 נמל־התעופה בן גוריון.

ש.ה.ס. ישראלי
דרושים
* **מחסנאים טכנאים**
* **מזכירה** בעלת ידע בעברית + אנגלית (שעה אחת)
לעבודה בת"א
נא להתקשר לטלפון 03-234036

למפעל גדול במפרץ חיפה
דרושים
נגרים מקצועיים כפריורסיסטים
תנאים טובים למתאימים
להתקשר 04-721357/8, 04-729074
לפנות למנהל המפעל

ת"א דחף מרכז	ת"א דחף דיזנגוף	ת"א דחף בן יהודה	ת"א דחף אלנבי	לפרסם מודעה? דחף	חיפה דחף	ירושלים דחף	דחפון	ובעוד 50 סניפי דחף בכל רחבי הארץ
מתקופת בית השואבה 8 (פינת אלנבי 94) מול קולנוע מוגרבי טל' 622547	רח' דיזנגוף 118 (מול כסית) פתוח 24 שעות טל' 239952	רח' בן יהודה 9 (מול קולנוע תמרי) טל' 656120	רח' אלנבי 123 (ככר השעונות) טל' 611806	ב דחף תקבל יותר ובמחירי העיתון	רח' הרצל 11 (הדר) טל' 645333 4	רח' יפו 43 (ככר ציון) טל' 226335	שרות מודעות טלפוני 03-611001	

לפעמים אתה צריך פרסום. תמיד דחף

هكذا من الاصل

אנו פותחים אופקים חדשים

אפשרויות מקצועיות ללא גבולות...
הזדמנויות קידום ללא מגבלות...
תנאי עבודה מתקדמים...

מוטורולה סמיקונדקטור עוסקת בפיתוח רכיבי VLSI מתקדמים. קבוצת התיב"מ מפתחת כלי תיב"מ עבור מרכזי התכנון בארץ ובארה"ב. לאור הרחבת פעולותיה של הקבוצה אנו מחפשים:

מנהל קבוצת תיב"מ

תאור התפקיד:
- הגדרת כלי תיב"מ ל־VLSI.
- ניהול צוות תכנתי תיב"מ.
- תמיכה בתיכנון, פיתוח וייצור רכיבי VLSI.
- פיתוח שיטות תיכנון חדשניות ל־VLSI.

הכישורים הדרושים—
נסיון של 6 שנים בתחומים הבאים. (לפחות שנתיים בכל תחום).
- תכנון VLSI.
- הגדרת ופיתוח כלי תיב"מ.
- ניהול צוות.

השכלה:
- תואר ראשון בהנדסת אלקטרוניקה/מחשבים (תואר שני/שלישי - יתרון).
- שליטה מלאה בשפה אנגלית.

בואו הצטרפו לצוות מעולה בחברה עתירת־ידע, המובילה בעולם בתחום המוליכים למחצה.
אנא פנו בכתב יד בצירוף קורות חיים וציונים למוטורולה סמיקונדקטור, ת.ד. 32288 ת"א 61322

מוטורולה סמיקונדקטור

— סודיות מובטחת —

מחלבות נהריה "יטראוס בע"מ

דרוש/ה

בוגר/ת כלכלה-חשבונאות

כעוזר/ת למבקר הקונצרן לעבודה מעניינת במיגוון רחב של תחומים
- ידע בסיסי בחשבונאות-חובה.
- ידע במחשבים.
- כושר התבטאות בכתב ובע"פ.
- נסיון אינו הכרחי.
- מקום העבודה בנהריה, התפקיד כרוך גם בנסיעות.
- מקום מגורים גליל מערבי והקריות.

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים אל ת.ד. 5 נהריה (עבור 259)

—סודיות מובטחת—

GENERAL ELECTRIC

למחלקת תיב"ם CALMA
דרוש

מהנדס ישומים
בתחום תיב"ם אלקטרוני

הכישורים הדרושים:
- מהנדס אלקטרוניקה
- נסיון מוכח בתחום VLSI/LSI ו/או תיכנון מעגלים מודפסים ו/או ביצוע סימולציות.
- שליטה טובה בשפה האנגלית.
- יועדף מועמד בעל נסיון קודם בשמוש במערכות תיב"ם.

נא לפנות בכתב לגברל מהנדסים בע"מ ת.ד. 557 הרצליה 46105 תוך פרוט מלא של נסיון קודם מקומות עבודה קודמים ותפקידים קודמים. נא לציין מספר טלפון.
– סודיות מובטחת –

לחברה מסחרית גדולה הפועלת בחו"ל

דרוש
במזרח אפריקה

1) **מנהל סניף**

הכישורים הדרושים:
1. רקע טכני ודרגה אקדמאית (מהנדס מכונות או חשמל)
2. נסיון אפריקאי קודם
3. ידיעת השפה האנגלית על בוריה
4. נסיון במכירות ובשווק
5. יכולת נהול מו"מ ברמות הגבוהות ביותר כולל אנשי ממשל
6. נסיון בניהול צוות של זרים ומקומיים.

* * *

2) **מנהל מכירות בכיר**

למחלקה חקלאית בחו"ל

התפקיד הוא אתגר רציני לאדם בעל רקע חקלאי ומנוסה בסחר בינלאומי.

הכישורים הדרושים:
1. נסיון ניהולי, כולל הפעלת צוות
2. רקע חקלאי (ידע בגידולי שדה ומיכון חקלאי הכרחי)
3. ידיעת השפה האנגלית הכרחית
4. נסיון קודם במכירות בחו"ל, רצוי באפריקה
5. תנאי המקום אינם מאפשרים לימודים סדירים לילדים מעל גיל 10.

* * *

המעוניינים יפנו בכתב יד לת.ד. 6809 ת"א 61066 בצרוף קורות חיים ונסיון.
רק מועמדים מתאימים ייענו.

מבשלת שיכר לאומית בע"מ

דרוש/ה

מתכנת בכיר

- לנהול צוות פתוח בתחום התעשיה.

הכישורים הדרושים:
- 3 שנות נסיון בשפות RPG II ו־RPG III
- הכרת מחשב IBM S/3x
- בוגר קורס ניתוח מערכות ו/או נהול פרוייקטים – יתרון.

על המועמדים לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים, למח' כ"א ת.ד. 127 נתניה 42101.
– סודיות מובטחת –

יותר טוב במנפאואר

לסניף רחובות
רח' הרצל 190, א'–ה' 8:00–14:00
ו' 8:00–12:00
טל: 08-473734, 461717

דרושים

★ **כלכלן**
שנתיים ניסיון לפחות: בתעשיה, בבקרה מפעלית/תקציבית, שימוש במחשב ותמחיר.
מאיזור רחובות, ראשון־לציון, אשדוד.

★ **הנדסאי/טכנאי אלקטרוניקה**
שנתיים ניסיון לפחות בפיתוח מעגלים דיגיטליים ואנלוגיים ובבדי"ס.

★ **כרסם/חרט אוניברסלי**
5 שנות ניסיון לפחות לעבודה באופן עצמאי.
ידע ב־C.N.C – יתרון.
שכר גבוה במיוחד!

★ **פחח/מבנאי מטוסים**
5 שנות ניסיון לפחות, לעבודה עצמאית.

מנפאואר
MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל אביב • חיפה • באר שבע • רחובות

לבית מרס
דרושה

מרכזנית

ל־5 ימים בשבוע
בשעות 14:00 – 17:00
לפנות למר אדריאן
טל: 836281.

לכפר הנוער בן־שמן
דרושים

א. מרכז - מנחה
להפעלת חממה לימודית

הכישורים:
- בוגר בית ספר חקלאי עיוני או בוגר בית ספר תיכון התיישבותי
- יכולת לעבודת צוות עם מורים ותלמידים

תיקף המשרה: - מלאה.
מהות התפקיד:
- הדרכת תלמידים בפרוייקטים ועבודות גמר והכנת חומר לימודי בחממה לפי דרישת מורים לביולוגיה.
- תחזוקת החממה והפעלתה השוטפת.

ב. מדריך חברתי
- בעל השכלה תיכונית לפחות.

המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב (עם פירוט נסיון קודם וקורות חיים) למזכירות כפר הנוער בן שמן דאר בן שמן, או טלפונית 08-229111.

דרוש
מנהל חשבונות 3 סוג

5 שנות נסיון, עם ידע ונסיון בעבודה עם מחשב.
לפנות למסגרית יעקב אילת בע"מ בימ"ס לברזל ופחים טבריה
067-91133
067-91528

דיל מחשבים בע"מ
ללשכת השרות של החברה
דרוש/ה

מפעיל/ה מנוסה

למחשב אי.בי.אם SYS 36
★ העבודה במשמרות

לפנות בכתב בלבד אל דיל מחשבים בע"מ המלך ג'ורג' 34 ת"א 63267

אלקטרה

חטיבת מוצרי צריכה
אגף השיווק
דרושים

סוכני מכירות
עצמאיים
למזגני אויר

לאזור ירושלים, ת"א והמרכז
דרישות התפקיד:
- נסיון במכירת מוצרים
- ברי קיימא ללקוחות סופיים ולמוסדות.
- בעלי רכב פרטי.
- שליטה בעברית, שפות נוספות יתרון.
- נכונות לעבודה קשה.
- רקע טכני יתרון.

דיילות מכירה

לקיום מכירה מוצרי החברה.
רצוי בעלות נסיון בשיווק.
שעות העבודה 11.00–19.00
מקומות העבודה: חיפה, ר"ג, ת"א, ירושלים, ב"ש.

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים, פרוט נסיון קודם והמלצות לת.ד. 4455 ראשל"צ מיקוד 75143 עבור "שיווק".

–סודיות מובטחת–

אלקטרה – יותר מסקום עבודה

וינשיי ישראל בע"מ

נגדים מדוייקים למערכות האלקטרוניות המחייבות אמינות מירבית

דרוש
טכנאי/הנדסאי אלקטרוניקה
למחלקת אחזקה

הכישורים: 3 שנות נסיון בתחזוקת ציוד אלקטרוני וציוד אלקטרומכני הכולל מחשבים.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב, בציון קורות־חיים ונסיון קודם למחלקת כוח־אדם, רח' האופן 2, אזור התעשיה, חולון 58814 או טלפונים: 03-808061.
סודיות מובטחת.

העיקרון שלנו - דיוק ואמינות!

למנימיה דתית לאומית בבני־ברק
דרושה מיידית
מדריכה חינוכית
רווקה

דרושים:
1. **מזכירה רפואית בכירה**
שולטת בשפות עברית, אנגלית.
2. **מנהלת מרפאת שיניים**
3. **מנהל בת אדם מקצועי**

דרוש
נציג מכירות בכיר
לתיווך נדל"ן עסקי/מיסחרי
נסיון מוכח ורכב חובה

רשף נכסים

לחברה מסחרית הפועלת בקהיר

דרוש

מנהל סניף

הכישורים הדרושים:
1. נסיון רב ורחב בשווק וסחר בינלאומי.
2. הכרות מלאה של התעשיה הישראלית.
3. ידיעת השפות ערבית ואנגלית על בוריין.
4. כושר ניהול מו"מ עם גורמים ממשלתיים ומוסדות מקומיים.
5. כושר הבעה בכתב ובע"פ.

המעוניינים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 2170 תל־אביב 61021
רק מעוניינים מתאימים ייענו.
סודיות מובטחת

דרושים סוכני מכירות
לאיקונוקו בע"מ
מפיצי שעוני "סנלורד"
דרושים 2 סוכנים
מעולים ביותר
- תנאים מעולים למתאימים
- יועדפו בעלי נסיון ו/או רקע בשיווק.

לראיונות טל: 03-263424

למפעלי התעשיה הצבאית באזור המרכז

דרושים

01/49 **רתכי ארגון**
בעלי נסיון של שלוש שנות עבודה לפחות.

01/87 **כרסמים וחרטים C.N.C**
בעלי 10 שנות נסיון לפחות
יכולת לעבודה באופן עצמאי וידיעה טובה מאוד בקריאת שרטוט טכני.

01/65 **חובש.**
בעל רשיון לנהיגת אמבולנס.
יועדפו בעלי נסיון ברפואה תעסוקתית.

התעשיה הצבאית

לתעשיה הצבאית באזור ירושלים
דרושים / דרושות

★ **מנהל/ת ייצור**
לעיבוד שבבי של מפעל.

★ **מהנדס/ת חומרים ותהליכים -**

★ **מהנדסים/ות והנדסאי/יות מכונות -**

★ **כרסמים / חרטים / מבלטנים -**

התעשיה הצבאית

סולו
דרוש/ה
מבקר/ת טיב מנוסה
למתכות חוץ + רשיון נהיגה

סולו-מעקלי פרינג בע"מ

המחשב
יותר מאחד מחשבים

Telemenia
דרוש **מסגר רתך**
עם רישיון למשאית
טל. 03-804010

TEDEA Ltd
דרושים
עובדים למחלקה המכנית

למפעל ראשון לציון
דרוש
עוזר למנכ"ל

תיל
יעוץ למערכות בטחוניות בע"מ
דרושים
מהנדסים/הנדסאים/טכנאים
בתחומי האלקטרוניקה
טל: 03-285169

מעצב/ת גרפי/ת
עם ראש טוב
לעבודה אחראית
פרו
טלפון: 03-249717

לאלמניה אריזות בע"מ
דרוש
מנהל אחזקה

שופר-סל
דרושות/ים
קופאיות/ים
525,48,24

שופר-סל
לסניפי חיפה דרושים
מנהלי מחלקות ירקות
בעלי ניסיון בתחום

RS
שירות כח אדם

או.אר.אס תל-אביב
לקוחותינו, חברות עתירות ידע, דרושים

★ **תוכניתנים מנוסים**
(אפשרות למשרה חלקית בשעות גמישות)
IMB, MVS, COBOL, CICS

★ **אנשי טכניים מנוסים REAL-TIME**

★ **כתבים טכניים מנוסים**
בעלי רקע במחשבים. הכתיבה בעברית.
5 ימי עבודה בשבוע.
תנאי שכר מעולים למתאימים.

כיכר אתרים 142 ת״א
טל. 285077, 281819, 03-290372/3 (לרונן)

וש לך עתיד בתעשיות העתיד

התעשיה האוירית לישראל בע״מ
לחטיבת ההנדסה
של התעשיה האוירית

דרושים/ות

משרה מס׳ 308

מהנדסי אווירונאוטיקה/ מכונות

לעבודה רבת ענין בתחומים הבאים:
- ★ תיכון מבנה ראשי ומשני במטוסים.
- ★ תכנון התקנות ואנטגרציית מערכות במטוסים.
- ★ תכנון חלקי מבנה מטוסים בחומרים מורכבים מתקדמים.
- ★ אנליזות חוזק – באמצעות מחשב ובדיקות ידניות.
- ★ סיבולת נזק.
- ★ דינמיקה ועומסים.
- ★ אנליזות חומרים מרוכבים.
- ★ אנליזות פרוייקטים להתקנת מערכות במטוסים.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב ולפרט קורות חיים, השכלה ונסיון ומספר תעודות זהות אל: מינהל התעשוקה, יחידת גיוס וקליטה, התעשיה האווירית לישראל בע״מ, נמל התעופה בן-גוריון מיקוד 70100. (נא לציין על המעטפה את מספר המשרה המבוקשת).

מועמדים מתאימים יוזמנו
סודיות מובטחת.

למפעל פלסטיק גדול בבני ברק
דרוש
מנהל מסגריה מכנית-מבלטים

למשרד עורכי דין
דרושה
כתבנית עברית מנוסה
(רצוי מעבדת תמלילים)
ליום עבודה רצוף
לפנות לטל׳ 639936–615717

להברה מסחרית מתמחת
בשיווק
דרושים:
א. **מנהל מכירות** לשווקים בכל הארץ.
ב. **מנהל מכירות** למוסדות.

מזכירה
לעבוד עם צוות רפואי
ומקל
במוסד רפואי, במשרה חלקית
252111-30 שלוחה 2344

דרוש
מנהל עבודה שלד
עם נסיון מוכח
טלפון 03-662883

LASER תעשיות לייזר
למפעלנו דרוש
מנהל מחלקת ייצור מכני

לניהול והרחבת המחלקה לייצור מכני – במסגרת אגף התפעול.
מועמד מתאים חייב הנדסאי/מהנדס מכונות מנוסה, בעל נסיון רחב בניהול ייצור של צוות עובדי שבבי המנסלל, צייור קונבנציונאלי וממוחשב כאחד.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב עד בצירוף קורות חיים ופרוט נסיון מקצועי לתעשיות לייזר ״משאבי אנוש״, ת.ד. 13135 ת״א 61131.
סודיות מובטחת
תעשיות לייזר – קרן אור לקידום האנושות

סוכן/מפיץ
דרוש
לביסויים למושבי מכוניות.
מוכשר ובעל נסיון.
רצוי בעל רכב מסחרי.
נא לפנות לתד דואר בע״מ ת״ד לפנות 30 ת״א
03-382277

לקוד״קוד שירותי כח אדם
דרושים:
1) **קופאים/ות** לאיזורים: תל-אביב, רמת אביב, ומרכז.
2) **סדרני סחורה** לאיזורים: תל-אביב, ומרכז.
+ שכר גבוה + נסיעות
בנוב ספרים נא לפנות 03-240207/8

גבי שואף בע״מ
היחידה לאלקטרוניקה
★ **מהנדסי/הנדסאי אלקטרוניקה**
- לפיתוח תוכנה וחומרה למיקרו של אינטל
- טכנאי/הנדסאי אלקטרוניקה
- נסיון באחזקת צב״ד – יתרון
03-964559 03-964160

בית ספר תיכון אזורי ״מזה״ ״אמיר״ דרושים
מורים לשנה״ל תשמ״ז

מקדם מכירות למפעל מזון
עם נסיון
+ תמלוגת + רכב מסחרי
על בסיס משכורת + אחוזים
03-9611938

דואל – עובדים זמניים לפי שעות
למחלקה המשרדית
- ★ מזכירה רפואית
- ★ מזכירות בכירות עברית/אנגלית
- ★ מפעילות טלקס עברית או אנגלית
- ★ מעבדות תמלילים
- ★ כתבניות עברית/אנגלית מעולות

למחלקה הטכנית
- ★ מחוטות לזיווד מעגלים מודפסים לאזור נס-ציונה
- ★ נגרים מעולים
- ★ פקיד רישוי + תעודה לסיווג תיקי יבוא

למתאימים שכר גבוה ותנאים סוציאליים במקום
03-222346, 03-245841, 03-34777, 055-22561

להברה בניה ארצית
דרושים
* **מנהל עבודה-מוסמך לשלד.**
* **ברזלן מעולה.**
נסיון של 10 שנים לפחות, רצוי עם רכב.
המעוניינים יפנו בכתב לת.א. ברמוביץ חשמונאים 105 ת״א (ליד מושי).

דחפון
שרות מודעות טלפוני של דחף
לבעלי כרטיס אשראי
03-611001

מאור שרותי הכוונת כח-אדם
ללקוחותינו דרושים
חשבים וכלכלנים
- נסיון במפעלי תעשיה
- יכולת עבודה תחת לחץ
מהנדסי אלקטרוניקה ומחשבים
אנשי שיווק
- יכולת ריכוז של סוכנים
- יחסי אנוש מצויינים

להברת שיווק ארצית
לירושלים
★ **מנהל מכירות**
עדיפות לאקדמאי, עד גיל 30, בעל רשיון נהיגה.
★ **מחלק שכיר**
ידע במסחר, בעל רשיון נהיגה ג׳
נא לפנות לת.ד. 3288 חדרה מיקוד: 38182

למפעל טקסטיל בחקמה בבית שמש
דרוש
מנהל מפעל
- מהנדס ייצור או מכונות או טקסטיל
- רצוי נסיון של 4 שנים לפחות בענף בתחומי ייצור והניהול.
נא לפנות בכתב עם קורות חיים לת.ד. 372, בית שמש 99103

דרוש נהג אוטובוס
03787939
03703296

ש.שבח שרותים בע״מ
לאבטחת מתקן בטחוני באזור רמת השרון
דרושים
בחורים
עד גיל 35 • יוצאי יחידות קרביות (לוחמים) • פרופיל מעל 76.
יש להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים

למשרד נסיעות בירושלים
דרוש/ה
מומחה לעבודה חלקית
נא לפנות ל: 03-7211912

לחברה ציבורית
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
מנוסה
ת.ד. 30551 ת״א

דלתא גליל תעשיות בע״מ
למשרדינו בת״א
דרוש/ה
מפעילת טלקס באנגלית
- שליטה מלאה באנגלית רצוי ברמת שפת אם
- נסיון קודם כולל הדפסה באנגלית
המשרה מלאה, 5 ימי עבודה בשבוע.

למשרד צעיר ודינמי
בבור תקשורת והתראה
דרושה
כתבנית עברית/אנגלית
כולל עבודות משרדיות שונות
משרה מלאה – 5 ימי עבודה.
כור תקשורת והתראה בע״מ

למפעל גדול עתיר ידע במרכז הארץ
דרושים/ות

משרה מס׳ 1293:
מהנדסי / הנדסאי אלקטרוניקה

משרה מס׳ 1294:
מהנדסי מכונות

משרה מס׳ 1295:
מהנדסי תעשיה וניהול

משרה מס׳ 1306:
מהנדסי חומרים / מטלורגים

משרה מס׳ 1307:
מהנדסי מכונות מטלורגים.

מועמדים מתאימים יוזמנו
סודיות מובטחת

כור מזון בע״מ
חטיבת מפעלי השימורים
למפעל גולדפרוסט – אגף השיווק
דרוש
מנהל לסניף תל-אביב

פקידה
למשרד הנדסאי
לחצי משרה + נסיון
12.00-16.00
03-738486

למשרד רואה חשבון
דרושה
פקידה-כתבנית
מנוסה
טל. 629972

להברת אינטרקוסמטיקה
יצרני קוסמטיקה שיער
דרוש
סוכן מכירות

שרונית אלקטרוניקה
דרושים
★ **מהנדס מכונות**
★ **תכנת זמן אמת**
★ **טכנאי בכיר/הנדסאי אלקטרוניקה**

לבית ספר עיוני אקסטרני
בוקר לנוער
דרושים
מורים:
למתמטיקה ואנגלית

לויטקו
יצרני קלין דרושים
כימאי(ת)/ מהנדס(ת)
כימיה או מזון
לפיתוח ובקרת איכות של מוצרי טואלט ודטרגנטים
ת.ד. 975 חולון 31009
מוצר של עוד יותר טוב

להברה גדולה
דרוש
איש אחזקה
למערכות גז – חשמל

עסים
למפעלנו בנתניה
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
(סוג 2)

מגיל מרכז ידע גליל
דרוש
עובד
בעל תואר אמ. אס. סי.
לעבודה במחלקה לבעלי חיים
069-449814

לאופנת גבה
יצרני ויצואני אופנה
דרושים
סוכן/ת מכירות
מבקר/ת איכות
נער/ה

יותר טוב במנפאואר

אנחנו רוצים שיהיה לך מעניין יותר
וגם תרוויחי יותר
דרושות לנו עבור
המחלקה המשרדית בסניף ת״א
★ **מזכירות מנוסות**
+ הדפסה בעברית ו/או אנגלית
★ **כתבניות מנוסות**
עברית ו/או אנגלית
★ **מעבדות תמלילים מנוסות**
בעברית ו/או אנגלית
מנפאואר, ביהודה 12 ת״א
03-298877

מנפאואר MANPOWER
ירושלים • תל אביב • חיפה • באר שבע • רחובות

صكنا من الأحل

"אנחנו חיים כאן בפחד נוראי אבל לא יכולים לעזוב את החנויות שלנו"

טרור חרדי על סוחרים בירושלים: נהרוג אתכם אם לא תלכו מכאן

מונולוג של בעל חנות במאה־שערים: בבוקר אני חייב לפרוץ את המנעול

מאת נתן רועי, סופר "דבר"

לפני יומיים צלצל טלפון בחנותו של סוחר בשכונת "מאה שערים" בירושלים, ועל הקו היה אדם שהזדהה כחרדי ואיים עליו. לפני כמה שבועות, הוא הודיע לו, כי ישרוף את החנות של שכנו. החנות נשרפה. עכשיו – הודיע הדובר החרדי – אנחנו "נהרוג אתכם אם לא תלכו מכאן".

זה כמה שנים סובלים סוחרים חילוניים המחזיקים חנויות בשכונת מאה שערים, מאיומים של חרדים. אתמול, כשבאתי אל הסוחר, כדי לשמוע את סיפורו, הוא היה מפוחד. "בוא אל החדר האחורי של החנות. אני מפחד שהחרדים האלה ישרפו לי את החנות או יפגעו בי".

הלכנו לחלקה האחורי של חנותו, ושם סיפר הסוחר: "זה התחיל לפני שישה חודשים. החרדים התחילו לשרוף חנויות. מאז היו שלושים חנויות שהוצתו על־ידי החרדים. לפני כמה שבועות שרפו את החנות לידי. אחרי כמה שבועות באתי, בשעות הלילה, לחנות שלי, וראיתי כמה חרדים מנסים לפרוץ את המנעול. רצתי למשמר הגבול, שהסתובב כאן, ואמרתי להם שכמה חרדים מנסים לפרוץ את החנות שלי. השוטרים אמרו לי, כי קיבלו הוראה מקצינים בכירים שלא להתחכך עם החרדים, כדי לא ליצור מתח מיותר ועל כן לא באו – כדי להבריח את החרדים".

הסוחר סיפר עוד על שורה של עינויים שעוברים עליו ועל עמיתיו: "הם פרצו את הגלגלים של המכונית שלי כמה פעמים. בבוקר אני מגיע וחייב, פעמים רבות במשך חודש, לפרוץ את המנעול כי הם מחדירים לתוכו דבק כדי שלא אוכל לפתוח אותו. השכן שלי הוכה על־ידי כמה חרדים שזרקו עליו אבן ו"ניפצו" לו את הלחי. פנינו לשר המשטרה ולשר הפנים, אך עד עצם היום הזה לא נעשה מאום כדי לשפר את המצב הנורא הזה. אנחנו חיים כאן בפחד נוראי, אבל איננו יכולים לעזוב את החנויות שלנו, כי אף אחד מן החילונים איננו מוכן לרכוש את החנויות שלנו לנוכח "הטירור החרדי".

במשך שהייתי בחנות עמד בפתחה צעיר חרדי סמוק פנים, בעל שיער ג'ינג'י ובלש אחרי תנועותינו. כשיצאתי מן החנות ליווה אותי עד המכונית.

אליהו הראתי צלם ירושלמי אמר לי: "מה אתה חושב גם אני מפחד מהם פחד מוות. יש כאן סוחר אחד, שעלה מאיראן, שאמר כי הוא עזב את הטירור של חומייני וקיבל טירור חדש בסגנון של חומייני".

תלמיד י"א שטען כי הוכה בוויכוח על גזענות לא בא אתמול ללימודים

„כדי לא לחמם את האווירה" • מנהל „אורט" בקריית ביאליק: אין כוונה להרחיק; אלווה אותו אישית אל כיתתו

מאת אריאלה ראובני, סופרת „דבר"

הנהלת בית־הספר התיכון „אורט" בקריית ביאליק ערכה אתמול בדיקה של נסיבות האירוע, שבו בחצר בית־הספר תוך כדי ויכוח על דמוקרטיה וגזענות התלהטו הרוחות ואחד התלמידים, טל רביד (17), תלמיד כתה י"א, המשמש מרכז התנועה נגד גזענות בקריה, הוכה – לטענתו – בידי קבוצת תלמידים אשר חלקם נמנים, לדבריו, עם חברי תנועות הנוער של ה„תחיה" ו„בית"ר".

המקרה אירע שלשום בבוקר, כאשר קבוצת תלמידים משפרעם התארחה בבית־הספר במסגרת מפגשים בין תלמידים יהודים וערבים. מנהל בית־הספר, מנחם ארגוב, אמר אתמול ל„דבר" כי אין כל קשר בין האירוח של קבוצת תלמידים ערביים משפרעם לבין האירוע המצער. לדבריו, מקיים בית־הספר זה שנים אחדות מיפגשים עם תלמידים ערביים, אשר הוכתרו בהצלחה, ובדעת בית־הספר להמשיך בהם.

גם ביום האירוע התארחו תלמידים ערביים משפרעם בכיתתם של תלמידים יהודים בקריה. המנהל טען, כי הרוחות התלהטו בעת שטל רביד, יחד עם צעירה בשם מירב, מקיבוץ געש, חברת מפ"ם ופעילה בתנועה נגד גזענות, שוחחו בהפסקה על בעיות גזענות ודמוקרטיה ועל מסגרת בית־הספר שהיא, לטענתם, אנטי־דמוקרטית במהותה והביעו, לדברי תלמידים, דעות שהיה בהן כדי ללבות יצרים.

„בית־הספר מקיים דיונים בשאלות פוליטיות חברתיות והתלמידים רשאים להביע בהם דעות אישיות. אנו מכבדים כל אדם על דעותיו, אך לא נסכים להפוך את בית־הספר לבמה פוליטית ולא נאפשר להשתמש במסגרתו לצרכי תעמולה ופירסומת", אמר.

טל רביד לא הופיע אתמול לבית־הספר והסביר זאת בכך שלא רצה לגרום לחימום האווירה. מנהל בית־הספר אמר, כי אין כל כוונה להרחיק את טל רביד מבית־הספר. עם שובו לספסל הלימודים, בדעת המנהל לשוחח עימו על האירוע, בנוכחות הוריו. „איש לא יפגע בו לרעה עם שובו לבית־הספר, ואני אלווה אותו אישית אל כיתתו" – אמר המנהל.

טל רביד אמר אתמול, כי בעת השיחה שניהל שלשום עם תלמידים, יחד עם מירב על נושאי גזענות ודמוקרטיה, תקפה אותו קבוצה של כ־50 תלמידים, אשר כינו אותו בשם „פאשיסט" ו„עוכר ישראל" ואחד התלמידים אף סטר לו, לדבריו, על פניו. המורים הורו לו להיכנס לחדר המורים עד שאימו באה לקחתו הביתה. טל טוען עוד, כי קבוצת התלמידים קראה קריאות גנאי לעבר מירב, קיללה את התלמידים הערביים וקראה לעברם „אינדיאנים", „אש"פיסטים" ו„ערבים מסריחים".

מירב אמרה בשיחה עם סופרת „דבר", כי אמנם לא נטלה רשות מהנהלת בית־הספר לשוחח עם התלמידים על נושאים חברתיים ופוליטיים אולם, לדבריה, לא היה בשיחתה משום הסתה וליבוי יצרים.

הנהלת בית־הספר והמורים שוחחו אתמול עם התלמידים על האירוע ועשו להרגעת הרוחות. בהנהלת משרד החינוך התעניינו אתמול בנסיבות האירוע.

בית־הספר „אורט" בקריית החינוך בקריית ביאליק מונה 4,500 תלמידים, והחטיבה העליונה שבה אירעה התקרית מונה 1,500 תלמיד.

אמש לא ניתן היה להשיג את תגובת המשטרה בעניין זה.

עובד הלם בראשו בפטיש ו„טמבור" בדילמה: ניסיון התאבדות או תאונה?

(ע.) – עובד בבית־החרושת „טמבור" בעכו, שהממונים עליו סירבו לאפשר לו לעבוד במשמרת שנייה, מפני שאינו יודע קרוא וכתוב – הלם בפטיש בראשו מרוב תיסכול.

סמוך לשעה 11:00 בבוקר נמסר לעובד, בן מיעוטים, כי לא יוכלו לאפשר לו לעבוד במשמרת שנייה, בה המשכורת גבוהה יותר, משום שהעבודה בתוך המקרר שבו ביקש לעבוד דורשת מהעובדים לדעת קרוא וכתוב.

האיש נעלב קשות, נכנס למחסן, נטל פטיש כבד, הלם לעצמו בראשו ואיבד את הכרתו. חבריו לעבודה הזעיקו אמבולנס, שהגיע למקום עם רופא, אולם מאחר שהכרתו היתה מעורפלת, הועבר בכוננות מד"א בנהריה ניידת טיפול נמרץ. בדרך מעכו לבית החולים הממשלתי בנהריה נפגשו האמבולנס והניידת, ואז ניסו הרופאים להעבירו אליה, אלא שהאיש התעורר בינתיים והחל לגלות התנגדות להעברתו לניידת. בסופו של דבר, נרגע והועבר לבית־החולים בנהריה, משם נמסר כי מצבו אינו מעורר דאגה.

המפעל מתחבט עתה בבעיה: האם מדובר כאן בתאונת עבודה? אם זו תאונת עבודה, זכאי העובד לפיצוי מלא בתקופת היעדרותו. אם יוגדר הדבר כניסיון התאבדות, ההתייחסות אליו חייבת להיות אחרת, והוא לא יהיה זכאי לתשלום תמורת ימי מחלתו.

ביה"ד הארצי לעבודה בדחותו ערעור עובדת שפוטרה:

ההסתדרות לא חייבת להתנגד בכל מקרה לפיטוריו של עובד

(ע.) – בית־הדין הארצי לעבודה קבע, כי חובת הייצוג ההוגן שחבה ההסתדרות לחבריה אינה מחייבת אותה להתנגד לפיטורי עובד בכל מקרה, אלא עליה להחליט בעניין זה על־פי שיקול־דעת הוגן.

השאלה הועלתה בפני בית־הדין הארצי לעבודה בירושלים, בעניינה של עובדת ששימשה חשבת שכר במקום עבודתה והיתה מופקדת על חישוב המשכורות על־פי טופסי הרישום השונים של שעות העבודה.

בעקבות חשד למעשה פלילי, הודיעה מעסיקתה של העובדת על הפסקת עבודתה ועניינה הועבר לדיון בוועדה, בה השתתפו נציגי ההסתדרות ונציגי ההנהלה.

ועדה זו אישרה את פיטוריה של העובדת, לאחר שהגיעה למסקנה פה אחד, כי המעשים המיוחסים לה מהווים הפרת אמון ומצדיקים את פיטוריה. העובדת פנתה לביה"ד לעבודה בתל־אביב, באמצעות פרקליטה עו"ד אהוד גוטמן, וביקשה כי בית־הדין יצווה על המעסיק להחזירה לעבודה ויסייע להסתדרות לנקוט צעדים ארגוניים שיאפשרו את החזרתה לעבודה.

בית־הדין האזורי לעבודה מחק את תביעת העובדת על הסף, ועל כך עירערה בפני בית־הדין הארצי בירושלים.

בית־הדין הארצי דחה גם הוא את תביעת העובדת ואימץ את עמדת ההסתדרות, שטענה באמצעות פרקליטה, עו"ד בני כהן, כי בית־הדין אינו יכול לצוות על ההסתדרות לנקוט צעדים ארגוניים נגד המעסיק, וחובת הייצוג ההוגן שבו חבה ההסתדרות כלפי העובדים החברים בה אינה התנגדות שרירותית לפיטורי עובד, אלא חובה זו משמעותה הפעלת שיקול דעת הוגן בתום לב, בעת קבלת ההחלטה אם להתנגד לפיטורי העובד.

בית־הדין הארצי ציין, כי לא נקבע בשום מקום – ויש להניח כי לא ייקבע בשום מקום – שמחובתו של ועד עובדים להתנגד לפיטורי עובד בכל מקרה, ותהא הסיבה לפיטורין אשר תהא. עוד קבע ביה"ד, כי ארגון העובדים אינו חייב להזדהות עם כל דרישה של עובד או של ועד עובדים. בית־הדין חייב את העובדת בהוצאות משפט למעסיק ולהסתדרות בסך 250 שקל חדש לכל אחד.

חדש: מחשב אישי לכל פרה ברפת

מאת דויד מרטיוב, סופר „דבר" לענייני חקלאות

מערכת מחשב חדישה, הכוללת תג זיהוי אישי לכל פרה, מתוצרת חברת באר מטיק, ותוכנה שהוכנה על־ידי המסעף לעיבוד נתונים ותיכנון מערכות של קיבוץ ברור־חיל, הופעלה באחרונה ברפת הקיבוץ.

מערכת זו מאפשרת קבלת נתונים מפורטים לגבי כל פרה ברפת, הנוגעים לתפוקת החלב שלה, מחלות, יבוש הפרה לפני המלטה ועוד.

כן מאפשרת המערכת הממוחשבת מתן כמויות אופטימליות של מזון לפרות ברפת, ובמקביל לקבל תנובת חלב מירבית מכל פרה. ועל־ידי כך ניתן להוזיל את עלות המזון של הרפת בשיעור של 10 אחוז.

פרטים על המערכת נמסרו אתמול במסיבת עיתונאים שהתקיימה בקיבוץ ברור חיל. נמסר, כי מערכת המחשב החדשה מזהה כל פרה ברפת, מודדת את כמות החלב שכל פרה מפיקה ומאפשרת קבלת נתונים נוספים, המאפשרים לרפתנים לקבל החלטות ביעילות.

שידוכים או זנות?

(ע.) *ירמיהו ענתות (52) מאשם בניהול מקום לשם עיסוק בזנות בדירתו ברח' בר־גיורא בתל־אביב, במסווה של משרד שידוכין.*

ענתות הובא לדין בבית המשפט המחוזי בתל־אביב. התובע טען, כי "במשרד השידוכים" בשם "סיליבה", ניהל למעשה האיש בית־בושת. כמו־כן היה הנאשם, לטענת התביעה, מפנה גברים תמורת תשלום לכתובות של זונות, תמורת אתנן שהיה מקבל.

ירמיהו ענתות כפר באשמה, ועמד על כך שאינו מעסיק זונות במשרדו אלא מקיים רק משרד שידוכים. האיש סיפר, שהוא עובר עתה טיפול גמילה מסמים.

שצ'רנסקי בג'קוזי

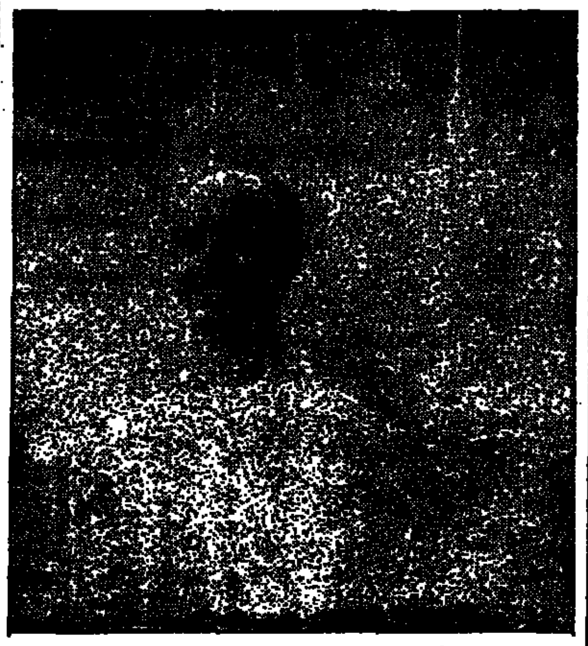

בוקר של רחצה במי הגופרית של מרחצאות חמת גדר, מרום־הגולן, ערך אתמול אנטולי שצ'רנסקי. המבלה בימים האחרונים חופשה בחברת רעייתו אביטל, באיזור הכינרת. שצ'רנסקי הגיע בשעות הבוקר המוקדמות למרחצאות ובילה שעה ארוכה בבריכת הג'קוזי ומסז' המים של המרחצאות, עוד בטרם הגיעו למקום מטיילים ומבקרים כמדי יום. שצ'רנסקי העיד, כי מלבד בריאות גורמים לו המים החמים של המרחצאות לשכוח את סבלות הכלא הרוסי. מנהל מרחצאות חמת גדר, רוני לוטן, העניק לאנטולי ואביטל כרטיס כניסה חופשי לאתר למשך חמש השנים הקרובות. בתמונה שצ'רנסקי משכשך בגלי הג'קוזי ואדי הגופרית במרחצאות.

(כתב: שמעון וייס, צילם: ליאון מיניסטר).

בת 83 החשודה בניהול בית־בושת – שוחררה בערבות

(ע.) אשה בת 83, החשודה בניהול בית־בושת בדירתה, ברחוב פינסקר בתל־אביב, שוחררה אתמול בבוקר בערבות עצמית על סך 300 ש"ח בבית־משפט השלום בתל־אביב.

החשודה, רחל רוט, ילידת 1903, הובאה אתמול בבוקר לבית־המשפט בחשד כי השכירה לפרוצות חדר בדירתה, אליו היו באות הפרוצות יחד עם לקוחות לשם קיום יחסי־מין. לטענת המשטרה, היתה החשודה גובה כעשרה ש"ח לכל מיפגש.

בא־כוח המשטרה, רס"ל שלמה אברהם, לא התנגד בבית־המשפט לשיחרורה של רחל רוט בערבות, בתנאי שבית־המשפט יצווה עליה לא ליצור קשר עם הפרוצות שהשתמשו בדירתה.

בן 35 נדקר למוות בשל סיכסוך על שיפוץ דירה

מאת אוריאל בן־עמי, סופר "דבר"

דויד אברהם בן 35 נרצח אתמול בירושלים על רקע סיכסוך כספי, בקשר לשיפוץ דירתו.

אברהם נמצא אתמול ללא רוח חיים בידי שכניו ברחוב רש"י 47, כשהוא דקור בחזהו במכשיר חד. משטרת ירושלים עצרה שני צעירים ערביים בני 23 ו־22 מהכפר צור באהר, הסמוך לירושלים, כחשודים במעשה.

ככל הנראה, מדובר ברקע כספי.

הנרצח הותיר אחריו אשה ושלוש בנות.

בתמונה: אנשי המעבדה לזיהוי פלילי של המשטרה בודקים את גופתו של דויד אברהם, זמן קצר לאחר שגילוהו השכנים.
(צילום: יצחק הררי)

שוד בצהרי היום בבת־ים

בעל החנות התעלף מפחד והתעורר בלי התכשיטים

(ע.) שני שודדים רעולי־פנים, חמושים – האחד באקדח והשני במקל – שדדו בצהרי יום אתמול חנות תכשיטים ברחוב רוטשילד 35 בבת־ים.

השניים איימו באקדח על בעל החנות, שלמה ששון (49), תושב חולון. בעל החנות התעלף והשודדים לקחו טבעות זהב שהיו על השולחן, אבנים רוסיות, שרשראות זהב וטבעות משובצות, בשווי כולל של 15 – 20 אלף דולר.

השודדים נמלטו לאחר השוד. המשטרה פתחה בסריקות במטרה ללכוד את השניים. אמש, עד שעת מסירת הידיעה, טרם נעצר איש.

114 השתלות כליה בוצעו בארץ ב־85' על אף מגבלות החוק

"ברמב"ם לא השתילו כליות 4 שנים – בשל עצלות ועייפות"

טוען רופא בכיר בבית־החולים • היערכות לחידוש ההשתלות

מאת אריאלה ראובני, סופרת "דבר"

114 השתלות כליה נערכו בשנת 1985 במרכזי רפואה בארץ לעומת 25 השתלות בשנת 1975, זאת על אף המגבלות שמטיל חוק האנטומיה והפתולוגיה.

בבית־החולים רמב"ם בחיפה לא בוצעו בארבע השנים האחרונות השתלות כליה, אולם בית־החולים נערך עתה לחידוש ההשתלות, כך נמסר, עם היערכותו לקראת האפשרות שמשרד הבריאות יחליט להפעיל בבית־החולים זה את המרכז להשתלות כבד.

מהנהלת בית־החולים רמב"ם נמסר, כי במרכז קיימת יחידה להשתלות, אשר עסקה בעבר בהשתלות כליה וניתן במסגרתה לארגן ללא קושי את היחידה להשתלות כבד. עוד צוין, כי נוסף על ד"ר יגאל קם, שהשתלם בהשתלות כבד במרכז הרפואי בפיטסבורג שבארה"ב, השתלמו במרכז זה עוד שני רופאים של רמב"ם, האחד מרדים והאחר רופא מאושש.

בבית החולים רמב"ם לא נשאלה השאלה מדוע לא בוצעו בו בארבע השנים האחרונות השתלות כליה, אולם באחד מבתי־החולים אמר אחד הרופאים הבכירים, כי ההפסקה בביצועי השתלות כליה נבעה בעיקר "מעייפות ועצלות". לדבריו, יש בבית־החולים הידע, הצוות הרפואי שהוכשר לכך והמיכשור, ובשנים האחרונות הוכנסו לשימוש גם תכשירים חדשים נגד דחיית ההשתלות.

ממשרד הבריאות נמסר, כי אין המשרד ממהר לקבל החלטות מסכמות בנושא השתלות כבד בישראל, שכן יש עוד כמה בעיות רגישות שיש לבדוק. עם זאת צוין, כי במישור הכלכלי ברור עתה מעל לכל ספק, כי עלות ההשתלות של כבד בארץ יהיו 20 – 40 אלף דולר, לעומת העלות במרכזים רפואיים בחו"ל, המגיעה ל־150 אלף דולר. את הסכומים הדרושים לביצוע השתלות כבד בארץ, יגייסו מהתקציב הרגיל ומקרנות מיוחדות.

גם במישור ההלכתי הושגה התקדמות ומשרד הבריאות יעשה הכל כדי שהנושא יטופל בצורה מכובדת, המכבדת את המת.

הצלחה למפגשים בין תלמידים משדרות לעמיתים מטייבה

"אנחנו בסך הכל בני־אדם, אז למה לא ניפגש זה עם זה?"

תלמידים יהודים וערבים פירסמו חוויותיהם בחוברת משותפת

מאת יעל פישביין, סופרת "דבר" לענייני חינוך

מפגשים שנערכו בין תלמידים משדרות לבין תלמידים מהכפר טייבה הביאו להתקרבות בין הצדדים.

תלמידי בית־הספר „המקיף" משדרות נפגשו במהלך השנתיים האחרונות עשרים ושתיים פעמים עם תלמידי בית־הספר התיכון מטייבה. בעקבות המפגשים פירסמו תלמידי שני בתי־הספר חוברת מיוחדת ובה חוויותיהם המשותפות.

"נסעתי לטייבה מלאה חששות. המפגש תרם רבות להרוס את מחסומי העבר ולהתחיל הכל מחדש" – כתבה אחת התלמידות. "כל החששות נעלמו", הוסיפה תלמידה אחרת. בצד הערבי הובעו רגשות דומים: "הייתי בטוח שהביקור לא יתקיים, כי ידעתי שהיהודים אינם מעוניינים להכיר את הערבים. לאחר שהביקור התקיים, השתכנענו גם אנו וגם היהודים", כתב תלמיד ערבי. "אנחנו בסך הכל בני־אדם, למה שלא ניפגש אחד עם השני", הוסיפה תלמידה אחרת, בת כיתתו.

המפגשים בין תלמידי שדרות ותלמידי טייבה נתקלו בהתנגדות של הורים משדרות, והמחלוקת־דעות בין מורי בית הספר שחלקם שללו את קיומם. קבוצה של תלמידים ומורים התמידה במפגשים ואחר־כך הצטרפו אליה תלמידים נוספים. עד היום לא כל תלמידי ה"מקיף" משתתפים במפגשים, אולם ההתנגדות פחתה.

העלאת תעריפי הנסיעה

בהתאם לצו המפקח על התעבורה יועלו תעריפי הנסיעה בקווי השירות של "אגד" בשיעור ממוצע של 25% **החל מיום 9.3.86.**

כרטיסים משולבים (הלוך ושוב ומעבר) שלא נעשה בהם שמוש לפני תאריך עלית התעריפים, ניתן להשתמש בהם ע"י תוספת ההפרש בין המחיר הישן לחדש בכל אחת מקופות "אגד".

כרטיס מעבר שנעשה בו שמוש בקטע אחד מבוטל.

כרטיס הלוך ושוב שנעשה בו שמוש בכיוון אחד ניתן להשתמש בו עד 22.3.86, את התמורה עבור כרטיסי הלוך ושוב שנעשה בהם שמוש בכיוון אחד בלבד

אפשר לקבל ישירות בקופות "אגד" המפורטות להלן לאחר ה־22.3.86:

ירושלים	תחנה מרכזית
חיפה	בית אגד תחנה מרכזית
תל אביב	תחנה מרכזית קופות רמלה רחי פין 3

או באמצעות הדואר בשלכות ליחסי ציבור כדלקמן:-

ירושלים	ת.ד. 893 מיקוד 91008.
חיפה	ת.ד. 9657 מיקוד 31086.
תל אביב	ת.ד. 32091 מיקוד 61330.

דרוש
מחלק עתונים
לשעות הבוקר בפרדס חנה
063 — 79232 ☎

למכירה פג'ו 504
+ סטט + גג
שנת 73 במצב מכני מצויין.
03-286141 פנימי 48

זמני הדלקת נרות
פרשת השבוע: ויקהל כ"ו אדר א' תשמ"ו

	שייש			מוצ"ש
ירושלים	–	5.03	ירושלים –	6.18
תל־אביב	–	5.21	תל־אביב –	6.16
חיפה	–	5.13	חיפה –	6.18

אנו מודיעים בצער על פטירתה של
רבקה ויסנבאום ז"ל
הלויה התקיימה ביום חמישי,
כ"ה אדר א' תשמ"ו (6.3.86).
מתאבלים: בעלה: זאב
בנה: משה ומשפחתו
בתה: דינה ומשפחתה
והנכדים

במלאת שלושים לפטירת יקירנו
משה (מוניק) אורטסמן ז"ל
נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו
ביום ראשון, כ"ח אדר א' תשמ"ו 9.3.86
בשעה 4.00 אחה"צ בבית העלמין החדש בכפר־סבא.
המשפחה

על מות חברתנו לעבודה
אסתר צור ז"ל
אנו אבלים
ומשתתפים בצער המשפחה
המשביר לצרכן
כל־בו אלנבי

לסגל הרפואי
לצוות האחיות והאח
לכח העזר
בבי"ח „בית רבקה" פתח־תקוה
תודה מקרב לב על טיפולכם המסור
באשתי ואמנו היקרה
לאה מתתיהו ז"ל
שנפטרה לאחר מחלה ממושכת
יישר כח !
גד מתתיהו וב"ב

ליצחק אורון
אנו באבלך הכבד במות אביך
יהודה אורלינסקי
מייסד הוצאת „עמיחי"
ספרית „דבר"

למשק מפלסים
ולמיישל פייגולד
אתנו באבלכם הכבד במות
הרעיה והאם ז"ל
ההנהלה ועובדי איגוד
משקי עופות לרביה

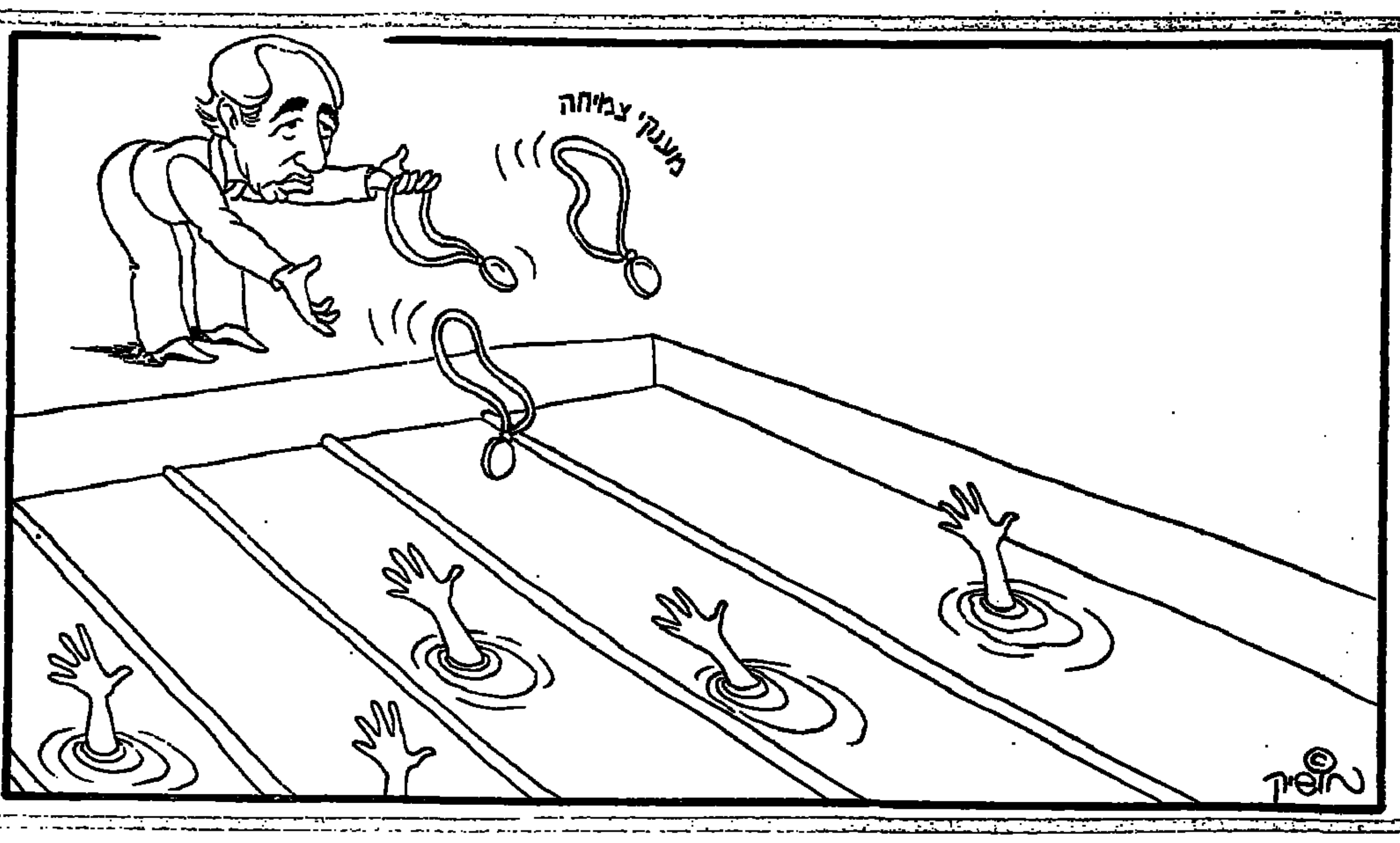

דבר היום

בתום 40 שנה פלוס, תזכורות מהעבר

יותר מארבעים שנה אחרי תום מלחמת העולם השנייה והשואה, ספיחי אותה תקופה נראה עדיין עמנו גם מעבר למצוות זכור שנהיה מצווים עליה במשך דורות רבים: השבוע, שהחל בכליאתו של איוואן דמיאניוק בארץ מסתיים בהתעוררות סימני שאלה מחודשים לגבי אישיותו והתנהגותו באותה תקופה איומה של דיפלומט בעל יוקרה בין־לאומית כד״ר קורט ואלדהיים, מי שהיה מזכ״ל או״ם, וכיום מתחרה על נשיאות אוסטריה כמועמד מפלגת העם השמרנית.

בניגוד לאבחנה הפשטנית בין הוורמאכט של הרייך הגרמני במלחמת העולם השנייה – שכלל גם את אוסטריה – לבין הס.אס, על עוצבות המבצע שלו ושאר זרועותיו, הרי תיעדו היסטוריונים את המעורבות של יחידות שונות של צבא הרייך – שלחם מלחמה ג׳נטלמנית במערב – בפעולות השמדה של יהודים במזרח אירופה ובדרום מזרחה, בהריגת שבויי מלחמה סובייטיים, ובהתאכזרות לבני עמים „נחותים״ אחרים. אין פירוש הדבר כי מיליוני גרמנים ואוסטרים שגויסו לוורמאכט, הפכו אוטומטית לפושעי מלחמה. זכורה, למשל, התנפלותו הבלתי מוצדקת של מנחם בגין בהיותו ראש ממשלה על הלמוט שמידט בהיותו קאנצלר, בשל תפקידו הצבאי במלחמה, בתגובה להתבטאות פרו־פלשתינאית שלו. מטעמים מובנים יש לנו רגישות ותחושת אי־נוחות לגבי בני אותו דור של גרמנים.

אך יש להימנע מהכללות. עם חיילי הוורמאכט בשעתו נמנו אנשים שלימים פעלו לתיקון חלקי לפחות לגבי שרידי העם היהודי, יחד עם אנטי־נאצים פעילים שהשתחררו ממחנות ריכוז או חזרו מגלות. ודאי שהסתרה וטשטוש של עובדות כפי שנמסרו במקרה של ואלדהיים על־ידי הקונגרס היהודי העולמי ועל־ידי שבועון חדשות אוסטרי, אינן מגבירות את האמינות כלפיו. ודאי שקשה לתת אמון בהכחשתו שאפילו לא ידע מה אירע ליהודים בעוד ששימש כמתורגמן בפיקוד גנראל גרמני אוסטרי שהוצא להורג ביוגוסלאוויה כפושע מלחמה.

הפרשה כולה אינה מוסיפה כמובן כבוד לאו״ם, שהוקם בשעתו על רקע חיסול גרמניה הנאצית. אולם קבלת ההחלטה המחפירה המשווה את הציונות לגזענות, שנתקבלה בימי מזכ״לותו של ואלדהיים, איננה אשמתו ואין לה דבר עם עברו. הקואליציה האנטי־ציונית של מדינות קומוניסטיות ומוסלמיות שאליהן מצטרפות מדינות מהעולם השלישי נשארה בעינה גם אחרי פרישתו של ואלדהיים מתפקידו. זאת ועוד: שתי פרשיות השבוע – דמיאניוק וואלדהיים – אינן צריכות להסיח את הדעת מן המאבק שיש להוסיף ולנהל נגד האנטי־ציונות והאנטישמיות בזירה הבין־לאומית ובזירות הלאומיות השונות, במיוחד נוכח הסימנים של שבירת הטאבו לגבי אנטישמיות קלאסית „מהוגנת״ גם בכמה מדינות מערביות דמוקרטיות.

נשיקת המוות

לא משנה מתי יתקיימו הבחירות לכנסת ה־12, ה„דונים״ של „המאפיה״ החירותית ישרתו את תעמלני ה„עבודה״. ועם קצת דמיון יצירתי יהיה אפשר לשבצם אפילו במחזמר

התווית „מאפיה״ תמחק את הטראומה של פליטת־הפה „צ׳חצ׳חים״ אם המערך לא יחליק לתוך שלולית כלשהי, כפי שבוסס הליכוד בביצה הלבנונית הרבה מאוד זמן אחרי שמנחם בגין אמר בפאתוס דמגוגי: „מבצע שלום־הגליל ימחק את הטראומה של מלחמת יום כיפור״. לא משנה מתי יתקיימו הבחירות לכנסת ה־12, ה„דונים״ של „המאפיה״ החירותית ישרתו את תעמלני ה„עבודה״. ועם קצת דמיון יצירתי יהיה אפשר לשבצם אפילו במחזמר.

מקצועני משרד הפרסום „טל ארדיו״, או במתכונתו החדשה „טל ושות׳״, השתתפו בקרנבל שאירגן מחנה לוי למנהיגו באמצע השבוע ב„אולם הקונגרסים״ בגני התערוכה. שנתם ודאי נדדה מאז והם מתפללים שיתרחש איזה נס שיזמן להם פאשלה במערך, כדי שיוכלו להשעין עליה את הקמפיין הבא של הליכוד. בכל מקרה לא יוכלו לחזור על סיסמת המחנה הלאומי, כי „חירות״ היום היא מחנה שמיר־ארנס, מחנה דוד לוי ומחנה אריאל שרון.

הקריאה המזוייפת או הבנה לאחדות התנועה, שמשמיעים בימים האחרונים כל ראשי „חירות״, נשמעת כמו בדיחה גרועה. בכינוס של מחנה לוי בגני התערוכה התנוססה מעל הבמה הסיסמה „דוד לוי לליכוד התנועה״. לכל מי שהקשיב לטח, לא רק למוסיקה, ברור מעל לכל ספק שהיתה רק מס שפתיים, של דוד לוי כמובן. כי על־פי פירושו, הכוונה לא היתה שיפרק את מחנהו, אלא שכל תנועת חירות תצטרף אליו. „המחנה הלאומי זה [illegible]

ביום ראשון תיפתח ועידת „חירות״ [illegible] הדר בבנייני האומה בירושלים, ולמשך ערב אחד יידמה לצירים שהם חורים אחדות. אלא שתנועת „חירות״ שבגין ערק ממנה היא תלכיד של מחנות. קריאתו הנרגשת של הראשון־בין־שווים ב„חירות״, יצחק שמיר, למנוע את הצבעת המחנות איננה מוליכה שולל איש, אפילו לא את אנשי מחנהו, הטורחים, כביכול, על נוסחאות להסכמה כללית ולשיתוף־פעולה בין כל מרכיבי התנועה, אך בעצם מחבלים תחבולות איך למסד את שיעור־כוחם המדומה וחורשים מזימות למיגור היריבים.

מה מונע את שיתוף־הפעולה מקיר לקיר במצודה, הנרדמת בימים אלה לסוכה נופלת? מצד אחד, סוד הקסם הדיסקרטי של תוצאות הבחירות בסניפים, ומצד שני, מאבק הירושה. ירושת שמיר בבוא היום. אין כיום אדם ב„חירות״, אבל באמת אף לא אחד, היודע לכמת את שיעור־כוחו של כל מחנה בעקבות הבחירות לצירי הוועידה.

המתונים והשקולים טוענים, שלמחנה שמיר־ארנס יהיו בוועידה קצת פחות מ־50 אחוז מהצירים, למחנה לוי – קצת יותר מ־30 אחוז, ולמחנה שרון – 20 אחוז. הערכה זו, אין לתמוה, מעוררת גיחוך במחנה לוי, הטוען ל־45 אחוז מהצירים ומותיר למחנה שמיר־ארנס 37 אחוז ולמחנה שרון 18 אחוז. מיותר לציין שהערכה זו אינה מקובלת על מחנה שרון, הדבק בחלוקה: שליש־שליש־שליש. עוגה לא תצא מזה.

במצב דברים זה, על־פי כל אחת מההערכות, אין לשום מחנה רוב מוחלט בוועידה, וכדי להטביע את חותמו עליה ועל נגזרותיה – מוסדות המפלגה החדשים – דרושה לו קואליציה כלשהי. בתחרות על „מר חירות״, האמביציוני ביותר הוא דוד לוי, אולי מפני שליצחק שמיר שמורה ראשות הממשלה בקרוב, ואולי זה עניין של אופי. לוי די מסוחרר מתוצאות הבחירות בסניפים והוצב לתרגם אותן [illegible]

עמדת הזינוק ההכרחית לשלב כיבוש היעד היא ראשות הוועדה המתמדת בוועידה, זו המרכיבה את מרכז המפלגה. בדרך אליה חבר לוי אל אריאל שרון, ועל־פי חלוקת השלל שעדיין לא נפל בחלקם נועד שרון לראשות ועדת המנגנים בוועידה. זו הרשאית להמליץ לוועידה, מיד בפתיחתה, להוסיף אחוז מסויים של צירים נוספים. במחנה שמיר־ארנס מוכנים שלוי יעמוד בראש הוועדה המתמדת, בתנאי שלא יגרור עמו לעסקת החבילה את שרון.

במחנה שמיר־ארנס רוצים את שרון מנודה. את שריקת הפתיחה במסע לביזוי שרון נתן, לפני כמה שבועות, בני בגין במשדר „מוקד״ בטלוויזיה, ומאז הוא שותף לא כל כך שקט למהלך קירוב הלבבות בין מחנה שמיר־ארנס למחנה לוי. שרון מודע למזימה הנרקמת נגדו, אך לא רק הוא צד אינטרסנטי לכתובה בינו ובין לוי, בשלב זה, נגד האחרים. ההצעה שקיבל לוי עד עכשיו ממחנה שמיר־ארנס היא הצעה שהוא יכול לסרב לה.

כדי לרצותו, הציעו לו במחנה שמיר־ארנס את ראשות הוועדה המתמדת, אך בתור „בונוס״ הוא נתבע להסכים לחלוקה פיפטי־פיפטי בינו ובין מחנה שמיר־ארנס. כלומר, 50 אחוז לשמיר־ארנס ואת 50 האחוז שלו הוא רשאי לחלק עם מי שהוא רוצה. ברור ללוי, שאילו היו למחנה שמיר־ארנס 50 אחוז משל עצמם, לא היו זקוקים לברית אתו, מה עוד שהוא למוד נסיון רע מהבטחות־הבטחות ממנו. יתר על כן, הוא גם יודע שבתוך מחנהו יש סוכנים כפולים, כאלה שהוזהו באוזניו כאנשיו ולא היססו להישבע אמונים גם לשרון, כדי להגדיל את האטרקטיביות שלהם בבחירות בסניפים. ברית אופורטוניסטית של לוי עם שמיר תיצור מיד שוכל של מזרבים מתנגדי שמיר מול פתחו של שרון.

מנקודת מבטם של אנשי שמיר־ארנס המזימה נראית כך: לשרון הם לא מוכנים לספק מקפצה לבריכה, לכשות, לוי הם מוכנים להעמיד מקפצה [illegible] שמיר־ארנס אינו מצביע על דבוקה של שני מחנות. בעצם יש מחנה שמיר ומספח־ארנס, אלא שמקובל על הנמנים עם המחנה המשותף, או שמא המכבה המשותף, שארנס יהיה יורשו של שמיר, בלי עמל ויזע.

העברת השלטון המסודרת הזאת, בלי קרבנות, אינה מקובלת על שרון ועל לוי, הקרובים אצל עצמם. הם אינם מוכנים להסתפק בהתמודדות על המקום השלישי בהיירארכיה מפני שהמקום השני משוריין. זו הסיבה שהיריבים־בכוח לעתיד חברו בינתיים זה אל זה, טאקטית, כבר במאבקים שהיו במרכז „חירות״ לאחרונה. הם גמרו אומר שבדרכם לצמרת, כל אחד לחוד, הם יחסלו קודם כל, יחד, את ארנס. ארנס לא טעה כשנזקק לאסוציאציה של המאפיה. הוציאו נגדו חוזה, אלא שבחשיפתו הטביע אות־קלון על מצחה הגאה של תנועתו.

אתה הבנת את זה, ברוך?

למה צוחק הימין

בגלל הערבים. הם משמחים אותו כעת כל יום יותר.

המלך מאכזב, נשיא אחד משתק, ונשיא אחר מאיים: המחבלים מוסיפים לחבל, והפלשתינאים מוסיפים לתמוך באש״ף: המחסלים מוסיפים לחסל כל נסיון למתינות ולקצת עצמאות, ומוסיפים ורוצחים את ראש העיר שלהם – וכאילו החליטו כל הערבים בכל כוחם להוסיף כל יום ולשמח את הימין – והוא שמח: וכי לא אמרנו לכם?

וכי לא תמיד אמרנו שכלום לא ייצא מהושטת־יד לערבים, הם צוהלים, ששום דבר לא ישתנה לטובה, הם מאושרים: ששלום לא ייתכן כלל, הם מחייכים, ואין תקווה לשלום: לא עכשיו ולא אחר־כך – הם צוחקים בקול.

איזו שמחה ב„מחנה הלאומי״: איזה אושר – אין עם מי לדבר: הערבים היו ונשארו כפי שהם וכלום לא ישתנה. קריצה כעת לקבוע מעשים בלעדיהם.

מרוצה יוצא כעת „הריאליזם הלאומי״ לדרוס בהנאה את האידיאליזם הילדותי של השמאל. ובאים הערבים ומסייעים כל יום יותר, ומוסיפים ועושים בכל כוחם כדי לתמוך במייאשים, וכדי להבאיש את שוחרי־השלום הנכלמים ולשימם בדאים ושוטים גמורים.

השלום מיקסם־שווא, צוחק הימין, ועת לעשות מעשים נחרצים: להוכיח לערבים באגרוף ריאליסטי ובסיפוח ריאליסטי – ולא לדבר איתם עוד אלא רק בזו השפה האחת שהם מבינים: עובדות של כוח.

מי יהיה שומע כעת לבלבולים בשפה רפה על כל מיני נמשיך אף־על־פי־כן ולמרות הכל, ועל כל מיני צריך לנסות בכל זאת, ועל אין־ברירה אלא להוסיף וללכת בדרך ההתחתחות אל השלום – מי עוד שומע, מי עוד מאמין?

לכן צוחק היום הימין בכל פה, ושמחה אצלם.

הרהיבו מקלטים, בני ישראל, והעמיקו. הרחיבו את בתי הקברות. כי הימין צוחק.

עניין „ערבי פנימי״

רצח עזיז שחאדה, מבחינה ישראלית, הוא רצח „פנימי״. ערבים רצחו – מה שלא הוכח – ערבים. ולכן, לכאורה, לא כל־כך מעניין את רשויות הבטחון של ישראל. לא שאנשי המשטרה בשטחים אינם רוצים לתפוס את הרוצח, הם בהחלט רוצים, אבל הם מעטים מאוד ואמצעיהם מוגבלים, ובכלל

לוויית שחאדה. הנרצח, לא הכיר

מסיבות עתונאים של ערביי הגדה, הנערכות בבית אגרון (בית אגודת העתונאים) בירושלים ובבתי המלון שבמזרח העיר, הפכו כבר לשיגרה. מספרן גדל והולך ובמהלך השבוע האחרון היו שלוש כאלה. תושבים ממחנה הפליטים בלאטה, שליד שכם התלוננו על מעצרי קטינים ועל חיפושים אלימים שהיו בבתי המחנה. יושבת־ראש אגודת נשים מהגדה המערבית סיפרה על קיפוח הנשים הפלשתינאיות מהשטחים: הן משתכרות בממוצע כמחצית משכרן של הנשים העובדות בישראל. ועורך־הדין רג׳א שחאדה מרמאללה ואמו מתחו ביקורת על המשטרה, שאיננה עושה די לדבריהם, כדי לגלות את המתנקש בחיי עזיז שחאדה, שנרצח ברמאללה לפני שלושה חודשים.

המיוחד במסיבות עתונאים אלה הוא שהציבור הפלשתינאי בשטחים כמו גילה את דעת הקהל הישראלית ומבקש להיעזר בה לצרכיו. אולם התופעה מורכבת וחשובה הרבה יותר. דוגמת התלונות של משפחת שחאדה מסבירה זאת. מה אמרו בני המשפחה? הם סיפרו על רצח האב, שהיה איש ציבור, לוחם למען החוק ולמען דו־קיום בשלום בין שני העמים: ובערב אחד, בשובו הביתה, נרצח בסכין בפתח הבית. האלמנה סיפרה שהודעה למשטרה נמסרה מיד, אולם השוטרים הגיעו כעבור 20 רגע. האיזור לא נסגר ולא נבדק בקפדנות. עדויות השכנים לא נבחנו כראוי, גופתו של הנרצח נשארה בפתח הבית ארבע שעות עד שהגיע אמבולנס. בני משפחת שחאדה סיפרו על מה שנראה להם כחקירה איטית ושלומיאלית, שלא הביאה עד היום לשום תוצאות.

הבן, עורך־דין רג׳א שחאדה, הביא לשם השוואה, כמה דוגמאות ממה שקורה ברמאללה כאשר נרצח, או אפילו נפצע, אזרח ישראלי. אנשי בטחון באים תוך דקות. האיזור נסגר ונסרק על־ידי מאות אנשים. מוטל מיד עוצר, שנמשך ימים אחדים ולפעמים שבוע ויותר. נעצרים ונחקרים מאות אנשים, מתפרסמים צווי סגירה (עונשים קולקטיביים) לחנויות ולבתי עסק בסביבה. אין פלא איפוא שרשויות הבטחון הישראליות מצליחות, ברוב מכריע של המקרים, ללכוד את הפוגעים בישראלים.

הדברים ידועים: מבחינה ישראלית, רצח עזיז שחאדה הוא עניין פלילי (אף שגם זה לא ברור). זהו רצח „ערבי פנימי״ ולכן, לכאורה, אין הוא נוגע וגם לא כל כך מעניין את רשויות הבטחון של ישראל. לא שאנשי המשטרה בשטחים אינם רוצים לתפוס את הרוצח: הם בהחלט רוצים, אבל הם מעטים מאוד. תקן המשטרה בשטחים לא השתנה מאז 1967 והאוכלוסיה הוכפלה בינתיים, שלא לדבר על תוספת של המתנחלים היהודים. האמצעים שבידי המשטרה מוגבלים. ובכלל, שאלת „חוק וסדר״ בשטחים – מבחינת דעת הקהל בישראל – היא שאלת הפגיעות בישראלים ולא בערבים. רג׳א שחאדה אף רמז שרשויות הבטחון הישראליות נעזרות לא פעם בגורמים פליליים ערביים. משתמשים בהם כמלשינים, כמסייעים בעניינים בטחוניים ולכן מגיעים עמם „להסדרים״ כאשר הם מעורבים במעשי פשע.

גם זו היתה תופעה ידועה בשטחים כבר שנים. דוד כהן, מפקד משטרת יהודה, אמר פעם לקבוצת חברי כנסת כי לאגודות הכפרים שטופחו על־ידי הממשל הישראלי הגיעו יסודות פליליים קשים ביותר וזוהי דוגמה קטנה בלבד. זמן רב ידעו הכל בגדה המערבית על השחיתויות העצומות שפשטו בכל מערכת בתי־המשפט הערביים: ידעו גם על הרמאויות הגדולות שהיו בענייני מכירת קרקעות לישראלים. אבל שנים על שנים לא עשה הממשל הישראלי דבר בעניין זה. יותרה כזו, בעשרות (!) מקרים (ואולי יותר מעשרות) לא הגיעו פושעים פליליים ערבים לבית־הכלא, אף שנידונו למאסר על־ידי בתי־המשפט הערביים. הם נשלחו לכלא, אבל שם אי אפשר להכניסם עם אסירים בטחוניים והצפיפות גדולה, לכן פשוט שלחו אותם הביתה.

בקיצור, הגדה המערבית נהפכה לגן־עדן לפושעים פליליים. כאשר משווים זאת לפעילות הבטחונית – ההבדל ממש משווע. ללא הגזמה רבה, אפשר לומר שמי שמבצע מעשי רצח, שוד, גניבות, רמאויות ושאר פשעים פליליים „פנימיים״ בקרב הערבים יכול לצאת מזה די בקלות. אבל אם הוא זורק אבן, או מתנכל לישראלי, צפויים הוא וחבריו לענישה חריפה מכל הסוגים, החל במעצרים, מרכזים? מכות, עוצר, הגבלות תנועה, וכלה בירי ישיר. כפי שידע איש המשטרה שצולם בטלוויזיה בהלוויית זאפר אל־מצרי בשכם.

הבאתי את סיפור משפחת שחאדה השכולה מרמאללה לא רק כדי לתאר את הנעשה בתחום החוק והסדר בגדה, אלא כדי להדגיש שבני המשפחה פונים ומתלוננים על האפליה כלפיהם. אין הם אומרים שהם רוצים טיפול חקירות כישראלים, אבל השלטון הישראלי לגביהם הוא שלטון קבע, והם דורשים שהוא יגלה אחריות כלפיהם. כך גם שאר מכנסי מסיבות העתונאים הערביות בירושלים, הפונים לציבור הישראלי: הנשים הערביות, שסיפרו השבוע על קיפוחן: תושבי בלאטה, שסיפרו על הסריקות ומעצרי הנערים: עורכי־הדין, שהתלוננו בשבוע שעבר על עינויים בחקירות עצירים ערבים, – כל אלה מסימני ה„סיפוח דה פקטו״, והיינו – אין ציפיות ערביות לשחרור מעול הכיבוש ואין ציפיות להסדר מדיני, ואז נשתנה אופי המאבק והוא כמאבק נגד אפליה ונגד שרירות, זו התדיר לזכויות ולשוויון כלשהו גם במסגר של כיבוש.

הו ירושלים!

לרב פרץ יש שיטה. הוא יודע שאין לו עדיין הכוחות – לא הפוליטיים, לא הרוחניים ולא החוקיים – להתעסק עם תל־אביב. ירושלים מונחת לפניו כפרי בשל

„כדי לא לעורר את מורת רוחו של הציבור הדתי״ וכדי למנוע הפגנות, לא תועלה, „ככל הנראה״, הצגת „הו כלכותה״ בירושלים. ככל הנראה. ללמדך שהחלטה רשמית ומוחלטת בעניין זה עדיין לא התקבלה. מה שמסביר, כמובן, מדוע שר הפנים וחבר עוזריו התחילו לחמם את האווירה, להקדים רפואה למכה ולאותת לאנשיהם למה מצפים מהם במקרה שמישהו ישתעשע ברעיון לנסות, בכל זאת, להביא את התועבה הזאת לעיר הקודש.

השערוריה הצנזוראלית העונתית סביב כלכותה באה, ואולי לא במקרה, במקביל לשורת הרוחות שמציע הרב יצחק פרץ מההרכב הנוכחי של המועצה לביקורת סרטים ומחזות (הצנזורה) ולצד ההרכב החדש שהוא מציע, הרכב שיש בו יותר מרמז דק כי מי שציפה שעם הזמן תלך ותפחת השפעתה של הצנזורה על ההיתרים והאיסורים בתחומי התרבות והאמנות – טעה טעות מרה. לשר הפנים יש השקפת עולם מבוססת ומוצקת. לא רק שהוא מאמין בה, אלא שהוא מאמין גם שחובתו ושליחותו לכפות את השקפת עולמו על כולנו.

לרב פרץ יש שיטה. הוא יודע שאין לו עדיין הכוחות – לא הפוליטיים, לא הרוחניים ולא החוקיים – להתעסק עם תל־אביב. ירושלים, לעומת זאת, מונחת לפניו כפרי בשל. הוא יודע כי בעיר הקודש יימצאו לא מעט „ליבראלים״ נחמדים שיזכירו עד כמה הם מתנגדים לצנזורה על סרטים ומחזות, אך יודו, עם זאת, שבכל זאת „יש בה משהו״, בטענת השר, כי אולי אין מקום לעורר את זעמה של האוכלוסיה הדתית בירושלים ולהעלות כאן מחזה כמו „הו כלכותה״. שר הפנים יודע גם כי עכשיו, שהאות ניתן מלשכתו, אין זה כבר משנה אם תהיה החלטה פורמלית לא להעלות את המחזה בירושלים או לא – ציבור תומכיו של הרב פרץ נערך כבר להבטיח שלא יקום ולא יהיה.

אלא שכלכותה אינה המלה האחרונה של הרב פרץ, בכל מה שקשור למה שיהיה מותר ולמה שיהיה אסור בעתיד הנראה לעין בירושלים. כלכותה היא צעד תקדים ראשון. אחריה יהיה אפשר, בקלות יחסית, למנוע העלאת תוכניות של להקת „בת שבע״ או „בת דור״ בירושלים, בגלל הביטויים האירוטיים של המחול המודרני. המועצה החדשה לביקורת סרטים ומחזות תוכל אף לקבל החלטות כי סרטים מסויימים, „כדי לא לעורר את מורת רוחו של הציבור הדתי״, לא יוקרנו בירושלים, שלא לדבר על מחזות הזימה והתועבה של חנוך לוין, שמקומם לא יכירם על קרשי הבימה בעיר הקודש.

שר פרץ. ירושלים תחילה

במקביל, יהיה אפשר – כדי לעודד את הציבור הדתי לבקר בתיאטרון המהוגן של ירושלים – להנהיג הפרדת גברים ונשים באולמות העיר, לפתוח כל הצגה בקריאת פרק מכתבי הקודש ועוד כהנה וכהנה. עד שהסדרים האלה ייכנסו לתוקפם, כבר יהיה ברור לכל תושבי ירושלים ואורחיה באילו כבישים בעיר חל איסור להסתובב בגילוי ראש, באילו ימים המידרחוב פתוח לנשים בלבד ובאילו לגברים, ובשם הסובלנות והצורך בשמירה על דו־קיום בין דתיים לבין חילוניים בעיר, קרוב לוודאי שיוחלט כי שעון הקיץ לא יחול על עיר הקודש.

ירושלים מוזהבת כל השנים, בין השאר, עם כיפת הסלע המוזהבת. הרבה לא ישתנה. רק הצבע. הכיפה תהיה שחורה.

صكنا من الاجل

ארבעת הגדולים

ישראלי שיעירו אותו בלילה ויבקשו אותו לדרג את „הגדולים" יתקשה אולי בהחלטה, אך קרוב לודאי שלא יחשוב על מצעד הפזמונים. הוא מכיר את הדרך לקופת־חולים והוא יודע שהקופה וסולל־בונה וצים והחקלאות והתעשייה בצרות. סיפור השבוע הוא סיפורן של ארבע חברות ענק שהסתבכו כלכלית וכספית. הוא גם סיפור על ניהול ברמות של חברה־קונצרן־ממשלה. בשני עמודים אלה מצויות אי־ספור עובדות המעידות על שערוריה כלכלית המציבה שאלה כפולה, איך יוצאים מזה, ושאלה נוספת – אחריות, מי יתן את הדין

מנועי בית־שמש

דיברו על תוכנית הבראה, חשבו על מזג אוויר

■ טלי זלינגר

ב־81' הוקמה ועדה שהמליצה – פעם ראשונה – על תוכנית הבראה. מנכ"ל הוחלף במנכ"ל שהוחלף במנכ"ל שהוחלף, פעם רביעית. הממשלה לא הזרימה. ב־1985 הוקמה ועדה שהמליצה – פעם שנייה – על תוכנית הבראה. פיטורים – היו. הממשלה לא הזרימה. עכשיו מחכים לתשובת „פרט אנד ויטני", השותפה האמריקאית

הדילמה, גם אם רפה משהו, לצרף את מפעל מנועי בית־שמש שהפסדיו עברו את 60 מיליון הדולר לרשימת הענקים הכושלים, קשורה במלה „תקווה". לא כל־כך „עקשנות" כמו „תקווה", שהולכת עכשיו טוב עם מנועי בית־שמש. יש סיכוי. בימים אלה עומד להיחרץ דינו, ואולי המפעל לייצור מנועי סילון שכבר מזמן איננו ענק, גם לא יהיה כושל. משהו עוד ירים אותו על הרגליים, ולא בכוחם של כישופים או כיסופים גרידא. כמו שהמנותחים „ניהול קלוקל", „הזנחה" והמושג „אשליות" התאימו היטב למפעל הזה עד לא כל־כך מזמן, יפה לו עכשיו „התקווה", המתבססת על תכנית הבראה שיוצאת אל הפועל, ניהול מתוקן העולה על דרך המלך ויד אמריקאית, המשגיחה על השניים מקרוב. מי שעוד יכול לקלקל זה, כרגיל, הצד הישראלי. היד שנתנה, העין שנעצמה והרגל שהכשילה את עצמה כמובן.

מפעל מנועי בית־שמש מיסודו של יוסף שידלובסקי היה אחד מסידרת החלומות הטובים של מדינת ישראל. שילוב של טכנולוגיה מתקדמת, חזון ציוני ותעסוקה לעיירת עולים ליד ירושלים. הכוונות יפות לפעמים מן הביצוע. מאז הוקם, ב־1968, כמעט ולא עסק המפעל בייצור מנועים וסבל הפסדים והזנחה. אבל דינו של המפעל נגזר אולי כשהוחלט להעבירו לידי התעשיה האווירית בשנת 81. מי שרגיל לחשוב בגדול („לביא") כבר לא יכול אחרת. המנגנונים נופחו הסגנון נעשה ראוותני ברוח מפעל שייצר מטוס קרב עתידי, מאות עובדי מינהל ומנגנון מיותרים ופחות מדי תכנון. ייתכן שראש הממשלה ושר הבטחון מנחם בגין אשר החליט שהמפעל הזה יהיה הקבלן הראשי למנוע „לביא" הוא שחתם גזר־דין של הידרדרות על מפעל שלא היה ערוך למשימות כבדות, ודאי הרבה פחות מהמשימה שהוטלה עליו. משרד הבטחון, בעליו החדשים של המפעל, העדיף לעסוק, כנראה, בעניינים אחרים, ומפעל מנועי בית־שמש, מב"ש בקיצור, המשיך לנהל את עצמו מתגבר בהרבה מאד סמנכ"לים־יועצים־טבחים־מגישים. הידיעות על הפסדים גדלים ומצטברים של המפעל לא הפרו את שלוות המפעל. ועד העובדים הלך והתחזק וההנהלה איבדה שליטה. הגם שבמסדרונות מערכת הבטחון נשמעו מלים המרמזות על קשיים ועל צורך ב„תכנית הבראה", בכל זאת חשבו שם כנראה שמדובר במזג־אוויר.

על המפעל והפסדיו אפשר לדבר הרבה, ימים רצופים. הממשלה שרכשה את חלקו של שידלובסקי במפעל לא הזרימה אל הנכס את הסכומים הדרושים כדי להתחיל בהיערכות שנדרשה לקראת המשימה שהוטלה עליו. עובדים לא פוטרו ודבר לא זז. ההקפאה הזמנית שהטיל שר הבטחון אריאל שרון על פרוייקט „לביא" דירדרה את המצב עוד יותר. במקביל הוקמה ועדה בראשות נחמיה חסיד, אז היועץ הכלכלי של מערכת הבטחון. חסיד ראה את החיוניות שבפרוייקט ה„לביא" להמשך קיום המפעל. העברתו – בלשון רכה – או הדחתו – בלשון בוטה – של המנכ"ל אביה שליף הגבירה לחץ. המפעל המתין לאור ירוק להמשך פרוייקט „הלביא" והמתנה זעזעה את המפעל המיוסר ששוב חלו בו שינויים פרסונליים, חיוניים כמובן. במחצית 1982 היה תא"ל מיל. מיכה כהן למנכ"ל מב"ש. עכשיו הבטיח האוצר הזרמת כספים ברוח „תכנית הבראה" ו„דף חדש". בכך, קיוו, תואץ ההיערכות לייצור מנוע „לביא" ויודבק הפיגור בביצוע הזמנות של מערכת הבטחון. בינתיים המשיך המפעל לשלם ריבית על חובות ולהגדיל את רשת ההפסדים שלו.

כהן, מנכ"ל 82' (להבדיל 81, שליף), חישב ומצא שעל הממשלה להזרים למפעל המפרפר מיליוני דולרים לא רק לכיסוי חובות, אלא להכנת התשתית לייצור המנוע. שנה ורבע אחרי שנכנס לתפקידו הוא יצא ממנו. המפעל עמד אז בהפסדים של 60 מיליוני דולר ובפיגור של יותר משנתיים בהיערכות למשימת חלום המנוע.

משה ארנס, חסיד ה„לביא", הביא למב"ש את אלקנה כספי, מ„תדיראן", לעמוד בראש מועצת המנהלים. כספי חישב ומצא שכל התחשיבים שעליהם התבססו התכנונים היו בלתי נכונים. מפעל מנועי בית־שמש לא יוכל לייצר את מנוע מטוס „הלביא". לגירסתו, יצטרך המפעל להשקיע 400 מיליוני דולר כדי להיערך לייצור מנוע סילוני מתקדם ולמכור לפחות 1000 יחידות ממנו כדי להגיע לאיזון כלכלי. בכל מקרה, יהיה מחירו של המנוע גבוה פי שלושה ממחיר ייצורו בארה"ב. אוהב או לא אוהב, הוגה ודוחף הלביא היה צריך לקבל החלטה, לקבוע האם מב"ש יכול בשינויים מסויימים, לייצר אולי 15 אחוז של המנוע. לא יותר.

האמת ניתנת להיאמר, גם האחוזים המעטים מהמנוע שאפשר לייצר בארץ הם על דעת רבים וטובים, בזבוז מיותר. אלא שכאן נכנסים לדיון כל השיקולים המופעלים כמכבש בכל דיון על הצורך ב„לביא". פני הדיון על המפעל כפני הדיון על המטוס – תעסוקה, קידום טכנולוגיות, יוקרה וכדומה. אי־אפשר היה לרדת מהעץ הזה, אפשר היה לעבור. אלקנה כספי הלך אם כן אל קשריו הטובים בארה"ב, ואיפשר להכניס למסלול מעשי רצון ישן של משרד הבטחון – לעניין מפעל אמריקאי בעל ידע וכישורים עם עבר בטחוני, בשותפות עם מפעל מנועי בית־שמש. מפעל „פראט אנד ויטני", שהיה על הכוונת של משרד הבטחון, הצליח שוב ושוב להתחמק מהשותפות. המשא־ומתן היה שלומיאלי לאורכו ועד שלא נכנס אלקנה כספי, שגם על דרך הנהול ב„רמונט קנטרול" שלו יש הרבה טענות, צריך לומר לזכותו – המשא־ומתן לא הלך לשום מקום, והיה תקוע חסר סיכוי. אמצעי הלחץ שמפעל טוב היה היותה של מערכת הבטחון הישראלית לקוח גדול מאד של „פראט אנד ויטני". בשלב מסויים במשא־ומתן הוקפאו התקשרויות המשרד עם האמריקאים שהניחו קרוב לוודאי שהם עומדים לאבד קליינט גדול. מצד שני, עוד היום רוטנים במשרד הבטחון על כך שהקשר עם „פראט אנד ויטני" נעשה אחרי שהמפעל קיבל את הזכות לייצור מנוע „לביא" ועם דג שמן כזה בחכתו. יכול היה להעמיד תנאים קשים למערכת הבטחון שבקלות היה אפשר להכביד בה להיסות למכירה.

כך או כך, המפעל האמריקאי רכש 40 אחוז מהמפעל הישראלי. 58 אחוזים נשארו בבעלות ממשלתית (2 אחוזים מוחזקים בקרן יוסף שידלובסקי להקניית חינוך טכנולוגי לנערים). שוב התחלף המנכ"ל והפעם הוכנס קלמן רוזן. תנאי „פראט אנד ויטני" היו: בתמורה לקצת יותר מ־10 מיליון דולר שהשקיע המפעל האמריקאי מתחייבת החברה לרכוש מדי שנה במב"ש 500 אלף שעות עבודה או מוצרים ב־20 מיליון דולר. הממשלה מתחייבת למכור את חלקה במב"ש לגורמים פרטיים בתוך שנה. החוזה קבע עוד כי עד חודש מארס 86, כלומר החודש צריך מב"ש להראות רווחיות. אם לא – „פראט אנד ויטני" מסתלקת מן השותפות, וגובה חזרה את השקעתה.

ובכן, מארס 1986 יותר משנה אחרי שנחתם החוזה, בימי ה„דד־ליין" של „פראט אנד ויטני". מה קרה ומה קורה במפעל מנועי בית־שמש? בפברואר 85' מונה עזרא יסודי, מנכ"ל עם עבר של משקם („עשות" אשקלון שהיה מפעל של אילין). באותו זמן קיבלה, כמעט בעל כורחה, ועדת שרים לענייני כלכלה, את תכנית ההבראה החדשה של מפעל מנועי בית־שמש. זאת אמורה להיות תוכנית ההמראה שלו. הממשלה תתן ערבות מדינה לחלק גדול של החובות ויהיו פיטורים. הצוות של יצחק רבין במשרד הבטחון הצליח במקום שאחרים נכשלו. אף שאין כל הוכחה שהסיבוב הנוכחי יהיה גם התחלת סופו של החורבן. בין כה וכה, מאז אישרו חברי ועדת השרים לענייני כלכלה את התכנית שהכינו כלכלני מערכת הבטחון והאוצר, פוטרו למעלה מ־500 עובדים והמפעל מונה עתה כ־800 עובדים בסך הכל. העובדה שהפיטורים עברו בשקט קשורה בכמה גורמים שאין להוציא מהם את נחישות ההחלטה של המנכ"ל יסודי, אבל התיזמון היה דומיננטי – הבחירות להסתדרות, שהצליחו לשחרר סכומי עתק כפיצויים לעובדים, גם העובדה שרוב המפוטרים אינם דווקא תושבי בית־שמש עשתה משהו. לעומת זאת, נשמעת טענה שעם הפיטורים איבד המפעל הרבה כוחות טובים, ולא צומצמו די שורות העובדים המיותרים. מכל מקום, הפיטורים נעשו, ויש בכך לא רק צעד מעשי חשוב, אלא גם הפגנת פעולה כלפי האמריקאים.

אבל האוצר לא עמד בהתחייבותו להשמיט את חובות המפעל. ההפסדים המשיכו להצטבר, על־אף ש„בשוטף" המפעל יכול היה להראות בנובמבר שעבר מאזן תפעולי סביר. היכולת להיחלץ מהחובות הוכחה כאשליה, והגברת התפוקה הנדרשת בתכנית ההבראה־ההמראה, על מנת לעמוד בהזמנות ולהיערך סופי־סופי לביצוע חלקי מנוע הלביא, היתה איטית מהמצופה. עדיין לא נמצא קונה למפעל, וההתעניינות היא על רכשת החובות ששום קונה לא רוצה לרכוש.

עתה ברור שאי אפשר עוד לרדת במצבת כוח האדם. יתכן שאין גם צורך. על־פי תחזית ההזמנות אמורה חברת „פראט אנד ויטני" לספק הזמנות ב־20 מיליון דולר לשנה (לשבע שנים). מב"ש אמור לבצע תכנית לשיפור ביצועי מנועי אף־16 על־ידי החלפת מכלולים במנוע אף־100: מב"ש מבצע התקנה של מנועי מרכורה־6 למטוסי פוגה מאגיסטר של חיל האוויר: מב"ש יצור חלקי חילוף למנוע ג'יי־79 המורכבים בפאנטום וחלקי חילוף למסוקים של חיל־האוויר. כלומר, יש עבודה. מכירות המפעל אמורות, על־פי התכנית הזאת, לעלות מ־24 מיליוני דולר בשנה זאת ל־48 מיליוני דולר בשנת 89 / 88. נקודת האיזון הכלכלי תהיה במצב הנוכחי ב־25 מיליוני דולר מכירה. אלא שאם הממשלה לא תשמוט את חובות המפעל ולא תמכור את חלקה במפעל, שום דבר מהתכנית הזאת לא יוכל לצאת אל הפועל. ראשי „פראט אנד ויטני" נפגשו בשבוע שעבר עם כלכלני מערכת הבטחון. ישראל מבקשת ארכה, מתייעצת עם החברה האמריקאית לגבי הקונה המועדף. „כור" והתעשיה האווירית מתחרות על השלל הזה, ודורשות ריכוך התנאים. „פראט אנד ויטני" עדיין לא השיבה, אבל יש יותר משמץ של חשד שהאמריקאים ישמחו להזדמנות להתנער משותפתם במפעל.

לממשלה ברור כי סגירת המפעל תעלה יותר מ־70 מיליון דולר וכי הפוטנציאל הטכנולוגי הגלום במב"ש מצדיק „תקווה", אולי גם עקשנות, לפני שהוא נכנס לרשימת הנופלים שנסתם עליהם הגולל. על־לכן סביר ש„כור" תרכוש את 58 אחוזי הממשלה במב"ש, בהבנה שהתעשיה האווירית היא קונה מועדף פחות, ודאי בהקשר האמריקאי, שדורש חברה פרטית ולא ממשלתית: סביר שראשי האוצר יחלו בשמיטת חובות, ובידיעה שכ־40 מיליון דולר יבריאו את מב"ש, מותר להעריך שהבן הסימביוטי של פרוייקט „לביא" ימשיך לחיות.

צריך לומר שהמצדדים בהוציאת המפעל רואים לו עתיד גם ללא פרוייקט „הלביא", מנקודת המוצא של ההזמנות וההתחייבויות הנוכחיות. אלא שאם „פראט אנד ויטני" תסתלק מן השותפות, ואם היא לא תתרצה לבקשת ישראל לקיים את ההתקשרויות שהובטחו, מתערער גם הבסיס הזה. השבועות הקרובים יהיו ודאי קריטיים לעתיד מפעל מנועי בית־שמש. בהשוואה למצבו בעבר, מצבו מכל הבחינות טוב יותר עתה – משהו קורה בו, והערפל אפשר שהתבהר עד להכרעה הסופית לשבט או לחסד. אילו זה לא היה עצוב, אפשר היה לצחוק ממה שאמר במרירות גורם המקורב לפרשיית מנועי בית־שמש: „המפעל הוא רק תת־מוצר של מפעל כושל גדול הרבה יותר, המדינה כולה".

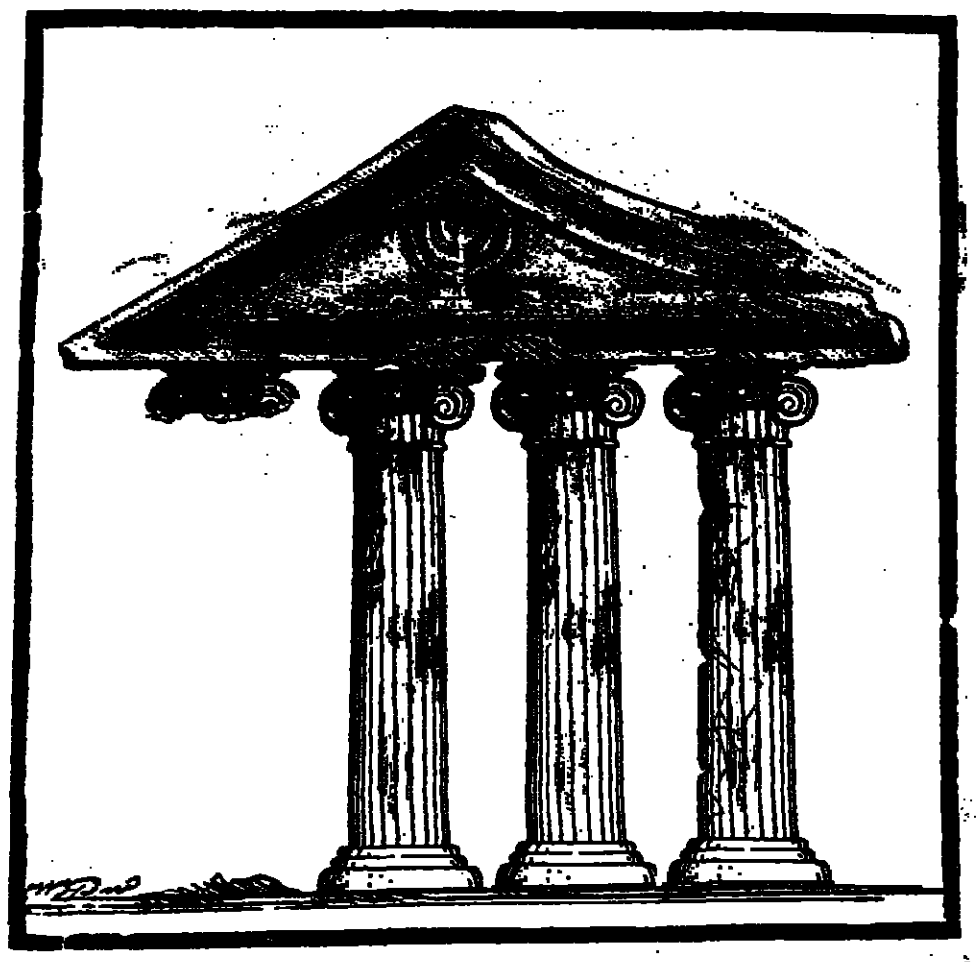

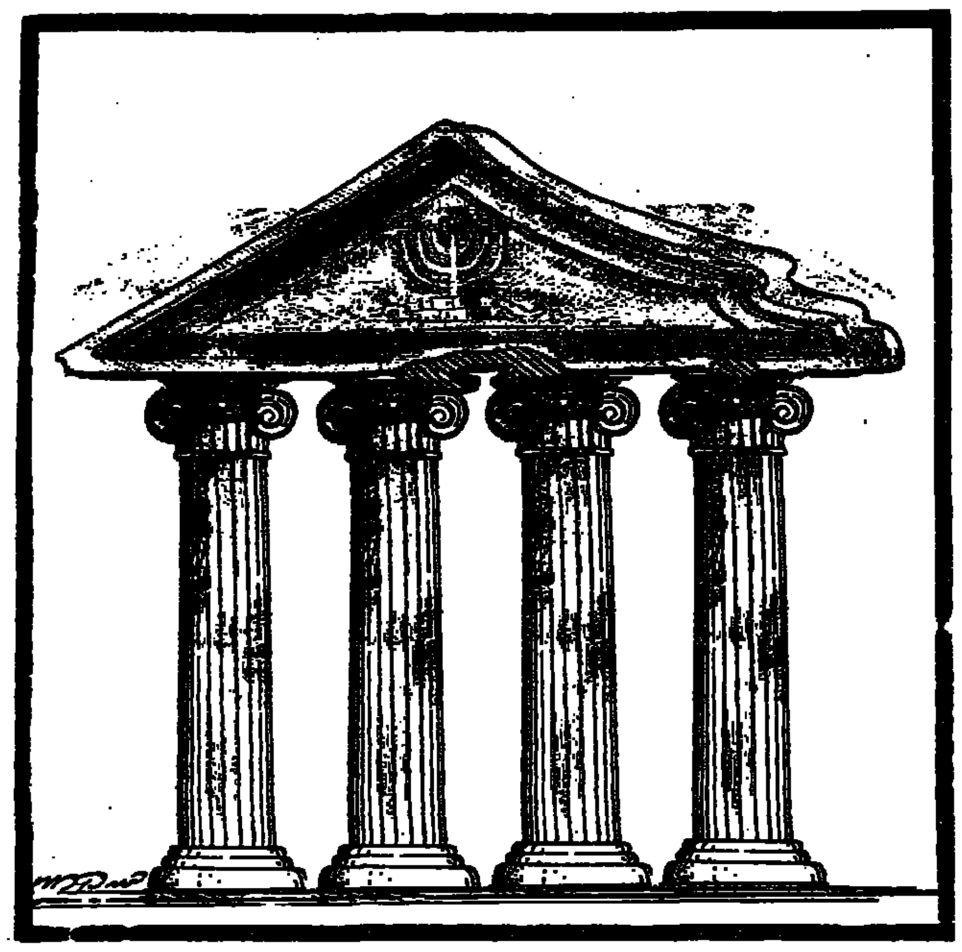

אלסינט

חלום ישראלי חבול ופצוע

■ דרור שרביט

הנקודה הקריטית היתה, כנראה, רכישת חברת „זוניקס" האמריקאית. ששה שבועות לאחר העסקה קרסה חברת האם של „זוניקס", ו„אלסינט" נתקעה עם התחייבויות ייצור, הפסד כספי ו־500 עובדים אמריקאים. „זוניקס" היתה שלב באסטרטגיה של ד"ר סוחמי

חברת „אלסינט" היתה השבוע בין החברות שפרצו את מחסום הסיוע הממלכתי. באמצע השבוע, קרוב לשנה לאחר שנודע על המשבר שנקלעה אליו, ואשר ממדיו העצומים התבררו רק לאחרונה, הושג הסדר חסר תקדים בהיקפו לגבי חברה מסחרית. הסדר זה ימנע את התמוטטותה של החברה וישאיר בחיים את החלום הטכנולוגי הישראלי החבול והפצוע, ש„אלסינט" היתה לו סמל במשך שנים רבות.

מבחינה פיננסית, מתחילה „אלסינט" את דרכה מהתחלה. ההפסד שצברה ב־1985, וזה שעוד צפוי לה השנה בסכום כולל של כ־80 מיליון דולר, רוקנו את כל משאבי ההון העצמי שצברה בשנות השגשוג, כולל כ־60 מיליון דולר שגייסה מכ־3,000 משקיעים בבורסה האמריקאית. הם, המשקיעים האמריקאים עמדו לנגד עיניהם של מי שחברו לתת הזדמנות נוספת ל„אלסינט", והתוכניות הקיימות כיום בקרב חברות שונות במיגזר הממלכתי והפרטי לגיוס הון נוסף בשוק ההון האמריקאי מחייבות זאת. עם זאת, ספק אם ניתן יהיה לשקם את המוניטין הישראלי הפגוע של דיווח מהימן למשקיעים – תחום רגיש מאד אצל רשויות הפיקוח בארה"ב – לאחר שתתברר תמונה מלאה של השפל שהגיעה אליו חברת „אלסינט".

חצי שנה לאחר שהתפטר, עדיין אי־אפשר לדון ב„אלסינט" במנותק מד"ר אברהם סוחמי. סוחמי הצעיד את „אלסינט" משנת 1969 כשהיתה חברת־בת קטנה של „אלרון" ועד שהיתה לחברת הדגל של התעשיה הישראלית המתוחכמת. בקצב צמיחה חסר תקדים במשק הישראלי, הגיעה החברה בשנת 1985 למכירות בהיקף של כ־150 מיליון דולר, כמעט פי ארבעה מהיקף המכירות בתחילת העשור. היעד של סוחמי היה לכבוש את פיסגת המיליארד דולר עד סוף שנות ה־80'.

ההצלחות המרשימות שרשם בין ענקי האלקטרוניקה מכל העולם, המכירות המואצות, גיוסי ההון התכופים שאיפשרו להפיק רווחי הון קבועים וגדולים לבעלים, הפכו את ד"ר סוחמי לאליל, שסינוור כמה אישי מפתח בתעשיה הישראלית המתוחכמת. עוזיה גליל ודן טולקובסקי הם שניים שלא הבחינו בזמן בין חלום ההופך למציאות לבין מציאות ההופכת לסיוט. ד"ר סוחמי ידע, כנראה, את מחיר התפשטותו המהירה כבר בתחילת 1985, כאשר נחשפו בקיעים ראשונים שהובילו להתמוטטות הבלתי נמנעת. סוחמי חשב שיוכל להתגבר על הקשיים באמצעות כספי הנפקה גדולה בסכום של כ־62 מיליון דולר, במסגרת מה שמכונה עד היום „חוק אלסינט". 10 מיליון דולר נוספים העריך, יצליח לגייס ממקורות שונים. התוכניות לא „עבדו". הפער בין כוונות־תוכניותיו של סוחמי לבין מה שהתחולל במציאות היה בלתי־ניתן לגישור – לא באמצעים הכספיים שעמדו לרשות החברה, גם לא ברווחים מעורפלים שנמסרו לבעלי המניות. עכשיו מתברר שהמשבר עוד גדול מכפי שסברו תחילה. חובות לבנקים ב־180 מיליון דולר, תמריצי יצוא שניתנו על יצוא שלא היה; מימון יצוא שהתאים לחלום ולא למציאות; והוצאות גדולות בייצור ובשיווק שהותאמו למערך מכירות של כ־300 מיליון דולר. בפועל הסתכמו המכירות בכ־150 מיליון דולר. פער הוא פער.

יש הרואים את הנקודה הקריטית של משבר „אלסינט" ברכישת חברת „זוניקס" האמריקאית, חברת שיווק שחברת האם שלה קרסה שישה שבועות לאחר שנרכשה על־ידי „אלסינט". ההשקעה ההתחלתית היתה „צנועה", הסתכמה ב־10 מיליון דולר. אחר־כך תפחו ממדי העסקה ל־25 מיליון דולר. מחיר „לא רע" תמורת חברה שהיתה שווה פחות מ־5 מיליון דולר. 500 עובדים אמריקאים נתלו כריחיים על צוואריה של חברת „אלסינט". נוסף על משכורות העתק שהיה צריך לשלם להם, נחשפה „אלסינט" להתחייבויות חדשות בתחום הייצור, שחברת האם „זוניקס" לא עמדה בהן. קווי ייצור חדשים לצילום רנטגן, שהוקמו בכרמיאל בחופזה, לא חילצו את החברה מן התסבוכת.

אך האם ה־27 בדצמבר 1983, היום ש„אלסינט" רכשה את חברת „זוניקס", הוא היום שנרשמה בו נקודת המפנה לכיוון הידרדרות החברה? במבט לאחור דומה שהרגע רחב יותר. רכישת „זוניקס" היתה שלב אחד באסטרטגיה שבנה ד"ר סוחמי, אסטרטגיה שהיתה אמורה להצעיד את החברה למכירות של מיליארד דולר ב־1990. בממשלה האמינו לו כאשר נאבק למתן את „חוק אלסינט" חדש תקציבי פיתוח מוגברים לחברה. גם שותפיו בהנהלת „אלסינט" האמינו לו, וגם הבעלים – שער לאותה עת הפיקו רווחים גדולים מהצמיחה המהירה של החברה – האמינו לו.

אולם המאזן מסוף מארס 1985 הראה על היקף מכירות ללא שירותים, דומה למאזן השנה הקודמת – כ־110 מיליון דולר. בעוד שמכירת מוצרים חדשים תוכננה לרמה של כ־170 מיליון דולר פלוס גידול של כ־40 אחוז לשנה, תשתית הייצור והשיווק נבנתה בהתאם לתחזיות אלה.

פער הוא פער. המכה שספגה „אלסינט" בצד המכירות היתה במוצר היוקרתי שפיתחה בתחום ההדמיה הרפואית. קו המוצרים החדש של מכשירי ההדמיה, שהתבסס על תהודה מגנטית גרעינית, לא קיבל את אישור רשות המזון האמריקאית ובכך נקטעו תקוות פיתוח בעשרות מיליוני דולר. המוצא היחיד היה להפנות את המכשירים – בשני מיליון דולר כל אחד – למוסדות מחקר רפואיים.

גם קו המוצרים המסורתי של החברה, שהתבסס על טכנולוגיות של רנטגן, טומוגרפיה ממוחשבת, אולטרה־סאונד ורדיו־איזוטופים – כולן שיטות לצילום החלקים הפנימיים של גוף האדם – גם קו זה ספג מכה, כאשר קוצצו תקציבי הבריאות הפדרליים בארה"ב (השוק העיקרי של החברה) וזה שגרר שינוי בשיטת תשלומי ביטוח הבריאות על־ידי חברות הביטוח האמריקאיות. הקיצוצים בארצות הברית הביאו להאטה ניכרת במכירות וסימון הלקוחות, שעליהם מתחרות כ־20 חברות שאינן קוטלות קנים. „ג'נראל אלקטריק", „סימנס", „טושיבה", „היטאצ'י" ו„פיליפס", מימון הלקוחות הפך למרכיב חשוב ביותר במכירה. „אלסינט" הסתבכה. נזקקה להלוואות עתק מהבנקים, אגב כולן מבנקים ישראליים, שגם שלהלוואותיהן בחו"ל נגררו והיו לנושים, הבסיס להלוואות היה קרנות היצוא הנדיבות שהממשלה העמידה ליצואנים.

לנשיא „אלרון" עוזיה גליל, שנטל עליו את מאמצי ההבראה של „אלסינט", היה בתחילה מושג מעורפל על היקפי ההסתבכות של החברה. הגורמים שהיו מעורבים במאמצים מציינים שגם עתה, כשנה לאחר „פרוץ" המשבר מתגלים דברים שלא היו ידועים תחילה. התגליות לא שינו את הצורך לקבל החלטות מהירות על גורלה של החברה: האם להמשיך ולקיימה או לתת לה ליפול. ההחלטה שהתקבלה לבסוף, בהתערבות פעילה של ראש הממשלה שמעון פרס, היתה לתת צ'אנס ל„אלסינט".

בני פלד יחליף את עוזיה גליל. הלוואות קצרות מועד יומרו להלוואות לארבע שנים; הבנקים ימחלו על חובות ב־80 מיליון דולר בתמורה לאופציות של החברה; „אלרון" תשקיע 30 מיליון דולר נוספים בהון של „אלסינט"; החברה לביטוח סיכוני סחר חוץ תיתן ערבות ליצוא ב־25 מיליון דולר; מספר העובדים יקוצץ מ־3,000 (יוני 85') ל־1,300; המכירות ליצוא ייוצבו על 100 מיליון דולר לשנה. אלה העקרונות העומדים בבסיס תוכנית ההצלה.

המעורבות הממשלתית בתוכנית היא מינימלית, ומתבטאת בעיקר במתן ערבויות ובאישור המיכסה להמרת החובות לטווח בינוני. וכיוון שהיא, המעורבות הממשלתית, מצומצמת עד מאופקת, נשאלת השאלה, האם תשמש מודל גם להצלת חברות אחרות. ייתכן שכן.

התשובה החיובית, בערבון מוגבל, נובעת ומתבקשת מן הנימוקים שהכריעו בעד קבלתה. אין ראות שתנאים דומים מתקיימים בכל המקרים של חברות אחרות שנקלעו לקשיים. „אלסינט", אחרי־הכל נמצאת בקו הפיתוח של המשק הישראלי. נצברו בה מוניטין וידע מתוחכם. הקמת מפעל חדש במקום „אלסינט", על המעורבות הממשלתית הכרוכה, ממילא תעלה הרבה יותר מאשר לקיים את החברה. חיסולה יוריד לטמיון השקעה ממשלתית של עשרות מיליוני דולר במחקר ופיתוח ונכסים. החברה מספקת תעסוקה לעובדים ברמה מקצועית גבוהה. ואחרי כל אלה יש להוסיף שנפילת החברה תגרום מכה קשה למוניטין של החברות הישראליות בשוק ההון האמריקאי. אלה השיקולים המשקיים, אף שכאמור – המעורבות הממלכתית מצומצמת יחסית ומתבטאת בעיקר בחותם מוסרי שהעניקו ראש הממשלה, שר האוצר ונגיד בנק ישראל לפתרון.

מבחינת הבנקים הנושים, ספק אם היה נמצא להם פתרון טוב יותר מאשר בשביל „אלסינט". נניח שלא נייחס להם שיקולים לאומיים בשבילם, סגירת החברה היתה כרוכה בהפסד ודאי של כ־80 מיליון דולר וזה הרי סכום החובות עליו התבקשו למחול בתמורה לאופציות. מחילה בסדר גודל של 80 מיליון דולר, ללא מתן הלוואות נוספות, מותירה להם סיכוי להצלת 100 מיליון דולר נוספים שהחברה חייבת לבנקים. פער הוא פער.

מחיר מימוש האופציות, בעוד ארבע שנים, נקבע ל־2 דולר למניה. 25 מיליון אופציות שיומרו למניות יכניסו לחברה 50 מיליון דולר. כך יוכלו הבנקים להחזיר מהחברה הלוואות כ־50 מיליון דולר. אם אמנם ישקיעו את הכסף בהמרת האופציות למניות – יוכלו למכור את האופציות בבורסה האמריקאית. במקרה כזה יחזיקו הבנקים במחצית ממניות „אלסינט", מה שידלל את ציבור המשקיעים האמריקאי בחברה עד ל־20 אחוז ממניותיה (לעומת כ־50 אחוז כיום). חברת „אלרון", לאחר שתשקיע 30 מיליון דולר באמצעיה ההוניים של „אלסינט", תמשיך להחזיק ב־30 אחוז מהון החברה.

תוכנית ההצלה ל„אלסינט" מבוססת על עבודת הערכה שהכינה חברת יעוץ אמריקאית בשם „ליטל". המפתח להתאוששות התפעולית של החברה בעתיד מונח במקום שבו נגהדרת יכולתה לשמור על מעמדה בשוק המוצרים המתוחכם. אם לא תצליח בכך, תידרדר למכירת „ברזלים". הגיבוי הפיננסי שקיבלה החברה וההון הנוסף שיוזרם לה נועדו לפזר חששות של לקוחות פוטנציאליים מפני רכישת מכשירי ההדמיה של החברה, ולהבטיח את השירות למכשירים אלה בעתיד.

לבני פלד מצפה עבודת שיקום רבה. עוזיה גליל, דב תדמור וחברים אחרים וטובים בבנקים יצטרכו לעמוד על המשמר צמוד יותר כדי להוכיח שההצלה לא לשווא היתה.

מספנות ישראל

הגסיסה החלה לפני שנתיים־שלוש, בפרוח ה„לביא"

■ יוסף מיכלסקי

המספנה „אכלה" במשך שש שנים חמישה מיליון דולר בכל שנה – מחיר האבטלה הסמויה. ההזמנות צנחו ממילא, והחוב תפח ותפח

במבט ראשון נראה המפעל – על אולמי הייצור הגדולים, על מבדוקיו, על המנופים הענקיים המוזדקרים אל־על ובנייניו הרבים – כשטח ענק, עזוב וכמעט נטוש. רק בתוך אולם הייצור הגדול נראים פועלים בסרבלים כחולים, עוסקים בהשלמת כלי שיט קטנים, ספינות בגודל זה ומסוג זה, בונים בחו"ל בבתי מלאכה משפחתיים. ברקע נראה גוף ספינת טילים, המונח כאן כאבן שאין לה הופכין.

פעם, אני נזכר בנוסטלגיה, לא היה אפשר לעבור כאן בין המכונות בגלל הצפיפות והרעש. היה זה, למען האמת, בתקופת ההוד של המספנה, שנמשכה כ־14 שנים. אולם לפני 25 שנה, כאשר חנכו את המפעל, ליוו את פתיחתו ספקות כבדים חרף הנאומים הנלהבים על פריצה חלוצית נועזת לעבר חזית ימית וכיו"ב. „על הנייר" הכל נראה אז שפיר: בפועל נכנסה המספנה לשנת חייה הראשונה ברגל שמאל.

אפשר לומר שההחלטה על הקמת מספנות ישראל נגזרה ממטבע לשון של לוי אשכול המנוח, שאמר בזמנו „מוטב שיהיה בארץ מלון הילטון מאשר שלא יהיה" וקבע, בעזרת פנחס ספיר, מדיניות פיתוח בקשת רחבה של ענפים שונים. היה זה בתקופה של סיום וזרימת השילומים מגרמניה, והמוטו היה – לפתח וליצור מקומות פרנסה לאלפי העולים שהגיעו בשנות ה־50 ולאלה שהיו צפויים להגיע. רבים מן המפעלים הללו כשלו: אחרים, כמספנות ישראל, סוחבים על גבם משברים ועתידם מעורפל, היו גם מפעלים שהצליחו, אך הדבר עלה כסף רב ונמשך שנים רבות. וזהו הדין עם המספנה. לא בכדי טוענים שאילו יכלה ישראל למכור את המשק שלה במחיר הקמתו ולקנות אותו בחזרה במחיר שוויו, היה אפשר לוותר על הסיוע האמריקאי ולהשאר ברווח.

ההנחה היתה שצי הסוחר יהיה אחד הענפים שיפצו אותנו על דלות חומרי הגלם במדינה. הצי, כך חשבו, ילך ויגדל, יזדקק לתיקונים ולתוספת אוניות, ולכן יש מקום לבנות לו עורף איתן – מספנה שתהיה גם מקור פרנסה לרבים. הוחלט להתבסס בראש וראשונה על תיקוני אניות, על בניית אניות חדשות לצי הסוחר (ולא דובר אז על בניה בטחונית) ולנצל את המספנה גם לבניה יבשתית. הסעיף השלישי היה פרובלמטי, משום שבארץ פעלו כבר גורמים רבים בתחומי הבניה היבשתית. אולם קברניטי המשק ציפו לתנופת בניין בארץ וסברו שצריך לתת למספנה סיכוי גם בתחום הזה.

במנהל המספנה מונה המהנדס ישראל ליברטובסקי, לשעבר רב־סרן בצבא הבריטי ומפקד מתנות הצללים באיטליה שהובילה בסתר אלפי פליטים מן המחנות לנמל היציאה של ספינות המעפילים. ליברטובסקי הוא איש תקיף, נמרץ, עקשן וסמכותי, דבק באמונתו ובמטרותיו. תכונות אלה של המנכ"ל החדש היו לו לימים לברכה ולרועץ כאחד. הפועלים הוותיקים בארץ שמעו את שמעו, אבל החדשים תהו מה טיבו. עד מהרה שנאו אותו רבים מן הפועלים באותה עוצמה שהם אוהבים אותו היום ומייחלים לשובו לתפקיד. אני מתעכב על פרטים אישיים אלה ועל העבר המשקי של המספנה, משום שיש להם קשר ישיר עם מצב המספנה כיום.

כאמור, יזמי המספנה חשבו לשים את הדגש על תיקוני אניות ורק בבניה ובעבודות יבשתיות גורמי תעסוקה משלימים. אולם ישראל ליברטובסקי העדיף מלכתחילה בניית אניות אף שהכחיש מגמה זו בשנים שלאחר מכן. הוא הוקסם מחזון הבניה החדשה וראה בה דרך להתפתחות בריאה של המפעל, מה עוד שהיו לו מלכתחילה קשיים בסקטור התיקונים. ליברטובסקי רצה למזג את עובדי „הימה" (מספנת תיקונים ותיקה ששולבה במפעל החדש) במערך הטכנולוגי של המפעל החדיש דאז, בתפקידים שנראו לו כהולמים את המפעל ואת פעולתו. אך אנשי „הימה" היו פועלים מצויינים מבחינה מקצועית ו„אסון מבחינת משמר עבודה", כדברי רב־חובל בכיר, ישראל אוירבוך, לשעבר מנהל אגף הספנות והנמלים.

כשראה ליברטובסקי שהעובדים האלה לא יוותרו על שלהם, הוא נקט שיטות שהביאו להתפוררותם – מרצון או שלא מרצון – של כמעט מחצית מבין יותר מ־300 עובדי „הימה". התהליך הזה לווה בשביתות ובסכסוכים בלתי פוסקים, בתקופה של מחסור בכוח אדם מקצועי, ולכן לא עמדה המספנה החדשה באתגרי הביקוש לתיקונים, לא מבחינת המחירים ולא מבחינת התפוקה.

חברת „צים" נאלצה להקים לה בית מלאכה לתיקונים קטנים של אניותיה, ולשם תיקונים גדולים התחילה לשלוח את אניותיה למספנות ביוון ובמלטה. בעקבותיה הלכו חברות ספנות אחרות, ובשלב מאוחר יותר – חיל הים, שהקים מספנת אחזקה ושיפוצים של אניותיו, לרבות הסטילים בבוא הזמן. לאחר שנקבעה מגמה זו, כמעט אי אפשר היה לעצרה ותוצאותיה מורגשות עד היום במספנה. משגהו של ליברטובסקי היה איפוא התעלמותו ממוסר העבודה הרווח בארץ. הוא האמין, ברוב התלהבותו, כי יצליח להקים מפעל ציבורי שיהיה מנותק מהמציאות הישראלית ואחר כך גם שם יהבו על בניין אניות. אך גם בתחום זה התגלו קשיים בעיקר בתחום הפיננסי, וקושי זה נמשך עד היום. זה עשרות שנים שאפשר לבנות אניות בחו"ל ולהשיג שם אשראי בניה של 70־80 אחוזים ויותר ממחיר ההזמנה. לכן כל שרי האוצר, מאשכול המנוח ועד אלה שבאו אחריו, העדיפו הזמנת אניות בחו"ל, מה גם שהבניה בארץ יקרה יותר ומחייבת סבסוד. הדברים אמורים לא רק לגבי האניה הראשונה והשניה, אלא גם לגבי השלישית וארבע הספינות הנוספות שנבנו במספנה. נוצר מצב שחברת „צים", שביצעה תוכנית פיתוח בהיקף של כ־400 מיליון דולר (בשנות ה־60), כמעט פסחה על המספנה המקומית.

מצב זה עורר מחשבות בלב שר האוצר דאז, פנחס ספיר, הוא שאל אנשי מקצוע אם יש מקום להחליף את המנכ"ל, ובשלב מאוחר יותר שוחח עם ליברטובסקי על תוכנית למכור את המספנה לגורם אמריקאי. לדברי אנשים שהיו מקורבים לשניהם, השיב ליברטובסקי לספיר: „תמכור, בתנאי שהאמריקאים יתחייבו משך חמש שנים להמשיך להעסיק את הפועלים. אחרת, אני, ישראל בן גרשון ליברטובסקי, לא אתן לך למכור". פנחס ספיר, בעצמו איש תקיף שלא ברר במילים, הרים ידיים והתלונן אצל עמיתיו: „אין לי כוח לאיש הזה, המסוגל לעייף גדוד קוזאקים".

ואז פרץ האמברגו הצרפתי והמספנה בחיפה נכנסה לעידן בניית ספינות הטילים. מתנגדיו של ליברטובסקי טוענים שהמספנה הרוויחה רק מבניית הסטילים במחיר מופקע כ־30 אחוזים מהמחיר הסביר, ואחר כך – מהשקעת הרווחים בבורסה. ליברטובסקי טען, לעומת זאת, שבניית אניות סוחר הכשירה את העובדים לבניית הסטילים במחיר זול ב־15 אחוז ממחירם בחו"ל, וכי המספנה הגיעה לרווחיות אחרי תקופת ההרצה ועוד לפני קבלת ההזמנה הבטחונית, וזאת מרווחים מבניה יבשתית, מכירת מבדוק שנבנה במספנה (הוא הרוויח שישה מיליון דולר על המבדוק הראשון וסכום נכבד נוסף ממכירת מבדוק שני) וגם מתיקוני אניות. ליברטובסקי טען בעקשנות שהבניה הבטחונית בשיאה תפסה רק שליש מפעילות המספנה. גורמים מוסמכים אובייקטיביים קובעים שהסטילים נבנו במחיר תחרותי, וגם מסיבה זו אפשר היה למכור חמש ספינות כאלה בחו"ל, וכי ללא ספק גם עבודות יבשתיות ותיקוני אניות השליכו את הרווחים בשיעור ניכר.

אולם גם חסידי ליברטובסקי מודים כיום, והם התריעו על כך לפני 10־11 שנים, כי הוא ניהל את המספנה לפי שיטה של הצגת יחיד. הוא לא הקים מנהלה פנימית, לא היו במפעל מנהלי ייצור ואספקה ולא הוקמה מחלקת שיווק מסחרית ואגרסיבית. מה שהושג הושג בזכות הקשרים האישיים של המנכ"ל ואופיו התקיף והסוררני. תכונות אלה לא יכלו לשמש לאורך זמן תחליף לניהול מודרני.

ברם, אין הצלחה גדולה מן ההצלחה עצמה. משך 14 השנים שקדמו להדחתו של ליברטובסקי מתפקידו (בסוף שנות ה־70), הרוויחה המספנה, היא שילמה את כל חובותיה למדינה ולספקים, ובקופתה נשארו 25 מיליון דולר נטו, וזאת אחרי שהשקיעו 10 מיליון דולר במבדוק שלישי, שנועד למכירה (הוא לא נמכר על־ידי יורשיו), כחמישה מיליון דולר בבניית גוף סטיל (שלא הוזמן) והשקעות בפיתוח התשתית כגון אולמי ייצור ענקיים. בכך שמר ליברטובסקי על הבטחתו, שאחרי תקופת ההרצה הוא יתן למדינה מספנה רווחית ויהי מה.

באותן השנים התחלף גם הדירקטוריון של המספנה. כיושב־ראש נתמנה אברהם בלס, וכאחד החברים – מפקד חיל־הים לשעבר, שלמה אראל, אשר שימש „איש המקצוע" של ממשלת הליכוד בתקופה הראשונה של שר האוצר המנוח שמחה ארליך. המספנה עמדה אז על פרשת דרכים ועל סדר היום הועלו שתי תוכניות אלטרנטיביות: תוכנית ראשונה היתה של שלמה אראל, ולפיה צריכה המספנה להתבסס על ניצול „הגאוניות היהודית" ולהתמקד בבניית אניות מחקר מתוחכמות ואחרות בעלות ערך מוסף רב. מלבד זאת, צריך להרחיב את פוטנציאל התיקונים של המספנה כדי שזו תוכל להתחרות בתחום זה במספנות זרות. אראל ותומכיו העריכו את פוטנציאל הביקוש לתיקונים בפי שניים ושלושה מן ההערכה הנגדית של 200־300 אלף שעות עבודה בשנה. עד היום אין איש מבין את הרעיון שבניצול „הגאוניות היהודית" ודבר לא יצא מזה. אך עמדה זו, שנכללה בחוברת עבה, שימשה נר לרגליהם של שר התחבורה חיים לנדאו ז"ל והשר חיים קורפו.

אשר לתיקונים, הממשלה אישרה השקעה של כ־15 מיליון דולר להרחבת כושר התיקונים של המפעל, אולם ההזמנות המצופות בוששו לבוא. ההערכה הוורודה היתה נכונה יותר, ואם אינני טועה הוקמה ועדה לבדוק מדוע השקיעו סכומים כה גדולים באגף התיקונים. שלמה אראל עזב את דירקטוריון המספנה לפני כשנתיים והוא נתמנה למבקר מערכת הבטחון.

התוכנית השניה, שנדחתה על־ידי הממשלה, התבססה על ההערכה ש„צים" תזמין במספנה שבע־עשרה אניות מכולה גדולות מצויידות במנועי דיזל, שהם מנועים חסכוניים, לאחר שתמכור את אניות המכולה הישנות שלה בעלות מנועי הקיטור הזוללים דלק רב ויקר. קיוו גם שיזמינו בארץ ארבע אניות צובר גדולות, ותימשך הבניה הבטחונית, אם כי בהיקף מצומצם יותר. ביצוע התוכנית היה מותנה בהסכמת „צים" וגורמים אחרים ובהיארגנות פנימי מחולט של המספנה, לרבות יבוא מומחים זרים אם יהיה צורך בכך. יזמי התוכנית טענו שצריך להשקיע באגף התיקונים כחמישה מיליון דולר ובאגף הבניה – כ־28 מיליון דולר, מזה חמישה מיליון דולר בשלב ראשון והשאר בשלב שני, אחרי קבלת ההזמנות. הממשלה היתה צריכה לסבסד את הריבית על האשראי לרכש האניות, כארבעה־חמישה מיליון דולר לאניה, כמקובל בעולם.

מצדדי תוכנית זו מודים שבתנאים של היום בעולם ובארץ אין טעם לבצע אותה. אך בזמנו, בשנים 1978־1979, היה מקום לממש אותה חרף הנסיונות הלא מעודדים של בניית אניות סוחר בארץ בעבר. התוכנית נפלה גם בשל הסתייגות „צים", שהססה להיכנס להשקעות נוספות.

בעניין זה מסבירים המקורות: „צים" יכלה אז למכור את אניותיה המיושנות והצורכות דלק רב. החברה הפסידה, רק בסעיף הוצאות הדלק, מ־7 עד 14 מיליון דולר בשנה, שלא לדבר על הפסדים נוספים, משום שאניותיה אינן מסוגלות להתחרות. החברה ביקשה מהממשלה לפני שנה וחצי למעלה ממאה מיליון דולר להחלפת מנועי האניות ובקשתה נדחתה. היום נשארה החברה עם אותן האניות הישנות וזהו פצע מתמיד־מתמשך. אשר למספנה, „באכלה" 25 מיליון הדולרים והמפעל נכנס לחובות של עשרות מיליוני דולר. המספנה „אכלה" מדי שנה, בחמש־שש השנים האחרונות, כחמישה מיליון דולר בגין כיסוי אבטלה סמויה, זאת אומרת, סכום כגודל הסובסידיה הממשלתית לבניית אניה חדשה. כתוצאה מכך טובעת המספנה.

כמעט כל המקורות ששוחחתי עמם, בהם מבקרים חריפים של ליברטובסקי, הודו שאילו הוא נשאר לשמש כמנכ"ל, עם כל מגרעותיו, „היה ממשיך לרבוץ במפעל מבוקר עד לילה, לאכול יחד עם הפועלים בחדר האוכל המלוכלך, היה ממשיך להתקוטט עם הפועלים, לקמץ בהוצאות, לשמור על הקרן, וקרוב לוודאי מצליח למצוא תעסוקה מתחת לאדמה. במקרה הגרוע ביותר היה האיש מפחית את ממדי ההידרדרות". הגסיסה הסופית של המפעל התחילה לפני שנתיים־שלוש, עם פריחתו של פרוייקט „הלביא" וביטול ההזמנות האחרונות של חיל־הים לבניית שתי נחתות וכלים אחרים. אולם טועים הסבורים פשטנית שזו תוצאה ישירה של מחסור בכספים עקב ההוצאות הקשורות בפרוייקט „הלביא". ובכך נגמר העניין.

אשר לעתיד, הבעיה מורכבת ומסובכת יותר והגיע הזמן לגלות את הקלפים: ברור שהמספנה תוכל להתקיים בתנאי שהיא תתבסס על גרעין מקצועי של 450־475 מהנדסים, טכנאים, כלכלנים ופועלים מיומנים, שיוכלו לספק תעסוקה לקבלני משנה ופועליהם, כאשר יתקבלו ההזמנות, ולפקח על עבודת הקבלנים. המספנה צריכה להיות גמישה מבחינת שיווק עסקי, הנדסת תעשיה וניהול, ולנצל את פוטנציאל הציוד שלה יותר מאשר למוצר אחד או לקבוצת מוצרים, כגון אניות. על המספנה לבנות קרונות רכבת, קונסטרוקציות יבשתיות ועוד.

גם אם ימולאו תנאים אלה, תהיה המספנה זקוקה להזמנות בטחוניות ובלעדיהן אין לה עתיד. ברור לכל שחיל־הים יזדקק בקרוב לכלים חדשים, לרבות צוללות. בעבר בנו במספנה את גוף הסטיל ואילו מערכות הנשק והאלקטרוניקה (שהם כשני שלישים של ההשקעה בסטיל) סופקו על־ידי גורמים אחרים הקשורים במערכת הבטחון. הואיל ובניה בטחונית נעשית מכספי הסיוע האמריקאיים, חייבים, לפי חוקי ארה"ב, לייעד 51 אחוזים מההשקעה לביצוע מפעלים אמריקאיים. ומכאן לשורש הבעיה: אותם האנשים מהלובי של פרוייקט „הלביא", בעיקר אלה הקשורים בתעשיה האווירית, מעוניינים שגופי אניות וצוללות העתיד של חיל־הים ייבנו במפעלים אמריקאיים, משום שאזי יגדל הנתח שלהם בכספי הסיוע. אם ייבנו גופי האניות והצוללות במספנות ישראל, בהשקעה משוערת של 30 אחוזים מהמחיר הכולל, אזי הנתח של „לובי הלביא" בהשקעה כוללת יסתכם ב־19 אחוזים בלבד במקום ב־49 אחוזים.

לכן, מי שהזינו את הממשלה בנתונים מוטעים על עלות פרוייקט הלביא והכניסו את המדינה לבוץ, לא יירתעו, כנראה מלהכשיל שותפות אמריקאית בבעלות על המספנה, משום שבתנאים אלה הם לא ישיגו את מטרתם במלואה. כל עוד לא ידסנו את אנשי הלובי, אין תקומה למספנה. כל יתר הגורמים העשויים להשפיע על קיום המספנה הם משניים.

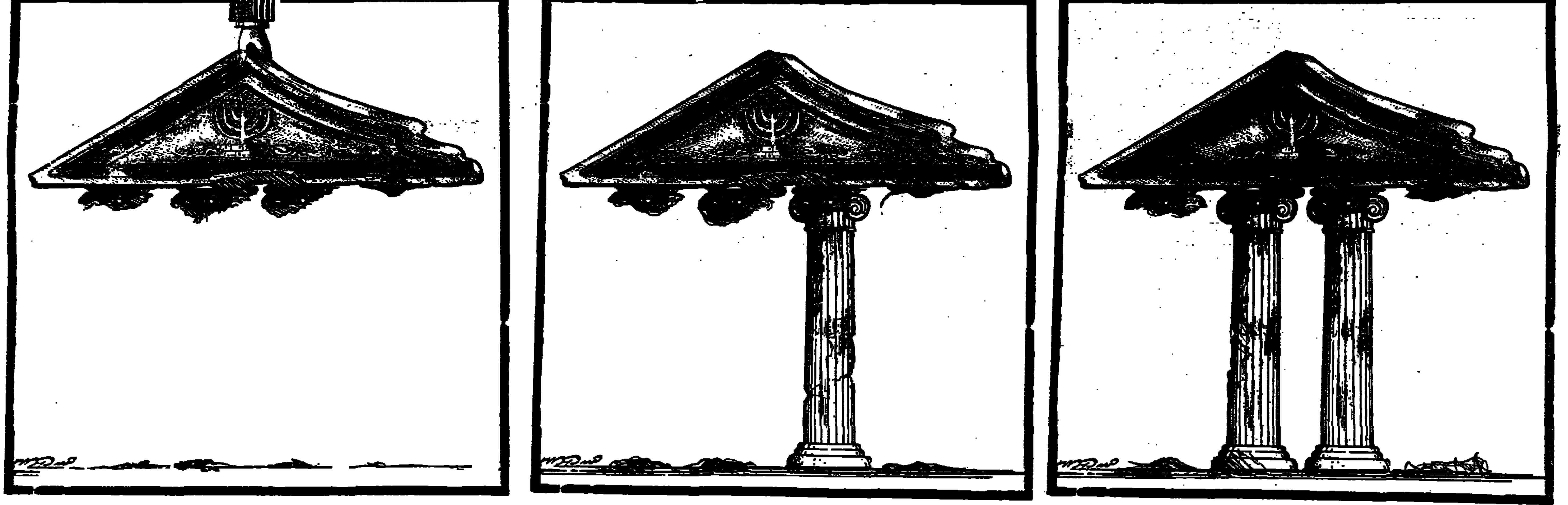

סולל בונה

„עוד יוקחו מן ההריסות אבנים לבניין"

■ חיים ביאור

ב־1927 היה המשבר הראשון, דומה להפליא למשבר הנוכחי. בשנות החמישים היה „תור זהב" ולאחריו החלה הידרדרות שתבלם, אולי, עם תוכנית ההבראה. שאלה של 500 מיליון דולר ואלפי מפוטרים, ושאלה של בדק־בית

„אל תספידו את סולל־בונה כמי שמת או נכשל. זהו מוסד שנרצח באופן סיסטמתי ונוסף לכך אקט של רציחה בזמן האחרון. אשמים אתם כולכם".

המשפטים הבוטים האלה יצאו לא מפיו של חבר ועד עובדים נזעם, בתום פגישה סוערת עם ההנהלה על יישום תוכנית ההבראה של הקונצרן לשנתיים הבאות. הדברים נאמרו לפני 59 שנים, ביולי 1927, על־ידי דוד רמז, מראשי ההסתדרות וחברת העובדים, שנחשב כמקורב לענייני סולל־בונה.

בסוף 1926, שש שנים בלבד לאחר שהוקם כ„מוסד לעבודות ציבוריות", נקלע סולל־בונה למשבר כספי שהביאו אל סף פירוק. רמז, שהופיע בפני הוועידה השלישית של ההסתדרות, טען בלהט שהנהגת ההסתדרות לא גייסה כוחות מוסריים וחומריים להצלת סולל־בונה וכי לאחר שמינתה את חברי ההנהלה של החברה נגד רצונם, היא הפקירה אותם.

המשבר שפקד את סולל־בונה לפני חמישים שנה דומה להפליא למצוקה שנקלע אליה היום. הפסדיו המצטברים הגיעו אז ל־65,000 לא"י – סכום גבוה מאוד במושגי הימים ההם – תוך ריבוי חובות אבודים. הרקע זהה אף הוא: סולל־בונה קרס אז בעיצומו של הזעזוע הכלכלי החמור ביותר שהתרחש בישוב עד אז. בשנה שבה התמוטט סולל־בונה היתה הירידה מארץ־ישראל גדולה כפליים בהיקפה על העליה; קרוב לרבע מהאוכלוסיה היו מחוסרי עבודה ובעיות של קיום חומרי יום־יומי היו חריפות מאד.

גם לאחר שאורגן מחדש, באמצע שנות השלושים, פקדו את סולל־בונה קשיים כספיים ומשברים, עקב אי־היציבות במשק ומאורעות הדמים בארץ־ישראל. הגופים הפיננסיים של חברת העובדים, בראשם בנק הפועלים, הזעקו – אך לא להילוצו. בשנות הארבעים נעשתה החברה לקבלן הגדול במזרח־התיכון, המבצע, בין השאר, בשביל הצבא הבריטי, עבודות גם מחוץ לגבולות שטח המנדאט – בסוריה, לבנון, עיראק, מצרים, אירואן ובחריין.

אם היה לסולל־בונה „תור זהב" של ממש, היו אלה שנות החמישים, שבעקבות גלי העליה הגדולים הסתמנה בהן ראשיתו של ייצוב משקי חברתי. הקרנות הלאומיות, זרימת ההון הפרטי וראשית השילומים מגרמניה האיצו את ההתפתחות הכלכלית. הקונצרן ההסתדרותי קטף את פירות הצמיחה והנתח שלו מכלל הבניה למגורים בארץ הגיע לשני שלישים, לנוכח רתיעתם של קבלנים פרטיים, שחששו מסיכונים כלכליים.

בניגוד למצב היום, אזורי הפעילות הבולטים של סולל־בונה לא התמקדו בשפלה, אלא בנגב ובגליל. הגידול במספר המועסקים בקונצרן ביטא היטב את התרחבות הפעילות. ב־1949 הועסקו בו 6,000 עובדים, וכעבור שנה הוכפל מספרם ל־12,000. בשנת 1958 כבר העסיק סולל־בונה 16,500 פועלי בניה. אם לצרף את העובדים שהיו קשורים לקונצרן כקבלני משנה, ואת עובדי אבן־וסיד ומפעלי הציוד המכני הכבד, מתברר שב־1958, הנחשבת תקופת השיא, הועסקו לא פחות מ־23,000 עובדים.

השגשוג בפעילות לא מנע מהנהלת סולל־בונה לדרוש מראשי ההסתדרות כי יראו בקונצרן קבלן בלעדי במשק ההסתדרותי. לכך צירפו תביעה כי תישלל שיטת המכרז בעבודות שמזמינים גופים הכפופים להסתדרות. אלא שמזכיר ההסתדרות דאז, פנחס לבון, התנגד לרעיון „שרק קבלן אחד רשאי לבנות עבור מוסדות ההסתדרות" ואיפשר תחרות חופשית ומכרזים.

פעילותו של הקונצרן לא הצטמצמה לתחום הבניה. היא הסתעפה לענפי התעשיה, באמצעות הקמתה של חברת־בת „כור" ב־1944. בשנה הראשונה ללידתה הצטנעה „כור" בשלושה מפעלים – „פניציה", „וולקן" ו„חב"ק" (חומרי בנייה כלליים), אך כעבור עשר שנים כבר הופיעו במאזנה שלושים מפעלי תעשיה, שהעסיקו 5,000 עובדים. תפיחתה של „כור" לכדי אימפריה עסקית בזכות עצמה, שימשה עילה לניתוקה מסולל־בונה, כעבור 14 שנה. חברי ועדת פוגל יכולים להתרפק בתום על השנה ההיא, 1958. מאזנו של סולל־בונה, כולל „כור" והחברות לחיפושי נפט, הראה כי ההון עלה על החובות ב־19 מיליון ל"י.

ניתוקה של „כור" הניעה את סולל־בונה להרחיב את פעילותו לעבר מדינות באפריקה ואסיה, ובסוף שנות ה־60 – גם לאמריקה הלטינית. הפריצה המהירה לוותה, פה ושם, במהלומות קשות. כך הוקמה בבורמה חברה משותפת ישראלית־בורמזית לבניה, שהוקצה את רגליהן של כל החברות הזרות שפעלו במדינה זו. ואולם בעקבות ההפיכה שפרצה בבורמה בוקר אחד, ב־1963, הלאימה הממשלה החדשה את החברה המשותפת, וכמסופר בספר החברה – „סילקו אותנו באופן ברוטאלי, ללא התייעצות, ושכחו את כל העבר המפואר".

עליות ומורדות פקדו את סולל־בונה בשנות הששים. אי־וודאות ריחפה כענגה מעל לפעילותו. פגיעה קשה הסב לקונצרן המיתון החריף במשק הישראלי בשנים 1966 ו־1967. ערב המיתון תפחה מצבת כוח־האדם ל־25 אלף עובדים, ובפעם הראשונה בתולדות המשק ההסתדרותי החליטה ההנהלה לפטר 20 אחוז מהעובדים.

עוד טלטלה ספג הקונצרן כאשר, בשלהי 1974, התברר היקף מעורבותו של הקונצרן – בניהולו של צבי רכטר – בעסקיו המתמוטטים של ד"ר טיבור רוזנבאום. שטרות בטחון שנמסרו לרוזנבאום לא הוחזרו: העסקות הפיננסיות שביצעה ההנהלה הוסתרו מעיניהם של אנשי הדירקטוריון. הפרשה האומללה הובילה לפיטוריו של רכטר וסללה את הדרך לשרגא רוטמן אל כהונת המנכ"ל.

שנה אחת בלבד לאחר שרוטמן נכנס ללשכת המנכ"ל, נקלע סולל־בונה למצב המזכיר את מצבו כיום. השפל בענף הבניה הקטין באורח דראסטי את היקף פעילותו של הקונצרן. גם תוכנית ההבראה שגובשה דומה להפליא לזו שנולדה השבוע: סולל־בונה תפטר, תוך שנתיים 2,500 עובדים, תקצץ בהוצאות ותקפיא את שכר העבודה.

בעשר שנות כהונתו של רוטמן כמנכ"ל, גובשו חמש או שש תוכניות הבראה כאלה או אחרות בקונצרן. רק צד אחד בהן בוצע עד תום: פיטורים שקטים, ללא פרסום, של אלפי עובדים. שכבת השומן של הבכירים לא הוסרה.

פרישתו של רוטמן, כמו של רכטר, נעשתה בנסיבות מכאיבות, אף כי רוטמן, ייאמר מיד, לא הסתבך באי־נקיון כפיים. בתקופתו נוצרו כל שמונה הסיבות, ואולי נכנה אותן שמונה המכות, שמוטטו ככדור שלג את הענק שבבונים:

● השפל בענף הבניה בארץ: מאז 1982 ניכרת נסיגה בהיקפי הבניה הציבורית והפרטית, ומשנת 1983 מורגשת ירידה מתמשכת בהזמנות לעבודות עפר ותשתית;

● קבלת עבודות במחירי הפסד: מדיניות זו ננקטה על־ידי ההנהלה בתואנה שיש לשמור על תעסוקה מירבית בקונצרן, כדי למנוע פיטורים מאסיביים. הנכונות לבצע עבודות בהפסד בשביל משרד הבטחון, קיבוצים וגורמי בניה פרטיים איפשרה אמנם, זכיה במכרזים, אך פגעה בהכנסות הקונצרן והגבירה את קשייו;

● גורמים בחברת העובדים התריעו לא אחת (לרבות ועדת אולניק) על כך שסולל־בונה מבצע עבודות במחירי הפסד לכעך חברה הסתדרותית אחרת – „שיכון עובדים".

● סירבול מינהלי ותפיחה של כוח אדם: הכפילויות ביחידות הקונצרן ובאגפיו היו בעוכריו של כל מי שבא בקשר עם סולל־בונה. מצבת כוח האדם נשארה גדולה כדי גם כאשר הצרכים השתנו והיקף העבודות קטן;

● השכר בסולל־בונה גבוה במידה ניכרת בהשוואה לשכר המשולם בחברות בניה מקבילות, הן משום שרבים מעובדיו הם מבוגרים המשתכרים לפי הדרגות הגבוהות, בצירוף זכויות הוותק, והן משום שרק מעטים מעובדיו הם ערבים מהשטחים, ששכרם בדרך כלל נמוך;

● קושי בפיטורי עובדים: כחברה הסתדרותית הנתונה לפיקוח חברת העובדים, התחייב סולל־בונה לשמור על תעסוקה מלאה לעובדיו. רק בשנים האחרונות נפרץ הכלל הזה. במשך עשרים השנים האחרונות – למרות הפיטורים החלקיים – נותר מספר המועסקים בקונצרן הרבה מעל לצרכים האמיתיים;

● השפל בעבודות נוצר לא רק בארץ, אלא גם בארצות הפעולה שבאפריקה ואסיה, שנקלעו אף הן לזעזועים כלכליים, עקב אי־יציבותן הפוליטית. בולט המצב בניגריה, שבה אירעה הפיכה צבאית אשתקד, והמשטר החדש נשאר חייב לקונצרן הישראלי כ־70 מיליון דולר. גם בחוף השנהב, שם בנה סולל־בונה קתדרלה מפוארת – „השניה ביופיה בעולם" – נותרו עבודות מעטות. עבודות שהשיג הקונצרן בארה"ב קטנות בהיקפן לעומת הציפיות. מכה קשה ספגה החברה לעבודות חוץ בעקבות נפילת משטרו של השאה האיראני ועלייתו של חומייני, ב־1979. באיראן העסיק סולל־בונה אלפי ישראלים ואלפי מקומיים והעבודות שביצע שם התפרסו על תחומי משק מגוונים;

● החל באוגוסט '85 הופסק מתן הלוואות פיתוח ממשלתיות ומימון לטווח ארוך. הקונצרן נאלץ ליטול הלוואות קצרות מועד, שהן יקרות מאד.

תוכניות ההבראה שגובשו בשביל הקונצרן – האחת על־ידי המנכ"ל החדש אהוד שילה, והשניה על־ידי ועדה ציבורית בראשות הממונה על התקציבים באוצר אהרון פוגל, מבשרות על ניתוח מכאיב בחברה, שבמרכזו פיטורים – של 2,500 עובדים, כהמלצת המנכ"ל שילה, או 3,200 כפי שמציעה ועדת פוגל, בצד מכירת קרקעות ונכסים. צעדים אלה נועדו לתת מרווח נשימה לקונצרן, שהתחייבותיו תופחים מדי חודש ומסתכמים כיום ב־500 מיליון דולר.

העובדים נערכים למאבק קשה על היקף הפיטורים הסופי ועל גובה הפיצויים המוגדלים שיקבלו המפוטרים. נציגיהם כבר השמיעו דעתם הנחרצת נגד קבלת איגרות חוב של הקונצרן, כתחליף לפיצויים מיידיים.

בנקודה אחת אין מחלוקת: תוכנית ההבראה, על סעיפיה, חייבת להתבצע במהירות – עניין של חודשים לכל היותר – כדי שסולל־בונה ייוותר בחיים וכדי שדבריו הבאים של דוד רמז, בעיצומו של משבר 1927, לא יישמעו היום כהזייה מטורפת: „למרות כל הכשלונות, עוד יוקחו מהריסות סולל־בונה אבנים לבניין המפעל הקבלני".

صكنا من الاصل

صكتا من الاصل

הבומרנג חזר אל מובארק

■ דן אבידן, קאהיר

החיילים המורדים, 17,000 ולא כפי שנמסר תחילה, השתוללו במשך קרוב לשלושה ימים והשחיתו כל מה שנקרה בדרכם ברובע היוקרה, השתלטו על שלושה בתי כלא ושחררו ממעצר 1200 אסירים פליליים וחברי אירגונים אסלאמיים קיצוניים. קהיר שקטה עכשיו

כוחות הבטחון. 10 לירות מצריות לחודש ומסע התרבות

כשבוע לאחר פרוץ גל המהומות האחרון במטרופולין הענק של קאהיר – נראית העיר רגועה יותר. העוצר הוסר למשך רוב שעות היום, הצבא כמעט אינו נראה ברחובות וראשי המשטר מדברים על כך שהעוצר יוסר כליל במהלך הימים הקרובים.

התחושה הכללית ברחוב הקאהירי היא שהמשטר שולט במצב לאחר שעלה בידו לדכא את נסיון המרד האחרון מצד חיילי כוחות בטחון הפנים. עכשיו מתחיל שלב הפקת הלקחים הן מצד ראשי המשטר והן מצד הציבור הרחב, שהופתע לחלוטין מהיקף המרידה.

מתברר שגל המהומות לא היה ספונטני. המשבר האחרון קשור בתחושת הקיפוח הכלכלי והחברתי של השכבות דלות האמצעים במימסד הבטחוני. והיה זה מחדל ברור של המפקדים הבכירים, שלא הצליחו להתמודד עם בעיות החיילים וגם לא התריעו בעוד מועד על התסיסה הגוברת בקרבם.

חיילי כוחות בטחון הפנים התלוננו כבר זמן רב על תנאי השירות הגרועים שלהם ועל מצבם הכלכלי הירוד לעומת חיילי הצבא הסדיר. הם עברו אימונים מפרכים, מתישים מבחינה פיסית ומשפילים, לעתים הם לא זכו לחופשות והיו חייבים לבצע עבודות בית שונות בשביל מפקדיהם. הבעיה המציקה ביותר היא בעיית השכר הזעום – פחות מ־10 לירות מצריות לחודש, שקוצץ לאחרונה בגלל מסע גיוס התרומות לאוצר המדינה המידלדל. חסרון הכיס של החיילים היה המניע העיקרי לרצונם לסיים את שירותם במועד ולשוב לכפריהם כדי לפרנס את משפחותיהם דלות האמצעים.

כיום ברור כי המרד פרץ לאחר שראשי המשטר החליטו לממש את התקנה בחוק שרות החובה – שלא מומשה בעבר – בדבר הארכת שירותם של אותם חיילים שהתגייסו לשרות באיחור בשנה נוספת. החלטה זו, שהיתה מוגבלת בהיקפה, התפרשה כנסיון לעכב את שחרורם של כל מגויסי החובה בכוחות בטחון הפנים והדבר נוצל על־ידי חוגים אסלאמיים פונדמנטליסטיים וקבוצות השמאל כדי להסית את החיילים למרוד נגד המשטר.

בכתביו של אחד מראשי ארגון המחתרת הקיצוני „אל־ג'יהאד" שרצח את הנשיא סאדאת נמצאה עדות בכתובים כי הקבוצה חדרה לתוך שורות חיילי בטחון הפנים.

החיילים המורדים שמספרם נאמד בכ־17,000 (הרבה יותר מכפי שנמסר תחילה) השתוללו במשך קרוב לשלושה ימים והשחיתו כל מה שנקרה בדרכם ברובעי היוקרה אלגיזה, אלדוקי, ואזור הפירמידות. המורדים השתלטו על שלושה בתי כלא באיזור קאהיר ושחררו ממעצר כ־1200 אסירים פליליים וחברי האגודות־האסלאמיות הקיצוניות. כ־300 אסירים עדיין מהלכים חופשי בפריפריה המדברית של קאהיר ומטרידים את מנוחת ראשי המשטר.

שר הפנים, שהודח בינתיים מתפקידו, נכשל בדיכוי המרד. הוא התייצב עם חייליו בראשית ההתקוממות במחנה כוחות בטחון הפנים ברובע הפירמידות, אך נרגם בראשו ונפצע. לעומת זאת הצליחו כוחות הצבא הסדיר, בעזרת טנקים, מסוקים ושריוניות, לצמצם את היקף המרידה במחנות הסמוכים לרובע אלמעדי בקאהיר ולאתר את המרידה באיבה באזור אסמאעיליה, אסיוט וסוהאג'.

לפחות חמישה גדודים של חיילי בטחון הפנים השתתפו במרד והצטרפו אליהם פועלים באיזור התעשייתי בחילואן וסטודנטים מאוני־ברסיטת קאהיר. המתפרעים השחיתו מאגרי מזון בדרום מצרים, מתקני תחבורה ציבוריים, ובעיקר מתקני תיירות באיזור קאהיר, המשמשים מקור הכנסה חשוב של מטבע זר לאוצר.

במישור הפקת הלקחים מהאירועים האחרונים בולטות כיום כמה נקודות שהוצנעו קודם לכן על־ידי דוברי המשטר. ראשית, המחדל של צמרת המימסד הבטחוני שלא גילתה עירנות כלפי המרירות המצטברת בקרב חלק ניכר מהסקטור המשטרתי עקב תנאי השירות הקשים והקיפוח הכלכלי. למימסד הבטחוני לא היו מנגנוני התרעה מתאימים בתוך המימסד המשטרתי שיצביעו מבעוד מועד על הסכנה האורבת בפתח ליציבות המשטר מצד המנגנון המופקד על הבטחת קיומו. שנית, היתה זו מדיניות מוטעית – להגדיל את סדר הכוחות של חיילי בטחון הפנים ולהקצות אמצעי לחימה משופרים לכוחות אלה. מדיניות זו – שנמשכה לאורך שנים, משלהי ימיו של הנשיא נאצר – מבלי שנתנו את הדעת כי זו עלולה לשמש כבומרנג נגד המשטר. שלישית, המשטר לא הבחין בהשפעה המחלחלת של הגורמים האסלאמיים הקיצוניים לתוך שירות המימסד הביטחוני הנמוך.

הקבוצות האסלאמיות, כגון קבוצת „אל־ג'יהאד", ניצלו את תחושת הקיפוח של החיילים, את בורותם ומוצאם החברתי הנמוך כדי להטיף להם את תורת האסלאם הפונדמנטליסטי ולטעת בהם את המוטיבציה לפעול בכוח כדי למחות נגד הסדר החברתי הקיים. כל הגורמים הללו חברו יחד כדי להצית את אש המרד מתחת לאפם של מפקדי המימסד הבטחוני וראשי המשטר.

הלקחים שהפיק המשטר מפרשת המרד נגזרים מן הסיבות למשבר האחרון ומן המחדלים שנמנו לעיל. הנשיא מובארק כבר התחיל להזרים דם חדש לצמרת הפיקוד הבטחוני. הוא הדיח את שר הפנים הקודם, אחמד רושדי, ומינה שר פנים חדש ומיומן, זכי בדר, ולצידו מינה עוזרים בדרגות בכירות. כן הוחלפו כמה קצינים נוספים בעמדות פיקוד שונות. עכשיו יש כוונה להחליף עוד מפקדי בטחון, לצמצם את סדר הכוחות של חיילי בטחון הפנים ולהרחיק את מחנותיהם ממרכזי האוכלוסיה התוססת של קאהיר לאזורי הפריפריה. כמו כן יש כוונה להימנע בעתיד מהקצאת אמצעי לחימה משופרים לחיילי בטחון הפנים ולהציב בתוכם מנגנוני התרעה, ובעיקר לשפר את תנאי השירות והשכר של החיילים ולמנוע את חשיפתם להשפעת גורמים קיצוניים.

מבחנו של משטר מובארק בטווח הקצר יהיה ביכולתו לממש תוכניות אלה ובעיקר לדאוג לכך שהצמרת הבטחונית החדשה תוכל לעמוד במשימה המסובכת של פיקוח על המימסד הבטחוני עצמו כדי שלא תהיה פגיעה במשטר מצד הגורמים המופקדים על אבטחת יציבותו.

הפרפר של שולץ ועכברי רייגן

■ אמיר אורן, וואשינגטון

מסע נוסף של מרפי למזרח התיכון ממילא לא יגרום נזק כבד לרייגן ושולץ. מרפי עצמו כבר אינו יכול להפסיד, אולי יצליח להציל משהו מיוקרתו המקצועית

לעניבת הפרפר, אמר פעם ג'ורג' שולץ לישראלי שהתפרפר כמותו, יתרון גדול: שלא כעניבות רגילות, אין סכנה שתשתכשך במרק. שולץ טבל במרק המזרח־תיכוני במחצית הראשונה של כהונתו כשר־חוץ, עד כה, מיוזמת רייגן של ספטמבר 1982 דרך סיכול הסכם ישראל־לבנון במאי 1983 ועד להסגת המארינס מביירות בראשית 1984. הוא למד לקח ונזהר ממעורבות אישית יתרה בתהליך המדיני שהתחדש בראשית 1985, לאחר תחילת כהונתו השניה של הנשיא רייגן. ראש־הממשלה פרס, המלך חוסיין, הנשיא מובארק ויאסר ערפאת התמקחו בתיווכו הישיר והעקיף של עוזר־השר ריצ'ארד מרפי. שולץ ניצח על התהליך, אישר את מהלכיו העיקריים והשאיר את עצמו – ועוד יותר מכך, את נשיאו בעתודה עורפית, לגישור הפערים בין הצדדים אם יצטמצמו דיים. בגווע התהליך, לאחר שיחות חוסיין־ערפאת בחודש שעבר, נותר שולץ נקי למדי. הכשלון נקשר בשמו של מרפי.

אם, למרות הדיעה כי ספק אם ניתן להחיות עתה (ואולי עד לאחר בחירות בנובמבר לקונגרס) את התהליך, במיוחד לאחר רצח זאפר אל־מצרי ובהלת המועמדים להנהגה פלשתינאית חלופית, מוכן שולץ לשגר את מרפי לגיחה נוספת לאזור, אין לייחס זאת לאשליות־פתאום. מימשל רייגן אינו מתעתד להוביל בתהליך שמשתתפיו מעדיפים להישאר בבית. לכל היותר, יש כאן היענות להפצרת פרס שלא להתייאש, להירתם למאמץ נוסף לדחוק בחוסיין שלא להסתפק בהמתנה סבילה ליצחק שמיר. יתכן שהרקע האמיתי להיענות זו אינו מזרח־תיכוני, אלא מרכז־אמריקאי: הקדימה הגבוהה שמייחס רייגן להשגת אישור הקונגרס להקצבת 100 מיליון דולר למורדי ה„קונטרה" בניקרגואה. החשש מכשלון בהצבעה בעוד פחות משבועיים המריץ את רייגן להיפגש שלשום עם מועדון הנשיאים של הארגונים היהודיים ולפתח באוזניו מקבילות מאולצות בין ישראל לבין ה„קונטרה". כל קול קובע, ליהודים השפעה בקונגרס, ואש"ף – אותו אש"ף שהמימשל הסכים להזמנתו לוועידה בינלאומית – מתרועע עם הסאנדיניסטים, ולפיכך ראוי שתומכי ישראל בקונגרס יתגייסו לסייע לרייגן במדיניותו הניקרגואית.

לרייגן ולשולץ אין מסע נוסף של מרפי עלול לגרום נזק כבד: מרפי עצמו כבר אינו יכול להפסיד, ואולי יצליח להציל משהו מיוקרתו המקצועית. אגף המזה"ת בסטייט דיפרטמנט יתקשה למצוא שותפים לכשלונו במנגנון המימשל. שולץ איפשר למרפי מרחב־תימרון נוח למדי, במרוצת שנת המיקוח. ההסכמה לזימון אש"ף לוועידה שיקפה נצחון למרפי ולעמיתיו על אלה שהטילו ספק בתבונה שבוויתור זה. כשהתברר שגם בוויתור מרחיק־לכת כל כך אין די, היה הנצחון הפנימי לתרבו־מרפיות.

בתווך גם, ניצבים ה„מזה"תיסטים" – שם נקי יותר מ„ערביסטים" – מול תלמידיו של קיסינג'ר, הראויים לתואר „הנריאנים". האכזבה מאפיקי הנסתם של מרפי משתלבת בשיבוצים אחרים במימשל להסטת המטוטלת אל הקוטב ההנריאני, הקרוב יותר לישראל.

התזוזה החשובה ביותר מתבצעת במועצה לבטחון לאומי, האמורה לזקק את תשומות משרדי החוץ וההגנה (ואת דיווחי קהיליית הביון) לכלל מימצאים והמלצות לנשיא. כצפוי, החלישה החלפת רוברט מקפארליין בג'ון פוינדקסטר, בראשות המועצה, את משקלה בת כפי הבית הלבן – שם היא משועבדת לראש־המטה: דונלד ריגן – ולעומת תקיפים כשולץ, שר־ההגנה וויינברגר ומנהל הסי־איי־אי קייסי. (ענפרד השבוע מסגנו ג'ון מקמהון, לרווחתה של שמרנים ולאנחת המקצוענים). למרות חולשתה היחסית, היא נוחה לישראל בפרשנותה לאינטר־ הבטחון הלאומי האמריקאי. בזרום מסמכיה להיגן, הקולט במקביל גם המלצות פוליטיות מיועצי־הפנים, להימנע מהתכתשות עם תומכי ישראל בסנט, יורש ראש־המטה ליזום המקות־נגד משקעות במיוחד אם ירצה להטות את דעת הנשיא לכיוונים רצויים פחות לישראל.

סגנו של אדמירל פוינדקסטר, דונלד פורטייה, קשוב מכבר לטיעוניה של ישראל. כך גם העוזר הצבאי, קולונל אוליבר נורת. הווארד פיישר צפוי לקידום שיוציאו מטיפול ישיר במזה"ת, אך כאחראי לנושאים מדיניים־צבאיים ישתתף בצוות הבכיר ויתמנה לחבר בוועדת ההידברות האסטרטגית עם ישראל. המ־יצג המובהק ביותר של אסכולת קיסינג'ר הוא פיטר רודמן, העוקר מראשות אגף התיכנון בסטייט דיפרטמנט לניהול תחום מדיניות־החוץ במועצה. חשוב מכל, שותפו הרעיוני של מרפי, ג'וק קובי, יוחלף בדניס רוס, לשעבר באגף התיכנון בסטייט דיפרטמנט וסגן מנהל „הערכת נטר" (משמע „בחוותינו" פחות "האיום") בפנטגון.

רוס, למדן חשוב ומורה בתחום המעורבות הסובייטית במזה"ת, חיבר לפני כשנה, בהפוגה מחקרית שבין תפקידיו במימשל, ניתוח גלוי של המדיניות האמריקאית באיזור. בין הערכותיו: חוסיין מעוניין בראיית־עין של התקדמות לשלום, בלי מחוייבות אמיתית למשאומתן עם ישראל. אסד לא יפריע „לתמרוני שלום כל עוד נמנעת ארה"ב מיהומה־דרכתי שתתעלם מסוריה, אך גם אין להכלילו בתהליך משום שאינו מעוניין בהסכם שלום עם ישראל; מובארק ייזהר מהובלת תהליך השלום, אם כי ירצה שכל התקדמות תיזקף לזכותו; סעודיה חלשה ותסתפק בלחץ להתקדמות אפריקאית, אך בתנאי שלא תידרש בעצמה לנקוט עמדה הזורגת מהענקת מימון ומהסכמת ויתור־ הוולת; אש"ף נחלש וערפאת לא יוכל לממש את דימויו כמוכן להשתתפות בתהליך. אם תגמול לה ארה"ב, „תבנה מחדש את אמינותו, ובכך תחתור תחת מאמצי חוסיין לדבר בשם הפלשתינאים". היעד האמריקאי, לדעת רוס, חייב להיות „הבאת ירדן ולא אש"ף למשאומתן עם ישראל".

לטווח הקצר, כתב רוס בהמליצו על „פעולה זהירה", על מימשל רייגן לאמץ אסטרטגיה שתפיח מעשיות באופציה הירדנית, או לחלופין–תפעיל לחץ על חוסיין, הן באמצעות „שיתוף פעולה עם ישראל ליישום אוטונומיה תר־צדדית, שגם תסייע ביצירת הנהגה פלשתינאית חליפית אמינה" והן בחיפוש הסכם סורי־ישראלי. הענקת מעמד משופר לסובייטים באזור תותנה בהפגנת נכונתם ויכולתם לספק, בתמורה, הסכמת אש"ף לשיחות חוסיין עם ישראל הכרה סובייטית בצורך הישראלי בגבולות בני־הגנה, במקום התמיכה המסורתית בתביעות־המירב הערביות, הציע רוס. בסוגיית מכירות־הנשק אסור להיקלע „למאבק מתיש עם הקונגרס, שיזיק לגיבוש הסכמה פנים־אמריקאית, ישפיל את הערבים, יכעיס את ישראל וימנע פיתוח אסטרטגיה עקבית". על המימשל, כתב רוס לפני שנה, לתבוע מהירדנים ומהסעודים תחילה נקיטת צעדים חיוביים לקידום תהליך השלום ולהצדיק את מכירות הנשק רק במונחי איומים בכוח או בפועל – אין אמינות לטיעון הישן שלפיו הן מעודדות מתינות ערבית.

מקצת מהמלצות רוס אומצו עוד קודם לשובו למימשל, ביניהן הצבת „מבחנים" לסובייטים והנמקת מכירות־הנשק בהקשר של מלחמת איראן־עיראק. המלצות אחרות, דוגמה „מינוי שליח (נשיאותי) מיוחד למזה"ת, שאינו ערביסט, מסוגו של שר־ההגנה לשעבר דונלד ראמספלד, למען רושם של רצינות ובה בעת מסר ברור כי הכדור במגרש הערבי", ישימות פחות מקץ שנה של מאמץ כושל. ספק אם חוסיין ומובארק יואילו לראות בפחות ממעורבות ישירה של רייגן ושולץ ערובה נאותה לרצינות אמריקאית.

מרפי וקובי ייצאו ליעף אחרון מעל למטרה, אך רייגן ושולץ מתנהלים בקצב אחר, השונה גם משעון־הקיץ של פרס. לאחר שסיים לשדל את מאזיניו היהודים לחסום את התפשטות הסאנדיניסטים המרושעים והאנטישמיים עד לחופי אמריקה, גיחך רייגן ואמר כי אינו יכול להתאפק דחף לאו ברכיבוש מאלצו לחלוק עימם הלצה שיביא שולץ מאירופה המשקפת את הצד שכנגד במערומיו. הערב ירד על לשכתו של מיכאיל גורבצ'וב, אך מזכירו מדווח כי אשה ממתינה לראותו ומתעקשת שלא לפרוש קודם שתתקבל אצל המזכ"ל. גורבצ'וב נעתר והאשה מסבירה לו כי רק שאלה אחת מציקה לה: מי המציא את הקומוניזם, מדען או פוליטיקאי. גורבצ'וב אינו מהסס. „פוליטיקאי", הוא משיב. „תיארתי לעצמי", תוגבת האשה, „אילו היה הממציא מדען, היה מנסה את הקומוניזם תחילה על עכברים". רייגן, רב־פוליטיקאי, אינו להוט לנסות עתה רעיונות מזרח־תיכוניים חדשים, לא על עכברים ולא על עצמו.

עד כאן תחזיות, התוצאות בעוד עשרה ימים

■ גדעון קוץ, פאריס

ערב הבחירות לאספה הלאומית נראה הנשיא מיטראן כמי שהשלים עם העובדה שייאלץ לשתף פעולה עם ממשלה „עוינת". ריימון בר הולך על „האיש הבודד", עורם קשיים על ז'אק שירק. מערכת בחירות משעממת אך „מתקדמת" – וידאו, מוסיקה וחתיכות

מתמודד בר. פופולריות גוברת

נשיא מיטראן. מה יעשה לאחר הבחירות

על־פי כל המשאלים והתחזיות, ואם לא תקרה הפתעה מרעישה, עומדים הצרפתים לקבל ב־16 במארס הולמה כבדת משקל. הבחירות, כך אומרות התחזיות, יחזירו לשלטון את הקואליציה הימנית האיחוד הרפובליקני (גוליסטים)־האיחוד הדמוקרטי, ישלחו את הסוציאליסטים לאופוזיציה, שהיו בה עד לפני חמש שנים ויכריחו את הנשיא פרנסואה מיטראן, שהמנדט שלו מגיע לסיומו רק בעוד שנתיים, למשול במשך שנתיים אלה בתיאום „בלתי אפשרי" עם ראש ממשלה מן הימין.

כמועמד „הטבעי" לתפקיד זה נראה עתה המנהיג הגוליסטי וראש עיריית פאריס ז'אק שיראק. שיראק מכיר את התפקיד. הוא כיהן בו שנתיים, מ־1974 עד 1976. בתחילתה של מערכת הבחירות עשה שיראק רושם של מי שרואה נשיא סוציאליסטי „בעל הראש" כמוקצה מחמת מיאוס, אלא אם יסתפק זה בגינוני כבוד. אך בימים האחרונים הביע, למעשה, את נכונותו לשחק על־פי הכללים ואינו פוסל את האפשרות לקחת על עצמו את התפקיד. הסיבה נעוצה בצילן של הבחירות לנשיאות ב־1988, הרובץ על רוב השחקנים הראשיים בהצגה הנוכחית.

שיראק רוצה להיות הנשיא הבא של צרפת. אך המשאלים מראים כי אילו נערכו הבחירות היום – מי שהיה נבחר הוא דווקא ראש ממשלתו השני והאחרון של הנשיא הקודם, ז'יסקאר ד'אסטן – הפרופסור לכלכלה ריימון בר. בר מנהל מערכת בחירות עצמאית בקרב מחנה הימין וזוכה לפופולאריות גוברת והולכת. התדמית של האיש העגלגל, בעל חוש ההומור הסרקסטי והציניות המושחזת, שמראהו הדובי וקולו המיוחד מספקים חומר להרבה חקיינים, נעה בין ליברליזם רחב־אופקים ככל האפשר לימין פטריוטי ותו־שישי. „עבודה, משפחה, מולדת", מרכיבי סיסמתו הידועה (בדיעבד, לשמצה) של המרשל פטן חביבים גם על בר – מדינאי מודרני בהחלט, המציע בעיקר את עצמו בלי הבטחות מיותרות.

בר הולך בלי בושה על תקן „האיש הבודד לנשיאות". הבחירות לאסיפה הלאומית הן בשבילו הקדמה נסבלת. הוא עצמו מועמד „על־מפלגתי" של האופוזיציה, אך ללא תיאום עם מרכיביה. הוא סירב אפילו להיפגש עם שיראק ב„שטח נייטרלי" תחת חסותו של ז'יסקאר. שיראק מעוניין איפוא להרגיל את הצרפתים, במשך שנתיים, למנהיגותו.

הנשיא פרנסואה מיטראן, שנראה – ואולי רוצה להיראות – כמי שהשלים עם העובדה שייאלץ לשתף פעולה עם ממשלה „עויינת", או, לפחות, כוללת גורמים עויינים, ניצל הופעה אחרונה לפני הבחירות בטלוויזיה, כדי להזהיר: „לא אהיה נשיא במכירות חיסול. אעדיף לוותר על הנשיאות מאשר על תפקידי הנשיא". איום ראשון זה בהתפטרות מצד מיטראן היווה מפנה חשוב, אך לא מוגדר דיו, במערכת הבחירות. האם, למשל, החלטת ממשלה על ביטול הלאמת המפעלים הגדולים תביא למשבר מן הסוג שישכנע את מיטראן להבריז על בחירות? רוב המשקיפים מטילים ספק אם היה כאן משהו מעבר ל„אזהרה" לשיראק להימנע מפתיחות משבר ביחסיו עם הנשיא.

כצפוי – שיראק שתק. בר קיבל את האיום בברכה. השאלה המרכזית של הבחירות היא איפוא מה יעשה מיטראן אחריהן. מובן – זה תלוי בתוצאות, ואיש לא יתן את ראשו על כך שלא ייתכנו הפתעות. קרוב לוודאי שהמפלגה הסוציאליסטית תישאר הסיעה הגדולה בפרלמנט, אך ברור גם שתאבד את הרוב המוחלט שנהנתה ממנו.

הממשל הסוציאליסטי שינה את שיטת הבחירות הרובנית בשני סיבובים לשיטה אזורית־יחסית בסיבוב אחד. 7059 מועמדים יתמודדו על 577 מושבים. שינוי השיטה עשוי למנוע, אמנם, אפשרות של רוב מוחלט מן המחנה היריב, אך הוא פותח פתח לצרות קואליציוניות שאינן זכורות כאן מימי הרפובליקה הרביעית. מעל לכל ניצבת, כמובן, שאלת ה„קוהביטציה" (זו מלת המפתח של הבחירות) בין הנשיא לממשלה, ואולי בתוך מעין „ממשלת אחדות". חוקת הרפובליקה החמישית של הגנרל דה־גול לא צפתה אפשרות של נשיא וממשלה ממחנות יריבים. במשטר נשיאותי כמו זה הצרפתי נותרת חלוקת הסמכויות בין הנשיא לראש הממשלה בגדר פרוגטיבה של הנשיא, או במקרה של מחלוקת – בעיה של פרשנות משפטית. מבחינה זו „הבטיח" כבר מיטראן את עצמו, כשמינה את מי שכיהן עד לימים אלה כשר משפטים (מבריק ועקבי ברפורמות) בממשלתו, רובר בדינטר, לתפקיד נשיא מועצת החוקה – הגוף הממונה על פירוש החוקה.

אם לא יזכה הימין ברוב מוחלט, תיתכן ממשלת פשרה לאומית. בראשה יוכל לעמוד איש מן הימין המקובל על הכל, כמו ראש הממשלה לשעבר ז'אק שאבאן־דלמאס. אחרת צריך יהיה להסתדר עם שיראק. על נצחון סוציאליסטי גדול אין איש מדבר, אף שמלחמת המנהיגות בימין משחקת לטובתם. את העליה לשמאל במשאלים האחרונים מייחסים להתייצבותו האישית של מיטראן לצד הסוציאליסטים, בשלבים האחרונים של המערכה, לאחר ירידה מסוימת בפופולאריות של ראש הממשלה הצעיר לורן פביוס. מיטראן הופיע בשני ראיונות טלוויזיה וכשתי עצרות בחירות המוניות, שסיסמתם היתה: „עם הנשיא".

מערכת הבחירות היא רגועה מאוד, כמעט משעממת. כל מה שהיה לצדדים לומר הם כבר אמרו במשך חודשים ארוכים. הימין ניהל מערכת בחירות בלתי פוסקת נגד השלטון כמעט מאז 1981. הגורם החדש והמאיים, „החזית הלאומית", ומנהיגה ז'אן מרי לה־פן, גם הם מרשימים פחות. התרגלו אליהם. יש בכך, כמובן, תופעה חמורה של באנאליזציה של מצע גזעני ואלימות מילולית ולא רק מילולית. למרות התעלמות מסוימת מצד התקשורת, עדיין מנבאים ללה־פן 10 אחוזים או פחות (השיטה היחסית משחקת לטובתו, בערך כמו לקומוניסטים – מפלגה ההולכת ונעלמת מן הנוף הפוליטי הצרפתי), אלא אם כן יסתמן מהפך בבחירות הקרובות, בתוך מאבק מנהיגות הוותיק דוחק מארשה על קיומו הפוליטי.

מערכת הבחירות אולי משעממת, אבל מתקדמת. יש אומרים שהצרפתים עברו אפילו את האמריקאים מבחינה זו. באסיפות, בעיקר בערי השדה, עושים שימוש קבוע בטכניקות מתקדמות: קרני לייזר לשרטוט בגדול של שמות המועמדים, כמו במעין מיסה עתידנית, סרטי וידיאו מוסיקליים – בצד מצעדים, תזמורות ותזמורות. הכל מבויים היטב. מומחי התקשורת הפוליטית עושים הון בצד מכוני מחקרי דעת הקהל. מרוב תשובות איש לא מנסה כבר לשאול מדוע בעצם נגזר על הסוציאליסטים להפסיד. התשובה השיגרתית היא האכזבה הגדולה וכוח הקניה שירד. אלא שמצבו המשתפר של הפרנק והוזלת הנפט הביאו, באחרונה, נתונים מעודדים לכלכלה הצרפתית. הצרפתים עומדים לוותר, בשם השינוי, על ממשל שהעניק זריקת חיים לדמוקרטיה, לאיכות החיים ולמעמדה של צרפת בעולם. אבל מה זה כבר משנה אם „דבר" ואפילו „ניו־יורק טיימס" כותבים זאת. אין מדברים עוד על מצע. המדיניות הכלכלית הסוציאל־דמוקרטית־טכנוקרטית שהממשל נקט בשנתיים האחרונות צימצמה הרבה חילוקי דעות עקרוניים. אין באלה גם בתחום מדיניות החוץ. הויכוח נסב על יכולתו הביצועית של השלטון להבטיח את רווחת הצרפתים. האידיאולוגיה נדחקה לשולי המאבק. „הקול היהודי", כך נראה, יהיה הרבה פחות נחרץ מאשר בבחירות שהפילו את ז'יסקאר והעלו את מיטראן ואחר כך את הסוציאליסטים. לא קם ארגון בעל בסיס עממי הקורא להצביע בעד צד זה או אחר. היהודים יצביעו על־פי מגמות סוציו־מקצועיות רגילות.

מבחינתה של ישראל, נסיון העבר עם האדונים שיראק ובר רחוק מלהיות מלהיב. בינתיים הם הספיקו, בצד עשרות מדינאים צרפתים אחרים, לעלות לרגל לישראל. מיטראן הוכיח שלא נדבקים שם באיידס דיפלומטי. הנשיא הידידותי ביותר לישראל ברפובליקה החמישית יישאר, בכל זאת, עוד שנתיים. עד כאן תחזיות. התוצאות – בעוד עשרה ימים.

הסיפור מתחיל עכשיו

■ חגי אשד

מבחניה הקשים והמכריעים של הממשלה ושתי המפלגות הגדולות המרכיבות אותה מתחילים עכשיו

הכרעות גורליות, שאין מהן דרך חזרה, סיבן שהן נדחות עד לרגע האחרון, או לפני האחרון. לא קודם לכן. טעה כל מי שניסה לדחוק את הקץ ולזרז, ככל האפשר, את פירוק ממשלת האחדות הלאומית, למשל, בהנחה שמה שלא נעשה עד עכשיו – כאילו במרחק זמן ממועד הרוטציה וכאילו בלי קשר אליה – לא יוכל להיעשות ברגע האחרון. כאילו סמיכות הפרשיות היא שתחשוף הקשר הסיבתי בין שתיהן. זו היתה טעות מלכתחילה, שרוב השרים וחברי הכנסת של מפלגת העבודה נתפסו לה, משום מה. זו היתה הסיבה שהם נשמעו ונראו ברמות הפוכה מכפי שהתכוונו לה. הם קירבו את, מה שרצו להרחיק. הם חשפו את מה שרצו להסתיר. הם נראו ונראים עדיין, למרבה הצער, הבושה והנזק, כמחפשי תירוצים לאי־קיום הרוטציה ויהי מה.

זה היה מיותר. סיבות אמיתיות לא יוסרו דווקא ברגע האחרון, או לפני האחרון, כאשר לא יהיה אפשר לדחות עוד את ההכרעות שנדחו עד כה וכאשר גם לדחייתן יהיה מחיר ברור וחד־משמעי. כך, למשל, תהיה ברורה לגמרי אחריותו של כל מי שיחליט להחליט או לא להחליט – וגם זו תהיה החלטה – לגבי קידום השלום. גם השלום בין ישראל למצרים וגם בין ישראל לירדן ולפלשתינאים. מי שימנע את קידום השלום על־ידי החלטה אקטיבית או פאסיבית, ישירה או עקיפה, יהיה אחראי לסיפוח מוחלט של השטחים, או למלחמה, אם תפרוץ. הנשיא מובארק לא יוכל להמשיך לחפש תירוצים בעניין טאבה והנורמליזציה וגם לא ישראל מצידה. ועוד פחות ממנו המלך חוסיין, שייראה בעליל כמי שמפקיר את השטחים ותושביהם לגורלם אם ימשיך לשבת על הגדר. והוא הדין בפלשתינאים עצמם, אם ידחו את ההצעה לקיים בחירות לראשי ערים, למשל. יהיה זה קיץ חם עבורם. קיץ של הכרעות במעשה או במחדל. קיץ של החמצת ההזדמנות האחרונה, או של ניצולה. אחרי זה לא יהיו תירוצים וגם לא דחיות. זו התחושה שבה יכולות אולי – אין ודאות בכך – להתקבל החלטות שאין מהן דרך חזרה. בוודאי לא קודם לכן. בוודאי לא עד עכשיו. כל מה שהיה עד עכשיו היה בגדר הכשרת קרקע והכנה של תנאים מוקדמים הכרחיים לקבלת החלטות בחודשי האביב והקיץ הבאים – על סף הרוטציה.

גם בתחום הכלכלי מתחילים המבחנים רק עכשיו. מה שנעשה עד עכשיו לא היה יותר מהורדת החום של המשק החולה, לא יותר מניקוי זיהומים ומחשיפת מוקדי המחלה הטעונים טיפול. נחשפו רגלי החימר של ענקים כלכליים מדומים. נחשפו מוקדים של אבטלה סמויה, שהפכה לאבטלה גלויה. עכשיו צריכות להתקבל ההכרעות הכואבות באמת. עכשיו מתחיל הניתוח האמיתי, גם של כריתת איברים שאינם ניתנים לריפוי ועלולים להזהם את הגוף כולו. לא את הכל אפשר וכדאי להציל. לא את הכל אפשר וכדאי להבריא. וגם להיפך: לא כל מה שלא ניתן להבראה נידון בהכרח לכריתה. יש ערי פיתוח, וישובים חקלאיים – בעיקר מושבים – שאי־אפשר להפקיר את תושביהם לאבטלה כרונית וצריך לספק להם תעסוקה חליפית כזאת או אחרת. לפחות לחלק ניכר מהם. גם את שירותי הרווחה והבריאות אי־אפשר להפקיר. וצריך לנטוע כבר עכשיו תקווה לצמיחה בעתיד. כדי שיהיה טעם בסבל, בתקופת המעבר הכאובה של הבראה וניתוח, עד לחידוש הצמיחה.

כל ההכרעות בתחום הכלכלי – מה להציל, מה להבריא, מה לפתוח ומתי, ובאיזה מחיר, ועל חשבון מי ומה – הן גם הכרעות פוליטיות וגם הכרעות חברתיות וגם הכרעות אידיאולוגיות – יהיה לבושן המילולי והסיסמתי אשר יהיה. הן גם הכרעות בעלות צביון עדתי ישיר או עקיף. כל ההכרעות הללו מצטלבות בתוך העדתי שמפריד בין „בית־שאן" לבין כל מה ומי שאינו בגדר „בית־שאן".

זהו התוך שנחשף והוגדר בתור שכזה דווקא בתוך „חירות" – המפלגה שעלתה לשלטון על גלי תחושת הקיפוח העדתי. ההתמודדות בין המחנות ב„חירות" היא שחשפה את השסע העמוק בין שני מיגזרים עדתיים בתוך „חירות" ובמפת הארץ כולה. ודאי שיעשו נסיונות בוועידת „חירות" בשבוע הבא לטייח את השסע הזה ולהגיע לפשרה שימצא מפתח לחלוקת עמדות ומשרות בצמרת „חירות". אבל לא יהיה זה סוף פסוק, אלא רק הכנה למאבק פנימי ב„חירות" שיגיע לשיאו בקשר להכרעות הכלכליות המדיניות בחודשים הקרובים. וזה עוד לא הכל.

סיעת „לעם" שהצטרפה ל„חירות" ותהיה, כנראה, לשון המאזניים בין שני הגושים ב„חירות", אינה שייכת למחנה „בית־שאן". היא קרובה יותר למחנה האחר, הנקרא בשמות חליפיים שונים – „יוצאי אצ"ל ולח"י", ותיקי התנועה הרוויזיוניסטית ויוצאי הלציהם – ה„נסיכים". אהוד אולמרט אינו „בית־שאן". גם לא יצחק מודעי וגם לא כל ידידיו ואוהדיו במפלגה הליברלית, שלא יודעים היכן נמצאת בית־שאן בדיוק וגם ב„מספנות ישראל" הם לא היו כידוע. הרכב הצמרת של כל הדירקטורים והעסקנים הליברליים מוביל אותם למחנות אחרים. דוד לוי ואנשיו לא יאהבו את המצב שבו יצחק מודעי יכריע את הכף נגדם בממשלה ובליכוד – גם בחזית המפלגתית וגם בחזית הכלכלית וגם בחזית המדינית. כל החזיתות יצטלבו זו בזו. הניגוד בין תושבי אריאל השבעים לבין המובטלים של עיירת הפיתוח (נקרא לה עיירת „להב" לצורך העניין, ואולי „בית־שאן" בתרבות של „חירות"), ניגוד זה שנחשף על מסך הטלוויזיה כאילו במבחן – הוא ניגוד אמיתי. הוא לא יחלוף. הוא מתחיל להגיע לשיאו רק עכשיו. זה סיפור אמיתי. סיפור מהחיים, שמתחיל ברצינות רק עכשיו, את מי להעדיף ואת מי להפלות. את מי להציל ואת מי להקריב לטובת ההבראה של המשק כולו על חשבון חלקיו החלשים יותר. על חשבון הנידונים לניתוח של יאוש ואולי לכריתת איברים. איפה ימצאו בסיפור הזה דוד לוי ומשה קצב וכל חבריו – עם יצחק מודעי, או עם שמעון פרס, שימשיך לחפש את נקודת האיזון העדין בין הצרכים הסותרים והמנוגדים בהמשך תהליך ההבראה של המשק, בתנאי שיצחק מודעי לא יפריע.

הם יצטרכו להחליט לכאן או לכאן. עונת ההחלטות תתחיל אחרי תום ועידת „חירות" – ולפי התוצאות, כאשר תגיע השעה לליכוד הליכוד – או במלים אחרות – להכתרת יצחק מודעי כאחד משני מנהיגיה בליכוד, או כמנהיגו הראשי. לכך חותר יצחק מודעי וכך הוא מתכונן את הליכוד.

היתה אהבה שהספיקה לכל ילד

■ יעל פישביין

עדיין שרים בכל בוקר יום ראשון בשעה הראשונה שירי ארץ־ישראל. ופעם בשבוע יוצאים ליום עבודה. אין ציונים. יש עיתון יומי והוועד הפועל של התלמידים מקבל החלטות. פעם קראו להן דבורה חנה ורינה. היום קארן, ימית ושונית. ביום ראשון הקרוב כנס בוגרים. בית־חינוך א.ד. גורדון, תל־אביב

בית חינוך על שם א.ד. גורדון – שמורת טבע וחינוכית

חדר־האוכל של בית־ספר גורדון יתמלא ביום ראשון בערב בעשרות בוגרים. יהיו שם חברי קיבוצים, אנשי תקשורת, שוטרים, מפקדים בכירים בצה"ל, מרצים באוניברסיטה, מורים. גרשון זק, המייסד, נקבע השנה כחתן פרס ישראל, וכנס המחזורים יעמוד בסימן א.ד. גורדון־בית־חינוך־פרס־ישראל. פוליטיקאים לא יהיו שם. מבית־ספר גורדון כמעט שלא צמחו מהמין הזה. היחיד שזוכרים אותו הוא מיכה רייסר, מ„עריק" לליכוד. הוא לא יגיע. רייסר אינו נמנה עם האוהדים של „גורדון".

למסיבה שנועדה להיות „אינטימית" יגיעו כנראה רוב המוזמנים. בוגרי בית־ספר גורדון שומרים על קשר. הם ישירו בצוותא שירי ארץ ישראל ושירים רוסיים ולכמה שעות יעמידו פנים ששום דבר לא השתנה מאז היו תלמידים. אפילו שעברו מאז חמישים שנה. המקום לא יקשה עליהם להעמיד פנים, או להיסחף בנוסטלגיה. השבילים, העצים, המדרגות, הקירות המתקלפים, חדרי הכיתות, חדר־האוכל והמטבח, נשמרו כמו שהיו. יד הזמן והשיפוצים כמעט לא נגעה בהם.

בית־חינוך על „רוחו" המיוחדת עורר באחרונה ויכוח ציבורי. אסיפת הורי התלמידים החליטה – בניגוד לרצון ההנהלה ועיריית תל־אביב – לא להעבירו לשכונת אבו־כביר. ההחלטה גרמה סערה

„חברות שלי מבתי ספר אחרים מחייכות כשהן שומעות שאני מ„גורדון". שואלים אותי אם זה לא קצת רציני מדי עם כל הערכים האלה של העבודה"

תל־אביבית, האשמות בדבר התבדלות והתנשאות, ודיבורי סניגוריה שעיקרם ההצלחה השמורה לבית־חינוך לחנך לערכים.

פרופ' רינה שפירא, בוגרת המחזור השמיני של בית־הספר, היום ראש בית־הספר לחינוך של אוניברסיטת תל־אביב, מוכנה להודות ש„גורדון אינו יכול לשמש סמל לאינטגרציה. הוא היה תמיד בית־ספר של אליטה. פעם זו היתה האליטה של מעמד הפועלים ששלחה אליו את ילדיה והיום זו האליטה של הבוהימה", אבל, למרות הביקורת, היא אינה מוכנה להסכים שיחסלו את בית־הספר „שלה". „נכון שהוא מנותק קצת, כשמסביב משתוללת חברה המשתנה באופן רציני, אבל יש לו יתרונות. קשה להניח שבוגר של 'גורדון' ייפתח להשפעת כהנא. הרוח של בית־חינוך היא רוח דמוקרטית. גם ההווי הוא דמוקרטי, מתחנכים שם לסובלנות וליחסים שוויוניים. לתלמידים מותר לבקר את המורים, לומר מה הם חושבים עליהם, והם אומרים. ואם אחד הקריטריונים לאיכות בית־הספר הוא ההצלחה בלימודים, עניין שהוא ערך בפני עצמו, בית־חינוך עשה כברת דרך גם בכך, על אף שאין נותנים ציונים ואין עידוד לתחרות".

בית־חינוך הוא בית־ספר מסוג אחר. מדברים שם בשפה שונה. נקיה. מקפידים בבחירת מלים, מתייחסים ברצינות לכל פרט. שומעים שם הרבה דיבורים על ערכים.

„אני חש שאני יוצא דופן בהשוואה לילדים מבתי־ספר אחרים, אבל אני גא בזה, אני יותר חופשי. אצלנו יש דמוקרטיה", מצהיר אסף ומביא דוגמה: „ילד אחד שהיה נורא מרוגז השתמש בביטויים שרק ברחוב הכי מזוהם משתמשים בהם גם כלפי המורה וגם כלפי המנהלת. אבל הוא היה נורא מרוגז והמורה היתה לא בסדר. בסוף שניהם התנצלו. ככה זה אצלנו. גם מורים מתנצלים".

שונית אומרת: „היה מקרה שתלמידים זרקו חסות מהאוטובוס שהחזיר אותם מהחווה החקלאית אחרי יום עבודה. הוועד הפועל של התלמידים התכנס לדון במקרה והחליט על עונש, שכל המעורבים יאספו כסף ויקנו מתנה סמלית לנהג שנפגע. לא המורים נתנו את העונש, התלמידים החליטו בעצמם".

מה שמבדיל את בית־החינוך מבתי־ספר אחרים אלה הם הטקסים שלו. דורות של מנהלים ומחנכים שמרו עליהם בקנאות מתוך ראות גמורה שערכם לא יסולא בפז. למשל השירה בציבור. כל יום ראשון בשבוע, חמישים ושלוש שנים, נפתח בשעה של שירה בציבור. תמיד שירי ארץ־ישראל. תמיד עם מלים מודפסות על גליונות נייר מול עיני התלמידים, שישימו לב למשמעות.

השירה הזאת נותנת גאוות יחידה והרגשת שייכות. „ביזור" שאף אחד לא רוצה להסתלק ממנו,

בית חינוך א. ד. גורדון. חניכים והמנהלת מריעז. ההורים יקבעו

(צלומים – י.פ.פ.א.)

„זה לא קיים בשום בית־ספר. נותן הרגשה שבית־הספר שלנו טוב יותר", פוסקת קארן בגאווה. „כששרים ביחד, אפשר לזייף. הקול שלך נבלע בקולות של כולם", מסבירה שונית. „זה עושה טוב על הנשמה. מתחילים ללמוד ברגל ימין", מוסיפה ימית. משהו השתנה. פעם היו אלה רינה ודבורה. עכשיו קארן וימית. יום עבודה בשבוע לכל כיתה הוא אחד המנהגים שבית־חינוך לא חל מהם. באים בלי ילקוטים, בלי מחברות ובלי ספרים. שלוש ארבע לעבודה. מה שעושים ביום העבודה אינו שונה בהרבה ממה שעושים בבתי־ספר אחרים, אלא שבבית־ספר גורדון יש לדברים שם אחר ואיכות אחרת. בבתי ספר רגילים לומדים חקלאות, מלאכה וכלכלת בית. בבית־ספר גורדון עובדים בחקלאות, במטבח ובבית המלאכה.

„חברות שלי מבתי־ספר אחרים מחייכות כשהן שומעות שאני מ'גורדון'. שואלים אותי אם זה לא קצת רציני מדי, סגור מדי, עם כל הערכים האלה של העבודה. יש כאלה שחושבים שזה זר. אבל אני חושבת שבזכות בית־הספר תמיד יהיה לי יחס שונה לעבודה ולאנשים עובדים", אומרת מאיה. „יש עוד מנהגים וטקסים שלא השתנו במשך כל שנות קיומו של המקום. ארוחת צהריים משותפת מדי יום. עיתון יומי של תלמידים. פעילות של חברת תלמידים, ישיבות של ועדות למיניהן, פגישות עם הורים שבהן מוכרעים נושאים חינוכיים.

המנהלת הנוכחית, תמר מריעז, לא נבהלת מזה שיש המכנים את בית־הספר „שמורת טבע" ומן הביקורות על שהוא כל כך מנותק, כביכול, מהסביבה. „יש לנו רעיונות חינוכיים משלנו ואנחנו פועלים לממש אותם", היא אומרת. אבל העתיד על־פי מריעז קודר למדי. בית־חינוך ירד בשנים האחרונות מגדולתו. כבר היום רוב הנרשמים מציינים אותו בעדיפות שניה אחרי בית־הספר לאמנויות. מינהל החינוך של עיריית תל־אביב הציע שגורדון יעבור לאבו־כביר למבנים ולאפשרויות חדשות. ההורים דחו את ההצעה כמעט פה אחד. בצנעה נימקו את ההתנגדות בפחד מאינטגרציה עם ילדי דרום העיר, שתמחק את דמותו המיוחדת של בית־חינוך.

אם יוקם בית־הספר לערכי עבודה בקמפוס של אבו־כביר, עם גן בוטני וזואלוגי, אולמות ספורט, מעבדות וחדרי העשרה, ההורים יעדיפו אותו על בית־ספר גורדון המיושן, שיישאר תקוע בצפון. בעידן שהחקלאות איבדה את יוקרתה, הורים מעדיפים לימודי מחשב, מדעים ואמנויות. בבית־ספר גורדון הישן אין להם מקום. התנגדותם של ההורים למעבר לאבו־כביר חרצה, בעצם, את גורל בית־הספר לדעיכה איטית. „אם תוך שנתיים לא נעבור למבנה אחר, מרווח יותר, שיאפשר לנו

„ילד אחד שהיה נורא מרוגז השתמש בביטויים שרק ברחוב הכי מזוהם משתמשים בהם, גם כלפי המורה וגם כלפי המנהלת. אבל המורה היתה לא בסדר. בסוף שניהם התנצלו. ככה זה אצלנו, גם מורים מתנצלים"

להתפתח נדעך לגמרי. הורים שרוצים חינוך טוב ירשמו את ילדיהם לבתי־ספר אחרים".

במידה רבה קם כאן הגולם על יוצרו. בית־הספר, הרגיל בשיתוף ההורים בהחלטות, ילך וידעך בגלל החלטת ההורים.

„קיווינו שנדביק עוד אנשים, עבדנו קשה וגם ראינו פירות. אם כל זה ירד לטמיון, לא יישאר שום דבר חוץ מנוסטלגיה", אומרת רחל ינחל (73) ותיקת המורים, אשה קטנה בעלת פנים קמוטים ועיניים זוהרות. כדי להראות עד כמה מיוחדים היו היחסים בין מורים לתלמידים ב„גורדון", היא שולפת מכתב אהבה שקיבלה לא מזמן מתלמיד שלה לשעבר, אדם בן 51, שיש לו משפחה. „הפגישה איתך החזירה אותי כבמטה קסמים לתקופה רחוקה ואילך. מורה צעירה ויפה בשנות העשרים שלה, שאהבתי אהבת נפש מבלי שהיתה לי יכולת לבטא זאת. ואיני יודע אם אהבתי את דמות האם הקורנת שבך או שאהבתי אותך כאהוב גבר אשה (הייתי אז בן שבע...) שנים רבות עברו אך זכר אהבה ראשונה, אהבת ילד, לעולם לא ימוג. לך, רחל, אני חייב רגש זה שאליו

„היה מקרה שתלמידים זרקו חסות מאוטובוס שהחזיר אותם מהחווה החקלאית. הוועד הפועל של התלמידים החליט על עונש, לאסוף כסף ולקנות מתנה לנהג שנפגע"

אני חוזר מפעם לפעם כאל אוצר סתרים".

המכתב הזה מחמם את לבה. „רואים דרכו מה היתה האווירה בבית־חינוך ומה זה נתן לילדים. היתה לנו אהבה שהספיקה לכל ילד. ראינו בהוראה ייעוד ולא פרנסה". רחל ינחל אינה מתרשמת מהנוסטלגיה. היא חושבת שלערכים של תנועת העבודה יש מקום גם היום והם בשום אופן לא נוסטלגיה. לדעתה, גם היום צריך לאפשר לכל ילד להיפגש אתם. היא נגד ראוותנות, נגד תכשיטים נוצצים ונגד דברים קורעי עיניים. לא בגלל היופי, אלא בגלל השוויון. כדי שלא יהיו דברים שלא כל אחד יכול להשיג אותם.

היא גאה בבוגרים שלה. „הם בתוך ההתיישבות העובדת, באקדמיה, באמנות, בתקשורת, בהוראה. אינני יודעת אם הם שומרים על הערכים שקיבלו בבית־חינוך. אבל ברור לי שזה חשוב להם עד היום. הם באים, שומרים על קשר ממרחק של שנים, הם זוכרים פרטים שלא תיארתי לעצמי עד כמה הם עמוקים אצלם. איפה אפשר למצוא עוד בית־ספר כזה, שלבוגריו כל כך חשוב לשמור על קשר אתו".

שטויות, ככה לוותר על החיים

■ שמעון וייס

עליזה ואברהם אילוק נפרדים מאחרוני המנחמים. בבוקר עלו לבית הקברות. המועקה כבדה, אמרו, והם רוצים לשתף בה אחרים. הם מדברים על העברת מסרים למי שלא נכווה. הבן שלהם, שי, התאבד

„בשבת לפני האסון, כאילו מההשגחה העליונה, כל המשפחה היתה כאן בצפת. באו גם קרובים שלא ראינו שנתיים. הייתה תנועת אורחים מתשע בבוקר עד חצות. למחרת, ביום ראשון, שי נסע לטיפול שיניים בחיפה וניצל את ההזדמנות להיפגש עם חברים. הוא חזר בסביבות אחת־עשרה בלילה, אכל ושתה אתנו וראינו ביחד סרט בטלוויזיה. שאלנו מה נשמע ואיך היה והוא אמר שהכל בסדר. רק התאכזב מחבר שלו מהטכניון, שקבעו להיפגש ולא יצא. כל הדברים האלה גורמים לנו לחשוב שכל זה קשור בפרידה ואולי הכל היה צריך לקרות לפי התוכנית שתיכנן מראש".

עליזה ואברהם אילוק נפרדים מאחרוני מנחמיהם. בבוקר עלו לבית הקברות. עכשיו הם יושבים ליד השולחן שבין הסלון והמטבח. יש לה עיניים אדומות וגם המשקפיים הגדולים שהיא מרכיבה אינם מסתירים זאת. אברהם, קצין חימוש בצבא הקבע, חובש כיפה וזיפי זקן־אבלים על פניו. למעלה, בקומה השניה של הבית בשכונת הווילות של הר כנען בצפת, מארחות שתי הילדות בלהה ולימור, חברות. הסבתא מול מכינה קפה ומגישה עוגה במטבח. שבוע שלם היה הבית מלא בקרובים, ידידים ושכנים שבאו לנחם. עכשיו עליזה, מורה ומחנכת במקצועה, ואברהם לבדם.

„למחרת, ביום האחרון, נשאר שי בבית וישן עד מאוחר. הלכנו לעבודה. הבת הגדולה ראתה אותו באחת־עשרה לפני הצהריים במיטה. בסביבות שתיים וחצי חזרתי מהעבודה ושאלתי את הבנות איפה שי. ישן, אמרו. לא מיהרתי אליו, תוך שעה אחר־כך עליתי למעלה, לחדר שלו, כדי להעיר אותו. הדלת היתה נעולה מבפנים. איכשהו הצלחתי לפתוח, וכשנכנסתי פנימה וראיתי אותו, צעקתי, אבל מיד עצרתי ומיהרתי לסגור את הדלתות והחלונות שהקטנות לא תראינה אותו. אמרתי לו שי, תפסיק להתלוצץ, זה לא בדיחה מוצלחת, אבל כשהתקרבתי, ראיתי שהוא צהוב והצוואר שלו נפוח. הרגע הכי קשה היה כשבאו אנשי העזרה הראשונה וקרעו את החבל שכרוך סביב צווארו. הוא נפל על הרצפה בחבטה עמומה ואני צרחתי: מה אתם עושים לו. הם השיבו, במין קור רוח כזה, גברת, זה בסדר".

את הפגישה ואת שיחת־החשיפה יזמו עליזה ואברהם. הם לא כל כך ידעו איך ומה לומר, אבל, אמרו, המועקה כבדה והם רוצים לשתף בה אחרים, גם כאלה שאינם מכירים. הם מדברים על העברת מסרים למי שלא נכווה. עליזה, ילידת הולנד, המובילה הדומיננטית בשיחה.

„ודאי שהנטיה הטבעית הראשונית היא להאשים את עצמנו, למרות שכולם אומרים לנו 'רק אל תאשימו את עצמכם'. ככל ששוחחנו יותר עם החברים, ההרגשה הזו הלכה ונחלשה. אנשים ניסו לתת לנו להבין שהבית לא היה גורם ושהוא היה קשור מאוד להורים. חברים שלנו סיפרו שמאוד העריך את אבא שלו כקצין קבע וסיפר על הבית והמשפחה רק דברים טובים. לילדים בצפת סיפר שהוא רוצה ללכת לפנימיה כי טוב לו בבית. פעם סיפר שבטיול שאירגן עם חבריו לעין־גדי, באו כמה מתערבות והציעו לו ולחברים קצת סמים, וכשסיפר בכיתה שסירב להצעה, למה, שאלה המורה. בחיוך, הוא השיב. מבית כמו שלי...

„אף אחד לא הרגיש בשום איתות. הכל היה פתאומי. בנאדם שיודע שעשה טעות – אחרים יכולים ללמוד לקח. אני אפילו לא יודעת אם טעינו וכמה טעינו. כלפי חוץ הוא היה ילד מאוד עליז, שמח, מלא חיים וחיות ותמיד רצה רק לבלות, לצאת, לדעת. היו לו תוכניות לטווח הקצר ולטווח הארוך. היו לו תוכניות לכל יום בשבוע, להתקשר עם חברים, לטייל בוואדי עמוד, לנסוע לבקר חברים. הוא ידע לאיזו סיירת הוא רוצה ללכת והיה מאוד החלטי בקשר לזה. על פי כל הסימנים האלה, היינו צריכים

שי אילוק. תחשוב לפני שאתה מחליט ועושה

לחשוב על ההיפך מהתאבדות. אף אחד לא יכול להצביע אפילו על צל של זכרון וסימן לקשיים. הוא היה בסדר בלימודים, היה קרוב לחברים וחברות. דווקא בשנה האחרונה הוא פרח. שנה קודם לכן היו כל מיני בעיות ודיברנו וטיפלנו בזה והוא התאושש ושוב לא הטריד.

„הוא היה ילד מאוד רגיש ומופנם, לא כלפי החברים – להם סיפר הרבה, אבל אף פעם לא את הדברים שמעיקים באמת. הוא גם היה מאוד פזיז. שי, תחשוב לפני שאתה מחליט ועושה, היינו אומרים לו, אבל ההחלטות שלו היו מאוד

משפחת אילוק. לא תארנו לעצמנו שישבור ככה לבבות בגיל שש־עשרה

מהירות. צץ רעיון בראש – מיד הלך לבצע אותו. זה איפיין אותו בכל גיל. אני מתארת לעצמי שגם את ההחלטה הזו, האחרונה, קיבל במהירות. דבר אחד אולי היה לו. מצבור של לחצים שלא היה לו עם מי לחלוק אותם וזה כל כך העיק עליו שלא מצא דרך אחרת.

„הוא קרא את כל הכתבות על התאבדויות וגם שמע וראה בטלוויזיה, אבל ביטל הכל לגמרי. שטויות ככה לוותר על החיים, היה אומר. שום נורה אדומה, או מלה שנתנה לנו רמז שהוא נמצא בפני איזו הכרעה. אני גם לא אוהבת לחפש. אולי כלי התקשורת, שהפריזו והיסטו, השפיעו עליו לרעה. אולי היה לו גרעין של מחשבה שהתפתחה בצל המעשים האלה.

„הוא נולד באוגוסט 69' תינוק יפהפה. מהיום הראשון אמרו לנו שהילד הזה ישבור הרבה לבבות בצפת, אבל לא תיארנו לעצמנו שישבור ככה לבבות כבר בגיל שש־עשרה.

„אולי צריך יותר הכוונה והדרכה. אולי הם צריכים להבין שהבעיות לא כל כך נוראות כפי שזה נראה להם. זה הרי גיל שבו הם זקוקים יותר מכל להורים, ודווקא בגיל הזה יש התרחקות. זה קונפליקט שקשה להסביר. היה פה השבוע פסיכולוג. הוצאנו את כל מה שיש לנו. דיברנו בעיקר בקשר לעתיד. בכל זאת יש לנו עוד שתי בנות, וגם הן זקוקות לטיפול.

„הגדולה שהיא בת 12 וחצי כתבה השבוע שירים וכבר הוציאה חוברת קטנה עם דברים שקשורים בו ויחסה אליו. היא מראה לנו ואנחנו מראים לאורחים. כל מי שביקש – נתנה לו לקרוא.

„הקטנה, בת שש וחצי, שאלה מה זה למות. אמרנו לה שלא נראה ולא נשמע אותו יותר, אז היא שאלה אם אנחנו עושים עליו חרם. היא לא רצתה ללכת לבית הקברות וכשחזרנו, שאלה אם אוהבים אותה כמו שאהבנו את שי.

„למה כל כך נדהמנו, כי עד עכשיו כל מה שהיה קשור בהתאבדות היה בשבילי דבר חריג והילד שלי – אני משוכנעת, לא היה חריג בשום צורה. אז איך זה קרה. איך הסתירה הזו בין התיאוריה למציאות. הפסיכולוג אמר שכמספר ההתאבדויות כך מספר הסיבות, שקשה להשוות בין המקרים ולהסיק מסקנות. צריך לנסות כמה שיותר לדובב את הילדים. אני מתגברת ואני עושה זאת כשאני מרגישה שמשהו מציק להם. גם הם שאלו איך זה יכול היה לקרות דווקא לעליזה".

صكنا من الاجل

هكذا من الاصل

הם יתדיינו ויריבו וישלימו ואולי גם יעשו עסקים

■ משה גבע

חיים שיף, לא בפעם הראשונה בחייו, בבית המשפט. הפרשה החלה א־פרופו מכירת נכסי שיף באמצעות חברת „אוקשן מארט". עוד לא ידוע מי יקנה, וכבר לא ברור אם יהיה מי שימכור

המלונאי חיים שיף העיד שלא היה שתוי בעת החתימה על ההסכם. הוא אכן שתה באותו ערב, בסוף דצמבר, מספר כוסיות בחברתם של הדוברת שלו רות סיטרית (אחותו של הח"כ), איש העסקים רמי אונגר וכתב כלכלי של אחד העתונים, אך הוא לעולם אינו שותה לשכרה עד כדי ערפול החושים או אובדן השליטה העצמית. בערך בשעה 20.00 נפרד מידידיו והלך בחברת הדוברת לסעוד ארוחת ערב אצל ג'פרי פורט בדירת הפנטהאוז שלו במלון הילטון בת"א. בסיום הארוחה חתמו הוא ופורט על הסכם שבעטיו הגיעו שניהם לאולמה של השופטת המחוזית הדסה בן עיתו.

ההסכם קובע שפורט יקים חברה למכירות פומביות שבאמצעותה הוא יהיה זכאי למכור, במשך שנה, את נכסי שיף תמורת עמלה של 10 אחוזים. זאת בתנאי שמחירי המינימום לא יירדו מן המחירים הבאים: מלון דיפלומט בת"א – 18 מיליון דולר; מלון כרינה ת"א – 8 מיליון דולר; מלון כרינה בת"ים – 11 מיליון דולר; מלון דיפלומט בירושלים – 30 מיליון דולר; מלון הנשיא בירושלים – 4.5 מיליון דולר; מלון אורגיל בירושלים – 3.5 מיליון דולר וכולל אולם הקולנוע; בניין לייף בת"א – 22 מיליון דולר; שליש בתצוין כיכר אתרים – 1.2 מיליון דולר, בניין מגורים בר"ג – 5 מיליון דולר; חברת „טרמפ" להשכרת מכוניות – 3.5 מיליון דולר; מלון גני שולמית – 15 מיליון דולר.

את כל הנכסים האלה התחייב שיף שלא למכור במהלך השנה בבלי לקבל אישור בכתב מג'פרי פורט. אם יקבל כמנו אישור, יהיה על שיף – כך על־פי ההסכם – לשלם לפורט עמלה בשיעור של חמישה אחוזים, וחמשת האחוזים הנותרים ייגבו מהקונה. נוסף על כך זכאי פורט לנהל את נכסיו של שיף ביד עם מכירתם תמורת דמי ניהול בסך 10 אחוזים. עד כאן הכל היה טוב. אלא ששיף ביקש להוסיף בסוף ההסכם פיסקה נוספת האומרת שלא תיגבה עמלה על פריון של 30 מיליון הדולר הראשונים, סכום שעליו להחזיר, בדחיפות, לבנקים. את הפיסקה הכתיב מלפנית עורך־הדין של פורט, שלמה תוסיה כהן, לדוברת של שיף. היא הוסיפה את הדברים בכתב ידה, בעברית, ותהילה סלע – ידידתו־מזכירתו של פורט – תרגמה לו את תוכנה לאנגלית. הכל שמחים ומרוצים, מרימים כוסית וחותמים כרת וכדין.

משהו כמו חודש וחצי לאחר חתימת ההסכם עולה שלמה תוסיה כהן לדוכן העדים, במהלך הדיון בבקשת פורט לצו מניעה נגד שיף. תוסיה כהן, חשב למר, מלמה – כעורך־דין – את שיף הרבה שנים. ארבעים, יש אומרים. עכשיו הוא מייצג אותו בתביעתו כלפי הממשלה.

בקול שקט ובוטח מגולל תוסיה כהן בפני השופטת את סיפור המעשה. מעדותו עולה כי פורט החליט לפנות לבית־המשפט בבקשה להוציא צו המונע משיף למכור את נכסיו שלא באמצעותו. לאחר שנתגלעו חילוקי דעות חריפים בינו לבין שיף לגבי פירוש סעיפי ההסכם ששניהם חתומים עליו. הפגישה נתקיימה לאחר שנודע לפורט כי שיף מנהל משא־ומתן למכירת נכסיו עם מספר גורמים וכי ברצונו לבצע את המכירה שלא באמצעותו וללא אישור ממנו.

כשנודע ששיף מנהל משא־ומתן למכירת נכסיו עם דייוויד לואיס (בעל מלון המלך שלמה באילת), התריע תוסיה כהן בפני שיף כי הדבר מנוגד להסכם. כהן הבריק ללואיס, הודיע לו על ההסכם ששיף חתום עליו, והבהיר לו כי לפי ההסכם יהיה לואיס חייב, במקרה של רכישה, לשלם לפורט עמלה של 5 אחוזים. תוסיה כהן סיפר גם כיצד תיווך בין שיף לבין קבוצה צרפתית בשם „נגושיאן", שהיתה אמורה להיכנס כשותפה שווה בכל נכסי שיף. תוסיה כהן שהיה אמור לייצג את שני הצדדים במשא־ומתן, דאג לעדכן גם את פורט. פורט רתח מזעם, הבין ש„תרגיל" הכנסת שותף נועד לשחרר את שיף מלחצי הבנקים. וכאשר שיף יפתור את בעיות הנזילות שלו שוב לא יהיה להוט למכור. פורט יינזק, בלשון עדינה.

תוסיה כהן המשיך וסיפר שנודע לו מפי שיף כי למרות האמור בהסכם הכתוב עם פורט, קיים בין השניים הסכם סודי בעל־פה, ולפיו לא ישלם שיף כל עמלה לפורט בגין מכירת נכסיו. העמלה היחידה, בשיעור 5 אחוזים, תיגבה מן הקונה. על עדות זו חזר שיף עצמו כאשר אישר כי ההסכם בינו לבין פורט להקים חברה למכירות פומביות ולהתחלק ברווחי העמלות. לשאלת השופטת מי היה אמור לשאת בהוצאות החברה, השיב שיף שהן היו צריכות לחול על פורט בלבד, מכיוון שמכירת נכסי שיף תתרום למוניטין של החברה החדשה ותאפשר לה להתחיל לפעול.

תוסיה כהן גולל בפני בית־המשפט כיצד תכננו שיף ופורט לרכוש את מלון „אסטוריה", הנתון בקשיים, ואחר־כך למכרו במכירה פומבית יחד עם נכסי שיף האחרים. הוא סיפר כיצד אמור היה שיף להשקיע ברכישה 2 מיליון דולר במזומנים, מתוך מחיר של 10 מיליון דולר. זאת לאחר השגת הסכמתו של בל"ל, שהוא אחד מנושי המלון. מעדותם של פורט ותוסיה כהן עולה שפורט הוצג רשמית כקונה המלון בפני בעליו, משפחת רובינשטיין. תוסיה כהן התחיל לנהל משא־ומתן בשמו של פורט ופרופ' חיים בן־שחר ייצג את המוכרים. אולם המשא־ומתן לא עלה יפה. המוכרים לא הסכימו להסדר התשלומים שהוצע להם לגבי 8 מיליון הדולר הנותרים.

גם פורט סיפר ששיף ביקשו לנהל עבורו את המשא־ומתן לקניית „אסטוריה". לשם כך, אמר, השיג לו הלוואה, כנגד מלונותיו של שיף בברזיל. הוא פירט בפני בית־המשפט מערכת יחסים ארוכה עם חיים שיף, שבעקבותיה, אמר, יפסיד יותר מ־250 אלף שטרלינג. לדבריו, השקיע סכום זה עד עתה בפירסומים ובהכנות לקראת המכירה הפומבית המתוכננת לקראת חודש אפריל הקרוב. שיף, אומר פורט, לא שיתף פעולה לקידום המכירות וסירב להמציא מידע חיוני על נכסיו. הדבר גרם נזק למוניטין שלו ברחבי העולם, משום שקונים פוטנציאליים הפסיקו להתייחס לעניין ברצינות, מאחר שלא היה בידו לספק להם את הפרטים שביקשו. בהקשר זה הוא הזכיר את רשת המלונות הספרדית „חוזה" ואת רשת הברוקרים האמריקאית הגדולה ביותר בעולם, „מריל־לינץ'".

שותפו של פורט בעבר ואולי גם בעתיד, חיים שיף, העיד עליו: „כאשר הגעתי לקוקטייל וראיתי שחתן המסיבה איננו, הבנתי שמשהו לא בסדר. שאלתי אותו מדוע אינו יורד למטה והוא השיב כי אסור שיראו אותו. היום אני מבין שגם באנגליה לא טוב שיראו אותו". שיף סיפר כי הכיר את ג'פרי פורט, אנגלי המתגורר בשוויץ, כאשר הוא הזמין לחתונת בתו של פורט באמצעות קשריו עם קהיליית יהודי פרנקפורט. פורט הבטיח לו, כך, שיף, לשחררו ממצוקת החובות המעיקים לבנקים על־ידי הסדר הלוואה של 30 מיליון דולר מבנקאי שווייצרי. „לבסוף התברר שהבנקאי אינו אלא בעל חנות מכולת", אמר שיף.

שיף אינו מתכחש לחתימתו על ההסכם; אולם יש לו פרשנות משלו לפיסקה האחרונה, שנוספה בכתב יד, השונה לחלוטין מפרשנותו של פורט.

בית המשפט. שעת צהריים, ביום שישי גשום וקר. גיבורי „דאלאס" המוקטנים נלחמים את מלחמתם.

נראה שהשופטת הדסה בן־עיתו מבינה עם מי יש לה עסק. היא מנתקת את המיקרופונים. מזיזה את התיקים שעל שולחנה הצידה. פונה אל המתדיינים ואומרת באנגלית שלא לפרוטוקול: „ננסה לדבר לרגע מבעד לעורכי־הדין".

לפורט: „גם אם אוציא צו מניעה קבוע נגד שיף, האוסר עליו למכור את נכסיו שלא באמצעותך, הרי אם הוא יחליט שלא לשתף פעולה, לא תצליח למכור דבר. מאידך, אם יהיה הצו בתוקף, שיף יפשוט בסופו של דבר את הרגל, מאחר שללא מכירת נכסים לא יוכל להחזיר את חובותיו לבנקים".

לשיף: „אינך יכול להשתמט מתנאי החוזה שחתמת עליו".

לשניהם: „אם תמשיכו להתדיין בבית־המשפט, כל עוד צו המניעה הזמני בתוקף, שניכם תפסידו מכיוון ששום קונה פוטנציאלי לא יתעניין בנכסים. לפיכך אני מציעה לכם להגיע להסכם שיפצה את שניכם ואהיה מוכנה לאשר אותו בפסק־הדין".

שיף: „אני מוכן ללכת לקראתו, אבל בתנאי שיתן לי ערבות בסך 30 מיליון דולר, שאני חייב להחזירם בדחיפות לבנקים ולא – הם עומדים למכור, באמצעות כונסי הנכסים, שניים מבתי־המלון שלי במחיר נמוך בהרבה מערכם האמיתי".

השופטת לפורט: „האם תהיה מוכן לתת את הערבות?"

פורט: „אני מוכן לעזור, אבל אינני עוסק בערבויות אלא במכירות פומביות. אם יש לו קונה, מדוע אינו מציג אותו".

שיף: „שום קונה לא רוצה אפילו לדון אתי, בגלל צו המניעה".

השופטת: „אני כבר רואה שלא ייצא מזה דבר. אין לצדדים רצון להגיע לפשרה".

נקבעים מועדים לשמיעת הסיכומים. ואז יורה רן עציון עורך־הדין של שיף ירייה אחרונה: „כתוצאה מצו המניעה הזמני התלוי ועומד, עשויים להיגרם למרשי נזקים בסך 50 מיליון דולר. זאת עקב פגיעה באפשרות מכירת נכסיו. ואילו התובע והערבים לו הפקידו בבית־המשפט ערבות בסך 50 אלף דולר בלבד". בתגובה, מתרומם מישהו היושב ליד פורט שעות ארוכות. הוא מודיע שהערבים – יצחק שני ויוסף דיאמנט – הם בעלי רשת חנויות „אכבעל" ובעלי אולפני ההסרטה „ברקי האמפריים". עורך־הדין של פורט מתריס לעברו: „סוף כל סוף אתה מביא תועלת". הלה לא נשאר חייב: „מה אתה רוצה אני חייב לך משהו?" השופטת מודיעה שהיא מעמידה פנים כאילו לא שמעה את חילופי הדברים בין השניים ומחייבת את הערבים לחתום על כתב הערבות גם בשם חברותיהם. ואכן כך עושים וגם פורט חותם בשם חברתו „תאורהם", הרשומה באיי בהאמה.

הישיבה ננעלת וסימני השאלה נשארים תלויים באוויר. כיצד מתכוון פורט למכור נכסי דלא־ניידי בארץ כשהוא ממשיך לשמור על אלמוניותו? מה יש לו להסתיר? מדוע לא קיבלו שיף ופורט את הצעת השופטת אם אין הם תקועים בדרך ללא מוצא, כפי שהיא תיארה את מצבם? האם הם יודעים משהו שאינו ידוע לבית־המשפט?

שיף עם עו"ד שהוא ידיד – תוסיה כהן – וידידות (צלומים: י.ם.פ.א.)

מדוע מסתתר ג'פרי פורט

בשבועיים לאחר חתימת ההסכם בין שיף לפורט נערכת בהילטון חגיגה מפוארת לרגל לידתה של חברה חדשה למכירות פומביות של נכסי דלא־ניידי בשם „ישראל אוקשן מארט". סגן יו"ר החברה, עורך־דין שלמה תוסיה כהן, ניצב בפתח האולם ולוחץ בחום את ידי המוזמנים, לאחר שהצליחו להתאושש מן ההלם הראשון. כדי להגיע אליו צריך להתלוות לדוגמנית זוהרת וגבוהה, לקבל פרח ארום, להסתנוור באור זרקורים ולעמוד לרגע סמוך לכרוז המכריז את שם האורח ומוסר – באנגלית, למה לא, את תוארו. כל זה נעשה לקול תופים וחצוצרות שהשמיעה תזמורת שנגניה לבושים לבן. בפנים נוכחים כל המי־ומי של תל־אביב, החל בשדרנית הצמרת ועד לספריות הצמרת, כלשונו הציורית של שיף בבית־המשפט. אוכלים סלמון מעושן, משיקים כוסית דקיקה, גם עם חיים שיף, ומנסים לברר מה הולך כאן, לעזאזל. ואז מוסט וילון ענק בקצה האולם והכל מתבקשים לעבור לאולם הבא, שם הוצב שולחן נשיאות ארוך על במה מוגבהת ולפניו שורות של כיסאות המיועדים לכ־150 המוזמנים. הכרוז האנגלי של החברה העומדת לקום הציג בנעימות את העומדים בראשה.

שלמה תוסיה כהן, עורך־דין ידוע, לשעבר שופט מחוזי, מועמד הליכוד לרשות עיריית ירושלים. אישיות אחרת – יוחנן (ג'ון) פורמן.

יהודי קשיש ממוצא אנגלי המצוי בעסקי הביטוח. יושב ראש האגודה הישראלית למלחמה בסרטן ובעל עיטורי כבוד מצבא הוד מלכותה. בקצה השולחן ח"כ גורע – אריאל ויינשטיין, שישמש כיועץ השמאות של החברה.

לאחר הקדמה זו ודברי הסבר קצרים כבים האורות. על מסך קטן מסריטים את נכסי שיף העומדים למכירה. בינתיים, זה כל מה שיש. ציחקוקים בלתי מובנים בקרב הקהל.

בחלק של השאלות והתשובות חוזרת ועולה התמיהה לגבי זהות בעלי החברה והעומדים מאחוריה. „אם אציע את ביתי למכירה באמצעות צד שלישי", אומר מישהו במבטא אנגלו־סאכסי, „ארצה לדעת מיהו". התשובות משולחן הנשיאות אינן מספקות והשאלות בדבר זהות הבעלים חוזרות ונשנות. מישהו מעלה השערה ששיף עומד מאחורי מכירת הנכסים של עצמו. אחר אומר ש„יש כאן איזשהו בלוף, בטוח". מן הבימה טוענים בתגובה שהמדובר בחברה שווייצרית שבעליה מעדיפים להישאר בעילום שם.

החלק „הרציני" של הערב מסתיים וסימני השאלה נשארים תלויים באוויר. עכשיו יחושו הנוצצים להרוות צמאונם ולהשביע רעבונם – כלשון הכרוז המקצועי שהובא במיוחד מאנגליה. אך לפני זה הוא מעניק, לקול תשואות, זר פרחים ענקי למזכירתו, שגם היא על הבימה. הוא גם מדגים לקהל מכירה פומבית בזעיר אנפין, שבסופה זוכה היושבת ליד שלמה אליהו (מן הביטוח) במתנה יקרת ערך.

את סיבוב הלילה השני מנצלים העתונאים לדליית פירורי מידע, אך לשווא. פורמן ותוסיה כהן מתעלמים משאלותי על זהותו של אחד בשם ג'פרי פורט ומפנים אותי לחברה השווייצרית. נציג החברה השווייצרית שמע על ג'פרי פורט, הוא אפילו מכירו אישית, אולם לדבריו – לפורט אין כל קשר לכל הנושא. בכך צעדתי, לפחות חצי צעד קדימה. ח"כ ויינשטיין, אולי בגלל רגש של מחוייבות ציבורית, אינו יכול להכחיש שאכן פורט הוא האיש העומד מאחורי החברה ושגם כל אותה עת ישב פורט בפנטהאוז שלו בקומה ה־17 של המלון וראה את כל המתרחש בטלוויזיה במעגל סגור. וגם את זאת התקשה ויינשטיין להכחיש: פורט שומר על אלמוניות, לדברי הח"כ, בגלל סיבות הקשורות לחרם הערבי. יותר מזה הוא לא יודע. הוא, ויינשטיין, לא כל כך קשור לנושא. תוסיה כהן ביקשו לתת לחברה יעוץ שמאות ראשוני, ומאחר שזה מקצועו הוא הסכים.

בא לשכונה בחור ללא סימני היכר מיוחדים

■ אמיר רותם

לא מקבל את הטענה שהוא נמנע מפירסום. עובדה. הוא מתראיין אצל הירקן ואצל פקיד הבנק. וגם היה חי בנוחות יחסית אלמלא היה בפאניקה תמידית של מה יהיה. אלון אולארצ'יק. עדיין בשכונה. כבר לא חדש

במשך כל השיחה הוא שמר על קשר עין עם הדלת. קיווה, כנראה, שמישהו יכנס ויציל אותו. ארבעה חודשים חלפו עד שאלון הסכים לפגישה, בבגדים נייטרליים כמו קפה „תמר", באחד אחר הצהריים של יום שישי. שמעתי את עצמי אומר דברי פתיחה, מסביר למה אני עושה לו את זה. אמרתי כמה דברים על השיבה הרועשת שלו מאמריקה ונחשול המוסיקה המזרחית שהביא איתו. הבעיות של קליטתו ברדיו והביקורת הלקונית עליו. כל זה, אמרתי, מסקרן. אלון הביט לעבר הדלת.

ב־1976, לאחר ההופעה האחרונה של „כוורת" באשדוד, נסע אלון אולארצ'יק לאמריקה ולקח איתו מעמד של כוכב. בוגר להקת הנח"ל, להקת ה„פלטינה" ו„כוורת". אולארצ'יק נסע כשאפשר היה לחשוב שכאן יוכל להשיג הכל. אלון נסע ללמוד, ניגן במועדוני יורדים עם דגולי הנגנים של ז'אנר מזרחי וג'אז אוונגרדי חשמלי. הוא התפרנס רק מהמוסיקה. „למזלי לא נכנסתי לשוק ההתנונות. מטעמי חסכון", הוא אומר, „הם לא מנגנים עם בס בהרכב".

וכשהגה מי שהגה את הרעיון לאחד את „כוורת" מחדש להופעות בקיץ 1984, בא את אלון בזמן נכון. „הזדמנות לראות מה הדאווין שלי ככותב שירים. באתי עם כמה שירים שנכתבו במטרה להוציא אותם פה". לאחר שמונה שנים בתוך המרחב של ארה"ב נחת אולארצ'יק עם בשורת המוסיקה המזרחית בפי זמרים אשכנזים, אפילו שעמיתו ל„כוורת" דני סנדרסון הקדים אותו עם „מה הדאווין שלך", אולארצ'יק שר את „בא לשכונה בחור חדש", פופ משולב במוטיבים תימניים, וכל עולל סידטר אותו בעקבותיו. „הייתי בשוק", הוא אומר, „כשזה הצליח. רק אחרי שנתיים שאני פה, אני מתחיל לקלוט מה קרה. כל השנים הייתי נגן, בסיסט. פתאום אני זמר. אלה שני עולמות שונים לגמרי. מאה הסנטימטרים המפרידים בין זמר שהוא מרכז הכובד של ההופעה לבין המלווה שלו, הוא הבדל של מאה שנה".

את אולארצ'יק מביכה המחשבה שפלקט שלו יקשט חדרים של נערות מתבגרות. הוא אין פוחד גם על הבמה. „אני לא עובד על זה. צריך להשתדל להיות קרוב לעצמך. אנשים שמופיעים 20 שנה מסתדרים עם זה אינסטינקטיבית. יש כאלה שטובים בזה. אני לא מרגיש נוח בכל הנושא הזה של אימאג'". יש באולארצ'יק קצת מבוכה וקצת חוסר בטחון והרבה אמינות. „אין לי פאניקה שאסור לי לסרב ל'זהו זה'. כשמציעים לי לבוא להופיע שם, יש לי הרגשה שכשיהיה לי משהו חדש זה יהיה די מענין כדי לזכות בפריים טיים". הוא רוצה לכתוב שירים שיהיו „כמו לחמניות", לא שירים נצחיים, אך הוא מודע לכך ש„ילד מזדקן" שכתב הפך ליותר מזה. העובדה שהוא בן לדור שונה מזה של הקהל המיידי שלו אינה מטרידה אותו. „בהופעה של שלום חנוך, שלא עושה מוסיקה דיגיטלית, אלא משהו המושרש בשנות ה־70, היו ילדים בני 10. הם באו לשמוע גם את 'כוורת' בפארק. היותר־גדולים עם שערות צבועות בצבעי 'ניו וייב', צהוב מימין, סגול משמאל ומחאו כפיים". אולארצ'יק מרגיש מחיאות כפיים עם זרוע מיושטת לפנים ואצבעות פסוקות.

עם החברים מ„כוורת" הוא שומר על קשר. „כמו אהבה ראשונה. כתה ט' כזו. אני עובד עכשיו עם צ'רצ'יל על התקליט החדש של אריק איינשטיין, הקשר בינינו כל כך בסיסי ואינטימי שהשאר לא מבינים אותנו. כל פעם שאנחנו נפגשים זה כאילו חזרנו עשרים שנה אחורה. יש גם קושי גדול. אנחנו רואים את עצמנו כאנשים שהתקדמו, וכשאנחנו נפגשים אנחנו מנגנים את אותם אקורדים שניגנו אז. זה די מתסכל. יש, כמובן, נסיבות מקילות: כסף, הערכה ציבורית, אתה 'סטאר' פתאום".

זה יכול לקרות שוב, איחוד מחודש? „לא יודע. אחרי הסיור האחרון בארה"ב, אני לא מוציא את זה מכלל אפשרות. איזה מוסיקאי יכול לנסוע לארה"ב בלי למכור את האוטו? לשהות בניו־יורק בלי ההלם של ההוצאה הכספית? ויש גם הרבה בדידות בהופעות האלה בפני יורדים. אתה לא יודע מי הם בדיוק, אנשים מעולם אחר. שם זו אשכרה נוסטלגיה. בהופעה כאן היתה איזו אקטואליה, קהל אחר, חדש לגמרי בא לראות אותנו".

אולארצ'יק נשוי כאן עם אשה אמריקאית וילד. נאלץ להתמודד עם המציאות הכלכלית החדשה („אני מסתדר יותר טוב מאי פעם. די בנוח זה, יחסית, שהיתה יכולה להיות טובה עוד יותר אילו הייתי מאורגן יותר. תמיד אני נמצא בפאניקה של מה יהיה") ועולם פופ שנעשה פוליטי יותר. תוצאה של מלחמת לבנון. „אני מרגיש שמאל, אבל לא הולך להפגנות. כנראה שזה לא איכפת לי. פעם הייתי בפגישה של 'מצפן' ושלוש פעמים בפעולות של 'השומר הצעיר' ועבר לי. לא מזמן שמעתי שיר של שלמה ארצי, שהוא בן שלל נושאים פוליטיים. הוא טוב בזה. צריך שהטקסט לא יבוא מהשכל. אמנות פוליטית מאבדת משהו מכוחה האמנותי שלה אם היא באה מהראש".

כשהדבר נתון לבחירתו, הקשרים עם הבראנז'ה המקומית מצטמצמים למינימום. את התקליט שלו הקליט לבד, מנגן על כל הכלים. הוא משתדל שלא להקשיב לרדיו, כדי לא לקחת דברים משירים של אחרים שיבצבצו אחר־כך בין התווים שלו. כרגע הוא קורא את שלונסקי. שלונסקי מוכיח לו שיש בעיה של טקסטים. אולארצ'יק אומר שהוא כותב בעצמו כדי לא לעבוד במצב שיצטרך לומר למישהו שהוא לא אוהב את מה שכתב. ועוד הוא אומר שהוא לא מקבל את הטענה שהוא נמנע מפרסום. עובדה. הוא מתראיין אצל הירקן ואצל פקיד הבנק.

בעתונות מפרגנים בדרך כלל. ההופעות שלו עכשיו במלווה של טריפונס, שהיה זמר מדינה שניה בתקופה ששהה בארץ, מעוררות חששות שמא תאבד לו תרבותו האיכותית. בכתבות סוף שבוע ניסו לייחס לו סלידה מנומסת מהסיטואציה. אולארצ'יק מושך כתפיים, מרשה לעצמו להמשיך ולהתלבט. „אני לא מרגיש שיש לי די סימני היכר בציבור או בעיני עצמי כדי להגדיר דברים. אני עדיין באוויר".

אלון אולארצ'יק מביט לדלת, אולי יחלץ מצרה (צלום: דניאל אבידן)

משא
לספרות, אמנות ועיון

„פוסט מורטם" לשאלה חיה

מאת יחיעם וייץ

ישי מנוחין (עורך), „גבול הציות": תנועת „יש גבול", ספרי סימן קריאה; 1985; 174 עמ'.

כשפרצה מלחמת לבנון, לפני כארבע שנים, ניסו מחולליה להציגה כעוד מלחמה ברצף מלחמות ישראל. תוך שימוש בניסוחים המקובלים של שלום, הגנה ובטחון ניסו ליצור תחושה שלפנינו „מלחמת המשך" ולא גולם מפלצתי השונה מיסודו מכל מה שקדם לו והיה ידוע, מוכר ולגיטימי.

בימיה הראשונים של המלחמה רוב הציבור ורובה המכריע של המערכת הפוליטית תמכו בה, ורק שמץ הבין, וליתר דיוק חש, שמדובר בתופעה שלכל הפחות אסור להסכים לה. אולם ככל שהתארכה והסתבכה מספר מתנגדיה הלך וגדל. רוב המתנגדים ביטאו את מחאתם תוך שימוש באמצעים המקובלים לביטוי התנגדות פוליטית – הפגנות, פטיציות, מאמרים בעתונות ומשמרות־מחאה. מתנגדים אחרים ביטאו את מחאתם תוך שימוש באמצעי שעד אז כמעט לא הכרנו – ביטוי לסרב באותו איזור שהיה מושא המלחמה ומוקד המחלוקת.

הסירוב לשרת בלבנון עורר ויכוחים קשים ומחלוקת עמוקה. הויכוחים היו משני סוגים. הסוג הראשון היה הויכוח עם תומכי המלחמה. אלה שללו את הסירוב – אף שלילתם היתה חלק משלילתם את כל ביטויי המחאה נגד המלחמה. גם אלה הקונוונציונאליים. ויכוח מסוג אחר היה זה הפנימי, המשפחתי, שתופעה זו עוררה בקרב מתנגדיה המובהקים של המלחמה, אלה ששללוה מהיום הראשון ומהקילומטר הראשון. בין אלה היו שסברו כי הסרבנות פוגעת יותר במלחמה נגד המלחמה מאשר במלחמה עצמה, כי היא פוגעת בראש וראשונה בניסיון להרחיב את ממדי המחאה ולהעניק לה לגיטימיות.

הד לויכוח פנימי זה אנו מוצאים הן בספר עצמו והן בתגובות שעורר. יהודה מלצר במאמרו „יסודי שלום עכשיו" (ע' 151–159) טוען, כי אין לו ויכוח „לא עם הימין, לא עם מפלגת העבודה – שידעה ולא הוליכה שולל, לא עם יונים – כמו קצינים בכירים – שקיבלו זיקפה ברגע שהתקרבו לאפסנאות הצבאית, ולא עם השמאל הציוני המתייסר" (151). הויכוח שלו הוא עם „אחינו הבכור" (כלשונו) „שלום־עכשיו" – לא עם התנועה כולה, אלא עם אותו חלק בתוכה שהוא מכנה „הסובים במתייסרי „שלום עכשיו" הגבולים, לדעתו, מולקים אחרים בתנועה שהם „בעצם מפא"יניקים בהלך הרוח", או אפילו קרובים ליוני הליכוד. לטענתו, אותם אנשים („המלובים במתיקרים") „מפספסו עולמם בשעה אחת". הם עשו זאת לא מפני שטעו בשיקוליהם או בהערכתם הפוליטית – אלא מפני „שלא היה להם אומץ לצאת אל מחוץ למחנה, להוציא עצמם מהכלל כאשר הכלל הוא פושע" (158).

מלצר, במידה רבה של יהירות, סובר כי אנשי „שלום עכשיו" עצמם אינם מאמינים בטענת הרציונליות שהם משמיעים – וההבדל בינם לבין אנשי „יש גבול" הוא בנכונות להסיק מסקנות, לעמוד מאחורי עקרונותיך וצווי מצפונך ולשלם המחיר על עמדתך זו. מכאן הוא מוציא מסקנה, שיש בה יותר משמינית קב של גוזמה וקיצוניות, כי התהום המשמעותית אינה בין מתנגדי המלחמה לתומכיה אלא בין „שלום עכשיו" ל„יש גבול". לא הויכוח בין שתי תנועות אלה שולי אלא „הויכוח בין „שלום עכשיו" לבין שאר משתתפי המלחמה הוא שולי" (151).

לעומת מלצר המבטל בנחרצות כל אפשרות שבסיטואציה המורכבת שנוצרה בזמן המלחמה, אנשים ממחנהו היו יכולים, ברצינות ומתוך שיקול דעת, להגיע למסקנות שונות משלו, עומד יוסי שריד. שריד, במאמר שפורסם ב„הארץ", טוען כי היחידים שהפיקו תועלת מפעילות „יש גבול" הם מתנגדי „גוש אמונים", שסוף סוף מצאו טיעונים וצידוקים לחוקים אותם הפרו בעבר ומן הסתם יפרו גם בעתיד.

במאמרו, שריד מתעלם משני הבדלים מאוד עקרוניים בין „יש גבול" ל„גוש אמונים". ההבדל הראשון הוא, כי אנשי „יש גבול" לא ניסו לסכל פעולה – אלא סירבו אישית להשתתף בה, תוך נכונות מלאה לשאת בעונש הנובע מסירובם. ההבדל השני, המשמעותי יותר, בין התנועות, מתבטא בעובדה ש„יש גבול" מקבל בעקרון את התפיסה הדמוקרטית בעוד „גוש אמונים" (כמו נטורי קרתא, כך ובמידה מסויימת אגודה) רואים בדמוקרטיה ובמוסדותיה משהו המנוגד להשקפת עולמם. יחסם אליה הוא אינסטרומנטלי וכפירה בה מבחינתם אינה משהו שצריך להתלוות אליו קונפליקט – כי היא כלל אינה ערך בעיניהם. ודאי לא ערך שיש להיאבק למענו.

המשותף לשריד ולמלצר, שלכאורה עומדים משני צידי מיתרס הויכוח המשפחתי, הוא ששניהם מתעלמים מכך שבקונפליקט כה רגיש ומורכב ניתן להגיע למסקנות שונות ומנוגדות, בלא שיהיה בכך פגם מצפוני, ערכי, אתי או לוגי. לכן מי שמכריע כך אינו הופך, שלא במודע, למוכר נפשו לשטן שמצידו השני של „הקו הירוק", ומי שמכריע אחרת אינו הופך, שוב שלא במודע, לחלק ממחנה תומכי מפלצת המלחמה. הכל שהשניים אינם חשים, כי חלק מטראגיות הסיטואציה הוא כי מעורבותה ומסובכותה לא נובעות אלא תשובות חלקיות, יחסיות. אם נשתמש במונחיו של ישעיהו ליבוביץ הרי לפנינו דוגמה לקונפליקט הנובע מהתנגשות היצר הטוב ביצר הטוב. הגדרת „היצר הרע" על־ידי „היצר הטוב", שהיא, לטענת ליבוביץ „קשה, אך לא פרובלמטית" שייכת לויכוח בין מתנגדי המלחמה לתומכיה, לא למישור הויכוח הפנימי.

בניגוד להם, מי שמבין מורכבות זו הוא חנן חבר (במאמרו „שירה וסירוב במלחמת לבנון" ע' 130–156). להערכתו, „בסיטואציה מעין זאת, שעוררו רבים ממתנגדי המלחמה לא היתה חד־משמעית ופשוטה, התגלגל הויכוח על חישובי הנזק הפוליטי והמוסרי לסיטואציות חסרות מוצא" (146). גם שקילה ומדידה זהירות ומאוזנות של „הבעד" ו„הנגד" אינן מביאות להכרעה חד־משמעית מאחר שמדובר פה ב„נטילת אחריות חד־משמעית בסיטואציה שאינה חד־משמעית" (שם).

מכאן אעבור לעיון ברכיב נוסף במאמרו של חבר. בראשית המאמר הוא משווה בין שירו של נתן אלתרמן „הפקודה" לבין שירו של יצחק לאור „רשע מה הוא אומר", שנכתב בעקבות מבצע ליטני ופורסם בראשית מלחמת לבנון. מטרת ההשוואה היא „להבחין באתוס המהופך שאותו הם מספחים ובמידה רבה גם יוצרים". ההבחנה היא בין עולם שבו הנורמה הרצויה היא התמסרות מוחלטת לפקודה („וראה את פני התפו וקם, ושאול לא ישאל תכליתי ומודיי") לבין עולם שבו הנורמה הרצויה היא השתמטות מפקודה, אי־ציות („אחי הצעיר אליה... אני אסלף לך [illegible] את כל שניך ובלבד שלא ילך [illegible] למלחמתם. אחי הצעיר אליה, אל תלך למלחמתם").

להערכת חנן חבר שינוי זה של היחס למרות ולפקודה אינו מבטא פרישה מן הכלל. לפנינו „אופציה חדשה לחלוטין של תודעה פטריוטית המנותקת מן הנורמה הישראלית של קבלת מרות טוטאלית" (144). מקור הסירוב איפוא אינו ב„ראש קטן", או בנסיון להסתגר בד' אמות אלא דווקא במחוייבות לחברה ובמעורבות בה. כותב חבר: „תופעת הסירוב צמחה ברובה דווקא ממסורת הוולונטריזם הישראלי ומן המחוייבות הפאטריוטית של היחיד לגורלן של המסגרות הגדולות" (שם). גם בהקשר זה אנו רואים עד כמה מרשעם הוא הנסיון לתפוש „הסירוב מימין" ו„הסירוב משמאל" כתופעות סימטריות. הרי אחד הדברים המאפיינים את „גוש אמונים" הוא הסתגרות ההולכת וגדלה, הסתגרות שיש לה הן פן רעיוני והן פן טריטוריאלי.

פרישתם מתבטאת לא רק בכפירה במרות הכלל אלא גם בהתנתקות מדיון בהשפעת מעשיהם על כלל החברה ועל דמותה. ובכלל, צפיה בעמדות הגוש לא כלפי משהו אנמי ומתלבט כמו סירוב אלא כלפי רצח חסר אבחנה מעידה יותר מכל עד כמה אין מקום לנסיון לעריכת השוואות ולמציאת מכנים משותפים.

לסיום, נראה לי כי עיקר חשיבותו של הספר, האימה שהוא מעורר, טמונה בעובדה שמתוך עיון, בין שורותיו יותר מאשר מתוכן, מתברר כי במקביל לעריכת ביתוח על מה שהיה, כוונתו להיערך לקראת מה שח"ו יהיה.

הספרות על דעת המקום ועל דעת הזמן

מאת ישראל כהן

כל ספרות היא ספרות לאומית, מפני שכל סופר הוא בן לעמו, גידולה של סביבה, של נוף ושל אקלים מיוחדים. רוחו יונקת מתולדות עמו ומסורתו, סופגת את צער האומה ושמחתה, חזון האומה ויעודה, ותנאי המקום והזמן מעצבים את תשתיתו הנפשית והרוחנית. הוא כותב בלשון עמו, והלשון אינה כלי־אומנות בלבד, שבעזרתה עושה הסופר את מלאכתו, אלא היא צבע מהותו, גוון הרגשתו וצורת הסתכלותו בעולם. לכל לשון נפש משלה. הרואה בשעת יצירה כ"ב אותיות עבריות, הוא רואה הויות ודימויים עבריים, הנעשים תלויים בשרשרות מספר בראשית ועד ימינו. אפילו רישומי השפעתו, שקלט מספרות־העולם, עוברים דרך הפריזמה הלאומית שלו ומקבלים עליהם של כ"ב אותיות: הוא מייהד אותם ומלבישם לבוש עברי, ודינם לא פעם כדין מקור. יחוד לאומי ומקומי זה לא זו בלבד שאינו מפחית מערכה האוניברסאלי של היצירה, אלא משמש תנאי לה. רק היוצר דבר של קיימא לעמו ולדורו, ומשפיע עליהם ומחנכם, יוצר גם לעמים אחרים ולדורות הבאים. הדברים מפורסמים ואינם צריכים ראייה.

הסופרים העברים בישראל, אף־על־פי שכוחם בעיקר ביחידותו של כל אחד מהם וערכם ביצירתם האינדיבידואלית, וכל סופר בודד במערכה, הריהם גם חטיבה ציבורית מובהקת, שתעודה ייחודית להם. יניקתם והשראתם ממעמקי ההיסטוריה והתרבות של ישראל ונושאי יצירתם – הוויית האומה, גורלה ועתידה. הסופר העברי בדורות האחרונים היה תמיד רוקם עטרה לתקומת העם, מחייה בנשיקה את הלשון העברית, חולם חלומה של מדינת־ישראל לפני היותה ונושא שבולה לאחר כינונה. מעולם לא חשש שמא יפגום בספירת האמנות לשם אמנות. האמנם הוא נתן ביטוי לידי לעולמו האישי, הפנימי, ולא הסתפק בתפקידו כמעורר שחר הלאומיות, והשיג הישגים אמנותיים אוניברסאליים ניכרים. אולם עם זה, ראה עצמו הסופר העברי אחראי בכל מאודו לעברו של העם, להווה שלו ולעתידו, ועשה כל מה שהיה בגדר יכולתו: כתב שירים, סיפורים ומסות, חיבר כרוזים וקולות־קוראים, תיאר את הצד השלילי של הגלות, עודד לחלוציות, קרא לעבודה וליצירה, לעליה ולהתישבות, וחיזק ידי מגינים, לוחמים ומעפילים. בדיבור אחר: בשלושת הדורות האחרונים היה הסופר העברי חלוץ הגאולה והעצמאות המדינית, והספרות העברית היתה אספקלריה לאוטופיה הציונית וללבטי התגשמותה. היא לא העמידה את עצמה ברשות האומה וצרכיה היא עמדה בתחילת ברייתה ברשותה. היא נולדה בתוכה. מעולם לא קיבלה פקודות או הזמנות מבחוץ. היא נצטוותה מפי עצמה. היא היתה מוזמנת ומזמנת מבפנים, היא והאומה שתיים שהן אחת.

לא רק ביאליק ואחד־העם, פייארברג וברדיצ'בסקי, טשרניחובסקי ויעקב כהן ועוד ועוד היו חלוצי התחיה ושושביני הממלכתיות העברית, אלא גם אלה שבאו אחריהם: עגנון והזז, למדן ושלונסקי, שטיינמן ואלתרמן, וייבדלו לחיים ארוכים אורי צבי גרינברג ועוד. שלום דרכים אחרים. הם העמיקו את האוריינטציה הציונית והגלו מרחם על חיי החברה. אחריהם, אם לא תמיד בעקבותיהם, הלכו הסופרים הקרויים „דור הפלמ"ח" ו„דור המדינה", וכל אחד מהם נתן חלקו למדינה, לא רק בשירות צבאי, אלא ביצירה ספרותית, המשיך את שלשלת־הזהב. אמנם מצויים סופרים צעירים, וביניהם בעלי־כשרון, המתייפיפים באסתטיציזם עקרילאי, ומתייחסים בזילזול אל השליחות החינוכית, הציבורית וההכרתית של הסופר והספרות. ויש שהם מתפנקים בקריאה: „זוז אני!" כרם, מובטחני, שגם הללו עתידים להגיע אל האמת הפשוטה שהאוטונומיה היצירתית של הסופר וחירות הבעתו לא זו בלבד שאינן בניגוד לזיקתו לאומה ולצרכיה החיוניים, אלא אף ניזונות מהם ומתחסנות על־ידיהם. רק מי שיוצר על דעת הזמן והמקום המסויים, זוכה לשורשיות ולחיי עולם הבא.

אנו גורסים רציפות רוחנית ותרבותית, רציפות, שפירושה חידוש ותמורה. ויש להם לסופרים העברים מה לומר ומה לחדש, והם אוחזים אש יצירה. שכן, נוכח המצוקה הרוחנית והחברתית, שירדה עלינו, גדלה תעודתם של הסופר והספרות שבעתיים. ודע: אין בידיהם תרופה מהירה למדווי המציאות, אבל יצירתם משקפת אותה מציאות. אין הם איסטרטגים ולא כלכלנים ולא פינאנסיסטים, ולא בתחומים אלה יפה כוחם. אבל נוכחנו לדעת, שתחומים אלה תלויים מאוד מאוד בתחומים אחרים. היו ימים, שרמת־חייו החומרית של כל אחד מבני הישוב היתה נמוכה מזו של עכשיו, ואף־על־פי־כן, היו מצב־רוחו ומוסר־עבודתו ואמונתו במדרגה רמה יותר. ולא אטעה אם אומר, שהתמוטטנו הטכנולוגית במקצועות רבים שונים הביאה עמה עליה בשכר, עליה בשביתות ובמאבקים, אך לא הביאה עלית־נשמה. אופייני הדבר, שבשעה שאקולוגים מדברים על איכות־החיים, הם תובעים סביבה בריאה, אקלים טוב,

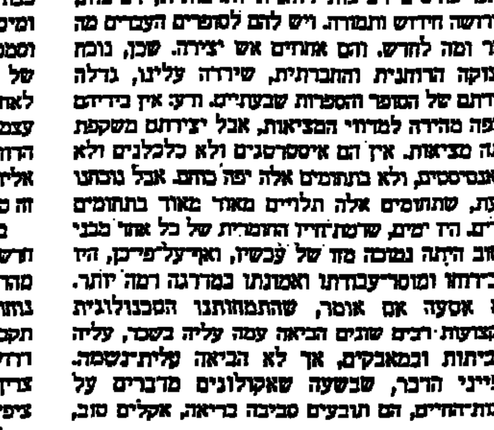

ישראל כהן
1905 – 1986

ביעור הביצות ומקורות הזיהום, נטיעת גנים, נקיון וכיוצא בזה. והדין עמהם. אולם הם ושכמותם מסיחים את הדעת, שמצויים עוד גורמים, שהם תנאי מוקדם לאיכות־החיים הטובה, כגון אקלים מוסרי, סביבה תרבותית בריאה, שוויון סוציאלי, יחסי־אנוש מהוגנים, ספר טוב, יצירה מקורית, הרצאה מהנה, הצגה מרוממת, ציור אסתטי וכיוצא באלה. הלא הכל יודעים, שהיו ויש בעולם אחוזות גדולות, המשתרעות על פני מרחבים, והן מצויינות מבחינה אקולוגית, ואף־על־פי־כן מצויות בהן ביצות מוסריות ושחיתות ההוללות, המנבלות את חיי האדם ומקצרות אותם לא פחות מסביבה אחרת, הלקויה מבחינה אקולוגית. האין צורך ליתן את הדעה על אקולוגיה רוחנית? מי יודע, שמא גרמה האקולוגיה הרוחנית הלקויה לירידה החברתית בחיינו, למוסר־העבודה הגרוע, לבדרנות, ללבאנטיניות וליחסי־אדם משובשים רב־יותר מגורמים אחרים.

בתחום זה, לדעתי, יפה כוחו של הסופר. יסודות המזון הרוחני, שיצירתו נותנת לפרט ולכלל, הכרחיים לקיומם ולקיום החברה. אולם אופן נתינתם והגשתם ואופן עיכולם הם תהליך מורכב, הדורש הבנה וסבלנות. קליטתם והשפעתם אינם מהיום למחר. ואילו רישומיהם ברורים לטובה. אולם הצלחתו של הסופר וברכתה של הספרות תלויות בתנאים אחדים, שראוי לפורטם.

א. הסופר צריך להיות נחשב בחברה, שהוא משפיע בה. דרושים אוירה של חיבה והערכה ליוצר ויחס של כבוד אליו. אין קולו של סופר נשמע מתוך מעמד נמוך ומיסכן. בדורות הראשונים היו מקבלים מרצון מרות וסמכות של מורי העם. ונתנה האמת להיאמר: מעמדו של הסופר העברי אינו מזהיר במדינת־ישראל. דווקא לאחר קום המדינה נתמעטה דמותו בחברה. היצירה עצמה לא קטנה, הישגיה ומעלותיה אינם פחותים משל הדור הקודם. אך פחת כוח־הכיבוש ונחלשה ההקשבה אליה. העם למשפחותיו אינו חי על ספרות מקורית. מצב זה טעון תיקון שורשי.

ב. יש להכשיר את החברה לקליטת ערכו. חברה הרשת לא תשמע את הקולות הבדוקים, אפילו הם באים מהר־סיני. חברה, השקועה בחומריות, ברדיפה אחרי נוחות, בקאריירזם ובריבות, המכורה לעגל־פז, לא תקבל ברצון לחות־הברית, אפילו אוחזים הם בידי משה. דרושים תנאי נפש מסויימים לקבלת השראה והשפעה. צריך לכרות אוזניים לתורה ולאמנות ולעורר בלב העם ציפייה להוויה רוחנית.

ג. הסופרים צריכים ליהנות מחירות היצירה. אסור לראותם כמשרתים ונושאי־כלים של השלטון. היצירה האמיתית היא על־פי רוב נונקונפורמיסטית, שהרי היא אינה משלימה עם הקיים. היא תמיד חותרת לגלות את המכוסה, שלעתים קרובות אינו נוח למישהו. אבל ספרות־מטעם היא בת־בלי־טעם. היא לא תחנך; זו, גם כשהיא מתחנחנת בחידושים היא מהנהגת, אומרת הן. יתר על כן: יש להשלים עם המתיחות המתהווה לא פעם בין יוצרים ובין השלטון. זוהי מתיחות יוצרת. היא מרגיזה, ולא פעם יש לה דין עם שליטי העם, אבל גם מפרה. הסיוע של החברה לסופר אינו על תנאי, בנוסח „אסייע לך על מנת שתסייע לי". אלא: אסייע לך על־מנת שתגשים את עצמך, ותיצור את שנועדת ליצור. בחשבון קטן כשהו ייכווה מאשו של הסופר, אבל בחשבון גדול ייצאו נשכרים גם הסופר וגם החברה הלאומית והאנושית.

★

מה יכול הסופר העברי בעמו להעניק למדינה ולחברה?

סופרים כוחם בתיאור, במיצוי דברים מהוויותיהם והוויות בני הדור, ואין כוחם במתן תשובה נחרצת או בהצעת פתרון מכריע. אבל אם נקבל את מאמר החכם, כי השאלה היא חצי פתרון, נמצא, שתפקידו של הסופר הוא נכבד. ועל כשרון זה ברצוני לייחד את הדיבור.

סופר ראוי לשמו, החי את הזמן ואת המקום ונפשו קשורה בנפש האומה, משמש מוקד להתרחשות. הוא כמשפות הרואים. לפיכך מיטיב הוא לראות ללבב הדברים. הוא אמן, ולפיכך מיטיב הוא לתאר את הגלוי ואת הסמוי. הוא מבקש אמת בלתי־משוחדת, ולפיכך אמיתו תופסת, הגם שלפעמים היא נושכת. איש־הכיתה רואה את המציאות באספקלריה כיתתית. כלומר, הוא משעבד את ראייתו לאינטרס שלו, מדעת ושלא מדעת. הסופר ניחן בחכמת־המידה. המקפח את הבידה מסרס את התמונה כולה. ההוויה המדינית והחברתית שלנו יש בה טוב ורע, חיוב ושלילה, יופי וכיעור, תהפוכות ופסגות, סכנות ותקוות. הבא לתאר את כל הצדדים האלה, חייב לסקור את הכוללות מעל מיצפה גבוה. ולא זו בלבד, אלא שגם כלי־ההבעה אינם מוטבים עצמם לפני כל אחד, הם צריכים להיות שונים לכל סוגיה.

הנה כי כן, מתרוצצים בחיינו חזיונות שונים, מלאי הוד ומעוררי אימים, שרק עט־אמן עשוי לתארם ולמצות את משמעותם ביצירה, שהיא צירוף של דמיון ובכי, שבח וגינוי, קינה ונחמה, צהלת־הצלחה וזעקת־שבר. לא במאמר הפובליציסטי בלבד ייעשה הדבר, אלא בעיקר בשיר ובסיפור, ברומאן ובמסה, מפני שהם ובעליהם מוכשרים לרדת לשיתין ולהעלות מתוכן אמיתות, העשויות לאלפנו דעת.

רוב המדינאים הגדולים היו קוראי ספרים בלטריסטיים, וקצתם היו בעצמם סופרים. הם הבינו, כי רומאן של יוצר ראוי לשמו יעניק להם הבנת־החיים ודעת־אדם, שסום יועץ־סתרים לא יעניק להם. שכן הסופר־האמן יציג לא רק את הנפש הפועלת באיתגליא, אלא יחשוף גם גורמי הפעולה הנעלמים, את מה שמעבר לידיעתו, את הבלתי־מודע האישי והקיבוצי. הוא מעלה מן התהום רצונות הפוכים וספקות נסתרים, שאיפה לשלום עם הערבים וכוחה להילחם ולשפוך דם, תאוות שנתעקו, מאווים שנדחקו מתודעת האדם ושורדים בעמקי הנפש האפלים. הספרות, מלבד ערכה האמנותי האסתטי, משמשת פנס בידי אדם להאיר את עיניו בזירות־היצרים הגועשת הזאת. היא מפרשת הרבה חזיונות אישיים וכלליים סתומים. היא גם מגלגלת את הקורא בנפשותיהם של רבים. היא מסירה את הלאכה התעצלותית הבוהקת מעל האמת ומשפת את התוססות. היא מגבשת הכרה העצמית של הפרט והכלל.

כרי, הספרות זנה ומפרנסת את העם בערכי אמת ויופי, מוסר ודעת, קסמי צורה ותוכן, גבישי רגש ומחשבה, גורל יחיד וחברה: היא מרוממת אותו מעל לדאגות יומיים ומטעימה אותו טעמה של אמונה וטעמה של תרבות ההבעה. היא מעוררת בו צימאון לערכי מעלה, ואף מרווה את צמאונו זה בחין היצירה המקורית. הספרות עשויה לשנות את נפש האדם לא על־ידי הטפה או תוכחה, אלא על־ידי מתן ערכי חיים ויופי.

ועוד מתנה אחת מוכשרים הסופר והספרות להעניק לרוצים בה: הלא היא התאמה בין המחשבה ובין הביטוי, בין מה שאדם מבקש באמת לומר ובין מה שהוא אומר. לצערנו, רווחת, ביחוד בחיים המדיניים והציבוריים, השלמה עם הפער ביניהם, עד כדי כך, שמלכתחילה אין מקבלים בכובד־ראש את הנאמר. הלשון באה להעלים או לכסות. זוהי צרה מוסרית גדולה, שתוצאותיה הרות־פורענות.

פעם שאלו לו לקונפוציוס: מה היה מתחיל לעשות אילו היה עליו לשלוט באיזו ארץ? „אני אתקן את גדרי הלשון ושימושה", השיב המורה. שומעיו השתוממו ואמרו: „הלא אין לתשובה זו כל ענין לשאלתנו. מה יועיל תיקון שימוש הלשון?" המורה השיב: „אם אין הלשון מדוייקת, כי אז מה שנאמר אינו מכוון לאמת; ואם מה שנאמר אינו מכוון לאמת, כי אז אין המיפעלים נעשים יפים; ואם אין המיפעלים נעשים יפים, כי אז אין המוסר והאמנות עולים יפה; ואם אין המוסר והאמנות עולים יפה, כי אז אין המשפט קולע אל הצדק; ואם המשפט אינו קולע אל הצדק, כי אז אין האומה יכולה להניע יד או רגל. על כן אסור לסבול שרירותיות במלים. זהו הדבר, שבו תלוי הכל".

חכמה קדמונית זו כוחה יפה גם לחיינו. הזילזול בלשון העברית היפה והטובה עובר כל גבול והוא פוגם בתוכן, באמת. וראוי להעיר, שהכנסת שלנו, ששמה הוא גילגול רחוק של „הכנסת הגדולה" בימי הבית השני, עושה עבודת חקיקה חשובה למדינה, אך אינה משמשת מופת בלשונה ובדיבורה. כל תפילה וכל מימרה שנשתיירו מן „הכנסת הגדולה" מצטיינות ביופיין ובדיוקן ובנקיונן, מה שאין כן הכנסת שלנו. רק חברי־כנסת מעטים מקפידים בלשונם, ורובם מדברים עברית עניה ומרושלת, ולא פעם היא מלווה גם בניבוסים משובשים.

הסופרים העברים אחראים למשקי־הלשון, לתחבורת־הלשון, לכבישי־הלשון, לתקשורת־הלשון, לכוח־הלשון, לאוצר־הלשון, ללשון־חוץ ולשורשים, לפיתוח־הלשון, לביטוח־הלשון ואפילו לרוח־הלשון. וכל השירותים החיוניים האלה מקופלים ביצירה הספרותית של הסופר העברי, היוצר על דעת המקום ועל דעת הזמן.

(מתוך הרצאה בועידת הסופרים העברים, תשל"ו)

רשומון של התאבדות

מאת שרה הלפרין

צבי לוז, „נפשו בכפרו", הוצאת הקיבוץ המאוחד, תשמ"ו, 168 עמ'.

ספרו החדש של צבי לוז, מסכם בצורה רשומונית מיוחדת במינה את סיפור חייהם של שלושה דורות ברפובליקה הקיבוצית של עמק הירדן, כפי שסופר כבר בצורה קונקרטית בספריו הקודמים של לוז „עינות", „מקום שהנחלים הולכים", ובמיוחד בטרילוגיה, שהפכה לשסידבר, „אגדות המקום", ובסיפור „מאוקי". „נפשו בכפרו" מחרש דרך התבוננות בהוויה הארץ־ישראלית הזאת ומבקן את הזיקה לאחת המדיות המושכות שלה – לשילוב הצד האידיאי עם הצד הפסיכולוגי בעיצובו של מפעל חלוצי.

עולמות פנימיים מוצגים במוקד סיפורי חדש, הן מבחינת התוכן והן מבחינת הצורה. מבחינת התוכן מתמקד הסיפור – בפעם הראשונה אצל לוז – בבעיה מרכזית אחת: תופעת ההתאבדות בקיבוץ בימיו הראשונים. ומבחינת המיבנה ערוכה היצירה לא במתכונת עלילה רצופה אלא בתבנית של דיון ספקולאטיבי והעלאת אפשרויות. דעותיהן של דמויות שונות מציגות קשת רחבה של ברירות להבנת הכוחות הפנימיים הגורמים לתיסכול ולאכזבה והעלולים לשתק את יצר־הקיום של אנשים תאבי־חיים מלכתחילה. נוסף על כך משקפות גירסות אלה, כל אחת בתורה, את אופיו וגורלו של דובריה. באופן זה מעוגן הדיון הספקולאטיבי (על האופציות השונות שבמשחק החופשי של הכוחות בנפש האדם) בעיצוב ריאליסטי של פסיכיקה וגורל במסגרת חברה שהיתה אידיאליסטית ביסודה.

בתמורות ובמשברים במשך שלושה דורות עסק צבי לוז בספריו הקודמים. הבנים והנכדים בספרים אלה אינם נושאים עוד את האידיאלים של אבותיהם החלוצים, בני דור ראשון, והם מנסים להשתחרר מכבל שהנחילו להם ההורים בשעתם. את ריחוקם מן המורשה, שנתרוקנה אצלם מתוכנה, מבטא יחסם אליה כאל אגדה. מעשי הראשונים ותודתם מסתכמים אצל הבאים אחריהם במושג „אגדות", המורה על עולם שהיה ואיננו עוד, והצעירים אינם להוסיף אחד אותן אגדות.

לעומת זאת בספר הנוכחי „נפשו בכפרו" נתהפך יחסם של הצעירים לאגדות המקום. דווקא שרית ספירא, נציגת דור שלישי, היא זו הפונה לָעָבָר בחיפוש אחר משמעות ההווה.

עובדות העבר מתקרמות באופן סמלי בקבר הבודד שליד הגדר הישנה, שלפי תבנית הבינוי החדשה של שכונות המגורים יש להעבירו ממקומו. התכנית החדשה – „תוכנית־אב מפורטת ומנומקת להרחבת גבולות המקום" (עמ' 5) – עומדת בסימן הניגוד הבולט לשכחה ולהתנתקות במועם של המייסדים הראשונים. תנאי צבע קשים מרומזים בקבר הישן, העומד בדרכה של תוכנית ההווה – „מצבת־בטון פשוטה, נמוכה, אפורה, סובלת בצמחיית־בר, פרועה ומכוסה ברוב אבק. הכתובת חרותה על פני הקבר בקווים גסים, משוקעים בבטון" (עמ' 11). סילוק הקבר ממקומו, כמוהו כניתוק מוחלט של הצעירים מן הקשר החי לעבר של המקום. לפיכך נזעקת שרית להגנה על הקבר כל עוד לא נתברר מי האיש הקבור בו ומה חלקו עם מייסדי המקום, וכל עוד לא פוענחו חידות מותו וקבורתו הבודדת. כך מתחיל מסע החיפוש אחרי הזמן שעבר כדי לגלות „אמת", שיש לה השלכות על ההווה.

מנקודה זו יכול היה להתפתח סיפור בלשי במתכונת הידועה המוליכה, בדרך הגילוי הדינאמי של עובדות מקדמות ונתונים מעכבים, אל פתרון החידה. אולם צבי לוז אינו נדרש לנוסחה רגילה זו. מוקד הסיפור ב„נפשו בכפרו" היא פעולת הרוח בפנימיות האדם, וזו מתגלמת לא בעלילה חיצונית אלא בעלילה פנימית, בדרמה אידיאית ופסיכולוגית המתגלית בהחלטות ובמעשים. מסע הגילוש מתבטא לא בגבירת גילויים של מאורעות שקרו, היינו של עובדות מסבצאות בצורת גילויים של נתונים ממשיים, אלא בפיתוח הסברים משתנים בצורת השערות מסתברות על מניעים מתקבלים על הדעת להתרחשויות פנימיות.

הסברים אלה מושבצים בגירסות שונות מפי שבע דמויות מספרות המעוצבות בסיפור. כל הסבר תלוי באיש המספרו, מבוע בתחום הנסיון, השקפת־העולם ודרכי־החשיבה של הדמות המציעה אותו. עם זאת מתלכדים כל ההסברים בסופו של דבר למרגם מייצג של אופציות פתוחות במשחק הכוחות הגורלי בעולמו הפנימי של האדם. בזה מתגלמת בצורה ספרותית־אמנותית הדעה השלטת היום בהרמנויטיקה המודרנית (וביחוד בתורתם של גדמר והיידגר) שאי־אפשר לאדם מן ההווה לגלות את העבר כפי שהיה „באמת", כי אין לראות את התופעות של זמנים רחוקים בתצפית טהורה, אלא רק לראות שהם כך וכך בעינינו היום.

על סמך פקפוקות כזו מובן מיעוט הפרטים העובדתיים על איש הקבר. כל הידע על אודותיו, בתחילת המסע כבסופו, מסתכם בשמו, שאול נתנזון, ובתאריך קבורתו, ב' בניסן, תרע"ג (ככתוב על מצבת קברו); בזמן הצטרפותו למקום, בסתו של שנת תרע"ג (1913), היא השנה השנייה לייסוד המקום, ובעבודתו בדייש (כפי שמעידה רשימת העובדים ב„לוקומאטיב", שם מכונת הדייש של אותה תקופה).

על פרטים אלה נוסף מידע נגזר: א. על התאבדותו של שאול נתנזון – מקבורתו במקום בודד (על פי דיני ישראל אין קוברים מת בבית הקברות, והדברים בעל־פה על מתאבד בדור המייסדים; ב. על מוצאו מרוסיה, על פגישתו את רעיה (אשתו הצעירה של סלבה סגל) בהגיעו למקום ועל נפשו הרומנטית שהשתפכה בשירים לפני רעיה – מזכרון פירודי דברים ותשובות קצרות מתחמקות שהשיבה רעיה במשך השנים לשאלות ילדיה יאיר ומירה; ג. על אי־השתלבותו במקום – מתוך השתיקה שנגזרה על עצמם ותיקי המקום ביחס אליו, באופן שהבאים אחריהם לא ידעו עליו דבר.

מנתונים אלה מצטייר שאול נתנזון כאישיות צעירה, נפש רגישה, שלא עמד לה כוחה להמשיך בעול המשימה הגדולה „להקים מקום בארץ" (עמ' 20). המייסדים נאבקו בכל כוחם ברפיון ובחולשה, לכן השתדלו להרחיק מתודעתם כל גורם מרפה־ידיים. מסתבר שמקרה ההתאבדות עלול היה להרפותם ברגעי חולשותיהם. במרכן הרגישו עצמם נבגדים על ידי מי שערק אל המוות משדה המערכה המשותף. כדי להתגונן מפני ההשפעה המהממת של המעשה ולמנוע את הישנותו – למען יִרְאוּ וְיִרָאוּ, הם עצמם והבאים אחריהם – קברו את „הבוגד" במקום מותו.

סברה זו מערערת את השארתו של הקבר במקומו כ„מין מאוזוליאום" (עמ' 22) סמלי, דבר המנוגד לחלוטין לכוונתם המקורית של המייסדים. לפיכך מתחזקת הנטיה להעברת הקבר. אבל ההחלטה זו מתעכבת על ידי שרית עד שיבורר עניינו של אותו איש בנסיונותיהם של החברים לשחזר את פרשת מותו וגורמיה בגירסותיהם השונות.

נסיון השיחזור הראשון הוא של יאיר, בכור ילדי המקום, שנולד לרעיה ולסלבה סגל בסוף השנה השנייה לייסוד המקום. לפי גירסתו (עמ' 20, 32–47, 54–59) סיבת התאבדותו של שאול נתנזון היא אהבה אבודה.

יאיר, הקשור לאביו ולאמו בחבלי הערצה אבטספיית, אינו יכול לתאר לעצמו פרשה בימי המייסדים שאינה תלויה באביו ובאמו, ועל כן הוא סובר שבואו בעיר ריפה, שהכיר את אמו הצעירה והיפה ואיבד את עצמו לדעת, לא עשה זאת אלא משום שהתאהב באמו אהבה אבודה נואשת, כמאמר החכם „עזה כמות אהבה" (שיר השירים, ח', ו'). הוא מתאר את שאול כבעל אופי רומנטי פיוטי, המתפעל מיופיים של נוף ואדם ומבטאם בשירים נרגשים. בחוויות אלה ביקש לשתף נפש יקרה קרובה ללבו, וזו נמצאה לו בדמותה השקטה והנבונה של רעיה היודעת לשון רוסית שוטפת ובקיאה בספרות. רגשי אהבה עמוקים התפתחו בקרבו לאשה הנשואה (לסלבה סגל), בה ראה את התגלמות חזון האשה האידיאלית. בכוח התקווה של אהבה זו, להבנה ולשיתוף רגשה [illegible] לפתות, התמיד שאול בעבודת השדה הקשה והשתתף בויכוחים עם החברים על השאלות הגדולות, שאלות עם ותמורה, שעמדו אז בדרכו של עולם. אולם משנוכח שרעיה משיבה את פניו ריקם – התמוטט עליו עולמו. רגשי תיסכול וכאב לב הגבירו בו את תחושת האין־מוצא, וכגיבורים האצילים הרומנטיים שבספרות הרוסית (ביחוד ביצירותיהם של פושקין, לרמנטוב, צ'כוב וטולסטוי) – שעליה היה אמון משנות למודיו בגימנסיה הרוסית – נטל את נפשו בכפו.

גירסה רגשית־נפשית זו מעוררת הסתייגויות אצל החברים. למרות המצע ההיסטורי־הביוגראפי המשולב בתמונות נוף ובהילת הבראשית החופפת על מעשי החלוצים, חסר בה העיקר. אין בה שום התייחסות למניע אידיאולוגי כלשהו ולחלקו בפרישה הגורלית, וכולו אינו אלא פרויקציה אישית – השלכת אהבתו היתירה של יאיר לאמו ויחסו האפותיאוזי לאביו על הדמות הנסתורית של האדם המתאבד.

הגירסה השנייה (עמ' 61–62, 66–88) היא של אבנר עבית, אף הוא בן הדור השני במקום, אך יותר מפוקח ובעל־ביאור. בתוקף תפקידו כמזכיר מייצג אבנר עבית את הגישה ההומאנית שבאחריות־דורשת־טובה, וזו מתגלמת בהשתדלותו לעזור לכל חבר בר בבר עם דאגתו לטובת הכלל. בקי בחזון האדם החדש, שעליו מושתתת החברה הקיבוצית, ויחד עם זאת רב־נסיון בטיפול באילוצים של הנסיבות המכמסיה של החיים, יודע אבנר עבית שחזון האדם החדש הוא אוטופי בלבד, משאלה לא באה, ושהייאוש מן התקוות שתלו בו עלול להדוף באכזבים באוכובים להתאבדות.

צבי לוז

על תשתית רעיונית זו – אכזבה באידיאל האדם החדש – בונה אבנר עבית את הסברו לצעדו הנואש של איש הקבר היכן. לפי הסבר זה מצטייר שאול לא רק כצעיר רגיש אלא גם כאדם חושב המאמין בתורות חברתיות. אמונתו ברעיון שאפשר לשנות את החלק האפל שבטבע האדם ולתקנו בכוח הרצון הטוב בנסיבות חדשות, הוליכה אותו לחברה הקיבוצית שבארץ ישראל. ואת לאחר שהתייאש, כגיבורי סיפוריו של ברנר, בן הבית המסורתי היהודי בגולה מצד אחד ובן התנועות הראדיקאליות הרוסיות מצד שני. אולם גם בחברה החדשה שבארץ גלו אכזבה, קשה ומרה ככל קודמותיה. בעוד שבאכזבותיו הקודמות ניבבה תקוה לאפשרות מימושו של האידיאל בחברה חדשה בה ישתנו תנאי הקיום של האדם, הרי מפח־נפשו מיחסי־האנוש המכוערים שבחברה החדשה הזאת ייאשוהו מכל האידיאולוגיות החברתיות האוטופיות. כשנוכח שלא נותרה לו עוד שום תקוה לגאולת האדם, מאס בחייו ושם קץ להם.

הגירסה השלישית (עמ' 110–123) מוסבעת בעקבות הביקורת לגירסה השניה (עמ' 88) מפיו של יוכי הורי, הארכיבר של המקום. בתוקף תפקידו כמסבר עבר המקום הוא הוא מְסַבֵּר גם את העבר ההיסטורי הלאומי של עם ישראל. והדברים תתעבים בחותם של המסורת היהודית מצד אחד ושל הפילוסופיה של דור התלושים בגולה, שאיבדו את אלוהיהם היהודי מצד שני. לפיכך הוא רואה את שורש המצוקה של המתאבד בדור המייסדים לא בתחום החברתי אלא בתחום המטאפיזי, ואת דפיון הדיים שאחז בשאול נתנזון עד מוות הוא מסביר כתולשת הדעת שתקפה אותו בגלל האכזבה הגדולה לא מן האדם כיצור חברתי אלא מן האדם ההוגה התולה את קיומו בעיקרון עליון, מטאפיזי, ואינו יכול לחיות בלעדיו.

לפי גירסה זו היה שאול נתנזון צעיר מתלבט שלא השלים עם זניחת הערכים היהודיים המטאפיזיים שעמד בהתפקרותו, ועם זאת לא יכול לחזור אליהם. הספק, הפקפוק בקיומו של כוח עליון, לא הרפה ממנו. „גם כשהתקרב לאמונה בו. הוא קיווה שבארץ ישראל, בה נגלה אלוהים לאבותיו, יזכה גם הוא להתגלות שתסלק אחת ולתמיד את הספק מלבו. אולם הארץ, שלא פינקה מעולם את יושביה, לא זיכתה אותו בשום אות בגבה. השאלה ברבר הקיום של כבר מטאפיזי, אלוהי, בעולמנו („יש או אין", עמ' 119) נשארה ללא מענה, ושתיקת אלוהים שיתקה בקרבו את רצון החיים בכביאות המוגבלת של ההוויה, שנראתה לו מעתה עלובה, משעממת ולא־ראויה.

יתר על כן, היאוש המטאפיזי מהסתר הפנים בחיי ההווה גרם לו שישליך תקוותיו אל הקיום שמעבר לחיים. שם קיווה לזכות בגילוי האלוהי. לפיכך החליט לסיים את חייו עלי ארבות ולהגיע לחזות בהר.

הגירסה הרביעית (עמ' 90–103) היא של שרית ספירא, שהיתה בשעתו אהובתו של יפתח, בנם של יאיר ורותי סגל. יפתח הסליך את נפשו מנגד במעשה גבורה צבאי נועז כדי, שנחשב להתאבדות (ביחוד לאור דברים שהסביע קודם־לכן), ושרית מרגישה מאז רגש אשמה בלתי־מוצדק במותו. באיש הקבר שהתאבד היא רואה אבטיפוס לכל המתאבדים הצעירים היפים ולתעלומת מותם בטרם עת. היא נאחזת בפרשת שאול נתנזון כקרש קפיצה לפתרון הבעיה שלה – לבירור גורמים, שאינם תלויים בה, העלולים להוליך בחור נחמד ונבון כיפתח למעשה התאבדות.

גירסתה של שרית – המושפעת מאכזבתם של בני הדור הצעיר בן המדינה – תולה את רצון המוות של המתאבד הצעיר (בחור ראשון כבחור שליסיו) בארש בן האידיאל הצבאי הלאומי. שאול מצטייר כצעיר בלארמרץ שעלה לארץ בתוך אידיאל לאומי הבוחן ברגל ובהכנון, במבטע עברית ובגמל עברי, שהם במבנני הדיבבות היהודית על ארץ ישראל. על הזה עתיד זה של העם נבג שאול לשאת דברים נלהבים לפני החברים ולעורדם להצטייד בנשק ולהפעילו נגד השודדים הערבים לבען במתן הדים ההגנה על הנשק. אולם האכזבה לא אחרה לבוא. בתחילה צינגר בעב את הרעיון הצבאי הלאומי החברים שהסתייגו בדעותיו. האחריכך נשבר לגמרי כשבוישלה, השרו הצעיר, נהרג על ידי שודדים שהכורו את הסוסה עליה רכב בשליחות הנשק. המחשבה, שהוא אשם בכך שכרישלה לא ויתר על הסוסה כדי להציל את חייו, מערערת את בטחונו בהשקפותיו. הוא נוכח שהלאומיות הווחשת כחוד כבר כדי בנשאתו, והרוב צער וייסורי־מצפון על שלא לימד את ברישלה להחשיב את חייו, אין לו כוח להבעיר בחייו הוא, והוא מפסיקם בנו ידיו.

הגירסה החמישית (עמ' 127–132) היא גירסת האם השכולה. רותי, אשתו הכובלנית של יאיר (ורודף ההתפתקאות עם נסים אחרות), ואמו המיוסרת של יפתח (שהתרחק מהוריו עוד בחייו), רואה את סיבת התאבדותו של שאול בהכנסף שם הוריו.

רותי מעלה את ההשערה ששאול היה נער רך וערין ועם זאת בעל רצון חזק והחלטה נחושה. כשהחליט לעלות לארץ „כחלוץ לעבודת האדמה הקשה, הישרה" (עמ' 127), התנגדו לו הוריו מתוך דאגה לבריאותו ולאושרו. אמו הזהירה אותו באגונתיה האמהיות „כי פלסטינה הדוקה איננה בשבילך, כי... לא נועד לנהורים ולוחי מכל" (שם) ואביו התנגד „להתפתקות מפוקפקת במורה התורכי" (שם). אולם שאול לא שמע להוריו ונפרד מהם בסכסוך קשה.

כשהגיע שאול למקום, נרתם בכל כוחו בעול העבודה הקשה. אולם כוחו הפיזי לא עמד לו, וברוב כאבו נחלש ונחלה. ההתמוטטות הגופנית עוררה בקרבו את צרכת הבריתו את רצון הוריו, והוא הצטער על שלא שָׁמַע בקולם. אולם „בן לא יכול להודות שהוריו צודקים. כבר". מכריזה רותי מתוך נסיון אישי מר. „לכן שאול"

(המשך בעמוד הבא)

סנדו דוד

רְחוֹב הַמִּזְרָח

הָרְחוֹב מִתְפַּשֵּׁט פִּרְקָטָן
מְפוֹרֵר אֶת הַזְּמַן.
רְחוֹב אָרֹךְ וּפְתַלְתֹּל
מְקַמֵּט בָּתִּים
שׁוֹחֵק חֲלוֹמוֹת
רֵיחוֹת זֵעָה וְשָׁנִים.

בַּקְבּוּקִים רֵיקִים –
שְׂפָתַיִם יְבֵשׁוֹת.
קָשֶׁה לְהַבִּיט
קָשֶׁה לִנְשֹׁם
בַּהֲמֻלַּת הַצָּהֳרַיִם.

מַחְלוֹנוֹת מְגֻפָּפִים
סִיּוּטִים מְלֻשִּׁים.
אֵין אֲוִיר
רַק קוֹלוֹת סוֹבְבִים
מְהַבְהֲבִים.

חֹם צָהֹב
מְזַמְזֵם כִּזְבוּבִים.
תַּרְדֵּמַת שִׁכּוֹרוֹת בָּעֵינַיִם
צִמָּאוֹן –
בַּקְבּוּקִים רֵיקִים.

אַתָּה מְשׁוֹטֵט בָּעֵינַיִם
וְדָבָר עוֹלֶה מִתּוֹךְ דָּבָר.
הֲוָיוֹת.

שִׁירַת הַיָּם

מֶשֶׁהוּ כְּמוֹ מְכַרְסֵם אֶת בְּדִידוּתִי.
דּוּמָם לֹא יָנוּחַ הַשַּׁחַר.
אָז עֲשׂוּיִים מֵעֵץ הַדַּעַת כִּנּוֹרוֹת
מֵיתָרִים מִן הָאֲוִיר
וְהַיָּם הַסָּפֵר מְנַגְּנוֹת.

אַף דָּבָר לֹא קָרָה.
רַק דַּם כָּחֹל שֶׁל שָׁמַיִם
יָרַד כְּגֶשֶׁם נְדָבוֹת.
תּוֹלוֹת הַצְּדָפוֹת,

טַבָּעוֹת
מְשַׁרְשְׁרוֹת מְלוּחוֹת,
מְנֻתָּקוֹת מִשִּׁירַת הַיָּם,
סְגוּרוֹת בְּתוֹךְ עַצְמָן.

הָרֵי אֶבֶן

הָרִים אִלְּמִים.
פֶּלַח אֶבֶן בּוֹרֵחַ בַּשֶּׁמֶשׁ
צִמְאוֹנוֹ שֶׁל קַיִץ מְאֻחָר.

صكنا من الاهل

לקט

מאת י. קורא

אבות ובנות ברומא העתיקה

התנועה לשחרור האשה הפכה את האשה ועניניה לא רק למוקד של פעילות חברתית ופוליטית, אלא אף לנושא מחקר ולימוד אקדמי. בארצות הברית יש כבר היום אוניברסיטות מכובדות שבהן אפשר ללמוד לתואר ראשון, או לפחות לתואר שני, ב„לימודי האשה" או „מדעי האשה" – אוסף של עיסוקים שונים, הלקוחים מדיסציפלינות מדעיות שונות, שכולם מתרכזים באשה, תולדותיה, מעמדה ותדמיתה בחברות שונות ובתקופות שונות. גם בישראל יש כבר חוקרים וחוקרות, שהקדישו זמן ומחקר ל„לימודי האשה", כמו הסוציולוגית פרופ' רבקה בר־יוסף וההיסטוריונית של ימי הביניים פרופ' שולמית שחר. ניתן היה לצפות לכך שבמוקדם או במאוחר יעסיק מעמד האשה ביוון וברומא העתיקות את החוקרים, שכן שתי תרבויות אלה היו הראשונות שבהן ניתנה – ולו גם במקומות בודדים ולתקופה קצרה יחסית – החירות הפוליטית וזכות ההשתתפות בשלטון למספר רב של אזרחים חפשיים. והרי רבים מן האידיאלים של הדימוקרטיה המודרנית (כולל שמות כמו „דימוקרטיה" או „רפובליקה"), מאז המהפכה האמריקאית והמהפכה הצרפתית, הושפעו באופן ישיר או עקיף מרעיונות החרות של הדימוקרטיה האתונאית והרפובליקה הרומית.

מעניין הוא שדווקא על האשה בעולם היווני נכתבו בעשרים השנים האחרונות הרבה מאוד ספרים ומאמרים, בעיקר באנגלית ובעיקר בארצות הברית, ואילו על האשה הרומית נכתב, באופן יחסי, מעט מאוד. מבחינה בסיסית אחת, אין שוני גדול בין מעמד האשה היוונית ומעמד האשה הרומית: גם ביוון (כולל אתונה הדימוקרטית) וגם ברומא, לא היו לנשים הזכויות הפוליטיות של האזרח החפשי, זכות ההשתתפות באסיפות העם, זכות הבחירה למשרות מדיניות, וזכות הכהונה במשרות אלה. אך לעומת העולם היווני, ואפילו אתונה הדימוקרטית, שבה היתה האשה ההגונה והמכובדת ספונה בביתה („כל כבודה בת מלך פנימה"...) ומנועה מליטול חלק בחיי החברה, היתה המטרונה הרומית חפשית לצאת ולבוא בקהל האורחים, גם אם השפעתה הפוליטית היתה עדיין השפעה שמאחורי הקלעים.

דמותה של האשה הרומית משתנה בספרות המחקר המודרנית עם שינויי האפנות ושינויי ההדגשה והפרשנות שהן גוררות אחריהן. פעם היו רבים מן החוקרים סבורים שעם כל ההגבלות על חירותה הפוליטית של האשה הרומית, היתה היא שניהלה את חיי הבית, המשפחה, ולמעשה גם את חיי המדינה, והכתיבה לבניה ובנותיה את דרכם בחיים. האב – שבמשפט הרומי הוא הפאטר־פאמיליאס הכל יכול, שליט המשפחה האבסולוטי, שברשותו לדון את בני משפחתו גם בדיני נפשות, היה גם הוא בילדותו ובצעירותו בנה של המטרונה, שחנכה אותו והכתיבה לו את כל דרך חייו לעתיד, וכאשר גדל, היה עסוק מדי בעניני המשק, הצבא או המדינה מכדי להתפנות לחינוך ילדיו. מאחורי כל רומאי גדול – כך טענו החוקרים – עומדת אמו הגדולה ממנו המעיבה עליו בצלה. הדוגמה הקלאסית היתה קורנליה, אמם של טיבריוס וגאיוס גראקכוס, שחנכה את ילדיה להיות אנשים גדולים.

דא עקא: קורנליה עצמה היתה בתו של סקיפיו אפריקאנוס, כובש קרתאגו. בניה נהפכו, אמנם, לאנשים גדולים – אך כלל וכלל לא ברוח החינוך שנתנה להם אמם. להיפך, דווקא הם היו אלה שהחלו בתהליך המהפכה „הפופולארית" של המאה האחרונה לרפובליקה הרומית, תהליך שערער את שלטון הסינאט והאריסטוקראטיה, שעמהם נמנו בשעתם גם סקיפיו וגם קורנליה בתו, וסופו שהביא להרס המשטר הרפובליקני. יתר על כן, האשה הרומית אינה, לעתים קרובות ביותר, אלא השתקפות במראה של האידיאלים של החברה „הגברית" הרומית בדור שהיא חיה בו. ויתגיניה הצנועה משקפת את האידיאלים הספרטאניים של המעמד האיכרי של סוף המאה הראשונה לרפובליקה. קורנליה משקפת את האידיאלים הרומים של אותו מעמד בסוף המאה השניה לפני הספירה. קלודיה, אשת החברה המושחתת בדור האחרון של הרפובליקה, דומה כמעט כשתי טפות מים לאחיה קלודיוס, הגאנגסטר ה„פופוליסטי" שחבורות הרחוב שלו הפילו את חיתתן על הכל. מסאלינה היפה והנימפומנית, אשתו הצעירה של הקיסר המזוקן קלאודיוס, איננה אלא השתקפות של „רוח הזמנים", של המוסר הפרוע של „החברה הגבוהה", החוגים המקורבים לקיסר באותה תקופה. ואפשר היה להמשיך רשימה זאת בפלוטינה, אשת הקיסר טראיאנוס, הקיסרית הנאורה והמשכילה שעודדה את בנה המאומץ אדריאנוס בנהירתו אחרי תרבות יוון, או במוניקה, הנוצרית הקנאית, שבנה היה אוגוסטינוס, אחד מגדולי אבות הכנסיה הרומית.

כך באמת היה מקובל לחשוב עד לפני זמן קצר. האשה הרומית לא היתה אלא צלם דמות החברה „הגברית" שגדלה בה. עתה באה חוקרת אמריקנית צעירה, ג'ודית האלט, ובספרה „אבות ובנות בחברה הרומית" שיצא לאור זה עתה בהוצאת אוניברסיטת פרינסטון, היא מציעה תיאוריה חדשה. לדעתה, מתרכזים חיי המשפחה הרומית ביחס מיוחד במינו בין האב לבתו. ד"ר האלט אפילו יצרה מלה חדשה וארוכה באנגלית, שאי אפשר לתרגמה למלה עברית אחת, אך אפשר לתת את משמעותה כ„מרכזיותה של הבת" במשפחה. דוגמה בולטת לכך היא אותה קורנליה, בתו האהובה של סקיפיו הגדול, שגידלה את בניה (ולו גם ללא הצלחה יתירה) ללכת בדרכיו ולהנהיג את המדינה. דוגמה אחרת, שהקורא העברי יודע עליה פחות היא טוליה, בתו האהובה של הנואם, הסופר והמדינאי קיקרו. כאשר מתה טוליה בלידתה בגיל צעיר יחסית, לא יכול קיקרו להתנחם. כדרכו של איש רוח וספרות, הוא כתב ספר העוסק בבעית החיים שאחרי המוות, כדי לנחם את עצמו. הוא גם הקדיש הרבה ממונו וכספו לתכנית (שמעולם לא יצאה לפועל) להקמת מקדש לזכרה. הבת, ובעיקר הבת הבכירה, היתה מקור גאווה לאבי המשפחה הרומית, וגם לאחר שעברה מרשותו לרשות בעלה ומשפחתו, עדיין ראה בה את ממשיכת דרכו, ואולי גם יותר מזה. שכן בנו, גם כאשר גדל, היה עדיין לפי החוק ברשות אביו, אך הבת, משנישאה, עברה לרשות בעלה ומשפחתו. כך יכלה הבת להפיץ את השפעתו של אביה גם במשפחה אחרת. יותר מזה, יתכן שהיה כאן גם משהו מן המשיכה המינית הסמויה. הנשואין במשפחות רומיות מכובדות היו לעתים קרובות ענין של שידוך לצרכים פוליטיים, כספיים או חברתיים. בתנאים אלה, היה לעתים קרובות קשר הדוק יותר בין אב לבתו מאשר בין איש לאשתו, ואף הקשר בין האם לבניה היה לעתים שכיחות קשר בין בתו של אביה לנכדיו.

גם אם יש אמת בתיאוריה חדשה זאת – והמחקר שיבוא עתה, ללא ספק, בעקבותיה, יראה זאת לשבט או לחסד – הרי אין בה חזרה מלאה לאותה השקפה ישנה על מרכזיותה של האשה במשפחה הרומית. האשה נתפסת כאן לא כישות עצמאית ודומיננטית, אלא כבת, כשלוחה של אביה. החברה הרומית עדיין היא חברה פטריארכאלית, אם כי „מטריארכאלית באורח" לעומת החברה היוונית או המזרחית. אבי המשפחה הוא עדיין השליט הכל־יכול, אך הוא „שליט נאור", המקנה לבתו מידה מסויימת של חירות בתנאי שהיא מקודה של אותה חירות, ושחירות זאת קושרת את בתו אליו ואל דרך חייו. עדיין אין היא חפשית להשתתף השתתפות פעילה בחיי המדינה ובשלטון, והשפעתה היא עדיין השפעה שמאחורי הקלעים, דרך בעלה, ילדיה וחברותיה ב„חברה הגבוהה" – ועדיין לעתים קרובות השפעתו הסמויה של אביה, שאתו היא קשורה באותו קשר נפשי הדוק שד"ר האלט מבליטה אותו בספרה. יתר מזה: העדויות שבידינו הן, מטבע הדברים, עדויות על נשים שנכנסו לספרות ולהיסטוריה, כלומר על נשי המעמדות הגבוהים הפעילים בחיי המדינה. על גורלה של אשת האכר הזעיר, בעל המלאכה או העובד השכיר, אנו שומעים הרבה פחות.

ואף־על־פי־כן, יש כאן הבדל חשוב בין חברה פאטריארכאלית זאת לבין חברות שבהן האב אינו גאה בבנותיו, ואפילו מתבייש בכך שהוא „אבו אלבנאת". הבדל זה מתבטא גם במעמדה החפשי יותר של האשה הרומית ברחוב ובחברה. „אשתו" הידועה של פריקלס, מנהיג הדימוקרטיה האתונאית בשיאה, אספאסיה, השפיעה כידוע השפעה רבה על חיי הציבור והיתה בזויה. אך אספאסיה היתה, כידוע קצת פחות, לא אשתו החוקית של פריקלס, אלא „חברתו לחיים" או „הידועה בציבור" שלו. ברומא היתה, לפחות, האשה החוקית והמכובדת, בתו של אדם מכובד, ידועה בציבור במשמעות המלאה והחיובית של בטוי זה. אין זה מקרה שלעברית התלמודית נכנסה דווקא המלה „מטרוניתא", שבאה מרומית, לציונה של אותה תופעה רומית מיוחדת.

עוצמת הצבע

מאת טליה רפפורט

אליהו גת, בבית האמנים, אלחריזי 9, ת"א.

תערוכתו של אליהו גת בבית האמנים, המציגה תמונות מן השנה האחרונה, מבוססת על שלושת נושאי היסוד המסורתיים והשכיחים ביותר בתולדות האמנות: נוף (הפעם בזכרון־יעקב), דמויות עירום וטבעי־דומם, אך למרות הנושאים השמרניים יש בתערוכה זו לא רק כמה ציורי מרשים ובצבעוניות נפלאה, כרגיל אצל גת, אלא גם מיפנה סגנוני.

במקום שפע מריחות הצבע הדשנות, הזורמות ומרצדות בסערה, כך שמתקבל מישטח חושני מרטט, מופיעות עתה צורות מוגדרות היטב וכתמי צבע גדולים ומוצקים, הבונים מערכת תמונתית ברורה ואיתנה. תיאור זה עלול, אולי, להיראות כנוקשה במקצת, אך כשהוא מצייר תוך צירופי צבעים רעננים, חריפים ואפילו מפתיעים, התוצאה אינטנסיבית ומרשימה. אין כאן מתח חיצוני הנובע מנושאים, תכנים והקשרים, אלא מתח ציורי טהור, שנוצר מדרשיה מרתק בין מרכיבי שפת הציור כשלעצמה.

„שחור הוא יפה"

אהרן מסג, גלריה גורדון, בן יהודה 95, ת"א.

הציורים הכהים, אפילו האפלים, של מסג הם דרמטיים מאוד ועם זאת, למרבה הפלא, גם אסתטיציסטיים מאוד. רוב שטחם ממולא, בדרך כלל, בציורים דמיוניים, ספק חיה בעלת ראש עורב מחודד (ולעתים שלושה ראשים) ספק מפלצת או שד. העבודות בנויות מכתמי צבע גדולים שחורים ודינאמיים, שפועלים לא רק בכוח הדימוי הפיגוראטיבי אלא גם כמופשט אקספרסיוניסטי, העשוי להזכיר, למשל, את צורותיו הרחבות, השחורות ורבות התנועה של פרנץ קליין האמריקאי. אך מסג אינו מסתפק באמצעים גולמיים־כוחניים ועזי־כוח אלו ומוסיף גם עיבודים עדינים ומתייפייפים: חריטות לבנות ו„רגישות" על פני השחור או פסי צבע קטנים באורם, צהוב או ירוק בשוליים. וכך מרכך מסג את הציור והופך אותו לעשיר ומרשים יותר על פני השטח, אך חסר כוח פנימי עמוק ואמיתי.

מרחבי רישום

מרחבי רישום, ביתן הלנה רובינשטיין, ת"א.

בביתן הלנה רובינשטיין מוצגת תערוכה אורחת, שהגיעה אלינו מהמוזיאון לאמנות של באזל, ובה רישומים של 16 אמנים בני־זמננו, ביניהם כמה מן החשובים והמפורסמים ביותר. אין אלו, אמנם, יצירות־מופת מרכזיות של אמנים אלה, אלא רק עבודות משניות ומינוריות ובכל זאת, יש בתערוכה עניין רב משני טעמים.

ראשית, יש כאן הרבה עבודות יפות, חלקן בצבע, שהן בעלות ערך אמנותי בזכות עצמן ושנית, יש ברישומים אלו גם עניין „מעבדתי" מסויים. זוהי הזדמנות להכיר את האמן „בדלת האחורית" ולראות את תהליכי ה„בישול" של מוטיבים ואמצעים, שמוכרים לנו ביצירות הגדולות יותר של אמנים אלו.

אליהו גת נוף זכרון־יעקב

יצירות 16 המשתתפים בתערוכה מתפרשות לאורך 35 השנים האחרונות על שורת זרמים וסגנונות למן הפופ־ארט, דרך המינימאליזם ועד לפוסט־מודרניזם העכשווי.

הידיעה תקצר מלפרט את כולם, אך אזכיר כמה מן האמנים היותר מעניינים, לדעתי.

לבויז בויס מוקדשים שלושה קירות גדושי דפים, שחלקם אמנם סתמיים למדי, אך באחרים אפשר לאתר כמה מן המרכיבים השכיחים ביצירתו: צלבים, איילים, שומן, איש לבד וכדומה. בדומה למיצבים שלו, גם ברישומים מופיע אותו אופי ארכאי קדום והקשרים של פולחן פרימיטיבי. כמה משמות הרישומים מעידים על כך אף הם: „איל המפץ", „אלוהיים", „מסאור מעל מקום הצליבה" וכו'. הצבעוניות השמש־טבעית והכתמיות הבוכלה מודמים אף הם לאווירה של חזרה לטבע, למצב ראשוני וטרום־טכנולוגי. מעניין שבין החומרים המשמשים את בויס ברישומיו מופיע, לצד השומן והלבד המוכרים, גם דם ארנבת – שאף היא מתפקדת כסמל משמעותי ביצירתו. סגנונו של בויס שומר, אפילו ברישומים קטנים יחסית, על אופי מונומנטאלי ודרמאטי, שטיפוסי למיצבים המפורסמים שלו.

לפרנצ'סקו קלמנטה האיטלקי הוקדשו שלושה קירות שעליהם עשרות רישומים, חלקם קטנים מאוד. גם ערב־רב זה נראה כאילו לא נעשתה בו בחירה כלשהי, וכל פיסת נייר שיצאה מתחת יד האמן נשמרה ומוצגת – מה שלא תמיד מוצדק. עם זאת, אפשר לראות כאן שפע של רישומים נחמדים, חלקם הומוריסטים, וכהם פנטאזיות פרועות, מטמורפוזות מפתיעות, שרבוטים מוזרים ודמויות ברוטיות, שהן ספק יצורים ספק מבנים מלאכותיים. הקו הקליל והקופצני של קלמנטה מפליא לעשות ודמיונו השובב והעקבי מספק כאן הרבה הנאות קטנות.

לצד קלמנטה מוצגים רישומיהם של איטלקים אחרים כמו אנזו קוקי או סנדרו קיה, ואילו מבין הגרמנים העכשוויים זוכה כאן באזליץ לתצוגה רחבה, ובכמה מרישומיו ניכרת וירטואוזיות רוטטת ומרשימה. ברישומים בהם מופיע ה„טריק" הקבוע שלו – דמויות הפוכות, התלויות כשראשן כלפי מטה – ניכר אותו אקספרסיוניזם בוטה ועלטני, שמוכר מתמונות השמן הגדולות שלו. הם פחות מעניינים, לטעמי, מעבודותיו האחרות בתערוכה.

גם כתב הסימנים הפרימיטיבי של א.ר. פנק לא נעדר מהתערוכה. יש כאן מספר סדרות של רישומים, ביניהן סידרה בשם „פסבדו־ריאטוריה" מ־3–1962, שהיא סתמית למדי, סידרה מוצלחת יותר מ־1967 של דמויות בגואש, שניחנה באווירה קמאית וילדותית וסידרה שלישית מ־1968 של דמויות המרימות ידיהן ופורשות אצבעותיהן, שהיא פשטנית למדי.

הכוכב האמריקאי העכשווי הבולט ביותר בתערוכה הוא בורופסקי, שרישומיו הנפתלים תוססים, מהורים ומרתקים. גם אצלו אפשר לזהות ברישומים מוטיבים מוכרים מן המיצבים (אינסטליישן) שלו, כמו האיש האוחז במסמיס, ארנב בעל אוזני חיה, כלב טורף ציפורים, אדם בוחלל ועוד. גם המספרים בעלי 7־6 ספרות, שמופיעים בקביעות ובסודריות בעבודותיו מופיעים כאן, כמובן. רישומיו גדושים בצורות אורגניות שזורמות ומסתבכות בספיראלות, שבלולים, מניפות ומערבולות דקוראטיביות. גודש הצורות הזה מזכיר במעט לפעמים את ה„ארט־נובו" וברישומים אחרים שוררת אווירה בנוסח „הריאליזם הפנטאסטי", עם זאת ניכר גם היטב „כתב היד" האישי המיוחד של בורופסקי.

התערוכה המתפרשת על שלושת מיפלסי ביתן הלנה רובינשטיין עמוסה, צפופה ולעתים מעייפת, בייחוד לאור העובדה שיש בה גם הרבה דפים סתמיים ומיותרים. ובכל זאת, יש בה הרבה דברים יפים שכדאי לראות.

היטלטלות

דן קולקה, מוזיאון תל־אביב, שד' שאול המלך ת"א.

דן קולקה, יליד צ'כוסלובקיה, שעלה ארצה ב־1970 ונפטר ב־1974, בגיל 41, עסק ברישום, ציור, צילום, הדפס ופיסול, וכל אלה נעים בין פיגוראטיבי למופשט ומושפעים מסגנונות ומאמנים שונים.

תערוכתו במוזיאון ת"א, המלווה בקטלוג־ספר מכובד, נערכה על־ידי מנהל מוזיאון ת"א מרק שפס, בשיתוף עם מנהל מוזיאון בוכום בגרמניה, שם הוצגה לפני שהגיעה ארצה.

התערוכה מציגה מיגוון של חומרים וצורות ביטוי, המוכיח שקולקה היה אמן מתלבט, ספקן, מחפש, אקלקטיקן. אי אפשר לדבר אצלו על סגנון מגובש אחד, אלא על היטלטלות בין זרמים והשפעות שונים מאוד באופיים.

לאורך שנות יצירתו של קולקה אפשר לראות פסלי ראשים ריאליסטיים ומדוייקים ואחרים אקספרסיוניסטיים, מעוותים ומגושמים, תמונות נוף עם הרים ברוחו של סזאן, רישומי דמויות המזכירים פה ושם את פיקאסו, חיתוך־עץ בנוסח קבוצת „הגשר" הגרמנית, פסלים מופשטים בעלי צורות הנדסיות קוביסטיות באופיין ואחרים חלקלקים, מבריקה מלוטשת ומבהיקה, שצורותיהם האורגניות זורמות ומתעקלות. האחרונים מזכירים את סגנונו של ברנקוזי אך ללא סוד הצימצום שלו, ובמקום זאת נטיה להפוך לחפצדון סלוני מהודר.

אפשר לראות אצל קולקה לא מעט השפעות פרימיטיביסטיות, הן של פיסול אפריקאי והן של ציורי ילדים, ציור נאיבי ואמנות עממית־פולקלוריסטית. כל אלה באים לידי ביטוי במספר פסלים בעלי אופי ראשוני, חומריות מחוספסת, צורות פשוטות וכוח הבעה תמים.

עלי להודות שלפני התערוכה ראיתי רק מעט מפסליו של קולקה אך אותי, אישית, התערוכה מקפת זו לא שיכנעה בגדלותו או בייחודו. היא רק מדגימה בצורה יסודית ומפורטת את תנודות חייו ויצירתו של אמן שהוא, לטעמי, בינוני למדי ולא מקורי במיוחד.

סיפורי אהבה בחרט קל

מאת גיורא לשם

ברוך אביבי. "שמונה ביחד" – סיפורי אהבה. הוצאת „מסדה", תשמ"ו.

האם ניתן לכתוב כיום סיפורי אהבה ללא תיאורים גופניים מפורטים? סיפוריו הקצרים של ברוך אביבי – מרביתם באורך של 20 – 50 שורות – עוברים מבחן זה בהצלחה חלקית. מידת ההצלחה תלויה בהעמדה הסיטואציונית המרכזית ובנימת הקול שבה מדבר המספר בסיום הסיפור. מבנהו של סיפור כזה – על פי סוגו האופייני לאביבי, אילוצי ממדיו ומבחר גיבוריו – הוא מבחן הריכוז המנסה לאמוד את ההידוק הסיטואציוני והדיאלוגי. אבחן קטעי סיפורים אחדים כתחכים ביקורתיים אלה.

בסיפור "תגלית" (עמ' 7), למשל, ניתנים קוים לדמותו של הפרופסור לארכיאולוגיה באמצעות הקבלה מתאימה בין תיאור הדמות לבין משלח־היד האופייני: "תוך כדי דיבור פלט עשן סמיך מתוך מקטרתו העתיקה, והעשן כיסה כבערפל את פניו החרושות־הקמטים. כשקם ללכת והוא צועד צעדים כבדים, נשען על מקלו העבה, נראה היה לנו כדמות עתיקת־יומין שנחשפה בעת החפירות". לא דמות מסעירה או מקורית במיוחד, אך אמינה בסיטואציה של הסיפור. הפגם היחסי נובע מניסוח לא מוצלח של הפואנטה, וכך מוחמצת במשהו הענקת המשמעות המכלילה, הנכונה, לסיפור כולו "וכשיתו הוא פונה, רק אליה. כאילו רק היא היושבת לצידו – היא התגלית הנפלאה שגילה בערוב ימיו". דומני שהצירוף "התגלית הנפלאה", כאפיטף, אף שהוא מושם כדבעי בהקשרו בסיפור, הוא שטוח ובנאלי. כאן, בצמצום הסיפורי שהוא כורח הז'אנר הזה, התמורה מיטאפורית היתה מטיבה עם הסיפור.

מוצלח יותר הפתרון המוצע בסיפור "שני שולחנות", בעיקר בראשיתו. שתי סצינות קטנות, זו מול זו, מעוצבות באמצעות מניית חפצים ופעילויות כדי יצירת אוירת שעמום ושממון מכוונת. אמירת המספר בסיום הסיפור, כי "הכל כבר נאמר, מזמן... וכי מה יש עוד להוסיף..." מיותרת. הטכניקה העדיפה לסיום הסיפור תהיה, כנראה, מנייה נוספת של חפצים ומעשים. החלפת ריתוריקה בתיאורים מטיבה בדרך־כלל עם סיפורי־מיניאטורה כאלה. אז משחרר הסיפור את הקורא להרהוריו ואינו כופה את עצמו על הקורא במסקנות המצמצמת של המספר. יכולתי להוסיף דוגמאות על אלו, אך די באלה שכבר נמנו.

אפשר לשרטט כאן בקיצור סכימה של הסיפור האופייני לאביבי: תצוגה ראשונה של סיטואציה כמעמד (או רגש, או תלות) בין גבר לאשה; קביעת מצב הרוח בתמונת רקע וראשית דיאלוג; התפתחות הדיאלוג לקראת פיתוח בדירת הסיום: סיומת וקרה, שיש לה בסיפורים השונים וואריינטים שונים: סיום מחולט, חיובי או שלילי; סיום מרומז שהסיפור מתמשך מבנו לכאורה; סיום מרמז שהוא פניה למעורבות דמיונו של הקורא.

כפי שנאמר, לא תמיד מצליח המחבר בנוסחת הסיום. הסיבה אינה מובנת מאליה, אלא אם תולה את ההסבר בנטייתו של אביבי לסיים את הסיפור במקבילה סימטרית למשהו שהתרחש במהלך הסיפור, או ברצונו להכריע את הקו באופן חד־משמעי בדילמה שהסיפור פיתח אותה עד סיומו. נטיות כאלו, אם הן אכן קיימות, עלולות לגרור את המספר בלא־דעת מרוכז זה לניסוחים מאולצים. לעומתם תמצא בסיפורים אחרים, אם בסיומם ואם בנקודות הכרעה אחרות, ניסוחים מהודקים היטב כ„במרתפו של המוזיאון מוטלות מומיות כתינוקות מתוחלים שזה אך נרדמו" (עמ' 17) או "חבורת התינוקות בגנך היא כתל גמלים. מתרוצצים האנוסים מהודר להודר מפנה לפנה ועד לארגז החול" (עמ' 54), וכבאלה היו יכולים לשמש דגם לסיומות מדייקות יותר.

מערכת הסיפורים סובבת כולה על ציר האהבה. אהבת צעירים ואהבת קשישים, אהבה שמתה ואהבה שניעורה מחדש וכו'. מסתבר שנושא עתיק־יומין זה הוא עתיר חידושים. לא ניתן לפרט את כל הגיוונים האפשריים בשל קוצר המצע ועל כן אתרכז בשאלה האחת, ה"אקטואלית" בתרבותנו המערבית כיום, והיא השאלה ששאלתי בראש מאמרי. אביבי אינו חוצה קוים מוגדרים היטב, המקובלים על אנשים שנימוסיהם פשוטים ורגילים, שכמותם ניכרים במובאה מן הסיפור "החטא הראשון" (עמ' 11): "והנה, שקידשה רק אתמול, מוליך על ברכי האבן של האשה הזרה, פוקח עיניים למתנה ומבטו שלוח אל חזה החשוף וידו הרוכסת מלטפת את ברכיה המצוקות ועד למתניה הרחבות היא מגיעה. מעל פניו המחייכות מתערער צילו של החטא הראשון...". ההססה האירוטית היא מעניינת, אף כי היכרנו כמותה בסיפור הצרפתי הקצר. היא, כמובן, מפלשת את נושא האהבה לכביעתו של מוטיב יחס האמנות (הפסל) אל החיים, ולהיפך. במסגרת זו, שאינני חולק בה על גבולות התיאור השומרים על איפוק, אני דוחה במקצת את הנסיון להעניק לסיפור משמעות עודפת באמצעות איזכור החטא הראשון. נסיון כזה מזיב הבנה מוקדמת אחרת, ולא כזו שבראשית הסיפור הזה.

בקוראי בראשונה בסיפורי אביבי שנדפסו בשנות השישים המוקדמות, נלהבתי יותר למקרא הסיפורים: "אם קיימת שירה בפרוזה, הרי ספרו של אביבי הוא פרוזה כזאת. ספר זה הוא בגייר בספרותנו הנוכחית. מורגשת בו רוח של אהבת האדם, של מעשה מלב אל לב. המופלא שבכל החיים ובחיינו, שהוא המופלא בכל המהות האנושית – הוא תמצית הסיפורים שלו". דומני שגישתי העצורה יותר כיום, הביקורתית יותר, היא אספקלריה של הצורך שלי בסיפורי אהבה בוטים יותר, אולי מפורשים יותר. במיגוון כלשהו של הויותנו, שנשתנתה לחלוטין מאז שנות השישים, אין התיאור העקיף, הנוגע לא־נוגע במעודן, מספק אותי כפי שסיפק בעבר. אך גם במיגבלות האלה, הנעימות בסיפורי אביבי היא ודאית ויש בה כדי להעניק לקורא תחושת עונג.

דפדוף ראשון — ספרים חדשים

מאת אבי טנא

סיפורת

שתיים על שניים

הפרדס, משלי בקבוקים / מאת בנימין תמוז / תרגיל – ההוצאה לאור של משרד הבטחון / 244 ע'.

פירסום שני בעברית לשתי נובלות של תמוז שנכתבו בראשית שנות השבעים. „הפרדס" הוא סיפורו של אגרונום יהודי על שני אחים־למחצה שגורלם הפגיש אותם בפרדס אחד בין יפו לתל־אביב ובמאבק על אשה אחת – דמות מיסתורית ושמה לונה שיש בה מן הסממנים של גומר ב„פתרונו של ירמיהו" – ועל מה שאירע בינם לבין בנה של לונה (של אחד מהם) עד הסוף המר. ברי שיש בו לא מעט מן האלגוריה אבל הקורא נותר עם חצי תאוותו בידו ועם האופציה לגלגל את האלגוריה בכמה כיוונים אפשריים. „משלי בקבוקים" סב גם הוא על שניים, אבל מקומו בלונדון: פליט שואה צעיר יחסית עושה את ראשית דרכו בצבירת נכסים כסוחר אמנות ואז הוא פוגש בפליט שואה קשיש ממנו, לומר מפיו: על שליחותה האנטי־מהרנית של היהדות בתרבות המערב וסופו שהוא מטביע את האוסף היקר שלו במי התמזה.

ביקורת

המיתוס והתסביך

אדיפוס המלך וסופוקלס / בעריכת דבורה גילולה / כתר / 260 ע'.

ספר רביעי בסידרת „יצירה ויוצרה" של „כתר" (בעריכת מנחם ברינקר) שתכליתה להגיש בפני „מורים, תלמידים ואוהבי ספרות", מבחר של מאמרים ממיטב דברי הפרשנות והביקורת על יצירה אחת, על יוצרה, על הרקע ההיסטורי של מעשה הכתיבה ועל הטכניקות המובלעות בו – כל אלה בצירוף מבוא להעמקת ההבנה. זו הפעם שמונה שערים: התיאטרון, המיתוס ועיצובו, אמנות העיצוב של סופוקלס, אדיפוס האיש, צדקת האלים, כוונה ומשמעות ב„אדיפוס המלך", התסביך (ובתוכו מאמרו הנודע של פרויד „רבים כבר שכבו עם אמותיהם בחלום"), וכן „אודיפוס־דיבר: "אדיפוס בקולונוס"". בסוף הספר, כמנהג הסדרה, ביבליוגרפיה והצעות לקריאה נוספת.

אמנות

האבטונומי של האמנות

מושגי יסוד בתולדות האמנות / מאת היינריך וולפלין / תרגם מגרמנית נחום בן־עמי / מוסד ביאליק, האקדמון / 328 ע'.

ב־1915 נדפס הספר הזה לראשונה, ב־1922 הופיע ללא שינוי במהדורה שישית. ב־1962 ראתה אור המהדורה העברית הראשונה ועתה באה שעתה של השלישית. על מה שיש בו אומר משה ברש בתוך מבוא מקיף: „המבקש להבין את עיקר משנתו של ולפלין, ראוי שינסה תחילה לפרשה לפי התכלית שהיא מציבה לעצמה, ...העלאת האבטונומיה של האמנות. היא היתה אצל ולפלין... גם הנחה מתודית: כל הכרותיו שאב הוא מתוך התבוננות ביצירות עצמן ובכל מפעלו מועטים המקומות שבהם נזקק למקורות שהם חיצוניים לאמנות". חמישה הם פרקי הספר: דרך הקו ודרך הציור, שטח ועומק, צורה חתומה וצורה פתוחה, בהירות ואלבהירות. יחובר לסוב גם 123 תצלומי היצירות (מתחומי הציור, הפיסול והאדריכלות) המוצגים להבהרת התזות של המחבר.

חברה

וידיאו בקיבוץ

במעגל סגור / מאת ארנון תמיר / ספרית פועלים / 184 ע'.

הוידיאו בא גם לקיבוץ ומצא בו, בין השאר, חברים המבודדים כי „בשביל הקיבוץ של ימינו העמקת התקשורת הקהילתית ייתכן והיא שאלה קיומית" ולפיכך „עלינו למצוא 'שפת וידיאו' משלנו". כך נולדה פעילות ענפה בשטח ובה דיונים על תיאוריה ופרקטיקה שמהם נולד הספר הזה. מחברו, חבר קיבוץ הזורע ואיש תיאטרון ותיק דן כאן בשאלות כמו התקשורת בקהילה הכפרית (הנקראת משום מה קהילייה), מבנה וארגון של צוות הוידיאו בקיבוץ ובנייתה והפעלתה של מערכת הוידיאו (מתשתית פיסית ועד כוח אדם ותקציבים). בנוסף שבעקבות שמונת הפרקים מובאים קטעים מנסיונות שנעשו בארבעה קיבוצים.

אוטוביוגרפיות

שלישי בטרילוגיה

בית אמי / מאת לנה קיכלר־זילברמן / שוקן / 238 ע'.

לנה קיכלר־זילברמן הגיעה לתודעת הציבור בזכות פועלה המפואר בהצלתם של מאה ילדים יהודים מן הגורל שיועד להם בשואה ובהבאתם לארץ. ממעשיה אלה נולדו שני ספרים – „מאה ילדים שלי" ו„המסע לגבולם" – שהראשון בהם היה לרב־מכר ולסרט. עתה בא משלימה של הטרילוגיה, והראשון מן הבחינה הכרונולוגית. אלה דברי המחברת בפתחו: „סדר הופעת הספרים אינו מקרי. בתחילה רציתי לספר את סיפורם של הילדים. השנים חלפו, והנה נשאלתי על ידי רבים מקוראי מה היו המניעים הנפשיים לפעולתי עם הילדים ולמענם. ביקשו לדעת את שורשי. גם אם מדמותי חשיפה עצמית, הרי עתה, בפרספקטיבה של זמן, אני מביאה את סיפור חיי לקהל הקוראים". הראשית במשפחת האם, התתימה בפרוץ השואה.

משפט

מי יעמוד

זכות העמידה בבית־המשפט הגבוה לצדק / מאת זאב סגל / פפירוס / 270 ע'.

חוק יסוד: השפיטה קובע כי בית־המשפט הגבוה לצדק הוא בית־המשפט הבינלי של מדינת ישראל. בתור שכזה מסורה בידיו סמכות רחבה לפעול כנגד רשויות המדינה ושאר גופים ציבוריים. שאלה יסוד היא איפוא למי הזכות להישמע בשבלנתו לפני הערכאה האמורה וההכרעה בה, שגם היא בידי השופטים, אינה טכנית־פורמלית בלבד. עבודת הדוקטור של סגל בנושא זה הורחבה לספר הנדרש גם למצב במדינות אחרות ולסוגיות אחרות הקשורות בפעילותו של בג"ץ המיועד לא רק למשפטנים. יש בו, בין השאר, על עתירות ציבוריות ועתירות פרטיות, על ביקורת בג"ץ לעומת הביקורת של כלים אחרים ועל זכות העמידה בעניינים ווקתיים. בסופו מפתחות חקיקה ופסיקה ולבאגנויות בארץ ובחו"ל.

מנות דם חיים לאדם

זכור! תרומת דם אחת מקנה ביטוח דם מתמיד למשפחתך ולך.

לתרומת דם פנה לבנק דם או מגן דוד אדום הקרוב.

יד טבנקין

פרסומים חדשים ב„יד טבנקין":

★ „הצעד הבא לקידום השיתוף" – מדיוני החוג לקידום השיתוף והניהול העצמי. (חוברת נ"ב בסידרת ימי־עיון בפרשיות היסטוריות ובעיות יסוד).
בחוברת: הרצאותיהם של ד"ר יאיר לוי, ד"ר אברהם דניאל, אפרים ריינר.
המחיר: 2.50 ש'.

★ „הגנה יהודית בארצות המזרח" – רב־שיח שלישי: ההעפלה וההגנה במצרים.
המחיר: 4.40 ש'.

★ הנחה ניכרת על הספר הבא: „אלטלנה" – אורי ברנר.
המחיר: 3 ש' במקום 7.50 ש'!
(נכון לפברואר–מרץ 86').

הזמנות ומכירות: „הפצה", „יד טבנקין" – אפעל 52960, טלפון 03-344367.

רשומון של התאבדות

(המשך מהעמוד הקודם)

היה צריך או להצליח או למות" (עמ' 131). והכיוון שהוא לא הצליח, ירה בעצמו, מתוך ידיעה ש„החשבון בינו לבין אמו נשאר פתוח" (עמ' 132). כך מת מרצונו „במרחק אלפי קילומטרים מאמו, ולא השאיר לה אפילו מכתב" (שם).

הצד השווה שבגירסתה הגלויה של רותי על סיבת התאבדותו של איש הקבר הישן ובהשקפתה הכבושה על סיבת השלכת נפשו מנגד של בנה יפתח בדור החדש – בולטים לעין. משותפים בו גורלה האישי הכאוב כאם ותפיסתה את מעשה הבן כמחאה כביכול נגד ההורים והכיוון נשרי להודות בצדקתם.

את הגירסה השישית (עמ' 133–138) משמיעה ערנה שאולי, רווקה בת עשרים־ושמונה שמהעדר יכולה להתמודד עם התביעות של המורשת הקיבוצית (כבמספר במידוס בסיפור „באוך") מוצאת לה מפלט בתקפי סירוק העוקרים אותה כדי טעם בסיוטי השרות ופתרים מאמצבים של צללים אפלים ומציצים מחורים. ערנה מפרשת את התאבדותו של שאול על פי עצמה – על פי מה שהיא היתה עשויה להתאבד. וכך מדגימה גירסתה את מה שקרא פרויד בשם „הצפת התודעה בלא־מודע". היא תולה את התאבדותו של שאול ב„רגשי שנאה", שסימנם השתלטות הסיוטים המסותרים על התודעה הכבוקרת וניתוקו של האדם הסובל מהם מן הריאליה השפויה – בריצת אמוק אל המוצא היחידי מן הפחדים הכיוצים – המוות.

את הגירסה השביעית והאחרונה (עמ' 144–153) משמיע יריב אבן, קצין הצנחנים, שאין לו ייחוס של אבות ראשונים במקום. תחת זאת יש לו חכמת־חיים שרכש הן בנסיון חייו בבית־אירופה ופליט השואה והן בהשכלתו ובאישיותו הביקורתית. יריב מצביע על הזיקה למנות הטמונה בכל הגירסות הקודמות, והטוען שכל אחת מן האפשרויות המעולות שם היתה יכולה להסתיים אחרת לולא הנטייה העמוקה והנסתרת בנפשו של המתאבד אל המוות. על פי התיאוריה השופנהאוארית־פרוידיאנית על יחס האדם למות משולבים הגעגועים למות מפחד מן המוות, והדיאלקטיקה שבין שני יסודות ראשוניים אלה מפעילה את האדם ומכוונת את מעשיו.

בזה כסתיים המסע אל העבר, שממנו למדו החברים להכיר את עצמם ולהשתחרר בתהליך קתארסי ממעקותיהם. יאיר הגיע להכרת אהבתו הנבוכת לאמו, שהתבטאה בחיפוש חסר־מנוחה אחר הבלתי־מצוי אצל נשים אחרות, ורבצק. שרית הגיעה להבנת כוח העצום של אידיאל לאומי מדיני והשתחררה מרגש האשמה במותו של יפתח. ורותי, שהוציאה את עצמה לאחר אסון יפתח מתוך אפאתיה ויתור עצמי, נתעוררה בעקבות המודעות העצמית, שהגיע אליה בגירסתה, וחזרה לעצמה. זר הפרחים שהיא מביאה לקברו החדש של שאול נתגון מסמל שיחרור מן העבר הקרוב המדכא וחזרה לעבר רחוק יותר בו תיפקדה במשק מתוך ערנות ועניין בהמשך החיים.

המעגל, שהחל בו בתחילת הספר, נסגר בסופו באקורד אופטימי. כך מגיע לסופו הסיפור הרשומוני על עושר הצורות האקסיסטנציאליות והאידיאולוגיות שבו. תורות אלה מעוצבות בו בדרך המציגה דיון „אפוסי" בין אנשים נבחרים בשאלה המופשטת: מדוע מתאבד בן־אדם. האווירה האקדמית הספקולאטיבית מוצדקת איפוא מעצם הסיטואציה של הסיפור. עם זאת היא מושתתת על תיאור חי של הנפשות הפועלות ועל קורות חייהן על רקע של זמן ומקום מוגדרים.

מקבץ

ב„בית לייוויק"

ערב מוקדש להופעת ספרו החדש של המשורר יוסף פפירניקוב, „באגייונג", יתקיים מטעם אגודת סופרי יידיש בישראל ביום ב', 10 במארס בשעה 20.00 ב„בית לייוויק", רח' דב הוז 30, ת"א. משתתפים: פייבל זיגלבוים, מרדכי חלמיש, אפרים שרייאר המחבר.

מיפגש סופרים ומורים עם דוד אבידן

המיפגש יוקדש לנושא: „לשון עברית ושירה עברית לקראת שנת 2000", ויתקיים ביום חמישי ב' באדר ב' בשעה 8 בערב ב„בית הסופר" בת"א. מנחה: ד"ר אברהם הגודני־גרין, מפקח־מרכז על הוראת העברית במשרד החינוך והתרבות.

פגישה עם אהרן אפלפלד

מיפגש עם אהרן אפלפלד, עם צאת ספרו „בעת ובעונה אחת", יתקיים ביום רביעי ראש־חודש אדר ב' (12.3), בשעה 12.30 בצהרים, בבית מאירהוף, חדר 502, הר הצופים, ירושלים. ישתתפו: הסופר, יגאל שוורץ, וגדעון גבה; תנחה: פרופ' רות קרטון־בלום; קטעי קריאה: עודד בן־עמי.

שיר ותרגומו

בערב קריאת שירים באנגלית ובעברית, בהשתתפות סנדו דוד, רוברט פרנד, אסתר קמרון, ריבה רובין וקרימן תומר יתקיים ביום חמישי, כ' אדר ב'. (13.3) בשעה 20.00 בבית הסופר ע"ש חיים הזז בירושלים.

„עיונים בחינוך"

„דמוקרטיה, חינוך ובית־הספר", „השיפוט המוסרי של סרבני מלחמת לבנון", „מיתוס פטריוט" – אלה הם הנושאים הנדונים בפתח החוברת האחרונה של „עיונים בחינוך" (מס' 42), כתב־עת לעיון ולמחקר בחינוך בהוצאת אוניברסיטת חיפה ובעריכתו של פרופ' אריה כהן.

המשתתפים בחוברת: דר' אריה כהן, מרים שמידע, שלמה צוקיהו, דר' רות לין, פרופ' דניאל ברטל, אלונה רביב, דר' זוליכ חסין, דר' משה זיידנר, דר' ברוך אופיר, דר' אליהו אראל, דר' רחל הרץ־לזרוביץ, אינה פוקס, דר' רות שרבני, נגסי איזנברג, צופיה פנסו, דר' ראובן לזרוביץ, דר' חיים גזיאל, דר' יוסף שוורצולד, אהרן ביזכן, דר' שושנה שרני־הרשקו.

בית הילא"י

הילא"י, המרכז הישראלי למען האמנויות היוצרות – מזמינה סופרים, משוררים, ציירים ופסלים להגיש את מועמדותם לשהות בבית הילא"י במעלות־תרשיחא. השהות מוצעת לאמנים המבקשים להשלים ספר או תערוכה, לתקופה של חודש ועד לשלושה חודשים בדירות סטודיו מרוהטות, כוללת שירותים, כלכלה, אפשרות למלגה וכן תרומה לקהילה בפעילות תרבותית וחנוכית, (כשלוש־ארבע שעות בשבוע בממוצע).

לשם קבלת טופס פנייה ומידע נוסף נא לכתוב לועדת הקבלה, הילא"י – המרכז הישראלי למען האמנויות היוצרות, ת.ד. 24189 תל־אביב 62141 ולצרף מעטפה מבוילת וממוענת.

פרס לוין קיפניס

מרכז לוין קיפניס לספרות־ילדים יעניק גם השנה פרס לעבודת מחקר בספרות ילדים, או באחד התחומים הקרובים. חוקרים, מורים, סטודנטים ותלמידי מחקר מוזמנים לשלוח חיבורים ומחקרים כמועמדים לפרס בהיקף שני גליונות־דפוס (30 דפי פוליו) או יותר. את העבודות, מודפסות במכונת־כתיבה בשלושה עותקים, יש לשלוח עד כ"א באדר ב' (1.4.1986) אל: מרכז לוין קיפניס לספרות ילדים, המכללה לחינוך ע"ש לוינסקי, רחוב שושנה פרסיץ 15, ת"ד 48130, תל־אביב 61480.

הלוח הכללי

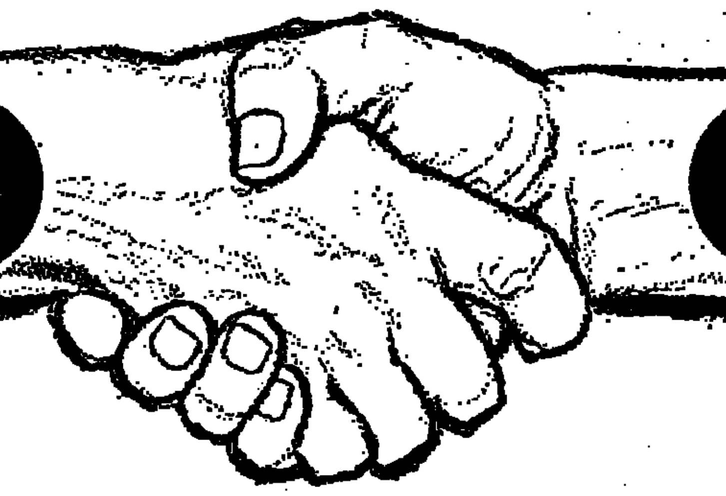

הד כפול ומכופל

דירות

וילות ובתים

דירות למכירה 1–1½ חדרים

דן

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

שרון

דירות למכירה 2–2½ חדרים

חולון/בת ים

דירות למכירה

דירות למכירה 3–3½ חדרים

ביקוש דירות

דירות בשכירות

קבלנים מציעים

משכנתאות

ת״א–יפו

דרוש

למפעל מתכת בחולון דרוש
מבקר איכות מיכני
בעל ניסיון
03-805795

דרושים
סורגים
למכונת שטוחה
עבודה במשמרות
טלפון 8224815
לפנות ליצחק.

לבית דפוס דרוש
עורך דפס
מקצועי עם נסיון
תנאים טובים
למועמד
לפרטים טל 825023
826004

למפעל למוצרי בטון
מוזאיקה וגרנוליט
דרוש
מנהל עבודה עם
נסיון
055-25102

דרושות
סורגות
בעלות מכונת סריגה
BROTHER – ביתית
לחוץ עבה.
03-111363

דרוש מהנדס (הנדסאי)
בשטח הרובוטיקה
והבקרה וכן מהנדס זרם
חזק השולטים בעברית
ואנגלית בעבודה
בפרויקטים ומכירות
03-7519146

עורכת לשונית
ומנקדת
M.A בעלת נסיון
מעוניינת לעבוד
בהוצאת ספרים,
כתב-עת או מכון
מחקר
03-129241

תקציבאי/ת בכיר/ה
לפנות לשלומי פרסום פוגל 248216

מלונות
ים המלח
מוריה
למלון מרחצאות מוריה ים המלח
דרושים:
1. סגן מנהל למחלקת הקבלה
2. צ׳יף סטיוארט (מנהל שרותי נקיון מטבח)
3. מכונאי ומסגר אחזקה
בדבר פרטים יש לפנות בכתב או טלפונית
למחלקת כח אדם, מלון מוריה טל׳ –
057-84221 2 3

חיפה כימיקלים
דרוש לה
מהנדס כימאי
לעבודה מעניינת בצוות
המקצועי – הנדסי במתקני הייצור.
• נסיון של מספר שנים
בתעשייה – יתרון.
תנאים טובים למועמד המתאים.
המעונינים יפנו בכתב למחלקת המנגנון
ת.ד. 1809 מפרץ חיפה
או טלפונית 04-726051
בין השעות 07.00–16.00.

HR
מהל״ט בע״מ
פיתוח, שיווק ותחזוקה מערכות
טייס זעירות מונהגות מרחוק
כלכלן מנוסה
כישורים נדרשים:
– 3 שנות נסיון
– יכולת ניהול פר״ם מסחרי
– בקיאות ונסיון בעבודה במסגרת הוראות ההרכשה של משרד הבטחון
– בקיאות בשפה האנגלית
– נסיון בעבודה עם מערכת ממוחשבת לרבות I.B.M. PC
– עדיפות לבעלי ידע ונסיון בחשבונאות
נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים ופירוט נסיון מוכח לחברת מהל״ט בע״מ, פארק המדע נס-ציונה, מיקוד 70400.
סודיות מובטחת

לחברת תובלה גדולה
דרוש לתפקיד בכיר
מנהל מחלקת תובלה
נדרש מהמועמד ידע ונסיון קודם ב:
* תפעול וניהול מערכות תובלה גדולות
* ניהול סידור עבודה.
* ניהול מערך כח אדם.
* תפעול מערך לקוחות/ספקים.
* ידע טכני בנושאי תחזוקת רכב תובלה
* ידע דף בעל תעודת קצין בטיחות בתעבורה.
למועמד מובטח אתגר מקצועי, תפקיד מענין ותנאים הולמים.
לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 20 חיפה.
– סודיות מובטחת –

אריגי אילת בע״מ
יצרני שמיכות וכיסויי מיטה
למפעלינו בהוד השרון דרוש
מיינסטר (אומן)
מחלקת אריגה, דרוש ידע בז׳קרד

למתפרה בתל־אביב דרושות
תופרות לזיג־זג
לפנות: 03-822208

קופירייטר
שנה נסיון, לפנות לנמרוד, פרסום פוגל 248216

אשת יחסי ציבור
נסיון מוכח לפנות לה... פרסום פוגל 237533

صكنا من الاهل

הלוח הכללי ידיעות אחרונות הלוח הנפוץ ביותר

ראשון בבוקר דבר

• דירת 4 חדרים חדשה בקרית טבעון 417905, 458798

• בנוה-שאנן 3 חדרים, 52 מ"ר, קומה א', 03-332857, 052-81955

דירות מרוהטות 1900

דירות בתי-מגורים 1950

חדרים מרוהטים 1970

עסקים 2000

בתי מלאכה 2100

מחסנים 2200

אולמות 2300

חנויות 2400

משרדים 2500

אבני תעשיה 2600

מגרשים 2700

הצעות עבודה 3000

פקידים/ות 3030

לעבודה מידית באיזור המרכז דרושים
1. שרטטי מכונות וצנרת
2. מזכירה מנוסה באנגלית
03-288173 2

למלון יוקרתי בתל-אביב
דרושה
מנהלת
משק בית
עם נסיון
טל' 03-651111

לביוראבות משען ברמת-אביב
דרושה
אחות מוסמכת
להצי ביממה
טל' 415424

הלוח הכללי

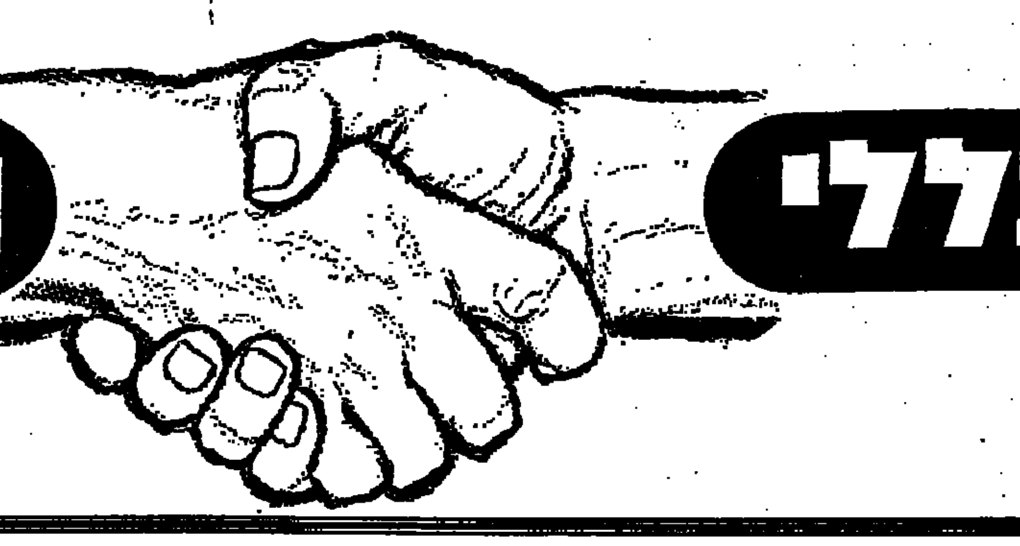

הד כפול ותכופל

נגרים

חשמלאים

עובדי מתכת

שרותי אחות

שליחים

בקשת עבודה

אוטוביאנקי

אודי

A. WIESEL AND CO. HANSASTRASSE 12 3000 HANNOVER 21 W-GERMANY 0511*752393 315273 TELEX 9230107 WB-D.

אופל

אמריקאיות

ג'יפים

דייהטסו

אלפה רומיאו

ב.מ.וו.

הלוח הכללי ידיעות אחרונות הלוח הנפוץ ביותר

דבר ראשון בבוקר

פורדים

פורד

סימקה–קרייזלר

פולקסואגן

לנציה

מרצדס

מיני–מינור

מטוריות

סאאב

סובארו

סוזוקי

סיטרואן

פיאט

רנו

פיג'ו

אוטובוסים ומשאיות

אופנועים וקטנועים

חלקי רכב משומשים

מציעים למכירה

מקררים

וידאו טייפ

מערכות קול

מכונות כתיבה

חיות בית

רהיטים

קונים ומוכרים

איתור רכב גנוב

ביקוש רכב

אופניים

בתים למכירה

כלי נגינה

olio

דרוש/ה

מבקר/ת טיב מסגה

למתפרות חוץ + רשיון נהיגה

סולוג-מפעלי סריגה בע"מ

רח' הבלך 3, ת"א, טל: 824121 ליד אצטדיון בלומפילד

אם אתה איש מקצוע בנוסף באחד מתחומי

המחשב

אותך אנחנו מחפשים

חייג 03-634565-6 ויחד

נמצא לך משרה מתאימה עם

אתגר ותמורה (ללא תשלום מצידך)

אלעד - רח' יהודה הלוי 77 ת"א

לתעשיה הצבאית באזור ירושלים

דרושים / דרושות

★ מנהל/ת "ייצור לעיבוד שבבי של מפעל.

על המועמד/ת להיות מהנדס/ת מכונות או מהנדס/ת תעשיה וניהול אשר עבר/ה סדרת תפקידים בתחומים הבאים: מתכנן שיטות ייצור בעיבוד שבבי, ראש צוות ייצור בעיבוד שבבי, נסיון בניהול עצמאי של קבוצת עובדים גדולה של מערך מורכב הכולל: טכנאים ומנהלי עבודה ובעלי מקצוע מעולים בתחום העיבוד השבבי המדויק.

דרוש כושר יצירתיות ויכולת התמודדות עם אתגרים טכנולוגיים לפתרון בעיות במרכזי העפלה הכוללים מכונות N/C ו-C.N.C המתוכננות באמצעות תיב"מ, מכונות כרסום והשחזה קונבנציונאליות עבודות יד המתנהלות על בסיס משמרות והכוללות מאות פריטים של מוצרים תעופתיים בסדרות קטנות.

★ מהנדס/ת חומרים ותהליכים -

בעלי/ות נסיון של שלוש שנות עבודה לפחות, יכולת עבודה עצמאית בהגדרת ואישור חמרי גלם, תהליכים תרמיים ותהליכי עיבוד שונה, על פי מפרטים תעופתיים, כתיבת הוראות טכניות בנושאים הנ"ל, ידע טוב בשפה האנגלית.

★ מהנדסים/ות והנדסאי/יות מכונות -

בעלי/ות נסיון בהסבות השיפוצים של ציוד תעופתי, ובעלי/ות נסיון של שלוש שנות עבודה לריכה וכתיבת הוראות טכניות במשרד טכני בהתבסס על מפרטים תעופתיים.

★ כרסמים / חרטים / מבלטנים -

בוגרי בי"ס מקצועי 4 שנתי.

בעלי נסיון של 5-3 שנים לפחות היודעים קריאת שרטוט טכני ובעלי יכולת עבודה עצמאית במשמרות.

לפנות לכח-אדם

טל: 02-535161 או בכתב לת.ד. 3635 ירושלים

התעשיה הצבאית

TEDEA Ltd

דרושים

עובדים למחלקה המכנית

לאזור שדות צבאי

הכשרה תינתן במקום

לפנות לטל 052-557039 לצביקל

מגורים: הרצליה רעננה כפר-סבא נתניה

מבשלת שכר לאומית בע"מ

דרוש/ה

מתכנת בכיר

● לנהול צוות פתוח בתחום התעשיה.

הכישורים הדרושים:

– 3 שנות נסיון בתכנות RPG II ו-RPG III

– הכרת מחשב IBM S/38

– בוגר קורס ניתוח מערכות ו/או נהול פרוייקטים – יתרון.

על המתעניינים לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים, למח' כ"א ת.ד. 127 נתניה 42101.

– סודיות מובטחת –

שופר-סל

דרושות/ים

קופאיות/ים

לסניפי רמת השרון

● רח' סוקולוב 48

● רח' אוסישקין 5

אוטובוסים: 24, 48, 525

העבודה במשמרות בוקר ואחה"צ לסירוגין. המועמדים מתבקשים לפנות למנהלי הסניפים.

למפעל רהיטים (ביבוני ראשל"צ)

דרוש

עוזר למנכ"ל

עם ידע בהנדסת ייצור ונסיון בניהול אדמיניסטרטיבי

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 1800 יבנה 70800

טלמניה Telemenia

דרוש **מסגר רתך**

עם רשיון למשאית

טל. 03-804010

MAOR מאור

שרותי הכוונת כח-אדם

ללקוחותינו דרושים

חשבים וכלכלנים

● נסיון במפעלי תעשיה

● יכולת עבודה תחת לחץ

מהנדסי אלקטרוניקה ומחשבים

אנשי שיווק

● יכולת ריכוז של סוכנים

● יחסי אנוש מצויינים

לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 26296 תל-אביב מיקוד 61262

ש.שבח שרותים בע"מ

לאבטחת מתקן בטחוני באזור רמת-השרון

דרושים

בחורים

עד גיל 35 ● יוצאי יחידות קרביות (לוחמים) ● פרופיל מעל 76.

ועדת קבלה תתקיים ביום א' 9.3.86 בין השעות 15.00-09.00

יש להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים ו-2 תמונות

לחברת שיווק ארצית

לירושלים

★ מנהל מכירות

עדיפות לאקדמאי, עד גיל 30, בעל רשיון נהיגה.

★ מחלק שכיר

ידע במסחר, בעל רשיון נהיגה ב'

נא לפנות לת.ד. 3288 חדרה מיקוד: 38132

לחברה ציבורית

דרוש ה

מנהל/ת משכורות

מנוסה

ת.ד. 20551 ת"א עבור מנהלת כספים.

למשרד נסיעות בירושלים

דרוש ה

מומחה לעבודה חלקית

נא לפנות 02-721191

דלתא DELTA גליל תעשיות בע"מ

למשרדנו בת"א

דרוש/ה

מפעילת טלקס באנגלית

● שליטה מלאה באנגלית רצוי ברמת שפת אם

● נסיון קודם כולל הרעסה באנגלית

המשרה מלאה. 6 ימי עבודה בשבוע

לשם קביעת ראיון נא לפנות בכתב בלבד אל: אבי שמאי, דלתא גליל, קיבוצי 2 ת"א.

למפעל טקסטיל בהקמה בבית שמש

דרוש

מנהל מפעל

● מהנדס ייצור או מכונות או טקסטיל

● רצוי נסיון של 4 שנים לפחות בענף בתחומי הייצור והניהול.

נא לפנות בצרוף קורות חיים בכתב יד כ-לכ"ר לת.ד. 272, בית שמש 99183.

תנאים טובים למועמד המתאים.

מרקטרים

בתי-כנסת

שדות

חופה

דירות

קבלנים מציעים

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

דירות למכירה 3–3½ חדרים

דירות בשכירות

עסקים

משרדים

מבני תעשיה

הצעות עבודה

מכוניות

מציעים למכירה

מרקטרים

חניה

דירות

רוצים לקנות

חיות בית

באר-שבע

הצעות עבודה

מרקטרים

דירות מרוהטות

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

דירות בדמי-מפתח

עסקים

מגרשים

הצעות עבודה

דירות למכירה 3–3½ חדרים

דירות למכירה 2–2½ חדרים

בקשו דירה

דירות בשכירות

הבורות

חגים

שוק המציאה

דירות

ירושלים

דירות

ילות ובתים

קבלנים מציעים

דירות למכירה

ציוד משרדי

ציוד תקשורת

ציוד בנין

ציוד אלקטרוני

קריאטיב וגדרים

פרסום

שדות

בת ים

בן זוג

מקרארים

סלולריות

בתי-כנסת

עידות

מוצרי אופי

מכונות תפירה

מכונות כביסה

מכונות גלידה ועוד

מלגזות ומשקים

מי מצא?

רופאי והרוקחים

בת זוג

דירות גבוה

מכונות גילוח

שרותים כלליים

תפורי אופנה

נקיון ואחזקה

מחשבים

הלוואות

חגים

תקלאות

صكنا من الاحل

صكنا من الاهل

פילטרים / שלמה ארצי

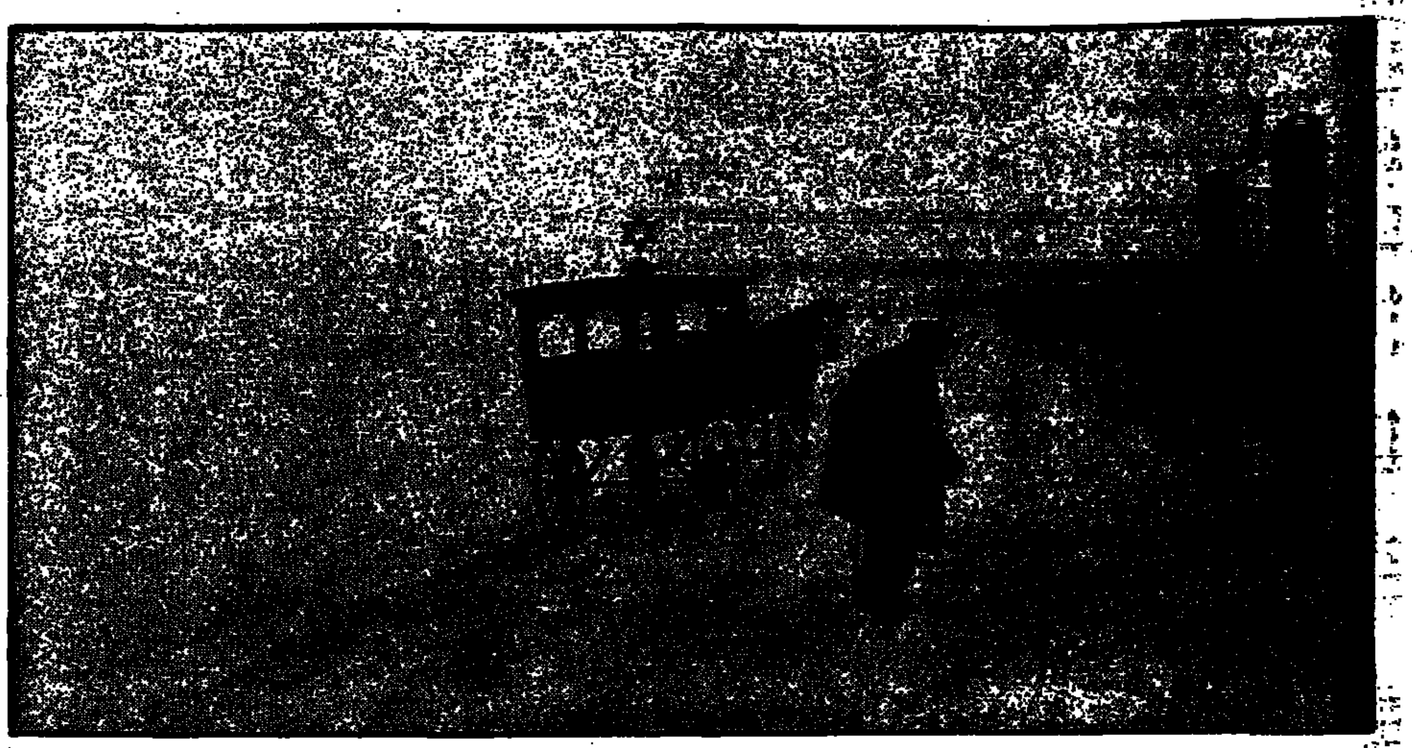

קסטות שואה

יש לי זכרון שלה מן העינים של מנגלה. יש לי זכרון שלה מבעלה הראשון, מן הילד שנשאה בבטנה, והילד ההוא לא היה אני

שנים רבות אני רודף אחרי דמיאניוק ושנים רבות הוא רודף אותי. כשהסגר התבוננתי בפניו באדישות ולרגע אפילו היה לי צר עליו שכן כל מה שקשור במוות מעורר בי איזה צער ולא משנה באיזה צד אני עומד.

כשנקבעו לאמא שלי, ניצולת שואה, אחוזי נכות, לא שאלתי אותה אם הפיצויים מפצים. ולא שאלתי את עצמי איזה פיצויים אפשר לדרוש עבורי ועבור אחותי ביום מן הימים. גם סיפור השואה הפרטית שלנו דורש התייחסות מסויימת.

נכון; בהחלט נכון, אנחנו לא היינו שם פיסית. כשאמא שלי יצאה ממחנה אושוויץ עם השחרור שלה והחלה עושה את דרכה בשלג אל הגבול הרומני חזרה הביתה, אפילו לא העלתה על דעתה שביום מן הימים ניוולד לה פה, שנינו, בארץ־ישראל. יש לי קסטות מוקלטות, בהן היא מספרת את קורות הימים ההם. אבל בשום פנים ואופן לא הצליחה לענות לשאלתי מה חשבה בדרך הביתה.

„רק הלכתי ורגלי בשלג והראש היה ריק ממחשבות ומה שנתן לי כוח ללכת, כשאני שוקלת 22 קילו, היו הנעורים", אמרה.

„בנעורים למה", אני שואל שם, בקסטה. כאן באה השתיקה. כשהיא מנסה להיזכר, היא פורעת את שערותיה במין עצבנות.

משהו בחיבוק שמחבק השוטר את דמיאניוק מעורר בי חלחלה. הנה, בתמונה בעתון, הוא מוביל אותו „אנגוז'ה" אל החדר הקטן, שם קובע השופט הארכת מעצר ל־15 יום. בשעה שיעלו העדים אל הדוכן אאטום את אוזני. אני כבר לא רוצה לשמוע עדויות כי אוזני נושאות את טראומת קסטות השואה.

כל המגירה שלי מלאה בקסטות ובזכרונות שלה מן השואה, ובמשך השנים אני מתחיל לחוש שאלה הם הזכרונות שלי. עם הזמן אני מתחיל להתבלבל. „הייתי שם או לא הייתי שם", „מה פשר החלומות שרודפים אותי", „בלילה חלמתי על מנגלה". לימים הלכתי לפסיכולוג. הוא היה איש מבוגר. את המלחמה עבר ברוסיה. הוא גבה ממני הרבה שקלים עבור הווידויים שלי. האנטנות שלו היו מחודדות לטיפוסים שאותיים כמוני, הוא כבר פגש כמה.

אמרתי לו שבכל פעם שאני רואה שלג אני נזכר איך בוססתי בו אחרי השחרור מאושוויץ. אמרתי לו שיש ימים שאחרי הצהריים אני מתחיל להשתגע. אני נכנס להצגות יומיות רק כדי להימלט. אמרתי שזה לא ייתכן, אני הרי לא נולדתי כשכל זה קרה. פעם אפילו בכיתי אצלו. הרגשתי שהסיפור מפוקשש. התייאשתי. הוא היה רגיל לטיפוסים כמוני ואמר לי: תלך מפה, תתחיל להתרגל, מה שיש לך לא יעבור בסיבוב הזה של החיים".

אחרי הדיאגנוזה הדלתי לבקר אצלו. זה לא הכסף, זה אי ההבנה. בטרמינולוגיות הפסיכולוגיות אני אבוד. כושר השיפוט שלי נפגע. הראש שלי מלא קסטות. הראש שלי מלא בזכרונות ומשפטים שהיא מילמלה בזמן שהקלטתי אותה.

כשהייתי קטן היה לי סבא. בהיותי בן תשע, שאלתי אותו איך הוא ניצל. למשל, חשבתי אז, שהוא רץ כל כך מהר עד שהם לא הצליחו להדביק אותו. למשל, חשבתי אז שהוא התחפש ובלי זקן נראה כמו גוי. אני זוכר שהיתה לו דמעה על העין אחרי השאלה שלי, ושגם אני התחלתי לבכות. בכיתי רק מפני שהוא בכה. ומפני שהייתי בן תשע ובגיל ההוא בוכים בקלות.

שנים רבות ורדפתי אחרי דמיאניוק. נסעתי מהמבורג למינכן, נכנסתי לדכאו, עברתי בין המשרפות, קניתי גלויה צבעונית של המחנה, חיכיתי לאייכמן ברחוב גריבלדי, התבוננתי בעיניו שעות בעת המשפט בירושלים, התעלפתי עם קצטניק, דפקתי את הראש בקיר.

כשהטלוויזיה הקרינה את רגע הסגרתו של דמיאניוק, הלכתי לשירותים. לפי קבלת הפנים שעשו לו, חכיתי שיארגנו לו מסיבת עתונאים בחדר האח"מים ושיכבדו אותו בבייגלך יהודיים ואפלים, ושישאלו אותו כמה רצה ולמה. לאבסורדים הללו לא הגיעו אבל איך שהכניסו אותו לתא המעצר התחילו לבלבל את המוח. משפט ארוך, משפט קצר. מי היה שם וזוכר אותו, ומי לא היה. עונש מוות או מאסר עולם. האם כדאי היה להביא אותו להישפט כאן או להעמידו לדין בארצות־הברית. מה איכפת לי מכל התיאוריות הללו. יש לי מכונית ואני יכול להסתגר בה ולנסוע לאן שאני רוצה, אפילו בשעות הלילה. יש לי קסטות שואה מוקלטות ואני יכול להאזין להן מתי שמתחשק לי. יש לי קטע על האקציה. יש לי זכרון שלה מן העינים של מנגלה. יש לי זכרון שלה מבעלה הראשון, מן הילד שנשאה בבטנה, והילד ההוא לא היה אני. יש לי זכרון מסיוטי הלילה שלה. יש לי זכרון מהרעב שלה לאהבה וחום. יש לי זכרון מההתרפקות שלי עליה בצפירה של יום השואה.

שילך דמיאניוק רק לעזאזל.

שיקחו את השוטר ויעמידו אותו לדין על ה„אנגוז'ה" שלו. העיקר שישרפו לי מהראש את המשרפות; העיקר שיפסיק לרדת שלג מעורר זכרונות; והעיקר שגם הסיוט שלי ייפסק.

„אתה הוא היורש
בנים הם היורשים.
כי האבות גוועים
והבנים אובדים ומלבלבים.
אתה הוא היורש".

ריינר מריה רילקה – ספר הצליינות 1901

שישי אישי / אהוד מנור

ג'והני הרקוב חוזר

לפני עשר שנים עלה ג'והני „רוטן" לבמה. לפני כן לא שר מעולם. „רוטן" הפך את להקת „אקדוחי המין" לפרובוקטיבית ואלימה. בתקליטו האחרון מסתמנת התרככות

עשר שנים חלפו מאז חזר, בשאון רב, ג'והני רוטן (רקוב) לתודעה הבריטית וזיעזע אותה. הוא עשה זאת יחד עם להקת „אקדוחי המין". הוא נהג אז לנבל את פיו בטלוויזיה, לירוק על שסיחים, ולטעון ש„סקס" זה „עניין משעמם". הוא חיסל, לבדו כמעט, את תופעת השיער הארוך ואת אופנת המכנסיים המתרחבים (סגנון המלחים) ברחוב הלונדוני.

אפשר לומר שהוא וחבריו ללהקת „אקדוחי המין" המציאו את „פאנק רוק". ג'והני רוטן (זמרה), סטיב ג'ונס (גיטרה וזמרה), סיד וישס (באס) ופול קוק (תופים), הצליחו „לסחוט" 175,000 ליש"ט בתוך שישה חודשים, משלוש חברות תקליטים, ובעקבות תקליטון אחד בלבד הפכו לשם נרדף ל„גועל נפש" בכל בית בבריטניה. „ממציאם" היה מלקולם מקלארן.

מקלארן (אז בן 28) היה בעליה של חנות לאביזרי לבוש ומין בלונדון. הוא שיכנע את סטיב ג'ונס, שנהג עד אז לזמר, לאחוז בידיו גיטרה, ושידל את ג'והן לידון־רוטן לתפוס את מרכז הבמה ו„לשיר". לידון־רוטן לא שר לפני כן מעולם, אבל הוא הצטיין ב„פרוות" במה משכנעות ובהעוויות לעגניות כלפי הממסד. הממסד, בעיניהם, כלל גם את אלילי הרוק של שנות ה־60 שכונו בפיהם „דינוזאורים".

מקלארן ויצירי דמיונו הסחרני העשיר לא עשו שום נסיון להסוות את המגרעות המוסיקליות של הלהקה. המוסיקה שלהם היתה מתפספסת, מכוונת להכאיב וגדושה בתוקפנות. הם הצליחו, בתוך חודשים אחדים, להשיב את הסכנה והאלימות לרוק־נ־רול. חברת „אי.אם.איי." קנתה אותם ב־40,000 ליש"ט, ותוך שבועות אחדים, בעקבות הופעה רצופה ניבולי פה בטלוויזיה, החרימו את הלהקה תשעים אחוז מן הערים שבהן היא היתה אמורה להופיע בסיבוב הראשון שלה.

חברת „אי.אם.איי.", לאחר שיר אחד בלבד – „אנרכיה בבריטניה" – שברה את החוזה שלה עם „האקדוחים". ימים אחדים לאחר מכן התפתתה חברת „איי.אנד אם." להציע להם חוזה ב־150,000 ליש"ט, ומקץ שבוע ימים בלבד חזרה בה מכוונתה ופיצתה אותם ב־75,000 ליש"ט. הסיבות לחייו הקצרים של החוזה נשארו בגדר מיסתורין, אך משערים שהדבר קשור בהתנהגותם הפרועה של חברי הלהקה במשרדי החברה.

כעבור חודשים אחדים בלבד, במאי 1977, הם הצליחו „לסחוט" חוזה נוסף (ב־50,000 ליש"ט) מחברת „וירג'ין", והתקליטון השני שלהם – „אלוהים, נצור המלכה" – ראה אור.

ללהקת „אקדוחי המין" לא היה שום סיכוי להחזיק מעמד. את יצר ההרס שלהם הם הפעילו גם כלפי עצמם. סיד וישס („מרושע") לא היה רחוק משמו ומצא את מותו, בנסיבות מרושעות, בניו־יורק. החבורה התפרקה עד סוף שנות ה־70, וג'והני רוטן עשה נסיונות חיוורים להצליח.

והנה, לפני שבועות אחדים, חזר רוטן מתהום הנשיה עם אלבום חדש (הנקרא, שלא במפתיע, „אלבום"), ועם קוצות שיער תפוריות השואפות לספס אל הרקיע. דומה כי הפעם הוא מצליח לשוב לתודעה, ושירו „התקוממות" כבר נמנה עם עשרת הגדולים של מצעד הפזמונים הבריטי.

בארבע השנים האחרונות התגורר ג'והני לידון־רוטן בקליפורניה. בלונדון הוא מכחיש ש„התרכך", אך העובדות בשטח מורות על התרככות רצינית. באלבומו הוא עושה שימוש במוסיקאי רוק ותיקים, „דינוזאורים" דוגמת ג'ינג'ר בייקר – שפעם, לפני עשרים שנה, היה המתופף של אריק קלאפטון וה„קצפת", והיום הוא מגדל עצי זית באיטליה.

„מבחינה פילוסופית", טוען רוטן, „לא השתניתי. האלבום שלי קשה, רועש ומתוח, ואם אתם מחפשים רכות ומוסיקת כצבידות, חפשו אותן במקום אחר".

לידון־רוטן בן ה־30, אשר רק לפני עשר שנים בז לפעילות מינית וטען שאהבה היא משהו שאפשר לחוש רק כלפי כלבלבים, נשוי היום ב„אושר לאשה גרמניה, מבוגרת ממנו ב־15 שנה. „היא לימדה אותי ליהנות מהחיים ולהשתעשע", הוא אומר. „ואני נהנה מאד כי לא נשאר לנו הרבה זמן. אני רואה מלחמה אטומית קרבה והולכת, ואיש לא יוכל עוד להסיר בן לילה את הגידול הממאיר שבין המחנה הרוסי והמחנה האמריקאי".

את אנגליה הוא קוטל משום שהיא סבורה עדיין שהיא מרכז העולם וכל השאר „מסריח". אנגליה משעממת אותו. גם באמריקה יש, לדבריו, אנשים משעממים, אבל שם קיימת „תערובת עשירה של תרבויות", והרבה מטורפים.

אלבומו של רוטן התקבל בבריטניה ברגשות מעורבים, ואחדים מן המבקרים מתייחסים אליו כאל „עוד תקליט של רוק כבד". רוטן עצמו מספר למי שמוכן לשמוע, שהוא מתעב את „דוראן דוראן", ומחבב מאד את כריסטי היינד ואת אן לנוקס. גם אני.

אנטנה / אמנון דנקנר

ניסים משעל מול שמעון השואל

אני כבר הייתי שם: בנעורי הרחוקים שימשתי דובר משרד ממשלתי ואיני יכול לשכוח את ההתכנסויות עם השר אחרי שהיה מופיע ב„מוקד". הבעיה בפוסט־מורטמים האלה היא שאיש מהיועצים, העוזרים והדוברים אינו רוצה להסתבך בדברי ביקורת. בדרך כלל הישיבות האלה הן מרובות ביטויים כמו „היית נהדר", „הכנסת להם", „נראית במיטבך" וכיוצא באלה, על־פי אימרת הכנף מלאת החכמה של פנחס ספיר המנוח, שקבע כי בעד חנופה עוד אף אחד לא קיבל סטירה. אני, מתוך נאיביות של נעורים, הייתי דווקא אומר לשר שלי את האמת. מותח ביקורת, מנתח את נקודות החולשה, דבר שאולי הכשיר אותי להיות מבקר טלוויזיה, אבל לא עזר לי להתחבב באופן מיוחד על הממונה עלי.

מה הייתי אומר לשמעון פרס על „המוקד" שלו, אילו הייתי עוזר צעיר ונמרץ שלו, עטוי בבלייזר כחול ומעונב למשעי? יש להניח שהייתי לומד מהנסיון והייתי אומר לו „היית נהדר". אבל אם הייתי תמים? ראשית, הייתי אומר לו שעדיין נותרו הדברים מעורפלים. גם אחרי הזמן הרב למדי שהוקדש למחלוקת על הצמיחה ב„מוקד", לא התברר לצופים לאשורו גדר המחלוקת בין המערך לליכוד בנושא זה. לעסנו את הסוגיה ביחד עם ניסים משעל ועודד שחר, בלענו אותה ועיכלנו אותה ועדיין נותר בפינו טעם לוואי מלאכותי. מסתבר כי עם כל שפעת היועצים, עורכי הסקרים, נושאי תיק עיצוב התדמית והנסתנים למיניהם בעלי הנטיות הספרותיות הסובבים את ראש הממשלה, לא נמצא ניסוח בהיר, נמרץ ושווה לכל אוזן שיוכל לשכנע את הציבור בכוונתה, עניינותה ונחיצותה של עמדת פרס בנושא הצמיחה.

שנית, הייתי מייעץ לו לרדת מהר מסגנון השאלה שלו. ראש ממשלה המופיע ב„מוקד" צריך להיות סמכותי, רב בטחון והחלטי, ואילו לפרס יש באחרונה, בכל הופעותיו הפומביות, איזו נטיה שאלתנית: פעמים רבות הוא אומר משהו כמו: מה רצים שאני אעשה? יש לכם פתרון יותר טוב? איך אני יכול לקבל דבר כזה? וכולי. ב„מוקד" של יום ו' ספרתי שש־עשרה שאלות כאלה. סגנון ההבהרה על ידי שאלה אינו חדש, כמובן, והוא היה מקובל ביותר על הפילוסופים שהיו סובבים בשווקיה של אתונה, אולם ראש ממשלה אינו פילוסוף (גם אם יש לו נטיות לזה) ואינו מנהל עם מראייניו לא דיאלוג פילוסופי ולא משאזמתו. הוא צריך לענות על שאלותיהם באורח בהיר מכוח וסמכותי וזה הכל.

שלישית, לא הייתי ממליץ לפניו לנהל מריבות קטנות עם מראייניו, כפי שנהג השבוע. נכון שזה פופולארי לרדת על התקשורת, אבל, בכל זאת, התנצחויות עם המראיינים בנוגע לשאלות אם טעו בעבר בביקורתם ואם הם מבינים על מה הם מדברים אין להן מקום ב„מוקד". הן מסמנות עצבנות וחוסר בטחון אצל המרואיין, ושמעון פרס אף פעם לא יוכל להתמודד עם הברוטאליות של אריק שרון בחילופי ההלומות המילוליות שהיה נוהג לערוך עם אנשי הטלוויזיה. לבד מזאת, שמעון פרס עושה רושם של ראש ממשלה עייני, „ביזנס־לייק", האוהב את תפקידו ועושה אותו טוב. חבל שכל זה לא עובר די חזק בגלל הכשלים קטנים שנמנו למעלה. ואז הוא היה מתחיל לא לאהוב אותי.

פרס. אבל ראש ממשלה הוא לא פילוסוף

זה לא הזמן ולא המקום

רם עברון הוא איש ערמומי ומסוכן, קחו את זה ממני. אני מתאר לעצמי שכאשר נפל למשכב ונבצר ממנו להנחות את „זה הזמן", נערכה איזושהי התייעצות טלפונית בינו לבין מפיקי התכנית בשאלה מי ימלא את מקומו בזמן מחלתו. הוא נשען אחורה על הכרית, שלף מפיו את המדחום ואמר בחיוך ערמומי: למה שלא ניקח את דן בר־שישי? הוא דווקא נראה לי מתאים לזה. בודאי מתאים. עברון ראה בעיני רוחו כיצד אנחנו הצופים מסיבים עינינו מן המסך בתחושה של אי־נוחות, מתחילים להתגעגע אליו בקול רם ולוחשים בראש: את מי הפילו עלינו? וזה בדיוק מה שקרה.

האגדות מספרות הרבה על הפרימה באלרינה שנקעה את הרגל, על מנהל הלהקה שנתן עינו באיזו סטאטיסטית ביישנית וצעירה ואמר לה: את רוקדת הערב בתפקיד הראשי. וכך הושקה קאריירה מפוארת. מה שקרה לדן בר־שישי הוא שהוא זינק בפירואט אדיר אל הבמה ונפל על הפרצוף בתנוחה של תרנגולת מרוטת נוצות.

ההופעה שלו עוררה אצלי כמה הרהורים נוגים על מקצוע העתונות: אין חולק על כך שבר־שישי הוא ריפורטר מצוין. הוא היה כתב צבאי יוצא מן הכלל, עשה עבודה טובה כשליח רשות השידור באירופה וכשליח „ידיעות אחרונות" בוואשינגטון והנה – כששולפים אותו מן הרקע הטבעי שלו – מתגלים מערומים לא־מלבבים. מה זה אומר? זה אומר שלא מפריע לך להיות ריפורטר טוב גם אם אתה חסר אינטליגנציה, בור בנושאים אלה ועם־הארץ בנושאים אחרים, חסר אוריינטציה תרבותית והיסטורית, ובכלל – בן שיח מתאים לפנינה רוזנבלום ותמי בן עמי. בודאי לא בר־שישי לפרופ' יהושפט הרכבי, המרואיין הראשון, המפרסם בימים אלה ספר חשוב ומעניין.

הרכבי דיבר על מה שהוא כינה נושאים „מטה־פוליטיים" וניסה להמריא לשאלות עקרוניות מרתקות, אולם בר־שישי, שבודאי לא קרא את הספר לפני הראיון, נתלה כמשקולת על רגליו של מרואיינו וניסה למשוך אותו מטה־מטה אל הביצה של היום־יום. כך, למשל, כשהרכבי ניסה לפתח תיאוריות בדבר ההכרעות הגורליות העומדות בפני המדינה ועל השינויים המתרחשים בעולם הערבי, הפסיק אותו בר־שישי בטון עצבני ושאל: כן, כן, אבל אני רוצה לשאול אותך אם אתה בעד או נגד קיום הרוטציה. אני מניח שאילו הזמין לבר־שישי לראיין את הנביא ירמיהו, הוא היה שואל אותו שאלות נוקבות בנושא ההבדלים האישיים הדקים בין שפן הסופר לשבנא אשר על הבית. מזל שלא היתה אז טלוויזיה. אבל השיא היה כשאיזו מחברת סהרורית של ביוגרפיה על „יאיר" שטרן קישקשה שטויות שלא ייאמנו על תקופה היסטורית לא רחוקה. חוץ מלטעון שהיטלר היה חבר כבוד של ההסתדרות הציונית, ושקורס ואלוהיים שימש כמקשר בין הלח"י לבין שלטונות המנדאט, היא באמת אמרה הכל: עירבבה תאריכים, הוכיחה בורות מקיפת־אותניים בסוגיות שעליהן העזה לדבר, ולמרבה ההשתאות – החבר בר־שישי שתה את דבריה בצמא כאילו היו דברי אלוהים חיים, לא תיקן אותה, לא ניסה לחלוק עליה ונאלץ, לבושתו, לתקן חלק מהשטויות, רק בעקבות שטף של טלפונים זועמים שורמו לאולפן.

אם רם עברון לא החלים מרוב הנאה כשראה את התכנית הזאת – הוא באמת צריך לראות רופא.

הרכבי. הקרת־זוקרת, המראיין לא קרא

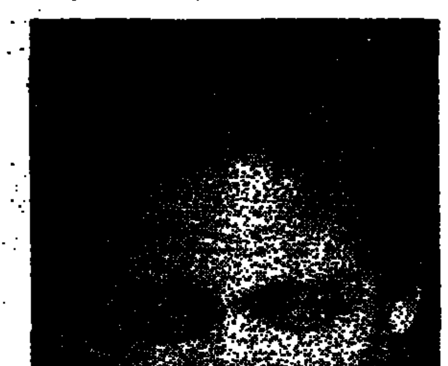

דן בר־שישי. אם רם עברון לא החלים ממנו

מרדכי פרימן. רוח שורה על האחוזה

על חינוך ומה שמעבר לו

אף פעם לא נשקתי את המורה למתימטיקה שלי. הוא היה גבר גבוה, קשוח ופזול וכעס אלים, שהדיף ריח של סוכריות מנטה וסבון זול ואני תמיד חשבתי שאם אנשק אותו הוא יכניס לי סטירה. אולי לכן היה לי בלתי מספיק כרוני עד הבגרות. בבית־הספר הפתוח בראשון לציון, לעומת זאת, כפי שהוצג ב„מבט שני", התלמידים מנשקים את המורה למתימטיקה, שותים קפה ומאזינים לתקליטים בביתו, לוזמים על ה„ביטלס", משחקים שחמט מתחת לאפו של המורה לערבית, יוצאים ונכנסים מתי שמתחשק להם והם בהחלט נראים מאושרים. האם הם גם יותר טובים, מהבחינה האינטלקטואלית, מחבריהם הסובלים בבתי־הספר הרגילים? אם לשפוט על־פי הפרצופים קהי־המבע ודמות ההתבטאות שלהם, כפי שנראו בראיונות שערכה עמם נילי טל, הם בדיוק אותו הדבר כמו כולם – נערים ונערות דלי מחשבה, נעדרי חוש הומור, רעשניים וריקניים. זה מה שמערכת החינוך מנפקת בשנים האחרונות ולא משנה אם באגף הסגור שלה או באגף הפתוח.

אחרי הסרט היה דיון בין שני פרופסורים לחינוך בשאלה איזה אגף של המערכת עדיף. היה מעניין לזהות את השקפות העולם שעמדו מאחורי הוויכוח והיו שונות מהצפוי באורח פרדוקסלי: דווקא פרופ' משה כספי, המצדד בגישה הליברלית, היה חוזר פסיכיות מפודדה, משהו כמו: בין כה וכה החינוך אינו מועיל הרבה, ובין כה וכה אנחנו כולנו צפויים לשואה איומה ולכן – בינתיים שיהנו הנערים וישחקו להם. בחינוך אין תועלת של ממש ולמצער ישאבו ממנו הנערים בידור והנאה. זאת בניגוד לרגיל – שהרי בדרך כלל אנשים בעלי השקפות ליברליות ומתירניות נשענים על השקפת עולם אופטימית; מיכה חן, המצדד בחינוך במתכונתו השגורה, היה לעומת זאת אופטימי, בניגוד לרגיל, שבו שמרנות נובעת מהשקפת עולם פסימית, השמרנית הגורסת כי יצר לב האדם רע מנעוריו. מיכה חן שפע אופטימיות, כשטען כי מערכת החינוך הרגילה מפתחת, מעשירה ומתקינה מוחות ראויים לשימוש החברה ולקידומה. יש בכך, אולי, כדי לעורר איזה הרהור לגבי האקלים האינטלקטואלי בישראל, שבה – בוויכוח הגדול בין ימין ושמאל בנושאים אחרים – מצטיין הימין דווקא בגישה בסיסית אופטימית (אף כי סהרורית) לעומת השמאל החלוש מעט, הפסימי חוזר תחושת הדעיכה.

גטו

תכניות הדת של הטלוויזיה עלו בעת האחרונה לכותרות, כשממש ברגע האחרון נפסל שידורה של תכנית בעלת בסר גזעני בוטה בעניין נישואי התערובת בין יהודיות לערבים. אולם מן הראוי להתעניין בגטו הדתי הזה גם בהקשרים יותר רחבים. לכאורה היו התכניות העוסקות ביהדות יכולות להיות להיט של ממש. הנושא של דת ומדינה ויחסי דתיים־חילוניים כאן הוא נושא בוער ומרתק ויש המון אנשים טובים וחכמים שמתבטאים בו בהרחבה, בעומק ובברק בבימות ציבוריות שונות.

אולם בטלוויזיה מתייחסים לנושא כאל אחוזה דתית, מפד"לית, והרוח השורה עליה היא רוחם של מיכה ינון ומרדכי פרימן. הסגנים האלה הם מוצרים אופייניים לדור הביניים של הכיפות הסרוגות, בין „דתיים מודרניים" הנוטלים את הרע שבשני העולמות: מדרשים בין הכיסאות כשאין בהם לא מרוחב דעתה של תורה ולא מהיקפה של תרבות חילונית, אלא דת מצומצמת ושטחית וכ"אפסיים של תרבות נעמי שמר החילונית. אכן, צר עולמם כעולם נמלה, וגם נמלה חובשת כיפה עדיין היא מצומצמת אופקים. מכיוון שכך, מה שאנחנו רואים בדרך כלל בתכניות הדת זה הרבה פולקלור, שירי דת במקצבים מודרניים, בביצוע זמרים בחליפות לבנות ונעלי לכה, ושיחות יבנאיות באולפן, שבהן משתדלים להראות כמה הדתיים נחמדים ויפים וכמה החילוניים יורדים עליהם סתם כבה בלי סיבה, בהנחייתו של רב־היבנאים ר' חיים דרוקמן.

וכמובן, שעשועונים לרוב בהנחייתו של מרדכי פרימן בעצמו, שלפני שהתמנה להיות מנהל הגטו הזה הוא היה רב־שעשועונים ב„קול ישראל". מי שאינו יודע יהדות מהי וצריך לשפוט על מהותה על־פי שידורי הטלוויזיה, מוצר שהופק בפסטיבל סאדידבו בכאמצים מאלי, צבר רעים וכאיד כתגא. העובדה שהקב"ה חשבון עם מפיקי התכניות האלה, מרבות כנראה שהוא עסוק בעניינים יותר דחופים.